This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

+ *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
+ *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
+ *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
+ *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter `http://books.google.com` durchsuchen.

UC-NRLF
$B 109 802

· FROM · THE · LIBRARY · OF ·
· KONRAD · BURDACH ·

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII

EX LIBRIS

Vetus Testamentum in Novo.

Die

alttestamentlichen Parallelen
des Neuen Testaments

im Wortlaut der Urtexte und der Septuaginta

zusammengestellt

von

W. Dittmar,
Pfarrer in Walldorf (Hessen).

---

1. Hälfte:
Evangelien und Apostelgeschichte.

Göttingen
Vandenhoeck & Ruprecht
1899.

Karl Brusch.

BS525
D5
v. 1

Vorwort.

Auf mannigfache Anregung hin übergebe ich von dieser Zusammenstellung, die ich mir zum Privatgebrauch angefertigt hatte, versuchsweise die erste Hälfte der Öffentlichkeit. Es sollte mich freuen, wenn ich dadurch den Studenten und wissenschaftlich sich beschäftigenden Geistlichen einen Dienst erwiese. Hoffentlich wird es auch Anklang finden, dass ich mich — im Unterschied von andern ähnlichen Arbeiten — nicht nur auf die Zitate im engern und weitern Sinne des Wortes, die ich durch * und † hervorhob, beschränkt habe. Freilich sind hier die Grenzen fliessend, und mancher mag sich die Zeichen anders verteilen; habe ich selbst doch öfters geschwankt, ob und welches Zeichen ich bei dieser oder jener Stelle anwenden sollte. Zu spät bin ich darauf aufmerksam gemacht worden, dass es sich vielleicht empfohlen hätte, die (mehr als 1000) neutest. Stellen fortlaufend zu numerieren. Ferner hat die Rücksicht auf den Umfang und den Preis des Büchleins leider den zuerst geplanten Druck in drei nebeneinander herlaufenden Kolumnen nicht gestattet; doch erleichtern andrerseits die Zusammenstellung der Parallelen und die verschiedenartigen Unterstreichungen die Vergleichung der Texte in hohem Grade. Dass zum Zwecke der Raumersparnis bei den Geschichtsbüchern die abweichenden Bezeichnungen und bei den Psalmen die abweichende Zählung der LXX unberücksichtigt gelassen wurde, wird wohl niemanden stören.

M324234

Zu Grunde gelegt sind: Novum Testamentum Graece ed. E. Nestle, Stuttgart, Württembergische Bibelanstalt 1898, und: The Old Testament in Greek by H. B. Swete, 3 Bände, Cambridge 1887, 1891, 1894. Im N.T. habe ich den in Betracht kommenden Varianten der editio octava critica maior von Tischendorf noch die des Syrus Sinaiticus in der Übersetzung von A. Merx („Die vier kanonischen Evangelien nach ihrem ältesten bekannten Texte", Berlin 1897) hinzugefügt, im A.T. die der Lucianischen Rezension, soweit sie von de Lagarde herausgegeben ist. Wo im N.T. Worte der alttest. Texte ausgelassen sind, ist dies durch [MT +], [LXX +], [MT. LXX +] bemerklich gemacht. Ausserdem sind zur besseren Vergleichung der Texte folgende Unterscheidungsmittel angewandt: 1) Sperrdruck bezeichnet Abweichung des N. T.s vom hebr. und griech. A. T.; 2) einfach unterstrichene Worte des N. T.s stimmen nur mit den LXX, 3) doppelt unterstrichene nur mit dem MT, 4) mit Punkten unterlegte nur mit Varianten der LXX, 5) schraffiert unterlegte mit dem MT und Varianten der LXX; 6) Schlangenlinie deutet auf eine beigefügte Nebenstelle, aus der die Worte in das Zitat gekommen sein dürften.

Den Bibliotheken zu Darmstadt, Friedberg und Giessen spreche ich auch an dieser Stelle für ihre liebenswürdige Beihilfe zur Fertigstellung der Arbeit meinen herzlichsten Dank aus.

Möge die aufgewendete Mühe nicht vergeblich gewesen sein, sondern zu eifrigem Studium und zu besserer Kenntnis der Bibel beitragen!

Inhaltsverzeichnis siehe auf Seite 176.

Abkürzungen.

I. Neues Testament.

Mt Mc Lc Joh Act, im Stellenverzeichnis M Mc L J A.

ℵ = Codex Sinaiticus Petrop.	D = Cod. Besae Cantabrigiensis.
A = Cod. Alexandrinus (cf. Cu).	E = Cod. Laud. Oxoniensis (Act).
B = Codex Vaticanus.	L = Codex Parisiensis (Evv).
C = Codex Ephraemi.	Δ = Codex Sangallensis.

Cop = Coptische Uebersetzung (Memphitica).

Cu = die von Tischendorf ev. angeführten Cursive, die allesamt sog. „syrische" Lesarten haben, in Mt 1_1—26_4 an Stelle von A. (cf. Stärk „Die A.T.lichen Zitate bei den Schriftstellern des N.T.s" Zeitschr. f. wiss. Theol. 1893 pag. 70; 1895 pag. 219).

Cyr = Cyrillus Alexandr.	S^s = Syrus Sinaiticus
Cyr^h = Cyr. Hierosolym.	S^c = Syrus Curetoni
Ir = Irenaeus.	S^{sch} = Syr. ex ed. Schaafii (Peschittho)
It = Italae codices.	S^p = Syrus posterior (Philoxeniana)
Just = Justinus.	(S^s, S^c, S^{sch}, S^p) = S^{omn}
Or = Origenes.	
Tert = Tertullianus.	

II. Altes Testament.

Kanonische Bücher: Gn Ex Lv Nm Dt — Jos Jud 1, 2 S 1, 2 R — Js Jr Ez Hos Jo Am Jon Mi Nah Hb Zeph Hg Sach Ml — Ps Pr Job Ruth Thr Esth Dn Esr Neh 1, 2 Ch.

Apokryphen: 1 Esdr Sap Sir Jdt Tb Bar Ep Jr (Bar 6) Sus 1, 2, 3 Mcc — Ps Sal Or Man,

ℵ A B C s. oben.
D = Cod. Cottonianus Geneseos.
E = Cod. Bodleianus Geneseos.
F = Codex Ambrosianus.
Q = Codex Marchalianus.
R = Psalt. Gr-Lat. Veronense.
T = Psalterium Turicense.
U = Fragmenta papyracea Londinensia (Pss).
Z = Fragmenta rescr. Tischendorfiana Isaiae prophetae.
Γ = Codex rescr. Cryptensis.
MT = Massoretischer Text. LXX = Septuaginta.
Luc = Lucianische Rezension (Librorum Veteris Testamenti canonicorum pars prior graece ed. P. de Lagarde, Göttingen 1883).
Th [θ′] = Theodotion [α′ Aquila, σ′ Symmachus].

Zur Vergleichung der Texte:

Es stimmt überein

ἡ καινὴ διαθήκη mit dem MT und den LXX;

ἡ κ α ι ν ὴ δ ι α θ ή κ η weder mit dem MT noch mit den LXX;

ἡ καινὴ διαθήκη nur mit den LXX;

ἡ καινὴ διαθήκη nur mit dem MT;

ἡ καινὴ διαθήκη nur mit Varianten der LXX;

ἡ καινὴ διαθήκη mit dem MT und Varianten der LXX;

ἡ καινὴ διαθήκη mit einer Nebenstelle.

Verbesserungen:

Auf Seite 2 und 3 sind leider in den Varianten einige falsche Accente stehen geblieben. Ausserdem lese man:

Seite 5 Z. 30 מִמְּ׳. — Seite 6 Z. 22 יִהְיֶה. — Seite 9 Z. 27 יַקִּיר. — Seite 12 Z. 14 כַּפְּ׳. — Seite 13 Z. 31 כַּפַּיִם. — Seite 15 Z. 26 עַיִן. — Seite 26 Z. 26 שֵׁשֶׁת. — Seite 33 Z. 6 יְהוָה. — Seite 36 Z. 20 Ir. — Seite 43 Z. 24 *πραΰς*. — Seite 51 Z. 7 אֵת, Z. 15 : (statt :). — Seite 54 Z. 14

Ir. — Seite 63 Z. 9 מַח. — S. 66 Z. 19 אֶל. — Seite 69 Z. 6 **Mt 27_{42}**. — Seite 72 Z. 17 וְלֵה. — Seite 79 Z. 7 streiche :, Z. 30 חַשְׁ׳: — Seite 94 Z. 26 רָדֵ׳. — Seite 95 Z. 4 אֲשֶׁר. — Seite 105 Z. 2 בִּבְ׳, Z. 18 *ἐφ'*. — Seite 111 Z. 1 כַּשֶּׁה. — Seite 119 Z. 14 כִּי. — Seite 142 Z. 20 ὁ — *θεός*. — Seite 148 Z. 19 חַשְׁנִי. — Seite 151 Z. 31 עִמְּ׳. — Seite 154 Z. 7 *καὶ*, Z. 33 *Σολομὼν*. — Seite 157 Z. 17 מֵאֶרֶץ. — S. 162 Z. 1 *'Ιεσσαί*. — Seite 166 Z. 28 כִּי. — Seite 169 Z. 19 לִפְ׳.

Ferner füge man hinzu:

Mt 1_1: cf. Joh 7_{42}. — **Mt $1_{18.19}$**: Dt $22_{20.21}$. — **Mt 5_6**: Am 8_{11}. — Seite 18 Z. 19 Am 8_{12}. — **Mt $7_{13.14}$; Lc 13_{24}**: Ps 118_{20} (Joh $10_{7.9}$). — **Mt 19_{20}** (Par.): *ἐκ νεότητος* [*μου*] מִנֹּעַר, מִנְּעוּרַי, מִנְּעֻרֹתַי, מֵעוֹדִי cf. Act 10_{12ss}. — **Mt 22_{25ss}** (Par.): cf. Tb 3_8. — Seite 119 Z. 26 Ml 1_1 (Mt 8_{11}). — Seite 123 Z. 23 Ez 8_{18}. — Seite 139 Z. 18 Dt 12_{12} (Act 8_{21a}). — **Act 7_{46a}**: cf. Lc 1_{80}.

1. Matthäus-Evangelium.

Mt 1_{1}: *βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Gn 5_{1} זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם׃

LXX *αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων.*

Mt 1_{2}: *Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ* [Isḥaq S[s]], *Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.*

Lc $3_{33.34}$: *τοῦ Ἰούδα* 34 *τοῦ Ἰακὼβ τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραάμ.*

Act 7_{8}: *καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ.*

1Ch 1_{34} וַיּוֹלֶד אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנֵי יִצְחָק עֵשָׂו וְיִשְׂרָאֵל׃

LXX *καὶ ἐγέννησεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαάκ. καὶ υἱοὶ Ἰσαάκ· Ἰακὼβ καὶ Ἠσαύ.*

Gn 21_{1-3}; 25_{24-26}; 29_{35}; $35_{22.23}$; Ex $1_{1.2}$; 1Ch 2_{1}.

Mt 1_{3}: *Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ.*

Lc 3_{33}: *τοῦ Φαρὲς* [om A] *τοῦ Ἰούδα.*

1Ch 2_{4} וְתָמָר כַּלָּתוֹ יָלְדָה לּוֹ אֶת־פֶּרֶץ וְאֶת־זָרַח׃

LXX *καὶ Θαμὰρ ἡ νύμφη αὐτοῦ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν Φάρες καὶ τὸν Ζάρα.* Gn $38_{29.30}$; 46_{12}.

Mt 1_{3-6}: *Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ* [Ḥeṣron S[s]], *Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,* 4 *Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ* [*Ἀμειναδάβ* BΔ, 'Amminadab S[s]], *Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών* [Naḥšon S[s]], *Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών* [Šela S[s. c]], 5 *Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν*

τὸν Βοὲς [Βοὸς C, Βοὸζ LΔ It, Bo'az S^{s}] ἐκ τῆς Ῥαχάβ,
Βοὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ [Ὠβὴδ C^{3}(L It) S^{s}] ἐκ τῆς
Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί [Išai S^{s}], 6 Ἰεσσαὶ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυεὶδ τὸν βασιλέα.

Lc 3$_{31-33}$: τοῦ Δαυεὶδ 32 τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβὴδ [Ἰωβὴλ
א*B S^{s}, Ὠβὴδ D$^{gr\ recent}$ It] τοῦ Βοὸς [Βοὸζ Δ It, Buš S^{s}] τοῦ
Σαλὰ [Σαλμὼν א^{c}ADLΔ It Cop] τοῦ Ναασσὼν [Naḥšon
S^{s}] 33 τοῦ Ἀμιναδὰβ [om B, Ἀμειν. D] τοῦ Ἀδμεὶν τοῦ
Ἀρνεὶ [Ἀρὰμ AD It] τοῦ Ἐσρὼμ [Ἑσρὼν B S^{s}] τοῦ Φαρές
[om A].

Ruth 4$_{18-22}$ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֶצְרוֹן׃ 19 וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד
אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב׃ 20 וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־נַחְשׁוֹן
וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָה׃ 21 וְשַׂלְמוֹן הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד
אֶת־עוֹבֵד׃ 22 וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד׃

LXX Φάρες ἐγέννησεν τὸν Ἑσρών [Ἐσρώμ A], 19 Ἑσ-
ρὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀρράν [Αραμ Luc], καὶ Ἀρρὰν ἐγέν-
νησεν τὸν Ἀμειναδάβ [Ἀμιναδάβ A Luc], 20 καὶ Ἀμειναδὰβ
ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, καὶ Ναασσὼν ἐγέννησεν τὸν Σαλ-
μάν [Σαλμών A Luc], 21 καὶ Σαλμὰν ἐγέννησεν τὸν Βόος
[Βοοζ Luc], καὶ Βόος ἐγέννησεν τὸν Ὠβήδ, 22 καὶ Ὠβὴδ
ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, καὶ Ἰεσσαὶ ἐγέννησεν τὸν Δαυείδ
[+ τὸν βασιλέα A]. 1Ch 2$_{5.9-15}$.

Mt 1$_{6}$: Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς
τοῦ Οὐρίου. 2S 12$_{24}$.

Mt 1$_{7-12}$: Σολομὼν [Σαλωμὼν א^{b}, Šelemon S^{s}] δὲ ἐ-
γέννησεν τὸν Ῥοβοάμ [Reḥab'am S^{s}], Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννη-
σεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ [Ἀσά LΔ It
S^{omn}], 8 Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν [Ochoziam,
Ochozias genuit Joas, Joas genuit Amaziam, Amazias
genuit S^{c}] τὸν Ὀζείαν ['Uzzia S^{s}], 9 Ὀζείας δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰωάθαμ [Iotam S^{s}], Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ
[Ἀχάς אC], Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν [Ḥizqia S^{s}],
10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἀμώς [Ἀμών LS^{omn}], Ἀμὼς δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἰωσείαν, 11 Ἰωσείας δὲ ἐγέννησεν [τὸν Ἰωακείμ, Ἰ. δὲ ἐγ.

S[p]] *τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.* 12 *μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν* [MT. LXX +] *τὸν Σαλαθιήλ* [Sealthiel S[c]], *Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ* [Zurbabel S[s]].

Lc 3_{27}: *τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ.*

[Lc 3_{23-31}: . . . *τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ τοῦ Ἰεχονίου τοῦ Ἰωακεὶμ τοῦ Ἐλιακεὶμ τοῦ Ἰωσειὰ τοῦ Ἀμὼς τοῦ Μανασσῆ τοῦ Ἐξεκειὰ τοῦ Ἀχὰς τοῦ Ἰωάθαν τοῦ Ὀζειὰ τοῦ Ἀμασίου τοῦ Ἰωὰς τοῦ Ὀχοζίου τοῦ Ἰωρὰμ τοῦ Ἰωσαφὰδ τοῦ Ἀσὰφ τοῦ Ἀβιοὺδ τοῦ Ῥοβοὰμ τοῦ Σολομών* D]

1Ch 3_{10-19} וּבֶן־שְׁלֹמֹה רְחַבְעָם אֲבִיָּה בְנוֹ אָסָא בְנוֹ
יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ׃ 11 יוֹרָם בְּנוֹ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ יוֹאָשׁ בְּנוֹ׃ 12 אֲמַצְיָהוּ
בְנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ׃ 13 אָחָז בְּנוֹ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ מְנַשֶּׁה בְנוֹ׃
14 אָמוֹן בְּנוֹ יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ׃ 15 וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי
יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם׃ 16 וּבְנֵי יְהוֹיָקִים יְכָנְיָה
בְנוֹ צִדְקִיָּה בְנוֹ׃ 17 וּבְנֵי יְכָנְיָה אַסִּר שְׁאַלְתִּיאֵל בְּנוֹ׃ 18 וּמַלְכִּירָם
וּפְדָיָה . . . ׃ 19 וּבְנֵי פְדָיָה זְרֻבָּבֶל׃

LXX *υἱοὶ Σαλωμών· Ῥοβοάμ, Ἀβειὰ υἱὸς αὐτοῦ, Ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ, Ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ,* 11 *Ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, Ὀζειὰ* [*Ὀζίας* A, *Ὀχοζίας* Luc] *υἱὸς αὐτοῦ, Ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ,* 12 *Ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ, Ἀζαριὰ* [*Ὀζίας* Luc] *υἱὸς αὐτοῦ, Ἰωαθὰν* [*Ιωθαμ* Luc] *υἱὸς αὐτοῦ,* 13 *Ἀχὰς* [*Αχαζ* Luc] *υἱὸς αὐτοῦ, Ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ, Μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ,* 14 *Ἀμνὼν* [*Ἀμὼς* B[ab]A[1?a?], *Αμων* Luc] *υἱὸς αὐτοῦ, Ἰωσειὰ* [*Ἰωσίας* ALuc] *υἱὸς αὐτοῦ.* 15 *καὶ υἱοὶ Ἰωσειά· πρωτότοκος Ἰωανάν* [*Ιωαχας* Luc], *ὁ δεύτερος Ἰωακείμ, ὁ τρίτος Σεδεκιά, ὁ τέταρτος Σαλούμ.* 16 *καὶ υἱοὶ Ἰωακείμ· Ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ, Σεδεκίας υἱὸς αὐτοῦ.* 17 *καὶ υἱοὶ Ἰεχονία· Ἀσίρ, Σαλαθιὴλ υἱὸς αὐτοῦ,* 18 *Μελχειρὰμ καὶ Φαλδαίας* . . . . 19 *καὶ υἱοὶ Σαλαθιήλ* [*Φαδαια* Luc]*· Ζοροβάβελ.*

Esdr 3_2; 5_2; Neh 12_1; Hg 1_1 זְרֻבָּבֶל בֶּן־[בַּר־]שְׁאַלְתִּיאֵל
LXX *Ζοροβαβὲλ* [ὁ] [*υἱὸς*] [*τοῦ*] *Σαλαθιήλ.*
cf. 2R 24_{14-17}; 25_7; Jr $37(44)_1$.

Mt 1_{19}: *ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν.* cf. Mt 5_{31}.

Mt 1_{21}: *τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.* cf. Mt 1_{23}.

Lc 1_{13}: *ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην.*

Lc 1_{31}: *ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.*

Gn 17_{19} שָׂרָה אִשְׁתְּךָ יֹלֶדֶת לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק׃

LXX *ἰδοὺ Σάρρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαάκ.*

Jud $13_{3.5}$ (Simson) וְהָרִית וְיָלַדְתְּ בֵּן׃ 5 כִּי הִנָּךְ הָרָה

וְיֹלַדְתְּ בֵּן . . . וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃

LXX [*καὶ ἐν γαστρὶ ἕξεις* A Luc] *καὶ συλλήμψῃ* [*τέξῃ* A, *τέξει* Luc] *υἱόν.* 5 *ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις* [*ἕξεις* A Luc] *καὶ τέξῃ* [*τέξει* Luc] *υἱόν, . . . καὶ αὐτὸς ἄρξεται τοῦ σῶσαι* [*σώζειν* A Luc] *τὸν Ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς Φυλιστιείμ* [*ἀλλοφύλων* A Luc].

Ps 130_8 וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֺנֹתָיו׃

LXX *καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.*

***Mt** 1_{23}: (22 *τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ* [Jesaja S^s] *τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν* [*-σεις* D] *τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.*

Js 7_{14} הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל׃

LXX *ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήμψεται* [*ἕξει* ℵAQ] *καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις* [*-σει* ℵ, *-σετε* Q*, *-σ[ουσι]ν* Γ] *τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.*

ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός [unser Gott S^s].

Js $8_{8.10}$ מְלֹא־רֹחַב אַרְצְךָ עִמָּנוּ אֵל׃ 10 כִּי עִמָּנוּ אֵל׃

LXX *ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώρας σου. μεθ' ἡμῶν ὁ θεός.* 10 *ὅτι μεθ' ἡμῶν* [*κύριος* ℵAQΓ] *ὁ θεός.*

---

†**Mt** 2_2: *εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ.*

Nm 24_{17} דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב׃

LXX *ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ.*

***Mt** 2_6: (5 *οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·*) *καὶ σύ, Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα* [*Β. τῆς Ἰουδαίας* D It S^s], *οὐδαμῶς* [*μὴ* D, non It $S^{s.\,c.\,sch.}$] *ἐλαχίστη εἶ* [MT. LXX +] *ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα* [für die Könige

der Juden S[s]]· ἐκ σοῦ [ἐξ οὗ ℵCD] γάρ [om ℵ*, + μοι C] ἐξελεύσεται ἡγούμενος [w. der König ausgehen S[s]] [MT. LXX +], ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

Mi $5_{1.3}$ וְאַתָּה בֵּית־לֶחֶם= אֶפְרָתָה צָעִיר לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי
יְהוּדָה מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל׃ 3 וְעָמַד וְרָעָה בְּעֹז
יְהוָה׃

LXX καὶ σύ, Βηθλέεμ οἶκος [+ τοῦ AQ] Ἐφράθα, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐξ οὗ [ἐκ σοῦ B[b?c]AQ] μοι ἐξελεύσεται [+ ἡγούμενος A] τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα τοῦ [ἐν τῷ AQ] Ἰσραήλ. 4 καὶ στήσεται καὶ ὄψεται, καὶ ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύι Κύριος.

2S 5_{2}; 1Ch 11_{2} (David) אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

LXX σὺ ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

Mt 2_{11}: καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

Dt 28_{12} יִפְתַּח יְהוָה לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב׃

LXX ἀνοίξαι σοι Κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθόν.

Js 60_{6} יָבֹאוּ זָהָב וּלְבוֹנָה יִשָּׂאוּ׃

LXX ἥξουσιν φέροντες χρυσίον, καὶ λίβανον οἴσουσιν.

Ps $72_{10.11.15}$ מִנְחָה יָשִׁיבוּ׃ 11 וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָל־מְלָכִים׃
15 וְיִתֶּן־לוֹ מִזְּהַב שְׁבָא׃

LXX δῶρα προσοίσουσιν. 11 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς. 15 καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐκ τοῦ χρυσίου τῆς Ἀραβίας.

Ps Sal 17_{34} ἔρχεσθαι ἔθνη ἀπ᾿ ἄκρου τῆς γῆς ἰδεῖν τὴν δόξαν αὐτοῦ, φέροντες δῶρα.

***Mt 2_{15}**: (ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ [durch den Mund des Jesaja S[s]] τοῦ προφήτου λέγοντος·) ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

Hos 11_{1} מִמִּצְרַיִם קָרָאתִי לִבְנִי׃

LXX ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ.

***Mt 2_{18}**: (17 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος·) φωνὴ ἐν Ῥαμὰ [ἐρρεμὰ L] ἠκούσθη, [θρῆνος καὶ CDLΔS[s. c. p]] κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς [die Stimme

der R., welche über ihre Söhne weinte S[s]] *καὶ οὐκ ἤθελεν* [*ἠθέλησεν* D] *παρακληθῆναι* [MT. LXX +], *ὅτι οὐκ εἰσίν.* 1 S 23_{22}

Jr 31_{15} כֹּה אָמַר יְהוָה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים
רָחֵל מְבַכָּה עַל־בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל־בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ׃

LXX 38_{15} *οὕτως εἶπεν Κύριος· φωνὴ ἐν Ῥαμὰ* [*φωνὴ ἐν τῇ ὑψηλῇ* ℵ*A] *ἠκούσθη θρήνου καὶ κλαυθμοῦ καὶ ὀδυρμοῦ* [*θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς* Q]· *Ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη* [*-ης* ℵAQ] [*ἐπὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς* AQ] [*καὶ* ℵAQ] *οὐκ ἤθελεν παύσασθαι* [*παρακληθῆναι* B[ab mg]A] *ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς* [om *επι—αυτης* AQ], *ὅτι οὐκ εἰσίν.*

Mt 2_{20}: *τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.*

Ex 4_{19} (Mose) כִּי־מֵתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ׃

LXX *τεθνήκασιν γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντές σου τὴν ψυχήν.*

***Mt 2_{23}**: (*ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν* [*διὰ τοῦ προφήτου* It S[omn]] *ὅτι*) *Ναζωραῖος κληθήσεται.*

Js 11_{1} וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃

LXX *καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται.*

Jud 13_{5} (Simson) כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבָּטֶן׃

LXX *ὅτι ναζειρ* [*ναζιραῖον* Luc, *ἡγιασμένον ναζιραῖον* A] *θεοῦ ἔσται τὸ παιδάριον ἀπὸ τῆς κοιλίας.*

***Mt 3_{3}**: (*οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε* [MT +] *τὰς τρίβους αὐτοῦ* [dei nostri S[c] Ir Cyr]· [omnis vallis etc. = Lc $3_{5.6}$ It Ir; bereitet den (einen) Weg dem Herrn S[s]].

***Mc 1_{3}**: ($_{2}$ *καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ* [*ἐν τοῖς προφήταις* AS[p] (Cop Ir)]· *ἰδοὺ κτλ* cf. Mt 11_{10}. $_{3}$ *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε* [MT +] *τὰς τρίβους αὐτοῦ* [*τοῦ θεοῦ ὑμῶν* D, dei nostri It S[p mg], ante deum nostrum Ir].

***Lc $3_{4—6}$**: (*ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου·*) *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν*

ὁδὸν [*τοῦ* A] *κυρίου* [für den Herrn S[s]], *εὐθείας ποιεῖτε* [und rüstet in der Tiefebene S[s]] *τὰς τρίβους* [einen Pfad S[s]] *αὐτοῦ* [*ὑμῶν* D[gr] Cyr, dei nostri Ir Cyr, deo nostro S[omn]]· 5 *πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν* [om *και παν* S[s]] *ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται* [LXX +] *τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας* [*-αν* ℵACLΔ It S[omn] Cop] *καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας* [zur Tiefebene S[s]]· 6 *καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ* [MT +] *τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ* [*τὸ σ. κυρίου* D] [6 et revelabitur [es offenbare sich S[s]] gloria domini, et videbit eam [es mögen ihn sehen S[s]] simul omnis caro S[s. c], quia os domini locutum est S[c]].

***Joh** 1_{23}: (*ἔφη· ἐγὼ*) *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνατε* [*ἑτοιμάσατε* Cyr] *τὴν ὁδὸν κυρίου,* (*καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης*).

Js 40_{3-5}: קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָֹה יַשְּׁרוּ בָּעֲרָבָה
מְסִלָּה לֵאלֹהֵינוּ׃ 4 כָּל־גֶּיא יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה
הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה׃ 5 וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָֹה וְרָאוּ כָל־
בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְהוָֹה דִּבֵּר׃

LXX *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε* [*-ται* ℵQ*] [*διὰ τῆς ἀβάτου* Q[mg]] *τὰς τρίβους τοῦ θεοῦ ἡμῶν.* 4 *πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται πάντα* [om *παντα* A] *τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἡ τραχεῖα εἰς πεδία* [*πεδίαν* ℵ*, *εἰς ὁδοὺς λίας* ℵ[c.a, c.b] AQ*], 5 *καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα Κυρίου, καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν.*

Mt 3_4; **Mc** 1_6: *καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ* [Mc: om *και—αυτου* D (It)].

2R 1_8 (Elia): וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו׃

LXX *καὶ ζώνην δερματίνην* [*ζώνῃ -νῃ* Luc] *περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ.*

Mt 3_{16}: *καὶ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν, ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν.*

Mc 1_{10}: *εἶδεν σχιζομένους* [*ἠνυγμένους* D, apertos It]

τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν.

Lc $3_{21.22}$: *ἐγένετο . . . ἀνεῳχϑῆναι τὸν οὐρανόν,* $_{22}$ *καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν.*

Joh $1_{32.33}$: *τεϑέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.* $_{33}$ *ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν.*

Act 10_{38}: *ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ ϑεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει.*

Ez 1_1 נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם׃ LXX *καὶ ἠνοίχϑησαν οἱ οὐρανοί.*

Js 11_2 וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה
וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה׃

LXX *καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ ϑεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας.*

Js 42_1; 61_1; Ps 45_8. cf. Mt 12_{18}; Lc 4_{18}; Act 4_{27}.

---

†**Mt** 3_{17}: (*καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα·*) *οὗτός ἐστιν* [*σὺ εἶ* D (It) $S^{s.c}$] *ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός* [und mein Geliebter, du S^s], *ἐν ᾧ εὐδόκησα.*

†**Mc** 1_{11}: (*καὶ φωνὴ* [*ἐγένετο*] *ἐκ τῶν οὐρανῶν·*) *σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ* [*ἐν ᾧ* A It] *εὐδόκησα.*

†**Lc** 3_{22}: (*ἐγένετο . . . καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσϑαι·*) *σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός* [und mein Geliebter, du S^s], *ἐν σοὶ* [*ἐν ᾧ* S^s Cop] *εὐδόκησα* [* *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* D It].

†**Mt** 17_5: (*καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα·*) *οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου* [et S^c] *ὁ ἀγαπητός* [meus S^c Cop], *ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ* [*αὐτ. ἀκ.* C It Tert, *ἀκούσατε* Δ].

†**Mc** 9_7: (*καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης·*) *οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός,* [*ἐν ᾧ εὐδόκησα,* $ℵ^a$Δ] *ἀκούετε αὐτοῦ* [om Δ, *αὐτ. ἀκ.* A It S^{omn}].

†**Lc** 9_{35}: (*καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα·*) *οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου* [et S^c] *ὁ ἐκλελεγμένος* [*ὁ ἀγα-*

πητός ACDΔ It $S^{c.sch.p.}$ Tert] [+ *μου* S^c], [*ἐν ᾧ εὐδόκησα*, C^3D] *αὐτοῦ ἀκούετε* [*ἀκ. αὐτ.* D].

2S $7_{12-14.16}$ וַהֲקִמֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ
וַהֲכִינֹתִי אֶת־מַמְלַכְתּוֹ׃ 13 הוּא יִבְנֶה־בַּיִת לִשְׁמִי וְכֹנַנְתִּי אֶת־כִּסֵּא
מַמְלַכְתּוֹ עַד־עוֹלָם׃ 14 אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן׃
16 וְנֶאְמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד־עוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּסְאֲךָ יִהְיֶה נָכוֹן
עַד־עוֹלָם׃

LXX *καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ·*
13 *αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.*
14 *ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν.*
16 *καὶ πιστωθήσεται ὁ οἶκος αὐτοῦ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνωρθωμένος εἰς τὸν αἰῶνα.*

Ps $2_{2.6.7}$ עַל־יְהוָֹה וְעַל־מְשִׁיחוֹ׃ 6 וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל־צִיּוֹן
הַר־קָדְשִׁי׃ 7 אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָֹה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם
יְלִדְתִּיךָ׃

LXX *κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.*
6 *ἐγὼ δὲ κατεστάθην* [+ *βασιλεὺς* AR^b] *ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σειὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ,*
7 *διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου. Κύριος εἶπεν πρὸς μέ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.*

Js 42_1 הֵן עַבְדִּי אֶתְמָךְ־בּוֹ בְּחִירִי רָצְתָה נַפְשִׁי׃

LXX [*ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ἀντιλήψεται αὐτοῦ, ὁ ἐκλεκτός μου, ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου* Q^{mg}]. cf. Mt 12_{18}.

Jr 31_{20} הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם׃

LXX 38_{20} *υἱὸς ἀγαπητὸς Ἐφράιμ ἐμοί.*

Js 5_1 אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ׃

LXX *ᾄσω δὴ τῷ ἠγαπημένῳ ᾆσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου τῷ ἀμπελῶνί μου.*

Js $44_{1.2.21}$; 45_4 יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בוֹ׃ 2 עַבְדִּי
יַעֲקֹב וִישֻׁרוּן בָּחַרְתִּי בוֹ׃ 21 עַבְדִּי־אָתָּה יְצַרְתִּיךָ עֶבֶד־לִי׃
45_4 לְמַעַן עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי׃

LXX *Ἰακὼβ ὁ παῖς μου, καὶ Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην.*
2 *παῖς μου Ἰακώβ, καὶ ὁ ἠγαπημένος Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην.*
21 *παῖς μου εἶ σύ· ἔπλασά σε παῖδά μου.* 45_4 *ἕνεκεν τοῦ παιδός μου Ἰακὼβ καὶ Ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ μου.*

Ps $89_{4.20}$ ... כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי׃ 20 דִּבַּרְתָּ־בְחָזוֹן לַחֲסִידֶךָ ...
הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם׃

LXX *διεθέμην διαθήκην τοῖς ἐκλεκτοῖς μου.* 20 *ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου . . . ὕψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου.*

Dt 18_{15} נָבִיא . . . אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן׃ cf. Act 3_{22}.

LXX *προφήτην . . . αὐτοῦ ἀκούσεσθε.*

Mt 4_{2}: *καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα.*

Mc 1_{13}: *καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας* [*καὶ τεσσεράκοντα νύκτας* L It S$^{p\,mg}$ Cop Or].

Lc 4_{2}: *ἡμέρας τεσσεράκοντα . . . καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις* [und nach vierzig Tagen, die er gefastet hatte S^{s}].

Ex 34_{28} וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה
לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה׃

LXX *καὶ ἦν ἐκεῖ Μωυσῆς ἐναντίον Κυρίου τεσσεράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσεράκοντα νύκτας· ἄρτον οὐκ ἔφαγεν καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν.*

Ex 24_{18}; Dt $9_{9.18}$; 1R 19_{8}.

---

†**Mt $4_{3.6}$**; **Lc $4_{3.9}$**: *εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ.* cf. Mt 3_{17}.

***Mt 4_{4}**: (*γέγραπται·* [dass S^{s}]) *οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ* [*ἐν* CD It] *παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος* [om *εκπ. δ. στ.* D It] *θεοῦ* [aus dem Munde des Herrn S^{s}] [MT. LXX +].

***Lc 4_{4}**: (*γέγραπται*) *ὅτι* [om *οτι* D]) *οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος* [*ἀλλ᾽ ἐπὶ* [*ἐν* D] *παντὶ ῥήματι* [*ἐκπ. διὰ στ.* Cop] *θεοῦ* ADΔ It S$^{sch.\,p}$ Cop] [MT. LXX +].

Dt 8_{3} כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא
פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם׃

LXX *ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ* [om o Luc] *ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι τῷ* [om *τω* AF Luc] *ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ* [om o Luc] *ἄνθρωπος.*

***Mt 4_{6}**: (*γέγραπται γὰρ*) *ὅτι*) *τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ* [dass sie dich bewahren S^{s}] [MT. LXX +]

(*καὶ*) *ἐπὶ χειρῶν* [ihren Armen S^{s}] *ἀροῦσίν* [*αἴρουσίν* D] *σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.*

***Lc** 4$_{10.11}$: (*γέγραπται γὰρ*) *ὅτι*) *τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε* [MT. LXX +], 11 (*καὶ ὅτι*) *ἐπὶ* [ihren S^{s}] *χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου* [om *τ. π. σ.* S^{s}].

Ps 91$_{11.12}$ כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃
12 עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃

LXX *ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν* [*πάσαις* AT, *πᾶσιν* R] *ταῖς ὁδοῖς σου·* 12 [*καὶ* א*] *ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.*

***Mt 4$_{7}$**: (*πάλιν γέγραπται·*) *οὐκ ἐκπειράσεις* [-*σῃς* L, *οὐ πειράσεις* D] *κύριον τὸν θεόν σου.*

***Lc 4$_{12}$**: (*εἴρηται·*) *οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου.*

Dt 6$_{16}$: לֹא תְנַסּוּ אֶת־יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם

LXX *οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν θεόν σου.*

Mt 4$_{8}$: *πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν.*

Lc 4$_{5}$: *καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν* [*εἰς ὄρος ὑψηλόν* AΔ (It) S$^{sch.\,p}$ Cop, *εἰς ὄ. ὑ. λείαν* D].

Mt 17$_{1}$; **Mc 9$_{2}$**: *καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλόν* [Mc: + *λίαν* א It].

Lc 9$_{28}$: *ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος.*

Ez 40$_{1.2}$ הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָֹה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה׃ 2 בְּמַרְאוֹת
אֱלֹהִים הֱבִיאַנִי אֶל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנִיחֵנִי אֶל־הַר גָּבֹהַּ מְאֹד׃

LXX *ἐγένετο ἐπ᾿ ἐμὲ χεὶρ Κυρίου καὶ ἤγαγέν με* 2 *ἐν ὁράσει θεοῦ εἰς τὴν γῆν Ἰσραήλ, καὶ ἔθηκέν με ἐπ᾿ ὄρος ὑψηλὸν σφόδρα.*

***Mt 4$_{10}$**: (*γέγραπται γάρ·*) *κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις* [-*σῃς* אL] *καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις* [-*σῃς* L].

***Lc 4$_{8}$**: (*γέγραπται·*) *κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις* [*πρ. κ. τ. θ. σ.* AΔ] *καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.*

Dt 6$_{13}$: אֶת־יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד׃

LXX *Κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ* [-*σει* Luc, *προσκυνήσεις* A] *καὶ αὐτῷ* [*μόνῳ* A Luc] *λατρεύσεις* [-*σῃς* A].

***Mt 4₁₅. ₁₆**: (₁₄ *ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·*) [MT. LXX +] *γῆ Ζαβουλὼν καὶ* [LXX +] *γῆ* [om D] *Νεφθαλείμ* [-*λείν* D], [MT +] *ὁδὸν θαλάσσης*, [LXX +] [und S[s]]*πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία* [-*λαίας* D*L It] *τῶν ἐθνῶν*, ₁₆ *ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ* [*ἐν τῇ σκοτείᾳ* D, *ἐν σκότει* ℵ* Cu CLΔ Or Cyr] *φῶς εἶδεν* [*εἶδεν φῶς* LΔ Or, *εἶδον φῶς* D It] *μέγα* [om S[s]], *καὶ τοῖς καθημένοις* [*μέγα, οἱ καθήμενοι* D It] *ἐν χώρᾳ καὶ* [om *και* D*] *σκιᾷ* [in regione(m) umbrae (It), in umbra (It) S[c]] *θανάτου* [in Traurigkeit und in Todesschatten S[s]] *φῶς ἀνέτειλεν* [über S[s]] *αὐτοῖς*.

Js 8₂₃; 9₁ כָּעֵת הָרִאשׁוֹן הֵקַל אַרְצָה זְבֻלוּן וְאַרְצָה נַפְתָּלִי וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ הַיָּם עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל הַגּוֹיִם׃ 9₁ הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם׃

LXX 9₁. ₂ *τοῦτο πρῶτον πίε, ταχὺ ποίει, χώρα Ζαβουλών, ἡ γῆ Νεφθαλείμ,* [*ὁδὸν θαλάσσης,* ℵ[ca]AQ] *καὶ οἱ* [om *οι* Γ] [*κατα-* ℵ[ca]]*λοιποὶ οἱ τὴν παραλίαν* [-*λιον* ℵA] [*κατοικοῦντες* ℵ[ca]AQ] *καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλειλαία τῶν ἐθνῶν* [+ *τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας* B?ℵAQ]. ₂ *ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος* [*καθήμενος* A] *ἐν σκότει, ἴδετε* [*εἴδετε* ℵ*Γ, *εἶδεν* ℵ[c]] *φῶς μέγα· οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ* [*καὶ* ℵ[ca]AQΓ] *σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς*.

Mt 4₁₉: *καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλεεῖς ἀνθρώπων*.

Mc 1₁₇: *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι* [om *γενεσθαι* S[s. sch]] *ἁλεεῖς ἀνθρώπων*.

Lc 5₁₀: *ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν* [+ ad vitam S[s. sch]] [*ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· δεῦτε καὶ μὴ γείνεσθε ἁλιεῖς ἰχθύων· ποιήσω γὰρ ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων* D].

Mt 13₄₇: *πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*

σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ.

2R 6_{19} וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלִישָׁע . . . לְכוּ אַחֲרַי׃ LXX *καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἐλεισαῖε· . . . δεῦτε ὀπίσω μου.*

Jr 16_{16} הִנְנִי שֹׁלֵחַ לְדַוָּגִים [לדיגים קרי] רַבִּים נְאֻם־יְהוָֹה וְדִיגוּם׃

LXX *ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τοὺς ἁλεεῖς τοὺς πολλούς, λέγει Κύριος, καὶ ἁλιεύσουσιν αὐτούς.*

---

†**Mt 5_4**: *μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.* cf. Lc 6_{21b}.

Js 61_2 לְנַחֵם כָּל־אֲבֵלִים׃

LXX *παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας.*

---

†**Mt 5_5**: *μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν.*

Ps 37_{11} וַעֲנָוִים יִירְשׁוּ־אָרֶץ׃

LXX *οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσιν γῆν.*

---

†**Mt 5_6**: *μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.*

†**Lc 6_{21}**: *μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε.*

Js 55_1 הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כָּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ
וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב׃

LXX *οἱ διψῶντες, πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε, καὶ φάγετε [πίετε* ℵAQ*] *ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἴνου καὶ στέαρ.*

Jr 31_{25} כִּי הִרְוֵיתִי נֶפֶשׁ עֲיֵפָה וְכָל־נֶפֶשׁ דָּאֲבָה מִלֵּאתִי׃

LXX 38_{25} *ὅτι ἐμέθυσα πᾶσαν ψυχὴν διψῶσαν, καὶ πᾶσαν ψυχὴν πεινῶσαν ἐνέπλησα.* cf. Lc 1_{53}.

---

†**Mt 5_8**: *μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.*

Ps $24_{3.4}$ מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָֹה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ 4 נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב׃

LXX *τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, καὶ τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ;* 4 *ἀθῷος χερσὶν καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ.*

Mt 5_{14}: *ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.* cf. Act 13_{47}.

Mt 5_{18}: *ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου.*

Lc 16_{17}: *εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.*

Mt 24_{35}; Mc 13_{31}; Lc 21_{33}: *ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται* [Mc; Lc: *παρελεύσονται*], *οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν* [Mc; Lc: *παρελεύσονται*].

Js 51_{6}; Ps 102_{27}; Js 40_{8}.

***Mt 5_{21a}**: (*ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις·*) *οὐ φονεύσεις.* cf. Mt 19_{18}.

Mt 5_{21b}: *ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.*

Ex 21_{12} מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת׃ LXX *ἐὰν δὲ πατάξῃ τίς τινα καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω.*

Lv $24_{17.21}$; Dt 17_{8ss}.

***Mt 5_{27}**: (*ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·*) *οὐ μοιχεύσεις.* cf. Mt 19_{18}.

Mt 5_{30}: *εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον* [*κόψον* Δ] *αὐτήν* [om vers. DS[s]].

Mt 18_{8}: *εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον* [*ἔξελε* א*] *αὐτόν* [*αὐτά* Δ S[p] Cop].

Mc 9_{43}: *ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν.*

Dt 25_{12} וְקַצֹּתָה אֶת־כַּפָּהּ׃ LXX *ἀποκόψεις τὴν χεῖρα.*

---

†Mt 5_{31}: (*ἐρρέθη δέ·*) *ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον.*

†Mt $19_{3.7}$: *λέγοντες· εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν;* 7 *τί οὖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι;*

†Mc $10_{2.4}$: *ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι.* 4 (*ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς*) *βιβλίον ἀποστασίου* [*δοῦναι* D] *γράψαι* [und ihr geben S[s]] *καὶ ἀπολῦσαι.*

Dt 24_{1} כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ׃

LXX *ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐναντίον αὐτοῦ ὅτι εὗρεν ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ βιβλίον ἀποστα-*

σίου καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

---

†**Mt 5$_{33a}$**: (*πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις·*) *οὐκ ἐπιορκήσεις.* Ex 20$_{16}$; Dt 5$_{17(20)}$. cf. Mt 19$_{18}$.

Lv 19$_{12}$ לֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר׃

LXX *οὐκ ὀμεῖσθε τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ.*

---

†**Mt 5$_{33b}$**: *ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.*

Nm 30$_3$ אִישׁ כִּי־יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃

LXX *ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν Κυρίῳ ἢ ὀμόσῃ ὅρκον ὁρισμῷ ἢ ὁρίσηται περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ· πάντα ὅσα ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποιήσει.*

Dt 23$_{22}$ כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ׃

LXX 23$_{21}$ *ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν Κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν.*

Ps 50$_{14}$ שַׁלֵּם לְעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ׃

LXX *ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου.*

---

†**Mt 5$_{34.35a}$**: cf. Act 7$_{49}$.

---

†**Mt 5$_{35b}$**: *μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως.*

Ps 48$_3$ הַר־צִיּוֹן . . . קִרְיַת מֶלֶךְ רָב׃

LXX ὄρη *Σιών, . . . ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου.*

***Mt 5$_{38}$**: (*ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·*) *ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ* (*καὶ* [om *και* D It S^s Or]) *ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.*

Ex 21$_{24}$; Lv 24$_{20}$ עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן׃

Dt 19$_{21}$ עַיִן בְּעַיִן שֵׁן בְּשֵׁן׃

LXX *ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος:*

Mt 5$_{40}$: *ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.* cf. Ex 22$_{25.26\ (26.27)}$.

***Mt 5$_{43}$**: (*ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·*) *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.*

Lv 19$_{17.18}$ לֹא־תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ׃ 18 וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ׃

LXX *οὐ μισήσεις τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου.* 18 *καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.*

Ml $1_{2.3}$ אֹהַב אֶת־יַעֲקֹב: 3 וְאֶת־עֵשָׂו שָׂנֵאתִי:
LXX *ἠγάπησα τὸν Ἰακώβ, 3 τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα.*
cf. Dt 7_2; 15_8; $23_{21(20)}$; 1S 15.

Mt 5_{44a}; **Lc** $6_{27.35}$: *ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.*
cf. Ex $23_{4.5}$; Pr $25_{21.22}$.

[**Mt** 5_{44b}:] cf. Lc 6_{28}.

---

†**Mt** 5_{48}: *ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.* cf. Lv 19_2.
Dt 18_{18} תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ:
LXX *τέλειος ἔσῃ ἐναντίον Κυρίου τοῦ θεοῦ σου.*

---

†**Mt** 6_6: *σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ.*
2R 4_{33} וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָֹה:
LXX *καὶ εἰσῆλθεν Ἐλεισαῖε εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀπέκλεισεν τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἑαυτῶν, καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον.*
Js 26_{20} לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתְיךָ [יתיר י] בַּעֲדֶךָ חֲבִי כִמְעַט־רֶגַע:
LXX *βάδιζε, λαός μου, εἴσελθε εἰς τὰ ταμεῖά σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον.*

Mt $6_{12.14.15}$: *καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.* 14 *ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.* 15 *ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε κτλ.*
Lc 11_4: *καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν.*
Mc 11_{25}: *καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.*
Sir 28_2 *ἄφες ἀδίκημα* [-τα א] *τῷ πλησίον σου, καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται.*

[**Mt** 6_{13}: *ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις* [om *κ. η. δ.* S[c]] *καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.* L⊿(It)S[c. sch. p]].

Dn 2$_{37}$: דִּי אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּתָא חִסְנָא וְתָקְפָּא וִיקָרָא יְהַב־לָךְ׃
LXX *καὶ σοὶ ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκεν.*

1Ch 29$_{11.12}$ לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃ 12 וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל׃
LXX *σύ*[*σοί* A], *Κύριε, ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ δύναμις καὶ τὸ καύχημα καὶ ἡ νίκη καὶ ἡ ἰσχύς, ὅτι σὺ πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς δεσπόζεις· ἀπὸ προσώπου σου ταράσσεται πᾶς βασιλεὺς καὶ ἔθνος.* 12 *παρὰ σοῦ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα, σὺ πάντων ἄρχεις, Κύριε ὁ ἄρχων πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐν χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ ἐν χειρί σου, Παντοκράτωρ, μεγαλῦναι καὶ κατισχῦσαι τὰ πάντα.* cf. 1Esdr 4$_{33.38.40}$.

Or Man fin. *καὶ σοῦ ἐστιν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.*

Mt 6$_{26}$: *ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ . . . καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά.*

†**Lc 12$_{24}$**: *κατανοήσατε τοὺς κόρακας* [*κατανοήσατε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ* D (It)] . . . *καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς* [*αὐτά* D].

Ps 147$_{9}$: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ׃
LXX *καὶ διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν καὶ τοῖς νοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν.*

Job 38$_{41}$ מִי יָכִין לָעֹרֵב צֵידוֹ כִּי יְלָדָו [ילדיו קרי] אֶל־אֵל יְשַׁוֵּעוּ יִתְעוּ לִבְלִי־אֹכֶל׃
LXX *τίς δὲ ἡτοίμασεν κόρακι βοράν; νεοσσοὶ γὰρ αὐτοῦ πρὸς Κύριον κεκράγασιν, πλανώμενοι τὰ σῖτα ζητοῦντες.*

Mt 6$_{29}$; **Lc 12$_{27}$**: *οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ.* 1R 3$_{13}$; 10.

---

†**Mt 7$_{7.8}$**; †**Lc 11$_{9.10}$**: *ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε.* 8 (10) *ὁ ζητῶν εὑρίσκει.*

†**Act 17$_{27}$**: *ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν.*

Dt 4$_{29}$: וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ׃

LXX *καὶ ζητήσετε ἐκεῖ Κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ εὑρήσετε.*

Jr 29_{13} וּבִקַּשְׁתֶּם אֹתִי וּמְצָאתֶם׃

LXX 36_{18} *καὶ ἐκζητήσατέ με, καὶ εὑρήσετέ με.*

Js 55_6 דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב׃

LXX *ζητήσατε τὸν κύριον, καὶ ἐν τῷ εὑρίσκειν αὐτὸν ἐπικαλέσασθε· ἡνίκα δ' ἂν ἐγγίζῃ ὑμῖν.*

Pr 8_{17} וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי׃ cf. Pr $2_{4.5}$.

LXX *οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὑρήσουσιν.*

1Ch 28_9 אִם־תִּדְרְשֶׁנּוּ יִמָּצֵא לָךְ׃

LXX *ἐὰν ζητήσῃς αὐτόν, εὑρεθήσεταί σοι.*

Sap $1_{1.2}$ *φρονήσατε περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν.* 2 *ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ.*

Sap 13_6 *θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν.*

Joh $7_{34.36}$: *ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετέ [με].*

Pr 1_{28} יְשַׁחֲרֻנְנִי וְלֹא יִמְצָאֻנְנִי׃

LXX *ζητήσουσίν με κακοί, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν.*

Mt 7_{12}: *πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.*

Lc 6_{31}: *καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι* [was schön ist S[s]], *καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.*

[**Act** $15_{20.29}$: *καὶ ὅσα μὴ θέλουσιν* [*θέλετε*] *ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἑτέροις* [*-ρῳ*] *μὴ ποιεῖτε* [*-εῖν*] DS[p]Ir].

Tb $4_{15(16)}$ *καὶ ὃ μισεῖς μηδενὶ ποιήσῃς.*

Mt 7_{22}: *πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ* [בַּיּוֹם הַהוּא] *κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν;*

Jr 14_{14} שֶׁקֶר הַנְּבִאִים נִבְּאִים בִּשְׁמִי׃ LXX *ψευδῆ οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου.*

Jr 27_{15} וְהֵם נִבְּאִים בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר׃ LXX 34_{12} *προφητεύουσιν* [*ἐπὶ* A] *τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ.*

***Mt** 7_{23}: *ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ* [*πάντες* L] *οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.*

***Lc** 13_{27}: *ἀπόστητε* [*ἀποχωρεῖτε* Just] *ἀπ' ἐμοῦ πάντες* [om *παντες* S[sch] Just Or Cyr] [*οἱ* A Cop] *ἐργάται* [*τῆς* ALΔ

Cyr] *ἀδικίας* [*ἀνομίας* D Just Or] [weichet von mir, denn ihr alle seid Thäter der Unwahrheit S[s]].

Ps 6_{9} סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ LXX *ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.*

---

†**Mt** 8_{4}; †**Mc** 1_{44}; †**Lc** 5_{14}: *ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον* [Lc: *ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν*] *τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ* [Mc; Lc: *προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἅ*, Lc: *σου καθὼς*] *προσέταξεν Μωϋσῆς.* cf. Lv 14.

†**Lc** 17_{14}: *πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν* [sacerdoti (It) Cop].

Lv 13_{19} וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן׃ LXX *καὶ δείξει τῷ ἱερεῖ.*

---

†**Mt** 8_{11}: *πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν.*

†**Lc** 13_{29}: *καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ* [*ἀπὸ*] *βορρᾶ καὶ νότου.*

Js 49_{12} הִנֵּה אֵלֶּה מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וְהִנֵּה־אֵלֶּה מִצָּפוֹן וּמִיָּם וְאֵלֶּה מֵאֶרֶץ סִינִים׃

LXX *ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἥξουσιν, οὗτοι ἀπὸ βορρᾶ καὶ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν.*

Js 59_{19} וְיִרְאוּ מִמַּעֲרָב אֶת־שֵׁם יְהוָה וּמִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ אֶת־כְּבוֹדוֹ׃

LXX *καὶ φοβηθήσονται οἱ ἀπὸ δυσμῶν τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ οἱ ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου τὸ ὄνομα τὸ ἔνδοξον.*

Ml 1_{11} מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם׃

LXX *ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου καὶ ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσιν.*

Ps 107_{3} מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וּמִיָּם׃

LXX *ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης.*

Bar 4_{37} *ἰδοὺ ἔρχονται οἱ υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας, ἔρχονται συνηγμένοι ἀπ' ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.*

Js 60_{4}; Ps Sal. $11_{3.4}$; 17_{34}.

***Mt** 8_{17}: (*ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν* [wird nehmen—tragen S[s]].

Js 53_{4} אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא וּמַכְאֹבֵינוּ סְבָלָם׃
LXX *οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται.*

Mt 8_{29}: *τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ;* cf. Mt 3_{17}.
Mc 1_{24}; **Lc 4_{34}**: *τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ;*
Mc 5_{7}; **Lc 8_{28}**: *τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου;* cf. Mt 3_{17}.
1R 17_{18} מַה־לִּי וָלָךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים׃
LXX *τί ἐμοὶ καὶ σοί, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ;*

***Mt 9_{13}**; *12_{7}: (*μάθετε* [12_{7} *εἰ δὲ ἐγνώκειτε*] *τί ἐστιν·*) *ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν.*
Hos 6_{6} חֶסֶד חָפַצְתִּי וְלֹא־זָבַח׃
LXX *ἔλεος θέλω ἢ* [*καὶ οὐ* AQ*] *θυσίαν.*

Mt 9_{20}; **Lc 8_{44}**: *ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.* Nm $15_{38.39}$.

Mt 9_{27}: cf. Joh 7_{42}.

Mt 9_{30}; **Lc 24_{31}**: *καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν* [Lc: *αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν*] *οἱ ὀφθαλμοί.* Js 29_{18}; 35_{5}; 42_{7}.

---

†**Mt 9_{36}**: *ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.* cf. Js 53_{6}.
†**Mc 6_{34}**: *ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.*
Nm 27_{17} לֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָֹה כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה׃
LXX *οὐκ ἔσται ἡ συναγωγὴ Κυρίου ὡσεὶ πρόβατα οἷς οὐκ ἔστιν ποιμήν.*
1R 22_{17}; 2Ch 18_{16} רָאִיתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נְפֹצִים אֶל־הֶהָרִים [2Ch עַל־הֶהָרִים] כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה׃
LXX *ἑώρακα τὸν πάντα Ἰσραὴλ* [2Ch *εἶδον τὸν Ἰσραὴλ*] *διεσπαρμένους ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς ποίμνιον ᾧ* [2Ch *ὡς πρόβατα οἷς*] *οὐκ ἔστιν ποιμήν.*
Ez 34_{5} וַתְּפוּצֶינָה מִבְּלִי רֹעֶה׃ LXX *καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας.*

---

†**Mt 10_{6}**: *πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.* cf. Mt 15_{24}; 18_{12}.

Jr 50_{6} : צֹאן אֹבְדוֹת הָיָה [היו קרי] עַמִּי :
LXX 27_{6} πρόβατα ἀπολωλότα ἐγενήθη ὁ λαός μου.

Mt 10_{14} : ἐκτινάξατε τὸν κονιορτόν.

Mc 6_{11} : ἐκτινάξατε τὸν χοῦν.

Lc 10_{11} : καὶ τὸν κονιορτὸν . . . ἀπομασσόμεθα ὑμῖν.

Act 13_{51} : ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτόν.

Js 52_{2} : הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר LXX ἐκτίναξαι τὸν χοῦν.

---

†**Mt 10_{16}** : γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις [ὁ ὄφις ℵ*Or].

Gn 3_{1} : וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה :
LXX ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

---

†**Mt 10_{21}** ; **Mc 13_{12}** : ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς [Söhne gegen ihre Väter S^{s}].

†**Mt $10_{35.36}$** : ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον [υἱὸν D It $S^{s.c}$] κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, 36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

Lc $12_{52.53}$: δύο ἐπὶ τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρὶ [αὐτοῦ D It S^{s}], μήτηρ ἐπὶ [τὴν L] θυγατέρα [ἐπὶ θυγατρὶ AΔ] καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν [om την ℵ] μητέρα [ἐπὶ μητρί AΔ], πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς [om αυτης ℵ*Δ* Cop Tert] καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν [αὐτῆς ℵ^{c} AΔ It S^{s}].

Mi 7_{6} כִּי־בֵן מְנַבֵּל אָב בַּת קָמָה בְאִמָּהּ כַּלָּה בַּחֲמֹתָהּ אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ :

LXX διότι [ὁ Q*] υἱὸς ἀτιμάζει πατέρα, [καὶ A] θυγάτηρ ἐπαναστήσεται ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, [καὶ A] νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς, ἐχθροὶ πάντες [om παντες Q^{a}] ἀνδρὸς [πάντες οἱ ἄνδρες AQ*] [ἀνδρὸς οἱ ἄνδρες $Q^{a\,vid}$] οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

---

†**Mt 10_{23}** : ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

†**Mt 16_{27}** : μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

***Mt 24$_{30}$; *Mc 13$_{26}$; *Lc 21$_{27}$:** ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ [Mc: ἐν νεφέλαις, ἐπὶ τῶν νεφελῶν D, cum [in] nubibus It, auf einer Wolke (auf [den] Wolken) S^{s}; Lc: ἐν νεφέλῃ, ἐν νεφέλαις C It S$^{c. sch. p mg}$ Tert] μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς [Mc: μετὰ δυν. π. καὶ δ.].

†Mt 24$_{44}$: ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. cf. Mc 13$_{36}$.

†Mt 25$_{31}$: ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. **Mc 8$_{38}$; Lc 9$_{26}$:** cf. Mt 13$_{41a}$.

***Mt 26$_{64}$; *Mc 14$_{62}$:** ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου . . . ἐρχόμενον ἐπὶ [Mc: μετά, auf S$^{s. sch}$] τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. cf. Mt 19$_{28}$.

Lc 18$_{8}$: ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθών.

Act 1$_{9.11}$: καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτόν. $_{11}$ οὗτος ὁ Ἰησοῦς . . . οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Dn 7$_{13}$ וַאֲרוּ עִם־עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה הֲוָא׃

LXX καὶ ἰδοὺ ἐπὶ [Th μετὰ, ἐπὶ Q] τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἤρχετο [Th ἐρχόμενος, ἐρχόμενος ἦν A].

Mt 10$_{25}$: Βεελζεβούλ [-bub S$^{s. sch}$, Βελζ. DLCop, Βεεζ. ℵB].

2R 1$_{2.3.16}$: בַּעַל זְבוּב LXX Βάαλ μυῖαν.

Mt 10$_{29.30}$: καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. $_{30}$ ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.

Lc 12$_{7}$: αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται.

Lc 21$_{18}$: θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

Act 27$_{34}$: οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται [πεσεῖται LS^{p}].

1S 14$_{45}$ חָלִילָה חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ אַרְצָה׃

LXX ζῇ Κύριος, εἰ πεσεῖται τριχὸς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. 2S 14$_{11}$; 1R 1$_{52}$.

---

†Mt 11$_{3}$; Lc 7$_{19.20}$: σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον [Lc: ἄλλον] προσδοκῶμεν;

Ps 118$_{26}$ בָּרוּךְ הַבָּא׃ cf. Mt 21$_{9}$.
LXX *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος.*
Dn 7$_{13}$ כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה הֲוָא׃ cf. Mt 10$_{23}$.
Th *ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος* [*ἐρχ. ἦν* A].
Hb 2$_{3}$ כִּי־בֹא יָבֹא לֹא יְאַחֵר׃
LXX *ὅτι ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ μὴ χρονίσῃ.*
Dn 9$_{26}$ וְהָעִיר וְהַקֹּדֶשׁ יַשְׁחִית עַם נָגִיד הַבָּא׃
LXX *καὶ βασιλεία ἐθνῶν φθερεῖ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον μετὰ τοῦ χριστοῦ.* Th *καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ.*
Js 40$_{10}$; Sach 2$_{14(10)}$; 9$_{9}$; Ml 3$_{1}$; Ps 40$_{8}$.

---

†**Mt 11$_{5}$**; **Lc 7$_{22}$**: *τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ* [Lc: om *και*] *χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ* [Lc: om *και*] *νεκροὶ ἐγείρονται καὶ* [Lc: om *και*] *πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.* Js 42$_{7}$. cf. Act 26$_{18}$.
Js 35$_{5. 6}$ אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה׃
6 אָז יְדַלֵּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ וְתָרֹן לְשׁוֹן אִלֵּם׃
LXX *τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται.* 6 *τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος χωλός, τρανὴ δὲ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων.*
Js 26$_{19}$ יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר׃
LXX *ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ.*
Js 29$_{18. 19}$ וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם־הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי־סֵפֶר וּמֵאֹפֶל
וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה׃ 19 וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּיהוָֹה שִׂמְחָה
וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ׃
LXX *καὶ ἀκούσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λόγους βιβλίου, καὶ οἱ ἐν τῷ σκότει καὶ οἱ ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ὄψονται,* 19 *καὶ ἀγαλλιάσονται πτωχοὶ διὰ Κύριον ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ οἱ ἀπηλπισμένοι τῶν ἀνθρώπων ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης.*
Js 61$_{1}$ מָשַׁח יְהוָֹה אֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים . . . וְלַאֲסוּרִים פְּקַח־קוֹחַ׃
LXX *ἔχρισέν με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς . . . καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν.* cf. Lc 4$_{18}$.

***Mt 11$_{10}$**: (*οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται·*) *ἰδοὺ ἐγὼ* [om *εγω* It Cop] *ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσ-*

ώπου σου, ὅς [et It S^{p} Cop] κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου [om σου S^{s}] ἔμπροσθέν σου.

*Mc 1$_{2}$: (καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ [ἐν τοῖς προφήταις AS^{p}(Cop Ir)]· ἰδοὺ [ἐγὼ ℵALΔS^{p}Or] ἀποστέλλω [ἀποστελῶ ℵCop(Or)] τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὅς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου [ἔμπροσθέν σου AΔItS^{p} Cop]. $_{3}$ φωνὴ κτλ cf. Mt 3$_{3}$.

*Lc 7$_{27}$: (οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται·) ἰδοὺ [ἐγὼ AΔ$S^{s.sch.p}$ Or Tert] ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὅς [und S^{s}] κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου [om σου S^{s}] ἔμπροσθέν σου [om εμπρ. σου D (It) Tert].

†Joh 1$_{6}$: ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ.

†Joh 3$_{28}$: ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου.

Ml 3$_{1}$: הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי

LXX ἰδοὺ [ἐγὼ $ℵ^{c(b\ vid)}$AQΓ] ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, καὶ [om ℵ*] ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου.

Ex 23$_{20}$: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ

LXX καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ.

Mt 11$_{14}$: αὐτός ἐστιν Ἠλείας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι.

Mt 16$_{14}$; Mc 8$_{28}$: ἄλλοι δὲ [Mc: καὶ ἄλλοι] Ἠλείαν.

Mc 6$_{15}$; Lc 9$_{8}$: Ἠλείας ἐστίν [Lc: ἐφάνη].

†Mt 17$_{10-12}$: τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; $_{11}$ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἠλείας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· $_{12}$ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλείας ἤδη ἦλθεν.

†Mc 9$_{11-13}$: ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; $_{12}$ ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἠλείας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα. $_{13}$ Ἠλείας ἐλήλυθεν.

†Lc 1$_{17}$: καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλεία, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα. cf. Mt 11$_{10}$.

Joh 1$_{21.25}$: [σὺ] Ἠλείας εἶ; καὶ λέγει· οὐκ εἰμί. $_{25}$ εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλείας.

Ml $3_{23.24}$ הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא
יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃ 24 וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים
עַל־אֲבוֹתָם׃

LXX $4_{4.5}$ *καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῖν Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην πρὶν ἐλθεῖν* [*τὴν* Γ] *ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ,* 5 *ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.*

Sir 48_{10} *ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ καταστῆσαι φυλὰς Ἰακώβ.*

---

†**Mt 11_{21}**; †**Lc 10_{13}**: *πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ* [Lc: + *καθήμενοι*] *μετενόησαν.* Esth $4_{2.3}$.

Jon 3_6 וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר׃

LXX *περιεβάλετο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ.*

Dn 9_3 בְּצוֹם וְשַׂק וָאֵפֶר׃

LXX *ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ* [Th: AQ].

Js 58_5 וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ׃

LXX *καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποστρώσῃ.*

---

†**Mt 11_{23}**; †**Lc 10_{15}**: *καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως* [Lc: *ἕως τοῦ*] *ᾅδου καταβήσῃ* [*καταβιβασθήσῃ* ℵ CLΔ $S^{c.sch.p}$ Cop; Lc: *καταβιβασθήσῃ*, *καταβήσῃ* BD$S^{s.c}$].

Js $14_{11.13.15}$ הוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנֶךָ׃ 13 וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִלְבָבְךָ
הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה׃ 15 אַךְ אֶל־שְׁאוֹל תּוּרָד אֶל־יַרְכְּתֵי־בוֹר׃

LXX *κατέβη εἰς ᾅδου ἡ δόξα σου.* 13 *σὺ δὲ εἶπας τῇ διανοίᾳ σου· εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι.* 15 *νῦν δὲ εἰς ᾅδην* [*ᾅδου* ℵA] *καταβήσῃ καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς.*

Mt 11_{25}; **Lc 10_{21}**: *κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.*

Act 17_{24}: *ὁ θεὸς . . . οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος.* cf. Mt 6_{13}.

Jdt $9_{12(17)}$ *δέσποτα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς.*

---

†**Mt $11_{28.29}$**: *δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς.* 29 *ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, . . . καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.* Js 55_{1-3}; 14_3; 28_{12}.

Sir $51_{23.26.27.(31.34.35)}$ *ἐγγίσατε πρὸς μέ.* 26 *τὸν τρά-*

χηλον ὑμῶν ὑπόθετε ὑπὸ ζυγόν, καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ ὑμῶν παιδείαν· ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν. 27 *ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ὀλίγον ἐκοπίασα, καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν.* cf. Sir 6$_{25\,(26)}$.

Sir 6$_{28(29)}$ *ἐπ' ἐσχάτων γὰρ εὑρήσεις τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς* [*σου* C].

Jr 6$_{16}$: וּמִצְאוּ מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם׃ LXX *καὶ εὑρήσετε ἁγνισμὸν* [*ἁγιασμὸν* A] *ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.*

Mt 12$_{1}$: *ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν.*

Mc 2$_{23}$: *ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας.*

Lc 6$_{1}$: *ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν.*

Dt 23$_{26}$: כִּי תָבֹא בְּקָמַת רֵעֶךָ וְקָטַפְתָּ מְלִילֹת בְּיָדֶךָ׃

LXX 24 *ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου, καὶ συλλέξεις ἐν ταῖς χερσίν σου στάχυς.*

Mt 12$_{2}$: *ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.*

Mc 2$_{24}$: *τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν;*

Lc 6$_{2}$: *τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν;*

†**Lc 13$_{14}$** : *ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι . . . καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.*

Lc 23$_{56}$: *καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.*

Joh 5$_{10}$: *σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον.* Jr 17$_{21}$.

Mc 2$_{27}$: *τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο.*

Ex 20$_{9.10}$; Dt 5$_{13.14}$: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃
10 (14) וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָֹה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה׃
Dt 5$_{14}$ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ׃

LXX *ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου,* 10 (14) *τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον . . .* Dt 5$_{14}$ *ἵνα ἀναπαύσηται ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου ὥσπερ καὶ σύ.*

Mt 12$_{3.4}$: *οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυεὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;* 4 *πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ*

ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις;

Mc $2_{25.26}$: *οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;* 26 *πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν;* cf. 1S 22_{20}; $23_{6.9}$.

Lc $6_{3.4}$: *οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυείδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;* 4 *ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;*

1S 21_{7} וַיִּתֶּן־לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא־הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי־אִם־לֶחֶם הַפָּנִים׃

LXX 6 *καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ἀβειμέλεχ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, ὅτι οὐκ ἦν ἐκεῖ ἄρτοι, ὅτι ἀλλ' ἢ ἄρτοι τοῦ προσώπου.*

Lv 24_{9} וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וַאֲכָלֻהוּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאִשֵּׁי יְהוָה חָק־עוֹלָם׃

LXX *καὶ ἔσται Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ἔστιν γὰρ ἅγια τῶν ἁγίων τοῦτο αὐτῶν ἀπὸ τῶν θυσιαζομένων τῷ κυρίῳ, νόμιμον αἰώνιον.*

---

†**Mt** 12_{5}: *ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν;*

Nm $28_{9.10}$ וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃ 10 עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃

LXX *καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν καὶ σπονδήν,* 10 *ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διὰ παντός, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ.*

Neh 13_{18} לְחַלֵּל אֶת־הַשַּׁבָּת׃ *βεβηλῶσαι τὸ σάββατον.*

***Mt** 12_{7}: cf. Mt 9_{13}.

***Mt 12_{18-21}**: (17 *ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *ἰδοὺ* [LXX +] *ὁ παῖς μου* [MT.
LXX +] [*εἰς* D] *ὃν ᾑρέτισα*, [an welchem ich Gefallen
gefunden habe, und S[s]] *ὁ ἀγαπητός μου ὃν* [*εἰς ὃν* ℵ[b]C[2]
LΔ, *ἐν ᾧ* C[*vid] D It Ir] *εὐδόκησεν* [verlangt S[s]] *ἡ ψυχή
μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ* [dass er S[s]]
κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ·
19 *οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυ-
γάσει* [*κράξει* Or] *οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις*
[om *εν τ. πλ.* S[s]] *τὴν φωνὴν αὐτοῦ.*
20 *κάλαμον συντε-
τριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλῃ* [ejiciat It] *εἰς νῖκος τὴν κρίσιν.*
21 [MT.
LXX +] *καὶ* [*ἐν* D It Ir] *τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.*

Js 42_{1-4} הֵן עַבְדִּי אֶתְמָךְ־בּוֹ בְּחִירִי רָצְתָה נַפְשִׁי נָתַתִּי רוּחִי
עָלָיו מִשְׁפָּט לַגּוֹיִם יוֹצִיא׃
2 לֹא יִצְעַק וְלֹא יִשָּׂא וְלֹא־יַשְׁמִיעַ בַּחוּץ
קוֹלוֹ׃
3 קָנֶה רָצוּץ לֹא יִשְׁבּוֹר וּפִשְׁתָּה כֵהָה לֹא יְכַבֶּנָּה לֶאֱמֶת
יוֹצִיא מִשְׁפָּט׃
4 לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ עַד־יָשִׂים בָּאָרֶץ מִשְׁפָּט
וּלְתוֹרָתוֹ אִיִּים יְיַחֵלוּ׃

LXX *Ἰακὼβ ὁ παῖς μου, ἀντιλήμψομαι αὐτοῦ· Ἰσραὴλ
ὁ ἐκλεκτός μου, προσεδέξατο αὐτὸν ἡ ψυχή μου* [*θ' ἰδοὺ
ὁ παῖς μου ἀντιλήψεται αὐτοῦ ὁ ἐκλεκτός μου ὃν εὐδό-
κησεν ἡ ψυχή μου* Q[mg]]*· ἔδωκα τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐ-
τόν, κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει·*
2 *οὐ κεκράξεται* [*κράξεται*
A] *οὐδὲ ἀνήσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ.*
3 *κάλαμον* [*συν-* A]*τεθλασμένον οὐ συντρίψει, καὶ λίνον
καπνιζόμενον οὐ σβέσει, ἀλλὰ εἰς ἀλήθειαν ἐξοίσει κρίσιν·*
4 *ἀναλάμψει καὶ οὐ θραυσθήσεται, ἕως ἂν θῇ ἐπὶ τῆς γῆς
κρίσιν· καὶ ἐπὶ* [om *επι* Q] *τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλ-
πιοῦσιν.*

Js 5_1; $44_{1.21}$; 45_4; Jr 31(38)$_{20}$. cf. Mt 3_{17}.

Mt $12_{24.27}$: *Βεελζεβούλ* [-bub S[s], *Βελζ.* L, *Βεεζ.* ℵB].
cf. Mt 10_{25}. **Mt 12_{28}**: cf. Joh 7_{42}.

---

†Mt 12_{29}: *ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν
τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον
δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.*

Mc 3$_{27}$: *οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.*

Lc 11$_{21.22}$: *ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ·*
22 *ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.*

Js 49$_{24.25}$ הֲיֻקַּח מִגִּבּוֹר מַלְקוֹחַ וְאִם־שְׁבִי צַדִּיק יִמָּלֵט׃
25 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָֹה גַּם־שְׁבִי גִבּוֹר יֻקָּח וּמַלְקוֹחַ עָרִיץ יִמָּלֵט׃

LXX *μὴ λήμψεταί τις παρὰ γίγαντος* [*δυνατοῦ* Q^{mg}] *σκῦλα; καὶ ἐὰν αἰχμαλωτεύσῃ τις ἀδίκως, σωθήσεται;*
25 *οὕτως λέγει Κύριος· ἐάν τις αἰχμαλωτεύσῃ γίγαντα, λήμψεται σκῦλα· λαμβάνων δὲ παρὰ ἰσχύοντος σωθήσεται.*

---

†**Mt 12$_{40}$** : (*ὥσπερ γὰρ*) *ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.*

Jon 2$_{1}$ וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃

LXX *καὶ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.*

Mt 12$_{41}$; **Lc** 11$_{32}$: *ἄνδρες Νινευεῖται . . . μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ.*

Mt 16$_{4}$; **Lc** 11$_{29}$: *καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.*

Lc 11$_{30.32}$: *καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευείταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.* 32 *ἄνδρες κτλ.*

Jon 3$_{(4-9)}$ 5 וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ
שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם׃

LXX 3$_{5}$ *καὶ ἐνεπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευὴ τῷ θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν νηστίαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν.*

Mt 12$_{42}$; **Lc** 11$_{31}$: *βασίλισσα νότου . . . ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος.*

1R 10$_{1-13}$ וּמַלְכַּת־שְׁבָא שֹׁמַעַת אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה לְשֵׁם יְהוָֹה

וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת׃ 4 וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֵת כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה׃
7 הוֹסַפְתָּ חָכְמָה וָטוֹב אֶל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי׃

LXX *καὶ βασίλισσα Σαβὰ ἤκουσεν τὸ ὄνομα Σαλωμὼν καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ ἦλθεν πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασιν.* 4 *καὶ εἶδεν βασίλισσα Σαβὰ πᾶσαν φρόνησιν Σαλωμών.* 7 *προστέθεικας* [*σοφίαν καὶ* A] *ἀγαθὰ πρὸς αὐτὰ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου.*

***Mt 13 13–15:** *ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν.* (14 *καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα·*) [*πορεύθητι καὶ εἰπὲ τῷ λαῷ τούτῳ* D It]· *ἀκοῇ ἀκούσετε* [*-ητε* Cu Or] *καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε* [*-ητε* ℵ] *καὶ οὐ μὴ ἴδητε.* 15 *ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν* [*αὐτῶν* ℵC It S^s.c.sch Cop Ir] *βαρέως ἤκουσαν* [et aures suas graves fecerunt ne audiant S^s.c] *καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μή ποτε ἴδωσιν τοῖς* [ihren S^s] *ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν* [*αὐτῶν* ℵ^b S^s] *ἀκούσωσιν* [om *ακ.* C] *καὶ τῇ* [ihrem S^s] *καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι* [*ἰάσωμαι* Δ] *αὐτούς* [om *και επιστρ. κτλ* S^s].

†Mc 4 12: (*ἵνα*) *βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν* [*συνῶσιν* D*L], *μή ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ* [*-σεται* AOr, *ἀφήσω* D^b It] *αὐτοῖς* [*τὰ ἁμαρτήματα* ADΔ It S^omn Cop].

†Lc 8 10: *ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.*

***Joh 12 40:** (39 *ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας·*) *τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν* [*ἐπήρωσεν* ℵ] *αὐτῶν* [om *τ. οφθ. κ. επ. α.* D] *τὴν καρδίαν* [sie haben ihr Auge blind gemacht und sie haben ihr Herz verdunkelt S^s] *ἵνα μὴ ἴδωσιν* [*εἰδῶσιν* D^2] *τοῖς ὀφθαλμοῖς* [MT. LXX +] *καὶ* [*καὶ μή* DIt Cop] *νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ* [. . . Augen und hören S^s] *καὶ* [*ἐπι-* AD^2Δ]*στραφῶσιν* [*ἐπιστρέψωσιν* L], *καὶ ἰάσομαι* [*ἰάσωμαι* L] *αὐτούς* [und ich ihnen erlasse S^s].

***Act 28**26. 27 : (25 *καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν* 26 *λέγων·*) *πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν· ἀκοῇ ἀκούσετε* [-ητε AE] *καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε* [-ητε ℵᶜAE] *καὶ οὐ μὴ ἴδητε* [*εἰδῆτε* ESᵖ]· 27 *ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν* [*αὐτῶν* ℵASˢᶜʰ] *βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν* [MT. LXX +] *ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν* [om *κ. τη κ. σ.* ℵ*] *καὶ ἐπιστρέψωσιν* [-ουσιν AE], *καὶ ἰάσομαι* [*ἰάσωμαι* E] *αὐτούς.*

Js 6₉.₁₀ וַיֹּאמֶר לֵךְ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־תָּבִינוּ
וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ׃ 10 הַשְׁמֵן לֵב־הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו
הָשַׁע פֶּן־יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמָע וּלְבָבוֹ יָבִין וָשָׁב וְרָפָא לוֹ׃

LXX *καὶ εἶπεν· πορεύθητι* [*πορεύου* ℵ] [*πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον Γ*] *καὶ εἰπὸν τῷ λαῷ τούτῳ· ἀκοῇ ἀκούσετε* [-*σητε* AΓ, -*σεται* ℵ] *καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε* [-*ηται* ℵ, -*εται Γ*] *καὶ οὐ μὴ ἴδητε* [*εἰδῆτε* ℵ].
10 *ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν* [om *αυτων* ℵ*] *βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς* [*αὐτῶν* ℵAQ] *ἐκάμμυσαν, μή ποτε ἴδωσιν* [*εἰδῶσιν* Q*] *τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν* [*αὐτῶν Γ*] *ἀκούσωσιν, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν* [-*ουσιν* ℵ] *καὶ ἰάσομαι αὐτούς.*

---

†Mt 1332 : *ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ* [om *του ουρ.* Sˢ] *καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.*

†Mc 432 : *ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ* [*πάντα Δ*] *τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.*

†Lc 1319 : *καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.*

Ez 17₂₃ וְשָׁכְנוּ תַחְתָּיו כֹּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף בְּצֵל דָּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכֹּנָּה׃

LXX *καὶ ἀναπαύσεται ὑποκάτω αὐτοῦ πᾶν ὄρνεον, καὶ πᾶν πετεινὸν* [*καὶ τὰ πετεινὰ* A] *ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ ἀναπαύσεται· τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται.*

Ez 31₆ בִּסְעַפֹּתָיו קִנְנוּ כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְתַחַת פֹּארֹתָיו יָלְדוּ
כֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְצִלּוֹ יֵשְׁבוּ כֹּל גּוֹיִם רַבִּים׃

LXX *ἐν ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ ἐνόσσευσαν πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑποκάτω τῶν κλάδων αὐτοῦ ἐγεννῶσαν πάντα τὰ θηρία τοῦ πεδίου, ἐν τῇ σκιᾷ* [*ὑπὸ τὴν σκιὰν* A] *αὐτοῦ κατῴκησεν πᾶν πλῆθος ἐθνῶν.*

Ps 104_{12} עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן׃

LXX *ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει.*

Dn $4_{9.18}$ תְּחֹתוֹהִי תַּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפוֹהִי יְדֻרָן [יתיר ו] צִפֲּרֵי שְׁמַיָּא׃ 18 תְּחֹתוֹהִי תְּדוּר חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפוֹהִי יִשְׁכְּנָן צִפֲּרֵי שְׁמַיָּא׃

LXX *καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ ἐσκίαζον πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ ἐν αὐτῷ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐνόσσευον.* 18 *καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰ νοσσεύοντα ἐν αὐτῷ.*

Th *καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατεσκήνουν* [18 *κατῴκουν*] *τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατῴκουν* [18 *κατεσκήνουν*] *τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ.*

***Mt 13_{35}**: (*ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ* [*Ἠσαΐου* ℵ*] *τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς* [*καταβ. κόσμου* ℵ*CDLΔ It $S^{sch. p.}$ Cop].

Ps 78_{2} אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי־קֶדֶם׃

LXX *ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς* [*-λῇ* ℵ*] *τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς.*

Ps 78_{1} מַשְׂכִּיל לְאָסָף׃ LXX *συνέσεως τῷ Ἀσάφ.*

2Ch 29_{30} וְאָסָף הַחֹזֶה׃ LXX *καὶ Ἀσὰφ τοῦ προφήτου.*

Mt 13_{41a}: *ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ.* Dn 7_{13}. cf. Mt 10_{23}.

†**Mc 13_{27}**: *καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους* [*αὐτοῦ* ℵACΔ It $S^{s. sch. p}$ Cop Or].

†**Mt 16_{27}**: *μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων* [*τῶν ἁγίων* C] *αὐτοῦ.*

†**Mt 25_{31}**: *ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ* [*ἅγιοι* AΔ$S^{sch. p}$] *ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ.*

†**Mt** 24$_{31}$: *καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης.*

Mc 8$_{38}$; **Lc** 9$_{26}$: *ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων* [Lc: *δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων*].

Dt 33$_{2}$ יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן
וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ׃

LXX *Κύριος ἐκ Σεινὰ ἥκει, καὶ ἐπέφανεν ἐκ Σηεὶρ ἡμῖν· καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους Φαρὰν σὺν μυριάσιν Καδής, ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ.*

Sach 14$_{5}$ וּבָא יְהוָה אֱלֹהַי כָּל־קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃ LXX *καὶ ἥξει Κύριος ὁ θεός μου, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ.*

Js 27$_{13}$ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל׃

LXX *καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ σαλπιοῦσιν τῇ σάλπιγγι τῇ μεγάλῃ.* cf. Zeph. 1$_{16}$.

Mt 13$_{41b}$: *καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ* [+ omnes S^{omn}] *τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν.* Ps 6$_{9}$. cf. Mt 7$_{23}$. — cf. Ml 3$_{19-21}$ (4$_{1-3}$).

Zeph 1$_{3}$ אָסֵף . . . וְהַמַּכְשֵׁלוֹת אֶת־הָרְשָׁעִים וְהִכְרַתִּי אֶת־
הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם־יְהוָה׃

LXX *καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος.*

---

†**Mt** 13$_{42.50}$: *καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός.*

Dn 3$_{6}$ יִתְרְמֵא לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא׃ LXX *ἐμβαλοῦσιν αὐτὸν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.*

---

†**Mt** 13$_{43}$: *τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν* [*λάμψουσιν* D Or Cyr Just] *ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.*

Dn 12$_{3}$ וְהַמַּשְׂכִּלִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים
כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד׃

LXX *καὶ οἱ συνιέντες φανοῦσιν ὡς φωστῆρες τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ κατισχύοντες τοὺς λόγους μου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.*

Th *καὶ οἱ συνιέντες* [*ἐκ-* AQ]*λάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος, καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἔτι.*

Jud 5$_{31}$ וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבֻרָתוֹ׃ LXX *καὶ*

οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ὡς ἔξοδος ἡλίου ἐν δυνάμει αὐτοῦ.

Mt $13_{45.46}$: *ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας.* 46 *εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην.* cf. Pr 3_{13-15}; $8_{10.11}$.

Mt 13_{47}: cf. Mt 4_{19}.

Mt 14_{4}; **Mc 6_{18}**: *οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν* [Mc: *ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου*].

Lc 3_{19}: *ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.*

Lv 20_{21} וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא׃

LXX ὃς *ἂν λάβῃ* [*τὴν* AF Luc] *γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐστίν.* Lv 18_{16}.

Mt $14_{19.20}$; (**$15_{36.37}$**; **Mc $6_{41.42}$**; **$8_{6.8}$**; **Lc $9_{16.17}$**): *ἔδωκεν* [*ἐδίδου*]. 20 *καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων.*

Joh $6_{11.12}$: *διέδωκεν.* 12 *ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει . . .· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα.*

2R 4_{44} וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִרוּ כִּדְבַר יְהוָה׃

LXX [*καὶ ἔδωκεν εἰς πρόσωπον αὐτῶν* A] *καὶ ἔφαγον καὶ κατέλιπον κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου.*

Mt 14_{33}: *ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.* cf. Mt 3_{17}.

Mt 14_{36}: *ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.* Nm $15_{38.39}$.

***Mt 15_{4a}** cf. Mt 19_{19a}. **Mt $15_{5.6}$**: cf. Pr 28_{24}.

***Mt 15_{4b}**; ***Mc 7_{10}**: (*καί·*) ὁ *κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα* [seinen V. und seine M. S[s]] *θανάτῳ τελευτάτω.*

Ex 21_{17} וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת׃

LXX 16 ὁ *κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ* [om *αυτου* Luc] *τελευτήσει θανάτῳ* [*θανάτῳ τελευτάτω* AF Luc].

***Mt $15_{8.9}$**: (7 *καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων·*) [*ἐγγίζει μοι* ὁ λαὸς οὗτος [om Δ] *τῷ στόματι αὐτῶν,*

καὶ τοῖς χ. CΔS^{p}] *ὁ λαὸς οὗτος τοῖς* [mit seinen S^{s}] *χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν* [und mit seinem Herzen S^{s}] *πόρρω ἀπέχει* [*ἐστὶν* D It S^{s}] *ἀπ' ἐμοῦ·* 9 *μάτην δὲ σέβονταί με* [om *με* Δ], *διδάσκοντες διδασκαλίας* [et It] *ἐντάλματα* [die Lehre der Gebote S^{s}] *ἀνθρώπων.*

***Mc** 7$_{6.7}$: (*καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν* [om *τ. υπ.* S^{s}], *ὡς γέγραπται ὅτι*) [MT. LXX +] *οὗτος ὁ λαὸς* [*ὁ λ. οὗτ.* BD It S^{sch}] *τοῖς* [mit seinen S^{s}] *χείλεσίν με τιμᾷ* [*ἀγαπᾷ* D^{gr}It], *ἡ δὲ καρδία αὐτῶν* [in seinem Herzen aber S^{s}] *πόρρω ἀπέχει* [*ἀφέστηκεν* D, *ἄπεστιν* L, *ἀπέστη* Δ, est It S^{s}] *ἀπ' ἐμοῦ·* 7 *μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας* [et It] *ἐντάλματα* [die Lehre der Gebote S^{s}] *ἀνθρώπων.*

Js 29$_{13}$ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה׃

LXX *καὶ εἶπεν Κύριος· ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος ἐν* [om *εν Γ*] *τῷ στόματι αὐτοῦ* [*αὐτῶν Z*], *καὶ ἐν* [om *εν Γ*, om *εν τ. στ. α. κ. εν* ℵAQ] *τοῖς χείλεσιν αὐτῶν τιμῶσίν με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίας.*

---

†**Mt 15$_{24}$**: *οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.* cf. Mt 10$_{6}$; 18$_{12}$.

Mt 15$_{22}$: cf. Joh 7$_{42}$. **Mt 15$_{36.37}$**: cf. Mt 14$_{19.20}$.

Mt 16$_{3}$: cf. Lc 12$_{56}$. **Mt 16$_{4}$**: cf. Mt 12$_{40.41}$.

Mt 16$_{14}$: *ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν.*

Mt 21$_{11}$: *οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης.*

Joh 1$_{21.25}$: *ὁ* [om ℵ*] *προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ.* 25 *εἰ σὺ οὐκ εἶ . . . οὐδὲ ὁ προφήτης.*

Joh 6$_{14}$; 7$_{40}$: *οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης* [6$_{14}$ + *ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.* cf. Mt 11$_{3}$].

(**Mt 21$_{46}$**: *εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.* — **Mc 6$_{15}$**: *ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης* [*ἢ* ΔS^{p}] *ὡς* [om *προφ. ως* D It]

εἷς τῶν προφητῶν. — **Mc 8_{28}**: *ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν.* — **Lc 7_{16}**: *προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν.* — **Lc 9_{8}**: *προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.* — **Lc 24_{19}**: *ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης.* — **Joh 4_{19}**: *θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.* — **Joh 9_{17}**: *προφήτης ἐστίν.*)

Dt 18_{15} נָבִיא . . . יָקִים לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ cf. Act 3_{22}.

LXX *προφήτην . . . ἀναστήσει Κύριος ὁ θεός σου σοί.*

2Mcc 15_{14} *ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης.* cf. 1 Mcc 4_{46}; 14_{41}.

---

†**Mt 16_{16}** [**Joh 6_{69}**]: *σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος* [*σώζοντος* D*]. cf. Mt 3_{17}.

---

†**Mt 16_{21}**: *καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* [*μετὰ τρεῖς ἡμέρας* D (It) Cop] *ἐγερθῆναι* [*ἀναστῆναι* D Just]. 21^{a}: cf. Lc $24_{26\,ss}$.

†**Mt 17_{23}**: *καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* [*μετὰ τρεῖς ἡμέρας* D (It) S^{s} Cop] *ἐγερθήσεται* [*ἀναστήσεται* B Or].

†**Mt 20_{19}**: *καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται* [*ἀναστήσεται* $BC^{2}D\Delta$ Or].

†**Mc 8_{31}**: *καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας* [*τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* $S^{s.sch}$ Just Jr] *ἀναστῆναι.*

†**Mc 9_{31}**: *μετὰ τρεῖς ἡμέρας* [*τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* AC^{3} It $S^{s.sch.p}$] *ἀναστήσεται.*

†**Mc 10_{34}**: *καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας* [*τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* A It $S^{s.sch.p}$ Or] *ἀναστήσεται.*

†**Lc 9_{22}**: *καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* [*μεθ' ἡμέρας τρεῖς* D It S^{s} Tert] *ἐγερθῆναι* [*ἀναστῆναι* ACD Or Just].

†**Lc 18_{33}**: *καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ* [*τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* Δ] *ἀναστήσεται* [*ἐγερθήσεται* L].

†**Lc $24_{7.46}$**: *καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* [nach dreien Tagen S^{s}] *ἀναστῆναι* [*ἐγερθῆναι* Δ]. $_{46}$ *καὶ ἀναστῆναι . . . τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* [nach drei Tagen S^{s}].

Act 10_{40}: *τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν* [*ἐν* ℵ*C] *τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ* [*μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν* D*].

Hos 6_{2} יְחַיֵּנוּ מִיֹּמָיִם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִמֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו׃

LXX ὑγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας· ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἀναστησόμεθα, καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ.

2R $20_{5.8}$ (Hiskia) הִנְנִי רֹפֵא לָךְ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תַּעֲלֶה בֵּית
יְהוָה׃ 8 וְעָלִיתִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בֵּית יְהוָה׃

LXX ἰδοὺ ἐγὼ ἰάσομαί σε, [ἐν A] τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ [καὶ Luc] ἀναβήσῃ εἰς οἶκον Κυρίου. 8 καὶ ἀναβήσομαι εἰς οἶκον Κυρίου τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ;

Mt 16_{26}; **Mc 8_{37}**: *τί δώσει* [Mc: *τί γὰρ δοῖ*] *ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;*

Ps $49_{8.9}$ אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא־יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ׃
9 וְיֵקַר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם׃

LXX ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται· λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει τῷ θεῷ ἐξίλασμα αὐτοῦ [ἑαυτῷ R, ἑαυτοῦ T], 9 καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· καὶ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα.

---

†**Mt 16_{27a}**: cf. Mt 10_{33}; 13_{41a}.

---

†**Mt 16_{27b}**: *καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν* [*κατὰ τὰ ἔργα* א* Cu It S^omn Cop Cyr] *αὐτοῦ.*

Ps 62_{13} כִּי־אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ׃

LXX ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Pr 24_{12} וְהֵשִׁיב לְאָדָם כְּפָעֳלוֹ׃

LXX ὃς ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Sir $32(35)_{24}$ ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ. Jr $32(39)_{19}$; Ps 28_{4}.

Mt 17_{1}: cf. Mt 4_{8}. **Mt 17_{5}**: cf. Mt 3_{17}.

Mt 17_{6}: *καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.*

Act 9_{4}: *καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ.*

Act 22_{7}: *ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι.*

Ez 1_{28} וָאֶרְאֶה וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר׃

LXX 2_{1} καὶ ἴδον, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἤκουσα φωνὴν λαλοῦντος.

Dn 10_{9} וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל דְּבָרָיו . . . וַאֲנִי הָיִיתִי נִרְדָּם עַל־פָּנַי
וּפָנַי אָרְצָה׃

LXX *καὶ οὐκ ἤκουσα τὴν φωνὴν λαλιᾶς αὐτοῦ· ἐγὼ ἤμην πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν.*

Th *καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαί με* [*φωνὴν ῥημάτων* AQ] *αὐτοῦ ἤμην κατανενυγμένος, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν.*

---

†**Mt 17_{10-12}**: cf. Mt 11_{14}.

---

†**Mt 17_{17}**; **Lc 9_{41}**: *ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη.*

†**Act 2_{40}**: *σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.*

Dt 32_{5} דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל׃

LXX *γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη.*

---

†**Mt 17_{23}**: cf. Mt 16_{21}.

Mt 17_{24}: *προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες.*

Ex 30(11–16) 13 זֶה יִתְּנוּ כָּל־הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה׃
14 כֹּל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת
יְהוָה׃

LXX 13 *καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ δώσουσιν ὅσοι ἂν παραπορεύωνται τὴν ἐπίσκεψιν, τὸ ἥμισυ τοῦ διδράχμου* [*-γμου* Luc], *ὅ ἐστιν κατὰ τὸ δίδραχμον* [*-χμα* A, *-γμον* Luc] *τὸ ἅγιον· εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ δίδραχμον* [*-γμα* Luc]*· τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ διδράχμου* [*-γμου* Luc] *εἰσφορὰ Κυρίῳ.* 14 *πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, δώσουσιν τὴν εἰσφορὰν Κυρίῳ.*

Mt 18_{8}: cf. Mt 5_{30}.

Mt 18_{12}: *ζητεῖ τὸ πλανώμενον.*

Lc $15_{4.6}$: *πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό.*
6 *εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.*

Lc 19_{10}; [**Mt 18_{11}**]: *ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.*

Ez $34_{12.16}$ כְּבַקָּרַת רֹעֶה עֶדְרוֹ בְּיוֹם הֱיוֹתוֹ בְתוֹךְ־צֹאנוֹ
נִפְרָשׁוֹת כֵּן אֲבַקֵּר אֶת־צֹאנִי׃ 16 אֶת־הָאֹבֶדֶת אֲבַקֵּשׁ וְאֶת־הַנִּדַּחַת
אָשִׁיב׃

LXX *ὥσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἡ-*

μέρᾳ ὅταν ᾖ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου. 16 *τὸ ἀπολωλὸς* [*ἐκ-* A]*ζητήσω, καὶ τὸ πλανώμενον* [*πεπλανημένον* A] *ἐπιστρέψω.*

Ps 119_{176} תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ׃

LXX *ἐπλανήθην ὡσεὶ πρόβατον ἀπολωλός· ζῆσον* [*ζήτησον* ART] *τὸν δοῦλόν σου.*

Mt 18_{15}: *ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ* [*εἰς σὲ* D It S[omn] Cop] *ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου.*

Lc 17_{3}: *ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου* [*εἰς σέ* DΔ(It)S[p]], *ἐπιτίμησον αὐτῷ.*

Lv 19_{17} לֹא־תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ
וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא׃

LXX *οὐ μισήσεις τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου· ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σου, καὶ οὐ λήμψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.*

***Mt 18_{16}**: (*ἵνα*) *ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων* [om *μαρτ.* D, *μαρτύρων δύο* L] *ἢ* [MT. LXX +] *τριῶν* [*δύο ἢ τριῶν μαρτύρων* ℵ It S[s.c.sch] Cop Or Cyr Tert] *σταθῇ* [*σταθήσεται* Cu Δ (It) Or] *πᾶν ῥῆμα.*

Dt 19_{15} עַל־פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל־פִּי שְׁלֹשָׁה־עֵדִים יָקוּם דָּבָר׃

LXX *ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων* [*δύο μαρτύρων ἢ τριῶν* Luc] *στήσεται* [*σταθήσεται* AF Luc] *πᾶν ῥῆμα.*

Mt 18_{25}: *ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυν. κ. τὰ τέκνα κ. πάντα ὅσα ἔχει.* Ex 22_{2}; 21_{2}; Lv $25_{39.47}$.

2R 4_{1} וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת־שְׁנֵי יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים׃

LXX *καὶ ὁ δανειστὴς ἦλθε λαβεῖν τοὺς δύο υἱούς μου ἑαυτῷ εἰς δούλους.*

---

†**Mt $19_{3.7}$**: cf. Mt 5_{31}.

***Mt 19_{4}**: *οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ* [*θῆλυν* D*] *ἐποίησεν αὐτούς* [dass der, welcher den Mann gemacht hat, auch das Weib gemacht hat S[s]];

***Mc 10,6**: *ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ* [*θῆλυν* D*] *ἐποίησεν αὐτούς.*

Gn 1,27; 5,2: [בְּרָאָם 5,2] זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם

LXX *ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.*

***Mt 19,5**: *καὶ εἶπεν* [*αὐτοῖς* Δ*]· *ἕνεκα* [*ἕνεκεν* CD] *τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα* [*αὐτοῦ* Cu CΔ S^omn Cop Or] *καὶ τὴν μητέρα* [*αὐτοῦ* Cu S^omn Cop (Or)] *καὶ* [*προσ-* ℵ Cu CLΔ]*κολληθήσεται τῇ γυναικὶ* [*πρὸς τὴν γυναῖκα* Cu] *αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν;*

***Mc 10,7.8**: [*καὶ εἶπεν*· D (It)] *ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ* [om αυτου D] *καὶ τὴν μητέρα* [*αὐτοῦ* ℵ It S^s.sch Cop, *ἑαυτοῦ* D] [*καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα* [*τῇ γυναικὶ* ACLΔ (It)] *αὐτοῦ* ACDLΔ It S^sch.p Cop], 8 *καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.*

Gn 2,23. 24 וַיֹּאמֶר הָאָדָם . . . : 24 עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד׃

LXX *καὶ εἶπεν Ἀδάμ· . . .* 24 *ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ* [om αυτου Luc], *καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ* [*πρὸς τὴν γυναῖκα* DE Luc] *αὐτοῦ· καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.*

Mt 19,16. 17. 20: *τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον;* 17 *εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς.* 20 *ταῦτα πάντα ἐφύλαξα* [*ἐφυλαξάμην* C Or].

Mc 10,17. 19. 20; Lc 18,18. 20. 21: *τί ποιήσω ἵνα* [Lc: *τί ποιήσας*] *ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;* 19 (20) *τὰς ἐντολὰς οἶδας.* 20 (21) *ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην* [-ξα AD; Lc: -ξα, -μην DΔ].

Lc 10,25; 28: *τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;* 28 *τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ.*

Lv 18,5 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְהוָה׃

LXX *καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ προστάγματά μου καὶ πάντα τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά· ἃ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς· ἐγὼ Κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.*

Dt 32,47 לֹא־דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם׃

LXX *οὐχὶ λόγος κενὸς οὗτος ὑμῖν, ὅτι αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν.*

Ez 20$_{13}$. cf. Act 7$_{39}$.

***Mt 19**$_{18.19a}$: (τὸ) *οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις* [om *ου κλ.* S^{s}, om *ου μ. ου κλ.* ℵ*], [und S^{s}] *οὐ ψευδομαρτυρήσεις* [MT. LXX +], $_{19}$ *τίμα τὸν πατέρα* [*σου* Cu C^{z} It S^{omn} Cop] *καὶ τὴν μητέρα* [*σου* Cu It S$^{s.c.sch}$ Cop] [MT. LXX +].

***Mc 10**$_{19}$: (*τὰς ἐντολὰς οἶδας·*) *μὴ φονεύσῃς, μὴ μοιχεύσῃς* [*μὴ μοιχ., μὴ φον.* A It S^{p}, om *μη μοιχ.* ℵ*], *μὴ κλέψῃς* [*μὴ μοιχ., μὴ κλ., μὴ φον.* S^{sch}], *μὴ ψευδομαρτυρήσῃς* [*-σεις* D] [MT. LXX +], *μὴ ἀποστερήσῃς* [*-σεις* D, om B*Δ S^{s}], *τίμα τὸν πατέρα σου* [om *σου* D] *καὶ τὴν μητέρα* [*σου* ℵ* C It S$^{s.sch}$ Cop] [MT. LXX +].

***Lc 18**$_{20}$: (*τὰς ἐντολὰς οἶδας·*) *μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς* [*μὴ φον.*, [und S^{s}] *μὴ μοιχ.* It S$^{s.c.sch}$], *μὴ κλέψῃς*, [und S^{s}] *μὴ ψευδομαρτυρήσῃς* [*οὐ μ-εις, οὐ φ-εις, οὐ κλ-εις, οὐ ψ-εις* D It] [MT. LXX +], *τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα* [*σου* ℵΔ It S$^{s.c.sch}$ Cop Or] [MT. LXX +].

***Mt 5**$_{21.27}$: *οὐ φονεύσεις.* $_{27}$ *οὐ μοιχεύσεις.*

***Mt 15**$_{4}$: (*ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν*)· *τίμα τὸν πατέρα* [*σου* C**L It S^{omn} Cop Or] *καὶ τὴν μητέρα* [*σου* It S$^{s.c.sch}$ Cop Or] [MT. LXX +].

***Mc 7**$_{10}$: (*Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν·*) *τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου* [om *σου* D] [MT. LXX +].

Ex 20$_{12-16}$ כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ וגו׳ : 13 לֹא תִּרְצָח׃
14 לֹא תִּנְאָף׃ 15 לֹא תִּגְנֹב׃ 16 לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃

LXX *τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα* [*σου* B^{ab}F Luc] *κτλ.* $_{13}$ *οὐ μοιχεύσεις.* $_{14}$ *οὐ κλέψεις.* $_{15}$ *οὐ φονεύσεις* [$_{13}$ *οὐ φον.* $_{14}$ *οὐ μοιχ.* $_{15}$ *οὐ κλ.* AF Luc]. $_{16}$ *οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.*

Dt 5$_{16.17}$ כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ וגו׳ : 17 לֹא תִּרְצָח׃ וְלֹא
תִּנְאָף׃ וְלֹא תִּגְנֹב׃ וְלֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁוְא׃

LXX 5$_{16-20}$ *τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου κτλ.* $_{17}$ *οὐ μοιχεύσεις.* $_{18}$ *οὐ φονεύσεις* [$_{17}$ *οὐ φον.* $_{18}$ *οὐ*

μοιχ. AF]. 19 *οὐ κλέψεις.* 20 *οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.*

Dt 24_{14} לֹא־תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃

LXX *οὐκ ἀπαδικήσεις* [*ἀποστερήσεις* AF Luc] *μισθὸν πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσίν σου.*

Sir 4_1 *τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς.*

***Mt 19_{19b}**: (*καὶ*) *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν* [*ἑαυτόν* Cu].

***Mt 22_{39}**: (*δευτέρα ὁμοία αὐτῇ·*) *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.*

***Mc $12_{31.33}$**: (*δευτέρα αὕτη·*) *ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* 33 (*καὶ τὸ*) *ἀγαπᾶν τὸν πλησίον* [*σου* א* ΔS°] *ὡς ἑαυτόν* [*σεαυτόν* אADLΔ²].

***Lc 10_{27}**: (*καὶ*) *τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν* [*ἑαυτόν* A(Or)].

Lv 19_{18} וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ׃ LXX *καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν* [*ἑαυτόν* Luc].

---

†Mt 19_{26}: *παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά.*

†Mc 10_{27}: *παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.*

†Lc 18_{27}: *τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν.*

***Lc 1_{37}**: (*ὅτι*) *οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ* [*παρὰ τῷ θεῷ* א°ACΔ, deo, apud deum It] *πᾶν ῥῆμα* [*πᾶν ῥῆμα παρὰ τοῦ θεοῦ* D].

Gn 18_{14} הֲיִפָּלֵא מֵיְהוָֹה דָּבָר׃ LXX *μὴ ἀδυνατεῖ* [*-τήσει* Luc] *παρὰ τῷ θεῷ* [*παρὰ κυρίῳ* Luc] *ῥῆμα;*

Sach 8_6 כֹּה אָמַר יְהוָֹה צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם־בְּעֵינַי יִפָּלֵא נְאֻם יְהוָֹה צְבָאוֹת׃

LXX *τάδε λέγει Κύριος Παντοκράτωρ· εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιον ἐμοῦ ἀδυνατήσει;*

***Mc 14$_{36}$:** *ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι.*
Job 42$_{2}$ יָדַעְתָּ [ידעתי קרי] כִּי־כֹל תּוּכָל וְלֹא־יִבָּצֵר מִמְּךָ מְזִמָּה׃
LXX *οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐθέν.*

Mt 19$_{28}$: *ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ.* cf. Mt 10$_{28}$.

Mt 25$_{31}$: *τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ.*

†**Mt 26$_{64}$; Mc 14$_{62}$:** *ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν* [Mc: *ἐκ δεξ. καθ.*] *τῆς δυνάμεως.*

†**Mc 16$_{19}$:** *καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν* [*ἐν δεξιᾷ* CΔ] *τοῦ θεοῦ.*

†**Lc 22$_{69}$:** *ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ.*

†**Act 7$_{56}$:** *θεωρῶ . . . τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ.*

Ps 110$_{1.5}$ נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי׃ 5 אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ׃
LXX *εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου.* 5 *κύριος ἐκ δεξιῶν σου.*

---

†**Mt 20$_{19}$:** cf. Mt 16$_{21}$. **Mt 20$_{30.31}$:** cf. Joh 7$_{42}$.

Mt 20$_{34}$: *ἀνέβλεψαν.* Js 61$_{1}$. cf. Mt 11$_{5}$.

***Mt 21$_{5}$:** (4 *τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι* [justus et S^{c}, *δίκαιος καὶ σώζων, αὐτὸς* Or] *πραῢς καὶ* [om *και* D It] *ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ* [om *επι* CDΔ It Cop Or] *πῶλον υἱὸν* [om *υιον* ℵ$^{a\ vel\ b}$ L] *ὑποζυγίου* [*υἱὸν ὑποζύγιον* D*, *ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον* Cyr Or].

***Joh 12$_{15}$:** (14 *καθώς ἐστιν γεγραμμένον* [in Zecharja dem Propheten S^{s}]·) *μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ* [*θύγατερ* ℵ Or] *Σιών·* [MT. LXX +] *ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου* [om *σου* A] *ἔρχεται* [*σοι* (It) S^{s}], [MT. LXX +] [mitis, mansuetus It]

καθήμενος [MT. LXX +] *ἐπὶ πῶλον ὄνου* [und reitet auf einem Jungesel, dem Sohne der Eselin S[s]].

Js 62$_{11}$ אִמְרוּ לְבַת־צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֵךְ בָּא׃ LXX *εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σειών· ἰδοὺ ὁ σωτήρ σοι παραγέγονεν.*

Sach 9$_{9}$ גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת־יְרוּשָׁלִַם הִנֵּה מַלְכֵּךְ
יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־חֲמוֹר וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת׃

LXX *χαῖρε σφόδρα, θύγατερ [θυγάτηρ א*] Σειών· κήρυσσε, θύγατερ [θυγάτηρ א*] Ἰερουσαλήμ· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώζων, αὐτὸς πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον.*

Js 35$_{4}$ אִמְרוּ לְנִמְהֲרֵי־לֵב חִזְקוּ אַל־תִּירָאוּ הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם
נָקָם יָבוֹא גְּמוּל אֱלֹהִים הוּא יָבוֹא וְיֹשַׁעֲכֶם׃

LXX *παρακαλέσατε, οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ· ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσιν καὶ ἀνταποδώσει, αὐτὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς.*

Js 40$_{9.\,10}$ עַל הַר־גָּבֹהַּ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ
קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלִָם הָרִימִי אַל־תִּירָאִי אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה הִנֵּה
אֱלֹהֵיכֶם׃ 10 הִנֵּה אֲדֹנָי יֱהֹוִה בְּחָזָק יָבוֹא׃

LXX *ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι, ὁ εὐαγγελιζόμενος Σειών· ὕψωσον τῇ ἰσχύι τὴν φωνήν σου, ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἰερουσαλήμ· ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε· εἰπὸν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα· ἰδοὺ ὁ θεὸς ὑμῶν.* 10 *ἰδοὺ κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται.*

Thr 3$_{57}$ קָרַבְתָּ בְּיוֹם אֶקְרָאֶךָּ אָמַרְתָּ אַל־תִּירָא׃

LXX *εἰς τὴν βοήθειάν μου ἤγγισας, ἐν ᾗ σε ἡμέρᾳ ἐπεκαλεσάμην εἶπάς μοι· μὴ φοβοῦ.*

Js 44$_{2}$; Jr 46(26)$_{27.\,28}$; Zeph 3$_{14-17}$; Sach 2$_{14(10)}$.

Mt 21$_{8}$: *ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ.*

Mc 11$_{8}$: *καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν.*

Lc 19$_{36}$: *ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.*

Joh 12$_{13}$: *ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων.*

2R 9$_{13}$ וַיְמַהֲרוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ בִּגְדוֹ וַיָּשִׂימוּ תַחְתָּיו אֶל־גֶּרֶם
הַמַּעֲלוֹת וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ מָלַךְ יֵהוּא׃

LXX *καὶ ἀκούσαντες ἔσπευσαν, καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν ὑποκάτω αὐτοῦ ἐπὶ τὸ γάρεμ τῶν ἀναβάθμων, καὶ ἐσάλπισαν ἐν κερατίνῃ καὶ εἶπον· ἐβασίλευσεν Εἰού.*

Lv 23$_{40}$ וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׃

LXX *καὶ λήμψεσθε τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου ὡραῖον καὶ κάλλυνθρα φοινίκων καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς καὶ ἰτέας καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι Κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ.*

1Mcc 13$_{51}$ *καὶ εἰσῆλθεν* (Simon) . . . *μετὰ αἰνέσεως καὶ βαΐων καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν ὕμνοις καὶ ἐν ᾠδαῖς.*

***Mt 21$_{9.15}$**: (*οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες·*) [MT. LXX. +] *ὡσαννὰ* [MT. LXX +] *τῷ υἱῷ Δαυείδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.* 15 *ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ.* cf. Joh 7$_{42}$.

***Mc 11$_{9.10}$**: (*οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον·*) [MT. LXX +] *ὡσαννά* [om D(It)][MT. LXX +]· *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου·* 10 . . . *ὡσαννὰ* [Frieden S^{s}] *ἐν τοῖς ὑψίστοις.*

***Lc 19$_{38}$**: (*λέγοντες·*) *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος* [om ο ερχ. ℵ* (It) Or] [ὁ BS$^{s.c.sch}$] *βασιλεὺς* [om D It] *ἐν ὀνόματι κυρίου* [+ *εὐλογημένος ὁ βασιλεύς* D It S^{p}] *κτλ.*

***Joh 12$_{13}$**: (*καὶ ἐκραύγαζον·*) [MT. LXX +] *ὡσαννά* [MT. LXX. +], *εὐλογημένος* [om S^{s}, *εὐλογητὸς* D] *ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ὁ* [om *και* D S^{s} Or, om *και ο* AΔ] *βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.*

***Mt 23$_{39}$**; ***Lc 13$_{35}$**: *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου* [Mt: *ἐν ὀνόματι θεοῦ* D].

Ps 118$_{25.26}$ אָנָּא יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָֹה הַצְלִיחָה נָּא׃
26 בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָֹה׃

LXX *ὦ Κύριε, σῶσον δή, ὦ Κύριε, εὐόδωσον δή.*
26 *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.*

Mt 21$_{11}$: cf. **Mt 16$_{14}$**.

***Mt 21$_{13a}$**: (*γέγραπται·*) ὁ [om ο D*] *οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται* [+ omnibus gentibus S^{c}].

***Mc 11$_{17}$**: (*οὐ γέγραπται ὅτι*) *ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται* [wird genannt S^{s}] *πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν;*

***Lc 19$_{46}$**: (*γέγραπται·*) *καὶ* [(ὅτι) Cop] *ἔσται* [om *και εσται* ℵ*] ὁ *οἶκός μου οἶκος προσευχῆς* [(ὅτι) [om Δ It] ὁ *οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν* ACDΔ It S^{omn}, *κληθήσεται* C^{2}] [+ *πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν* S^{c}].

Js 56$_{7}$ כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים׃

LXX ὁ *γὰρ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν.*

---

†**Mt 21$_{13b}$ Mc 11$_{17}$; Lc 19$_{46}$**: *ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε* [Mc: *πεποιήκατε αὐτὸν*, Lc: *αὐτὸν ἐποιήσατε*] *σπήλαιον λῃστῶν.*

Jr 7$_{11}$ הַמְעָרַת פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה׃

LXX *μὴ σπήλαιον λῃστῶν* ὁ *οἶκός μου;*

***Mt 21$_{16}$**: (*οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι*) *ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον* [MT. LXX +];

Ps 8$_{3}$ מִפִּי עוֹלְלִים וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ׃

LXX *ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου.*

---

†**Mt 21$_{33}$**: *ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον.*

†**Mc 12$_{1}$**: *ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον.*

†**Lc 20$_{9}$**: *ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα.*

Js 5$_{1.2}$ כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֶּן־שָׁמֶן׃ 2 וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ
וַיִּטָּעֵהוּ שֹׂרֵק וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ וְגַם־יֶקֶב חָצֵב בּוֹ׃

LXX *ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἠγαπημένῳ ἐν κέρατι ἐν τόπῳ πίονι.* 2 *καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχαράκωσα,*

καὶ ἐφύτευσα ἄμπελον σωρήκ, καὶ ᾠκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ προλήνιον ὤρυξα ἐν αὐτῷ.

Mt 21_{39}: *καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν.*

Mc 12_{8}: *καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.*

Lc 20_{15}: *καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν.*

Mt 27_{32}: *ἐξερχόμενοι.* **Joh** 19_{17}: *ἐξῆλθεν.*

Mc 15_{20}: *καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν αὐτόν.*

Lc 23_{26}: *καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν.*

Act 7_{58}: *καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν.*

Lv $24_{14.16}$; Nm $15_{35.36}$.

***Mt** 21_{42}: (*οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς·*) *λίθον ὃν* [om *ον* L] *ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου* [*παρὰ κυρίῳ* ℵ*] *ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν* [*ὑμῶν* D*];

***Mc** $12_{10.11}$: (*οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε·*) *λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·* 11 *παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη* [om *π. κ. εγ. α.* D], *καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;*

***Lc** 20_{17}: (*τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο·*) *λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας* [MT. LXX. +];

†**Act** 4_{11}: *οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν* [*ἡμῶν* D] *τῶν οἰκοδόμων* [*οἰκοδομούντων* E], *ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας.*

Ps $118_{22.23}$ אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה׃ 23 מֵאֵת
יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃

LXX *λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·* 23 *παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.*

[†**Mt** 21_{44}] †**Lc** 20_{18}: *πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον* [Mt: *καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον*] *συνθλα-*

σθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν [Mt: ℵBC*Δ* S^c. sch. p Cop (It Or)].

Lc 2_{34}: *ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.*

Js $8_{14.15}$ וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִָם׃ 15 וְכָשְׁלוּ בָם רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבָּרוּ׃

LXX *κἂν ἐπ' αὐτῷ πεποιθὼς ᾖς, ἔσται σοι εἰς ἁγίασμα, καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόμματι συναντήσεσθε οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι. οἱ δὲ οἶκοι Ἰακὼβ ἐν παγίδι, καὶ ἐν κοιλάσματι ἐγκαθήμενοι ἐν Ἰερουσαλήμ. 15 διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν ἐν αὐτοῖς πολλοί, καὶ πεσοῦνται καὶ συντριβήσονται.*

Jr 6_{21} הִנְנִי נֹתֵן אֶל־הָעָם הַזֶּה מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים יַחְדָּו שָׁכֵן וְרֵעוֹ יְאָבֵדוּ [ואבדו קרי]׃

LXX *ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθενίαν, καὶ ἀσθενήσουσιν πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται.*

Dn $2_{34.44}$ חָזֵה הֲוַיְתָ עַד דִּי הִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן׃ 44 תַּדִּק וְתָסֵיף כָּל־אִלֵּין מַלְכְוָתָא׃

Th *ἐθεώρεις ἕως ἀπεσχίσθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν. 44 λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας.*

Mt 22_{14}:· *ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.* בְּחִירֵי יְהוָֹה׃

Js $65_{9.15.22(23)}$; Ps 89_4 (LXX); 105_{43}; Sap 4_{15}.

---

†**Mt 22_{24}**: (*Μωϋσῆς εἶπεν·*) *ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.*

†**Mc 12_{19}**: (*Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι*) *ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.*

†**Lc 20_{28}**: (*Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν,*) *ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.*

Gn 38_{8} וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם אֹתָהּ
וְהָקֵם זֶרַע לְאָחִיךָ׃

LXX *εἶπεν δὲ Ἰούδας τῷ Αὐνάν· εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ* [*ἐπι-* Luc]*γάμβρευσαι* [*-ον* D] *αὐτήν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου.*

Dt 25_{5} כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין־לוֹ
לֹא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ
לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ׃

LXX *ἐὰν δὲ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀποθάνῃ εἷς αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾖν αὐτῷ, οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ τοῦ τεθνηκότος ἔξω ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι· ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτὴν καὶ λήμψεται αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα καὶ συνοικήσει αὐτῇ.*

***Mt** 22_{32} : ($_{31}$ *περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος·*) *ἐγώ εἰμι* [MT. LXX +] *ὁ* [om ο Or] *θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ* [om ο ℵ Or] *θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ* [om ο ℵ Or] *θεὸς Ἰακώβ*;

***Mc** 12_{26}: (*περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως* [om *εν τ. β. Μ.* S[s]] *ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων·*) *ἐγὼ* [*εἰμι Δ* It S[sch] Cop (Or)] [MT. LXX +] *ὁ* [om D (Or)] *θεὸς Ἀβραὰμ καὶ* [*ὁ* ℵACLΔ (Or)] *θεὸς Ἰσαὰκ καὶ* [*ὁ* ℵACLΔ (Or)] *θεὸς Ἰακώβ*;

***Lc** 20_{37}: (*ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον*) [MT. LXX +] *τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ* [*τὸν* AΔ] *θεὸν Ἰσαὰκ καὶ* [*τὸν* AΔ] *θεὸν Ἰακώβ* [et dixit: Deus dominus Abr. etc. S[s. c]].

†**Act** 3_{13}: *ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ* [*θεὸς* AD, *ὁ θεὸς* ℵC Cop Ir] *Ἰσαὰκ καὶ* [*θεὸς* AD, *ὁ θεὸς* ℵC Cop Ir] *Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.*

†**Act** 5_{30}; 22_{14}: *ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.*

***Act** 7_{32}: (*ἐγένετο φωνὴ κυρίου·*) *ἐγὼ* [*εἰμι* E (It)] *ὁ* [om ο C] *θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ* [om ο C] *θεὸς Ἀβραὰμ καὶ* [*θεὸς* D, *ὁ θεὸς* E Cop] *Ἰσαὰκ καὶ* [*θεὸς* D, *ὁ θεὸς* E Cop] *Ἰακώβ.*

Ex $3_{6.15.16}$ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ 15 יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ 16 יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב׃

LXX *καὶ εἶπεν* [*αὐτῷ* AF Luc]· *ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου*, [ὁ A Luc] *θεὸς Ἀβραὰμ καὶ* [ὁ Luc] *θεὸς Ἰσαὰκ καὶ* [ὁ Luc] *θεὸς Ἰακώβ*. 15 *Κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, θεὸς Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ* [*Κ. ὁ θ. τ. πατ. ἡμῶν, ὁ θ. Α., ὁ θ. Ισ., ὁ θ. Ιακ.* Luc]. 16 *Κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν* [*ἡμῶν* Luc] *ὦπταί μοι*, [ὁ Luc] *θεὸς Ἀβραὰμ καὶ* [ὁ Luc] *θεὸς Ἰσαὰκ καὶ* [ὁ Luc] *θεὸς Ἰακώβ*.

***Mt** 22_{37} : (*ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ*·) [MT. LXX +] *ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν* [aus S^{s}] *ὅλῃ τῇ* [om *τη* ℵ* Cu BΔ] *καρδίᾳ σου καὶ ἐν* [aus S^{s}] *ὅλῃ τῇ* [om *τη* Cu B^{mai}Δ] *ψυχῇ σου καὶ ἐν* [aus S^{s}] *ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου* [*ἰσχύϊ σου* $S^{s.c.}$ Or; *ἰσχ. σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου* Cu S^{sch} Cop Or].

***Mc** $12_{29.30.32.33}$: (*πρώτη ἐστίν*·) *ἄκουε, Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν* [*σου* Cop] *κύριος* [om S^{s}] *εἷς ἐστιν*, 30 *καὶ* [om Δ] *ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς* [om *της* BD*] *καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς* [om *της* B] *ψυχῆς* [*διαν.* ℵA] *σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς* [om *τ.* B] *διανοίας* [*ψυχ.* ℵA] *σου* [om *και εξ ολ. τ. διαν. σ.* D It] *καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου*. — 32 (*ὅτι*) *εἷς ἐστιν* [*ὁ θεὸς* D It $S^{s.p}$ Cop] *καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος* [om *αλλος* D] *πλὴν αὐτοῦ*· 33 *καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς* [om *της* B] *καρδίας* [*σου* ℵL Cop] *καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως* [*δυνάμεως* D It, *ἰσχ.* Cop, om S^{s}] [+ *καὶ ἐξ ὅλ. τ. ψ.* AD$S^{s.sch.p}$, + *αὐτοῦ* $D^{gr}S^{s}$] *καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος* [*συνέσεως* Cop, om D] [+ *καὶ ἐξ ὅλ. τ. ψ.* It] *κτλ.*

***Lc** 10_{27} : (26 *ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις*; 27 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν*·) [MT. LXX +] *ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου* [om *σου* B*] *ἐξ ὅλης τῆς* [om *της* B] *καρδίας σου* [*ἐν ὅλῃ τῇ κ. σου* D It] *καὶ* [om B]

ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου [ἐξ ὅλης τῆς ψ. σου [om ἐξ ολ. τ. ψ. σου Or] καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχ. σου ACΔ It S$^{s. sch. p}$ Or Tert, ἐξ ὅλης τῆς ἰσχ. σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψ. σου S^{c}] καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου [ἐξ ὅλης τῆς διαν. σου ACΔ (It) S^{omn} Or, om D (It) Tert].

Dt $6_{4.5}$ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד׃ 5 וְאָהַבְתָּ
אֵת יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃

LXX ἄκουε, Ἰσραήλ· Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστιν· 5 καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς διανοίας [καρδίας AFLuc] σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου.

Dt 4_{35} יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ׃

LXX Κύριος ὁ θεός σου, οὗτος [αὐτὸς AF] θεός ἐστιν, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι [ἔστιν ἄλλος A] πλὴν αὐτοῦ.

Dt 32_{39}: אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי

LXX ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν ἐμοῦ.

Js $45_{6.21}$ כִּי־אֶפֶס בִּלְעָדָי אֲנִי יְהוָֹה וְאֵין עוֹד׃ 21 אֲנִי
יְהוָֹה וְאֵין־עוֹד אֱלֹהִים מִבַּלְעָדַי אֵל־צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי׃

LXX ὅτι οὐκ ἔστιν πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ Κύριος ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. 21 ἐγὼ ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ, δίκαιος καὶ σωτήρ, οὐκ ἔστιν παρὲξ ἐμοῦ.

2R 23_{25} (Josia) אֲשֶׁר־שָׁב אֶל־יְהוָֹה בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ
וּבְכָל־מְאֹדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה׃

LXX ὃς ἐπέστρεψεν πρὸς Κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν ὅλῃ ἰσχύι [ψυχῇ A Luc] αὐτοῦ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ [ἰσχύι A, τῇ ἰσχύι Luc] αὐτοῦ κατὰ πάντα τὸν νόμον Μωυσῆ.

***Mt** 22_{39}: cf. Mt 19_{19b}. **Mt** 22_{42}: cf. Joh 7_{42}.

***Mt** 22_{44}: (43 πῶς οὖν Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων·) εἶπεν [ὁ Cu LΔ] κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω [ὑποπόδιον Cu Δ It S^{p} Or Cyr] τῶν ποδῶν σου.

***Mc** 12_{36}: (αὐτὸς Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ·) εἶπεν [λέγει AD^{gr}] [ὁ ℵALΔ] κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου [κάθισον B] ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν [om αν D] θῶ [θήσω D^{2}] τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον [ὑποκάτω BD^{gr} S^{s} Cop] τῶν ποδῶν σου.

*Lc 20$_{42.43}$: (*αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν βίβλῳ* [*τῶν* D, seiner S^s] *ψαλμῶν·*) *εἶπεν* [*λέγει* D It S^s] [*ὁ* ℵALΔ Cyr] *κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου* 43 *ἕως ἂν θῶ* [*ἕως τιθῶ* D] *τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον* [*ὑποκάτω* D It $S^{c.sch}$ Cop] *τῶν ποδῶν σου.*

*Act 2$_{34.35}$: (*οὐ γὰρ Δαυεὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός·*) *εἶπεν* [*λέγει* D^{gr}] [*ὁ* $ℵ^c AB^3 CE$] *κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου,* 35 *ἕως ἂν* [om *αν* D*] *θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.*

Ps 110$_1$ נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד־אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃

LXX *εἶπεν ὁ* [om ο R] *κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.*

2S 23$_2$ (David) רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר־בִּי׃

LXX *πνεῦμα Κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοί.*

Mt 23$_5$: *πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα.*

Ex 13$_{9.16}$; Dt 6$_{4-9}$; 11$_{18ss.}$ — Nm 15$_{38.39}$.

---

†Mt 23$_{12}$: *ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.*

†Lc 14$_{11}$; †18$_{14}$: *πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ* [18$_{14}$ *ὁ δὲ*] *ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.*

†Lc 1$_{52}$: *καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς.*

1S 2$_{7.8}$ יְהוָה . . . מַשְׁפִּיל אַף־מְרוֹמֵם׃ 8 מֵקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב עִם־נְדִיבִים וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם׃

LXX *Κύριος . . . ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ.* 8 *ἀνιστᾷ ἀπὸ γῆς πένητα, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχόν· καθίσαι* [*αὐτὸν* A Luc] *μετὰ δυναστῶν λαῶν, καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αὐτοῖς.*

Ez 17$_{24}$ וְיָדְעוּ כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה כִּי אֲנִי יְהוָה הִשְׁפַּלְתִּי עֵץ גָּבֹהַּ הִגְבַּהְתִּי עֵץ שָׁפָל׃

LXX *καὶ γνώσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου διότι ἐγὼ Κύριος ὁ ταπεινῶν ξύλον ὑψηλὸν καὶ ὑψῶν ξύλον ταπεινόν.*

Ez 21_{31} הַשָּׁפָלָה הַגְבֵּהַ וְהַגָּבֹהַ הַשְׁפִּיל׃
LXX $_{26}$ *ἐταπείνωσας τὸ ὑψηλόν, καὶ ὕψωσας τὸ ταπεινόν.*
Pr 29_{23} גַּאֲוַת אָדָם תַּשְׁפִּילֶנּוּ וּשְׁפַל־רוּחַ יִתְמֹךְ כָּבוֹד׃
LXX *ὕβρις ἄνδρα ταπεινοῖ, τοὺς δὲ ταπεινόφρονας ἐρείδει* [*ἐρίζει* B, *ἐγ*[*ε*]*ίρ*[*ε*]*ι* $\aleph^{c.a}$] *δόξῃ Κύριος.*
Job 5_{11} לָשׂוּם שְׁפָלִים לְמָרוֹם׃
LXX *τὸν ποιοῦντα ταπεινοὺς εἰς ὕψος.*
cf. Js 40_{4}; Ps 147_{6}; Pr 15_{33} (16_{4}).

Mt 23_{13-29}; **Lc** 6_{24-26}: *οὐαί.* Jes $5_{8.11.18.20.21.22}$.

Mt 23_{19}: Ex 29_{37}. **Mt** 23_{22}: cf. **Act** 7_{49}.

Mt 23_{34}: *ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας.*
2 Ch 24_{19} וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִאִים . . . וְלֹא הֶאֱזִינוּ׃
LXX *καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς προφήτας . . . καὶ οὐκ ἤκουσαν.* Jr 7_{25}; 25_{4}.

Mt 23_{35}: *ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ **Βαραχίου*** [om $\aleph$*], *ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.*

Lc $11_{50.51}$: *ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης,* $_{51}$ *ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου* [*υἱοῦ **Βαραχίου*** DS^{c}Cop] *τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου.*

Mt 27_{25}: *τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.*

†**Act** 18_{6}: *τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν.*
Gn 4_{8ss}; 2Ch 24_{20-22} [Luc]; Jr 26(33)$_{23}$.
2S 1_{16} דָּמְיךָ [יתיר י] עַל־רֹאשֶׁךָ׃ cf. 1R 2_{33}.
LXX *τὸ αἷμά σου ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου.*
Jr 51_{35}: דָּמִי אֶל־יֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים׃
LXX 28_{35} *τὸ αἷμα μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Χαλδαίους.*
Ez $33_{4.6.8}$ דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ יִהְיֶה׃ $_{6}$ וְדָמוֹ מִיַּד־הַצֹּפֶה אֶדְרשׁ׃
$_{8}$ וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ׃
LXX *τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται.*

6 *καὶ τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω.* 8 *τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω.*

Mt 23_{37}; **Lc 13_{34}**: *Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, . . . ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν* [Lc: *ἐπισυνάξαι*] *τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία* [*αὐτῆς*] [Lc: *ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν*] *ὑπὸ τὰς πτέρυγας.* cf. Joh 11_{52}.

Js 31_{5} כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְהוָה צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלִָם גָּנוֹן וְהִצִּיל פָּסֹחַ וְהִמְלִיט׃

LXX *ὡς ὄρνεα πετόμενα, οὕτως ὑπερασπιεῖ Κύριος σαβαώθ, ὑπὲρ Ἰερουσαλὴμ ὑπερασπιεῖ καὶ ἐξελεῖται, καὶ περιποιήσεται καὶ σώσει.* Bar 5_{5}; Ps Sal $11_{3.4}$.

Mt 23_{38}; **Lc 13_{35}**: *ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος* [ist verlassen (d. h. von mir aufgegeben) S[s], om *ερημος* BL(It)Cop Or; Lc: + *ἔρημος* DΔIt S[omn] Cop Jr].

Jr 12_{7} עָזַבְתִּי אֶת־בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי אֶת־נַחֲלָתִי׃ LXX *ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου.*

Jr 22_{5} לְחָרְבָּה יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה׃

LXX *εἰς ἐρήμωσιν ἔσται ὁ οἶκος οὗτος.*

1R $9_{7.8}$; Ps 69_{26}. cf. Act 1_{20a}.

***Mt 23_{39}**: cf. Mt 21_{9}.

Mt 24_{3}: *τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος;*

Mt 28_{20}: *ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.*

Lc $21_{8.20}$: *ὁ καιρὸς ἤγγικεν.* 20 *τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.* cf. Mt 23_{38}.

Dn 9_{27} וְעַד־כָּלָה וְנֶחֱרָצָה תִּתַּךְ עַל־שֹׁמֵם Th *ἕως τῆς συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.*

Dn 12_{4} עַד־עֵת קֵץ׃ Th *ἕως καιροῦ συντελείας.*

Mt 24_{6}; **Mc 13_{7}**; **Lc 21_{9}**: *δεῖ* [Mt: + *γὰρ*, Lc: + *γὰρ ταῦτα*] *γενέσθαι* [Lc: + *πρῶτον*].

Dn $2_{28.29.45}$ מָה דִּי לֶהֱוֵא בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא [29. 45 אַחֲרֵי דְנָה]׃

LXX Th *ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.* 29 LXX *ἃ δεῖ γενέσθαι.* Th *τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, . . . ἃ δεῖ γενέσθαι.* 45 Th *ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.*

---

†**Mt 24_{7}**; †**Mc 13_{8}**; †**Lc 21_{10}**: *ἐγερθήσεται γὰρ* [Lc: om

γαρ] *ἔθνος ἐπὶ* [Mc; Lc: *ἐπ'*] *ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν.*

Js 19_2 וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְנִלְחֲמוּ אִישׁ־בְּאָחִיו וְאִישׁ
בְּרֵעֵהוּ עִיר בְּעִיר מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה׃

LXX *καὶ ἐπεγερθήσονται Αἰγύπτιοι ἐπ' Αἰγυπτίους, καὶ πολεμήσει ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ, πόλις ἐπὶ πόλιν καὶ νομὸς ἐπὶ νομόν.*

2Ch 15_6 וְכֻתְּתוּ גוֹי־בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר כִּי־אֱלֹהִים הֲמָמָם
בְּכָל־צָרָה׃

LXX *καὶ πολεμήσει ἔθνος πρὸς ἔθνος καὶ πόλις πρὸς πόλιν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξέστησεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ θλίψει.*

Mt 24_8: *πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων* [*ὀδύνων* D*, dolorum It].

Mc 13_8(9): *ἀρχὴ ὠδίνων* [dolorum It] *ταῦτα.*

Joh $16_{21.22}$: *ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς.* 22 *καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε.*

Js 21_3 צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה׃

LXX *καὶ ὠδῖνες ἔλαβόν με ὡς τὴν τίκτουσαν.*

Js 26_{17} כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת, תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ כֵּן
הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ יְהוָֹה׃

LXX *καὶ ὡς ἡ ὠδίνουσα ἐγγίζει τεκεῖν, ἐπὶ τῇ ὠδῖνι αὐτῆς ἐκέκραξεν, οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σου.*

Js 37_3 יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי־בָאוּ בָנִים
עַד־מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה׃

LXX *ἡμέρα θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγμοῦ καὶ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρα, ὅτι ἥκει ἡ ὠδὶν τῇ τικτούσῃ, ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν.*

Js $66_{7.8}$ בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֵבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה
זָכָר׃ 8 הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי־חָלָה
גַּם־יָלְדָה צִיּוֹן אֶת־בָּנֶיהָ׃

LXX *πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγεν καὶ ἔτεκεν ἄρσεν.* 8 *εἰ ὤδινεν γῆ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἢ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἅπαξ; ὅτι ὤδινεν καὶ ἔτεκεν Σειὼν τὰ παιδία αὐτῆς.*

Hos 13_{13} חֶבְלֵי יוֹלֵדָה יָבֹאוּ לוֹ׃

LXX *ὠδῖνες ὡς τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ.*

Mi $4_{9.10}$; 5_{2} כִּי־הֶחֱזִיקֵךְ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ 10 חוּלִי וָגֹחִי בַּת־
צִיּוֹן כַּיּוֹלֵדָה׃ 5_{2} לָכֵן יִתְּנֵם עַד־עֵת יוֹלֵדָה יָלָדָה׃

LXX *ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδῖνες ὡς τικτούσης;*
10 *ὤδινε καὶ ἀνδρίζου καὶ ἔγγιζε, θυγάτηρ Σειών, ὡς τίκτουσα.* 5_{2} *διὰ τοῦτο δώσει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται.*

Mt 24_{10}: *καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί.*

Joh 16_{1}: *ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.*

Dn 11_{41} וְרַבּוֹת יִכָּשֵׁלוּ׃

LXX *καὶ πολλαὶ σκανδαλισθήσονται.*

Mt $24_{11.24}$: *πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται.* 24; **Mc** 13_{22}: *ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα* [Mc: om *μεγαλα*] *καὶ τέρατα.* cf. **Mt** 7_{22}.

Dt $13_{2.3}$ כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ
אוֹת אוֹ מוֹפֵת׃ 3 וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ׃

LXX 1 *ἐὰν δὲ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος τὸ ἐνύπνιον καὶ δῷ σοι σημεῖον ἢ τέρας,* 2 *καὶ ἔλθῃ τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησεν πρὸς σέ.*

***Mt** 24_{15}: *ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα* [das Zeichen der Verunreinigung S[s]] *τῆς ἐρημώσεως* (*τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου*) *ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ* [om *εστος κτλ* S[s]].

***Mc** 13_{14}: *ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα* [das Zeichen der Unreinheit S[s]] *τῆς ἐρημώσεως* [*τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου* AΔS[sch. p]] *ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ.*

Lc 21_{20}: *ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.*

Dn 9_{27} וְעַל כְּנַף שִׁקּוּצִים מְשֹׁמֵם׃

LXX Th *καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων.*

Dn 11_{31} וְנָתְנוּ הַשִּׁקּוּץ מְשׁוֹמֵם׃

LXX *καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἐρημώσεως.*

Dn 12_{11} וְלָתֵת שִׁקּוּץ שֹׁמֵם׃ LXX *καὶ ἑτοιμασθῇ δοθῆναι τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως.* Th *καὶ δοθήσεται* [*τὸ* AQΓ] *βδέλυγμα* [*τῆς* A] *ἐρημώσεως.*

1Mcc 1_{54} *καὶ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ Χασελεῦ τῷ πέμπτῳ καὶ τεσσερακοστῷ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.*

Mt 24_{18}; **Mc 13_{16}**; †**Lc 17_{31}**: *μὴ ἐπιστρεψάτω* [Mc; Lc: *εἰς τὰ*] *ὀπίσω.*

†**Lc 17_{32}**: *μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.*

Gn $19_{17.26}$ אַל־תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְאַל־תַּעֲמֹד בְּכָל־הַכִּכָּר׃ 26 וַתַּבֵּט
אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב מֶלַח׃

LXX *μὴ περιβλέψῃς εἰς τὰ ὀπίσω μηδὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.* 26 *καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός.*

---

†**Mt 24_{21}**: *ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν* [*ἐγένετο* ℵD] *ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται.*

†**Mc 13_{19}**: *ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψις, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται.*

Dn 12_1 וְהָיְתָה עֵת צָרָה אֲשֶׁר לֹא־נִהְיְתָה מִהְיוֹת גּוֹי עַד
הָעֵת הַהִיא׃

LXX *ἐκείνη ἡ ἡμέρα θλίψεως, οἵα οὐκ ἐγενήθη ἀφ' οὗ ἐγενήθησαν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης.*

Th *καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, θλίψις οἵα οὐ γέγονεν ἀφ' ἧς γεγένηται ἔθνος ἐν τῇ γῇ ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου.*

Mt $24_{22.24.31}$; **Mc $13_{20.22.27}$**: *τοὺς ἐκλεκτούς.* cf. Mt 22_{14}.

Mt 24_{28}: *ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.*

Lc 17_{37}: *ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.*

Hb 1_8 יָעֻפוּ כְּנֶשֶׁר חָשׁ לֶאֱכוֹל׃ LXX *καὶ πετασθήσονται ὡς ἀετὸς πρόθυμος εἰς τὸ φαγεῖν.*

Job 39_{30} וְאֶפְרֹחָו יְעַלְעוּ־דָם וּבַאֲשֶׁר חֲלָלִים שָׁם הוּא׃

LXX *νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ φύρονται ἐν αἵματι, οὗ δ' ἂν ὦσι τεθνεῶτες παραχρῆμα εὑρίσκονται* (נֶשֶׁר *ἀετός, γύψ*).

Js 34_{15} אַךְ־שָׁם נִקְבְּצוּ דַיּוֹת׃

---

†**Mt 24_{29}**; †**Mc $13_{24.25}$**: *ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς,* (Mc 25) *καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ* [Mc: *ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ*

πίπτοντες], *καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν* [Mc: *αἱ δυν. αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*] *σαλευθήσονται.*

Lc $21_{25.26}$: *καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις.* 26 *αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.*

Js 13_{10} כִּֽי־כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם לֹא יָהֵלּוּ אוֹרָם חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וְיָרֵחַ לֹֽא־יַגִּיהַּ אוֹרוֹ׃

LXX *οἱ γὰρ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ Ὠρείων καὶ πᾶς ὁ κόσμος τοῦ οὐρανοῦ τὸ φῶς οὐ δώσουσιν, καὶ σκοτισθήσεται τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φῶς αὐτῆς.*

Js 34_4 וְנָמַקּוּ כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַסֵּפֶר הַשָּׁמָיִם וְכָל־צְבָאָם יִבּוֹל כִּנְבֹל עָלֶה מִגֶּפֶן וּכְנֹבֶלֶת מִתְּאֵנָה׃

LXX *καὶ τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν* [om *και—ουρ.* ℵAQΓ], *καὶ ἑλιγήσεται ὡς βιβλίον ὁ οὐρανός, καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου, καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς.*

Ez $32_{7.8}$ וְכִסֵּיתִי בְכַבּוֹתְךָ שָׁמַיִם וְהִקְדַּרְתִּי אֶת־כֹּכְבֵיהֶם שֶׁמֶשׁ בֶּעָנָן אֲכַסֶּנּוּ וְיָרֵחַ לֹא־יָאִיר אוֹרוֹ׃ 8 כָּל־מְאוֹרֵי אוֹר בַּשָּׁמַיִם אַקְדִּירֵם עָלֶיךָ וְנָתַתִּי חֹשֶׁךְ עַל־אַרְצְךָ נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה׃

LXX *καὶ κατακαλύψω ἐν τῷ σβεσθῆναί σε οὐρανὸν καὶ συσκοτάσω τὰ ἄστρα αὐτοῦ, ἥλιον ἐν νεφέλῃ καλύψω, καὶ σελήνη οὐ μὴ φάνῃ τὸ φῶς αὐτῆς.* 8 *πάντα τὰ φαίνοντα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ συσκοτάσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν, λέγει κύριος Κύριος.*

Jo 2_{10} [$4(3)_{15}$] לְפָנָיו רָגְזָה אֶרֶץ רָעֲשׁוּ שָׁמָיִם שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ קָדָרוּ וְכוֹכָבִים אָסְפוּ נָגְהָם׃

LXX *πρὸ προσώπου αὐτοῦ συγχυθήσεται ἡ γῆ καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσιν, καὶ τὰ ἄστρα δύσουσιν* [*οὐ δώσουσιν* Q*ᵃ] *τὸ φέγγος αὐτῶν.*

Hg $2_{6.21}$ אֲנִי מַרְעִישׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃

LXX *ἐγὼ σείσω* [21 *σείω*] *τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.*

Jo $3_{3.4}$ ($2_{30.31}$). cf. Act $2_{17\,ss}$; — Zeph $1_{15.16}$.

---

†**Mt** 24_{30a}: *καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.*

Lc 23_{27}: *ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.*

Sach 12$_{10-14}$ וְסָפְדוּ עָלָיו כְּמִסְפֵּד עַל־הַיָּחִיד וְהָמֵר עָלָיו
כְּהָמֵר עַל־הַבְּכוֹר׃ 11 בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלַםִ כְּמִסְפַּד
הֲדַדְרִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן׃ 12 וְסָפְדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת
לְבָד מִשְׁפַּחַת בֵּית־דָּוִיד לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד וגו׳׃

LXX *καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν κοπετὸν ὡς ἐπ' ἀγαπητῷ, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ τῷ πρωτοτόκῳ.*
11 *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς ἐν Ἰερουσαλὴμ ὡς κοπετὸς ῥοῶνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου,* 12 *καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλάς· φυλὴ οἴκου Δαυεὶδ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· κτλ.*

***Mt 24$_{30b}$**: cf. Mt 10$_{23}$. **†Mt 24$_{31a}$**: cf. Mt 13$_{41a}$.

---

†Mt 24$_{31b}$; **†Mc 13$_{27}$**: *καὶ ἐπισυνάξουσιν* [Mc: -ξει] *τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ* [Mc: *αὐτοῦ* ℵABCΔ It S$^{s. sch. p}$ Cop] *ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν* [Mc: *ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ*]. cf. Mt 22$_{14}$.

Ez 37$_{9}$ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה
וְיִחְיוּ׃

LXX *ἐκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων* [*τεσσ. ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ* A] *ἐλθὲ καὶ ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκροὺς τούτους, καὶ ζητάσωσιν.*

Sach 2$_{10}$ כְּאַרְבַּע[נ״א בארבע]רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם׃

LXX 6 *ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς.*

Dt 30$_{4}$ אִם־יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהוָֹה
אֱלֹהֶיךָ׃

LXX *ἐὰν ᾖ ἡ διασπορά σου ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συνάξει σε Κύριος ὁ θεός σου.*

Mt 24$_{35}$: cf. Mt 5$_{18}$.

---

†Mt 24$_{38.39}$: *πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ . . ., ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,* 39 *καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας.*

†Lc 17$_{27}$: *ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν* [*ἐγένετο* D(It)] *ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας.*

Gn $7_{6.7}$ וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃ 7 וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו
וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל׃
LXX *καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἦν* [*κατακλ. τοῦ ὕδατος ἐγένετο* E Luc] *ἐπὶ τῆς γῆς.* 7 *εἰσῆλθεν δὲ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ.*

---

†**Mt 24_{44}**: cf. Mt 10_{23}.

Mt 24_{48}: *χρονίζει μου ὁ κύριος.*

†Lc 12_{45}: *χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι.*

Js 13_{22} קָרוֹב לָבוֹא עִתָּהּ וְיָמֶיהָ לֹא יִמָּשֵׁכוּ׃

LXX *ταχὺ ἔρχεται καὶ οὐ χρονιεῖ.*

Hb 2_3 חַכֵּה־לוֹ כִּי־בֹא יָבֹא לֹא יְאַחֵר׃ LXX *ὑπόμεινον αὐτόν, ὅτι ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ μὴ χρονίσῃ.*

---

†**Mt 25_{31}**: cf. Mt 10_{23}; 13_{41a}; 19_{28}.

Mt 25_{32a}: *συναχθήσονται . . . πάντα τὰ ἔθνη.* Jo $4_{2.12.14}$.

Mt 25_{32b}: *καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων.*

Ez 34_{17} הִנְנִי שֹׁפֵט בֵּין־שֶׂה לָשֶׂה לָאֵילִים וְלָעַתּוּדִים׃

LXX *ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀνὰ μέσον προβάτου καὶ προβάτου, κριῶν καὶ τράγων.*

Mt $25_{35.36}$ (cf. 37—39. 42—44): *ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με,* 36 *γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με.*

Lc 3_{11}: *ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.*

Js 58_7 הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת
כִּי־תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם׃

LXX *διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· ἐὰν ἴδῃς γυμνόν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψῃ.* cf. Dt 15_{11}.

Ez 18_7 לַחְמוֹ לְרָעֵב יִתֵּן וְעֵרֹם יְכַסֶּה־בָּגֶד׃ LXX *τὸν ἄρτον αὐτοῦ τῷ πεινῶντι δώσει καὶ γυμνὸν περιβαλεῖ.*

Tb $4_{16(17)}$ *ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου πεινῶντι, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων σου τοῖς γυμνοῖς.*

Sir $7_{35(39)}$ *μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον· ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ.*

Mt $25_{40(45)}$: cf. Pr $19_{17(14)}$.

Mt 25_{46}: *καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.*

Joh 5_{29}: *καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.*

Act 24_{15}: *ἐλπίδα ἔχων . . . ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δικαίων τε καὶ ἀδίκων.*

Dn 12_2 וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת־עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם׃

LXX *καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν τῷ πλάτει τῆς γῆς ἀναστήσονται, οἱ μὲν εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ εἰς ὀνειδισμόν, οἱ δὲ εἰς διασπορὰν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον.*

Th *καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς αἰσχύνην αἰώνιον.*

Ps Sal 3_{16}; $13_{9.10}$; 14_2 *οἱ δὲ φοβούμενοι τὸν κύριον ἀναστήσονται εἰς ζωὴν αἰώνιον.* 13_9 *ἡ γὰρ ζωὴ τῶν δικαίων εἰς τὸν αἰῶνα·* $_{10}$ *ἁμαρτωλοὶ δὲ ἀρθήσονται εἰς ἀπώλειαν.* 14_2 *ὅσιοι Κυρίου ζήσονται ἐν αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ παράδεισος τοῦ κυρίου, τὰ ξύλα τῆς ζωῆς ὅσιοι αὐτοῦ.*

Ps Sal 15_{13-15}.

Mt 26_{11}; **Mc** 14_7; *πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν.*

Joh 12_8: *τοὺς πτωχ. γὰρ πάντ. ἔχ. μεθ' ἑαυτῶν* [om DS*].

Dt 15_{11} כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ׃ LXX *οὐ γὰρ μὴ ἐκλίπῃ ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς* [*σου* AFLuc].

---

†**Mt** 26_{15}: *οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια.*

Sach 11_{12} וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף׃ cf. Ex 21_{32}.

LXX *καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυροῦς.*

---

†**Mt** 26_{28}: *τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς* [*καινῆς*

ACDΔ It $S^{sch.p}$ Cop Ir Or] *διαθήκης* [der (ein) neue B. S^{s}] *τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.*

†**Mc 14_{24}**: *τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς* [*καινῆς* AΔ It $S^{s.sch.p}$] *διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.*

†**Lc 22_{20}**: *τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου* [S^{s} = Mt], *τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυννόμενον.*

Ex 24_{8} וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָֹה עִמָּכֶם׃

LXX *καὶ εἶπεν* (Mose)· *ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς διέθετο Κύριος πρὸς ὑμᾶς.*

Jr 31_{31-34} 31 הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָֹה וְכָרַתִּי אֶת־בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה׃ 34 כִּי אֶסְלַח לַעֲוֺנָם
וּלְחַטָּאתָם לֹא־אֶזְכָּר־עוֹד׃

LXX 38_{31-34} *ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶν Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα διαθήκην καινήν.* 34 *ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.*

Sach 9_{11} גַּם־אַתְּ בְּדַם־בְּרִיתֵךְ׃

LXX *καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης σου* [om *σου* AQ].

Js 33_{24} וּבַל־יֹאמַר שָׁכֵן חָלִיתִי הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נְשֻׂא עָוֺן׃

LXX *καὶ οὐ μὴ εἴπωσιν· κοπιῶ ὁ λαὸς ἐνοικῶν ἐν αὐτοῖς· ἀφεθῇ γὰρ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.*

Mt 26_{30}; **Mc 14_{26}**: *καὶ ὑμνήσαντες.* Ps 115—118.

***Mt 26_{31}**: (*γέγραπται γάρ·*) *πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται* [*-σεται* DΔ Or] *τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης* [die Lämmer seiner Schafheerde S^{s}].

***Mc 14_{27}**: (*ὅτι γέγραπται·*) *πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται* [*διασκ. τὰ πρ.* AΔ It $S^{sch.p}$ Cop].

†**Joh 16_{32}**: *ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.*

Sach 13_{7} הַךְ אֶת־הָרֹעֶה וּתְפוּצֶיןָ הַצֹּאן׃

LXX *πατάξατε* [*πάταξον* $ℵ^{c.b(vid)}$AQ] *τοὺς ποιμένας* [*τὸν ποιμένα* $ℵ^{c.a,c.b}$AQΓ] *καὶ* [+ *διασκορπισθήσονται* [*-θήτωσαν* Q^{a}] *τὰ πρόβατα* Q] *ἐκσπάσατε* [*διασκορπισθήτω* $ℵ^{c.a}$, *-θήτωσαν* $ℵ^{c.b}$Γ, *-θήσονται* A] *τὰ πρόβατα* [+ *τῆς ποίμνης* A].

Mt 26_{36}; **Mc** 14_{32}: *καθίσατε αὐτοῦ* [Mc: *ὧδε*].

Gn 22_{5} :שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה LXX *καθίσατε αὐτοῦ.*

---

†**Mt** 26_{38}; †**Mc** 14_{34}: *περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου.*

†**Joh** 12_{27}: *νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται.*

Joh $14_{1.27}$: *μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία.*

Ps 6_{4} :וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד

LXX *καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη σφόδρα.*

Ps $42_{6.12}$; 43_{5} [42_{6} וַתֶּהֱמִי] מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי:

LXX *ἵνα τί περίλυπος εἶ,* [*ἡ*] *ψυχή* [*μου*], *καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με;*

Mt 26_{52}: *πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται.*

Gn 9_{6}; Ex 21_{12}; Lv 24_{17}; Nm $35_{16-21.30}$; Dt 19_{11-13}.

Mt 26_{61}: *οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι.*

Mt 27_{40}: *ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν.*

Joh 2_{19-21}: *λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.* 20 . . . *οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;* 21 *ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.*

Sach 6_{12} הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח וּבָנָה אֶת־הֵיכַל יְהוָה:

LXX *ἰδοὺ ἀνήρ, Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον Κυρίου.*

2R $20_{5.8}$; Hos 6_{2}. cf. Mt 16_{21}; 2S 7_{13} cf. Mt 3_{17}.

Mt 26_{63a}: *ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα.*

Mt $27_{12.14}$: *καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν . . . οὐδὲν ἀπεκρίνατο.* 14 *καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα.*

Mc 14_{61}: *ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν.*

Mc 15_{5}: *ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη.*

Lc 23_{9}: *αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ.*

Joh 19$_9$: *ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.* Js 53$_7$. cf. Act 8$_{32}$.

Mt 26$_{63b}$: *ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.* cf. Mt 3$_{17}$.

Gn 24$_3$: וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָֹה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר וגו׳

LXX *καὶ ἐξορκίσω σε Κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἵνα κτλ.*

1R 22$_{16}$ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד־כַּמֶּה פְעָמִים אֲנִי מַשְׁבִּעֶךָ
אֲשֶׁר לֹא־תְדַבֵּר אֵלַי רַק־אֱמֶת בְּשֵׁם יְהוָֹה׃

LXX *καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· πεντάκις ἐγὼ ἐξορκίζω σε ὅπως λαλήσῃς πρὸς μὲ ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι Κυρίου.*

***Mt 26$_{64}$**: cf. Mt 19$_{28}$; 10$_{23}$.

Mt 26$_{65}$; *τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.*

Mc 14$_{63}$: *ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ.*

Act 14$_{14}$: *διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν.*

2R 19$_1$: וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו

LXX *καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν βασιλεὺς Ἐζεκίας, καὶ διέρρηξεν τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ.* Nm 14$_6$.

Mt 26$_{65.66}$: *ἐβλασφήμησεν· . . . ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν. $_{66}$ τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἔνοχος θανάτου ἐστίν.*

Mc 14$_{64}$: *ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.*

Joh 8$_{59}$: *ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν.*

Joh 10$_{31}$: *ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν.*

†**Joh 19$_7$**: *ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν.* cf. Mt 3$_{17}$; 27$_{43b}$.

Act 7$_{58}$: *καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν.*

Lv 24$_{16}$: וְנֹקֵב שֵׁם־יְהוָֹה מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ־בוֹ כָּל־הָעֵדָה

LXX *ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα Κυρίου θανάτῳ θανατούσθω· λίθοις λιθοβολείτω αὐτὸν πᾶσα συναγωγὴ Ἰσραήλ.*

Jr 26$_{11}$ וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם

לֵאמֹר מִשְׁפַּט־מָוֶת לָאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבָּא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר
שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם׃

LXX 33$_{11}$ *καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ· κρίσις θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, ὅτι ἐπροφήτευσεν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης καθὼς ἠκούσατε ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.*

Gn 26$_{11}$ מוֹת יוּמָת׃ LXX *θανάτου ἔνοχος ἔσται.*

Lv 20$_{9}$ מוֹת יוּמָת . . . דָּמָיו בּוֹ׃

LXX *θανάτῳ θανατούσθω . . . ἔνοχος ἔσται.*

Mt 26$_{67}$: *τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν.*

Mt 27$_{30}$: *καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.*

Mc 10$_{34}$: *καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν.*

Mc 14$_{65}$: *καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ . . . καὶ κολαφίζειν αὐτὸν . . . καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.*

Lc 22$_{63}$: *ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες.*

Joh 18$_{22}$: *εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ.*

Joh 19$_{1.3}$: *τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν.* $_{3}$ *καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.*

Js 50$_{6}$ גֵּוִי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחָיַי לְמֹרְטִים פָּנַי לֹא הִסְתַּרְתִּי
מִכְּלִמּוֹת וָרֹק׃

LXX *τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων.* Js 53$_{3-5}$.

Mt 26$_{75}$; **Lc 22$_{62}$**: *καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.*

Js 22$_{4}$ עַל־כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי׃

LXX *διὰ τοῦτο εἶπα· ἄφετέ με, πικρῶς κλαύσομαι.*

Mt 27$_{5}$: *καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο.* Sach 11$_{13}$. cf. Mt 27$_{9}$.

2S 17$_{23}$ וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נֶעֶשְׂתָה עֲצָתוֹ . . . וַיֵּלֶךְ
. . . וַיֵּחָנַק וַיָּמָת וגו׳׃

LXX *καὶ Ἀχειτόφελ εἶδεν ὅτι οὐκ ἐγενήθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, . . . καὶ ἀπῆλθεν . . . καὶ ἀπήγξατο καὶ ἀπέθανεν.*

Mt 276: *οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν.*

Dt 23₁₉ לֹא־תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְכָל־נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם׃

LXX 18 *οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ θεῷ σού ἐστιν καὶ ἀμφότερα.*

***Mt 27**9. 10: (*τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου* [om *Ιερεμιου* S[s. sch](It), *Ζαχαρίου* S[pmg](Or)] *τοῦ προφήτου λέγοντος·*) *καὶ ἔλαβον* [ich habe genommen S[s]] *τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο* [welchen ich geehrt habe S[s]] *ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ,* 10 *καὶ ἔδωκαν* [*ἔδωκεν* ℵ*[vid], *ἔδωκα* ℵS[s. sch. p]] *αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.* cf. Ex 21₃₂.

Sach 11₁₃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל־הַיּוֹצֵר אֶדֶר הַיְקָר
אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית
יְהוָה אֶל־הַיּוֹצֵר׃

LXX *καὶ εἶπεν Κύριος πρὸς μέ· κάθες* [*κατάθες* ℵ*] *αὐτοὺς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψομαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθη* [*-ην* B*[fort] ℵAQ] *ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα ἀργυροῦς καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου εἰς τὸ χωνευτήριον.* cf. Mt 26₁₅.

Jr 32₆—₉ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 7 הִנֵּה
חֲנַמְאֵל בֶּן־שַׁלֻּם דֹּדְךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קְנֵה לְךָ אֶת־שָׂדִי אֲשֶׁר
בַּעֲנָתוֹת כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לִקְנוֹת׃ 8 וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל . . .
וָאֵדַע כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא׃ 9 וָאֶקְנֶה אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן־
דֹּדִי אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת וָאֶשְׁקֲלָה־לּוֹ אֶת־הַכֶּסֶף שִׁבְעָה שְׁקָלִים וַעֲשָׂרָה
הַכָּסֶף׃

LXX 39₆—₉ *καὶ λόγος Κυρίου ἐγενήθη πρὸς Ἱερεμίαν λέγων·* 7 *ἰδοὺ Ἀναμεὴλ υἱὸς Σαλὼμ ἀδελφοῦ πατρός σου ἔρχεται πρὸς σὲ λέγων· κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν Ἀναθώθ, ὅτι σοὶ κρίσις παραλαβεῖν εἰς κτῆσιν.*

8 *καὶ ἦλθεν πρὸς μὲ Ἀναμεὴλ . . . καὶ ἔγνων ὅτι λόγος Κυρίου ἐστίν,* 9 *καὶ ἐκτησάμην τὸν ἀγρὸν Ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου, καὶ ἔστησα αὐτῷ ἑπτὰ σίκλους καὶ δέκα ἀργυρίου.*

Jr 18 1. 2 הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָֹה לֵאמֹר׃
2 קוּם וְיָרַדְתָּ בֵּית הַיּוֹצֵר׃

LXX ὁ *λόγος* ὁ *γενόμενος παρὰ Κυρίου πρὸς Ἰερεμίαν λέγων·* 2 *ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως.*

Ex 9 12 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה׃

LXX *καθὰ συνέταξεν Κύριος.*

Mt 27 12. 14: cf. Mt 26 63 a.

Mt 27 24: ὁ *Πειλᾶτος . . . λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας κατέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου.*

Dt 21 6. 7 וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַנָּחַל׃ 7 וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה [שפכו קרי] אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ׃

LXX *καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ* [*ἀπο-* Luc]*νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νενευροκοπημένης ἐν τῇ φάραγγι,* 7 *καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν· αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν.*

2S 3 28 וַיִּשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרֵי כֵן וַיֹּאמֶר נָקִי אָנֹכִי וּמַמְלַכְתִּי מֵעִם יְהוָֹה עַד־עוֹלָם מִדְּמֵי אַבְנֵר בֶּן־נֵר׃

LXX *καὶ ἤκουσεν Δαυεὶδ μετὰ ταῦτα καὶ εἶπεν· ἀθῷός εἰμι ἐγὼ καὶ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ Κυρίου καὶ ἕως αἰῶνος ἀπὸ τῶν αἱμάτων Ἀβεννὴρ υἱοῦ Νήρ.*

Ps 26 6; 73 13 אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי׃

LXX *νίψομαι* [72 13 *ἐνιψάμην*] *ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου.*

Mt 27 25: cf. Mt 23 35. **Mt** 27 30: cf. Mt 26 67.

Mt 27 32: cf. Mt 21 39.

---

†**Mt** 27 34. 48: *ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον.* 48 *καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν.*

†**Mc** 15 36: *δραμὼν δέ τις γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν.*

†**Lc 23$_{36}$**: *ὄξος προσφέροντες αὐτῷ.*

†**Joh 19$_{28-30}$**: *ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει· διψῶ.*
29 *σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεστόν· σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.*
30 *ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος* [ὁ] *Ἰησοῦς κτλ.*

Ps 69$_{22}$ וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ׃

LXX *καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος.*

Ps 22$_{16}$ יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי וּלְשׁוֹנִי מֻדְבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר־מָוֶת תִּשְׁפְּתֵנִי׃

LXX *ἐξηράνθη ὡσεὶ ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου, καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με.*

---

†**Mt 27$_{35}$**: *διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες* [*βάλλοντες* BLΔ] *κλῆρον* [+ um sie S^s] [*(*ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ* [*διὰ* Δ, per It] *τοῦ προφήτου·*) *διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς* [*αὐτοῖς* Δ], *καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον* Δ It S^p].

†**Mc 15$_{24}$**: *καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ* [unter sich S^s], *βάλλοντες* [*βαλόντες* L] *κλῆρον* [Loose S^s] *ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ* [om τις τι αρη DS^s].

†**Lc 23$_{34}$**: *διαμεριζόμενοι* [*διεμερίζοντο* D (It S^s)] *δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον* [*βαλόντες* D (It S^s)] *κλῆρον* [*κλήρους* A It S^p] [+ über sie S^s].

***Joh 19$_{24}$**: (*ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ·*) *διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου* [*μου τ. ἱμ.* א] *ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.*

Ps 22$_{19}$ יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל־לְבוּשִׁי יַפִּילוּ גוֹרָל׃

LXX *διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς* [*ἑ. τ. ἱ. μ.* R], *καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.*

---

†**Mt 27$_{39}$**; †**Mc 15$_{29}$**: *κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.*

†**Lc 23$_{35}$**: *καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες.*

Ps 22$_{8}$ כָּל־רֹאַי יַלְעִגוּ לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ רֹאשׁ׃

LXX *πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χείλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλήν.*

Ps 109$_{25}$ יְנִיעוּן רֹאשָׁם׃ LXX *ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν.*

Mt 27$_{40}$: *ὁ καταλύων κτλ* cf. Mt 26$_{61}$.

εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ. cf. Mt 3$_{17}$.

Mt 27$_{42}$: *βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν.* Dn 7$_{14}$. cf. Mt 28$_{18.20}$.

Mc 15$_{32}$: *ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ.*

Lc 23$_{35}$: *εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός* [*εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰ χριστὸς εἶ ὁ ἐκλεκτός* D].

Joh 1$_{49}$: *σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ.*

Ps Sal 17$_{23}$ *ἴδε, Κύριε, καὶ ἀνάστησον αὐτοῖς τὸν βασιλέα αὐτῶν, υἱὸν Δαυίδ, εἰς τὸν καιρὸν ὃν ἴδες σύ, ὁ θεός, τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ Ἰσραὴλ παῖδά σου.* cf. Mt 3$_{17}$.

***Mt 27$_{43a}$**: [*εἰ* DIt Cop] *πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν* [*ἐπὶ τῷ θεῷ* B, in deo, in domino It], *ῥυσάσθω νῦν* [om *νυν* A Cop, + *αὐτὸν* ADΔ It S$^{s.sch.p}$ Cop] [MT. LXX +] *εἰ θέλει αὐτόν.*

Ps 22$_{9}$ גֹּל אֶל־יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ כִּי חָפֵץ בּוֹ׃

LXX *ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, ῥυσάσθω αὐτόν· σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν* [*σωσ. αὐτόν, ἐθέλει αὐτοῦ* U].

Mt 27$_{43b}$: *εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός.*

Joh 10$_{36}$: *ὅτι εἶπον· υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι;*

Joh 19$_{7}$: *ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν.*

Sap 2$_{13.17-20}$ *ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν θεοῦ, καὶ παῖδα Κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει.* 17 *ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς, καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ.* 18 *εἰ γάρ ἐστιν ὁ δίκαιος υἱὸς θεοῦ, ἀντιλήμψεται αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων.* 19 *ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐτάσωμεν αὐτόν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιεικίαν αὐτοῦ καὶ δικάσωμεν* [*δοκιμάσωμεν* ℵA] *τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ·* 20 *θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτόν, ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.* cf. Mt 3$_{17}$.

Mt 27$_{45}$: *ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.*

Mc 15_{33}: *καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.*

Lc $23_{44.45}$: *καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης* $_{45}$ *τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος.*

Ex 10_{22} וַיְהִי חֹשֶׁךְ־אֲפֵלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃

LXX *καὶ ἐγένετο σκότος γνόφος θύελλα ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας.*

Js 50_{3} אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם׃

LXX *ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος, καὶ ὡς σάκκον θήσω τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ.*

Jr 15_{9} נָפְחָה נַפְשָׁהּ בָּאָה [בא קרין] שִׁמְשָׁהּ בְּעֹד יוֹמָם׃

LXX *ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ αὐτῆς, ἐπέδυ ὁ ἥλιος αὐτῇ ἔτι μεσούσης τῆς ἡμέρας.*

Am 8_{9} וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה וְהֵבֵאתִי הַשֶּׁמֶשׁ
בַּצָּהֳרָיִם וְהַחֲשַׁכְתִּי לָאָרֶץ בְּיוֹם אוֹר׃

LXX *καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος Κύριος, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς.*

Jo 2_{10}; $3_{3.4}$ ($2_{30.31}$); $4(3)_{15}$; Zeph $1_{15.16}$.

***Mt** 27_{46}: *ἠλεὶ ἠλεὶ λεμὰ σαβαχθανεί*; (*τοῦτ' ἔστιν·*) *θεέ μου θεέ μου,* [LXX +] *ἵνα τί με ἐγκατέλιπες* [*-έλειπες* AΔ];

***Mc** 15_{34}: *ἐλωῒ ἐλωῒ λαμὰ σαβαχθανεί*; (*ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον·*) *ὁ θεός μου* [om *μου* AΔ Just] *ὁ θεός μου* [om *ο θ. μ.* B, om *μου* Just], [LXX +] *εἰς τί* [*ἵνα τί* Just] [*με* ACΔ (It) Ir] *ἐγκατέλιπές* [*-έλειπές* L] *με*;

Ps 22_{2} אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי׃ LXX *ὁ θεὸς ὁ θεός μου, πρόσχες μοι· ἵνα τί ἐγκατέλιπές* [*-έλειπές* AU] *με*;

Mt 27_{51}: *καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη.* Hg $2_{6.21}$. cf. Mt 24_{29}.

Js 24_{18} וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדֵי אָרֶץ׃

LXX *καὶ σεισθήσεται τὰ θεμέλια τῆς γῆς.*

Mt 27_{52}: *καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν.*

Ez 37$_{12.13}$ הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם
מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ 13 וִידַעְתֶּם
כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּפִתְחִי אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם
עַמִּי׃

LXX *ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίγω ὑμῶν τὰ μνήματα, καὶ ἀνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ,* 13 *καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος, ἐν τῷ ἀνοῖξαί με τοὺς τάφους ὑμῶν τοῦ ἀναγαγεῖν με ἐκ τῶν τάφων τὸν λαόν μου.* Js 26$_{19}$. cf. Mt 11$_{5}$.

Mt 27$_{54}$: *ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.* cf. Mt 3$_{17}$.

Mc 15$_{39}$: *ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν.*

Mt 27$_{57-60}$: *ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος . . .* 58 *ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.* 60 *καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ.*

Mc 15$_{42.43}$: *καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστιν προσάββατον,* 43 . . . *ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.*

Lc 23$_{53.54}$: *καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω κείμενος.* 54 *καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.*

Joh 19$_{31.41.42}$: *οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη κτλ.* 41 *καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη·* 42 *ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.* cf. Joh 7$_{2\,ss.}$

Js 53$_{9}$ וַיִּתֵּן אֶת־רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת־עָשִׁיר בְּמֹתָיו׃

LXX *καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου.*

Ex 34$_{25}$ לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח
חַג הַפָּסַח׃

LXX *οὐ σφάξεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυμιαμάτων μου, καὶ οὐ κοιμηθήσεται εἰς τὸ πρωὶ θύματα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα.*

Dt 21$_{22.23}$ וְכִי־יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט־מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ
אֹתוֹ עַל־עֵץ׃ 23 לֹא־תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם

הַהוּא כִּי־קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃

LXX *ἐὰν δὲ γένηται ἔν τινι ἁμαρτία κρίμα θανάτου, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ κρεμάσητε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου· 23 οὐ κοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἀλλὰ ταφῇ θάψετε αὐτὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκαταραμένος ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου· καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν ἣν Κύριος ὁ θεός σου δίδωσίν σοι ἐν κλήρῳ.*

2S 6_3 וַיַּרְכִּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה׃

LXX *καὶ ἐπεβίβασεν τὴν κιβωτὸν Κυρίου ἐφ' ἅμαξαν καινὴν* [*κενὴν* A]. Nm 19_2; Dt 21_3. cf. Mc 11_2.

Mt $28_{18.20}$: *ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ* [*τῆς*] *γῆς.* 20 *καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.* cf. Mt 24_3.

Joh 5_{27}: *καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν.*

Joh 17_2: *καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός.*

Dn 7_{14} וְלֵהּ יְהִב שָׁלְטָן וִיקָר וּמַלְכוּ וְכֹל עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא וְלִשָּׁנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן שָׁלְטָנֵהּ שָׁלְטָן עָלַם דִּי־לָא יֶעְדֵּה וּמַלְכוּתֵהּ דִּי־לָא תִתְחַבַּל׃

LXX *καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία καὶ τιμὴ βασιλική, καὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς κατὰ γένη καὶ πᾶσα δόξα αὐτῷ λατρεύουσα· καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος ἥτις οὐ μὴ ἀρθῇ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, ἥτις οὐ μὴ φθαρῇ.*

2. Marcus-Evangelium.

Mc 1_1: *ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ* [*υἱοῦ θεοῦ* ℵ[a]BDL cf. Mt 3_{17}].

Hos 1_2 תְּחִלַּת דִּבֶּר־יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ׃

LXX *ἀρχὴ λόγου Κυρίου ἐν Ὠσῆε.*

---

*Mc $1_{2.3}$: cf. Mt 11_{10}; 3_3.

Mc 1_6: cf. Mt 3_4.

Mc 1_{10}: cf. Mt 3_{16}.

†**Mc 1_{11}**: cf. Mt 3_{17}.

Mc 1_{13a}: cf. Mt 4_2.

Mc 1_{13b}: *καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων.*

2Mcc 5_{27} *Ἰούδας δὲ ὁ καὶ Μακκαβαῖος . . . ἐν τοῖς ὄρεσιν θηρίων τρόπον διέζη σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ.*

Mc 1_{15}: *πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.*

Lc 21_8: *λέγοντες· . . . ὁ καιρὸς ἤγγικεν.*

Ez $7_{2.3.6.7.10}$ קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל־אַרְבַּעַת [ארבע קרי] כַּנְפוֹת
הָאָרֶץ׃ 3 עַתָּה הַקֵּץ עָלַיִךְ וגו׃ 6 קֵץ בָּא בָּא הַקֵּץ הֵקִיץ אֵלָיִךְ
הִנֵּה בָּאָה׃ 7 בָּא הָעֵת קָרוֹב הַיּוֹם׃ 10 הִנֵּה הַיּוֹם הִנֵּה בָאָה׃

LXX *πέρας ἥκει, τὸ πέρας ἥκει ἐπὶ τὰς τέσσαρας πτέρυγας τῆς γῆς.* 7 *νῦν τὸ πέρας πρὸς σέ.* 8 *ἥκει τὸ πέρας*
4 *ἐπὶ σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν, ἥκει ὁ καιρός, ἤγγικεν ἡ ἡμέρα.* 10 *ἰδοῦ τὸ πέρας ἥκει, ἰδοῦ ἡμέρα Κυρίου.*

Thr 4_{18} קָרַב קִצֵּנוּ מָלְאוּ יָמֵינוּ כִּי־בָא קִצֵּנוּ׃

LXX 19 *ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ἡμῶν, πάρεστιν ὁ καιρὸς [τὸ πέρας Q] ἡμῶν.*

Dn 7_{22} זִמְנָא מְטָה וּמַלְכוּתָא הֶחֱסִנוּ קַדִּישִׁין׃

LXX *ὁ καιρὸς ἐδόθη* [Th *ἔφθασεν*] *καὶ τὸ βασίλειον* [Th *τὴν βασιλείαν*] *κατέσχον οἱ ἅγιοι.*

Dn 9_{27}; 12_4. cf. Mt 24_3.

Mc 1_{17}: cf. Mt 4_{19}. **Mc 1_{24a}**: cf. Mt 8_{29}.

Mc 1_{24b}; Lc 4_{34}: *οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.*

Joh 6_{69}: *ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ* [*ὁ χριστὸς* Cop] *ὁ ἅγιος* [*ὁ υἱὸς* S^c, *ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς* $C^3 \Delta$ It $S^{s.sch.p}$ Cyr cf. Mt 3_{17}] *τοῦ θεοῦ* [et nos credimus quod tu sis Christus Tert].

Act 3_{14}: *ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε.*

Act $4_{27.30}$: *ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν.* 30 *τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.*

Lc 1_{35}: *διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.* cf. Lc 2_{23}; Mt 3_{17}.

Jud 16_{17} (Simson) נְזִיר אֱלֹהִים אֲנִי מִבֶּטֶן אִמִּי׃

LXX *ἅγιος* [*ναζειραῖος* A, *ναζιραῖος* Luc] *θεοῦ ἐγώ εἰμι ἀπὸ* [*ἐκ* ALuc] *κοιλίας μητρός μου.*

Js 43_3 כִּי אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ׃

LXX *ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἅγιος Ἰσραήλ, ὁ σώζων σε.*

Ps 106_{16} וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהוָה׃

LXX *καὶ παρώργισαν Μωυσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ καὶ Ἀαρὼν τὸν ἅγιον Κυρίου.*

Dn 9_{24} לִמְשֹׁחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃

LXX *εὐφρᾶναι* [Th *τοῦ χρίσαι*] *ἅγιον ἁγίων.*

Ps 16_{10}. cf. Act 2_{27}. Bar 4_{37}. cf. Mt 8_{11}.

---

†**Mc 1_{44}**: cf. Mt 8_4. **Mc 2_{23}**: cf. Mt 12_1.

Mc $2_{24.27}$: cf. Mt 12_2. **Mc $2_{25.26}$**: cf. Mt $12_{3.4}$.

Mc 3_{11}: *σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.* cf. Mt 3_{17}.

Mc 3_{22}: *Βεελζεβούλ* [-bub S[s], *Βεεζ.* B] cf. Mt 10_{25}.

---

†**Mc 3_{27}**: cf. Mt 12_{29}. †**Mc 4_{12}**: cf. Mt 13_{13-15}.

---

†**Mc 4_{29}**: *εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.*

Jo 4_{13} שִׁלְחוּ מַגָּל כִּי בָשַׁל קָצִיר׃

LXX 3_{13} *ἐξαποστείλατε δρέπανα, ὅτι παρέστηκεν* [ὁ A] *τρυγητός.*

---

†**Mc 4_{32}**: cf. Mt 13_{32}. **Mc 5_{7a}**: cf. Mt 8_{29}.

Mc 5_{7b}: *ὁρκίζω σε τὸν θεόν.* cf. Mt 26_{63b}.

Mc 5_{34}; Lc 7_{50}; 8_{48}: *ὕπαγε* [Lc: *πορεύου*] *εἰς εἰρήνην.*

1S 1_{17} לְכִי לְשָׁלוֹם׃ LXX *πορεύου εἰς εἰρήνην.*

2S 15_9 לֵךְ בְּשָׁלוֹם׃ 2R 5_{19} לֵךְ לְשָׁלוֹם׃

LXX *βάδιζε* [4R *δεῦρο*] *εἰς εἰρήνην.*

Mc 6_{11}: cf. Mt 10_{14}. **Mc 6_{15}**: cf. Mt 11_{14}; 16_{14}.

Mc 6_{18}: cf. Mt 14_4.

---

†**Mc 6_{23}**: *καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους* [*ἕως ἥμισυ* LΔ, *καὶ τὸ ἥμισυ* D It] *τῆς βασιλείας μου.*

Esth 5_3 וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ
עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְיִנָּתֵן לָךְ׃

LXX *καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· τί θέλεις, Ἐσθήρ; καὶ τί σού ἐστιν τὸ ἀξίωμα; ἕως τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας μου, καὶ ἔσται σοι.* Esth 7_{2}.

---

†**Mc** 6_{34}: cf. Mt 9_{36}. **Mc** $6_{41.42}$: cf. Mt $14_{19.20}$.
Mc 6_{56}: cf. Mt 14_{36}. ***Mc** $7_{6.7}$: cf. Mt $15_{8.9}$.
***Mc** 7_{10}: cf. Mt $19_{18.19a}$; 15_{4b}.

Mc 7_{11}: *κορβᾶν* [קָרְבָּן], *ὅ ἐστιν δῶρον.* cf. Mc 9_{49}.

Mc 7_{32}: *καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον.* Js 35_{6}. cf. Mt 11_{5}.

Mc $8_{6.8}$: cf. Mt $14_{19.20}$.

---

†**Mc** 8_{18}: *ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε*; cf. Mt 13_{13}—$_{15}$.

Dt 29_{3} וְלֹא־נָתַן יְהוָֹה לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

LXX $_{4}$ *καὶ οὐκ ἔδωκεν Κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν καὶ ὦτα ἀκούειν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.*

Jr 5_{21} עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ׃

LXX *ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα αὐτοῖς καὶ οὐκ ἀκούουσιν.*

Ez 12_{2} עֵינַיִם לָהֶם לִרְאוֹת וְלֹא רָאוּ אָזְנַיִם לָהֶם לִשְׁמֹעַ וְלֹא שָׁמֵעוּ׃

LXX *οἳ ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν καὶ οὐ βλέπουσιν, καὶ ὦτα ἔχουσιν τοῦ ἀκούειν καὶ οὐκ ἀκούουσιν.*

Mc 8_{24}: *καὶ ἀναβλέψας.* Js 61_{1}. cf. Mt 11_{5}.

Mc 8_{28}: cf. Mt 11_{14}; 16_{14}. †**Mc** 8_{31}: cf. Mt 16_{21}; Lc 24_{26ss}.
Mc 8_{37}: cf. Mt 16_{26}. †**Mc** 8_{38}: cf. Mt 10_{23}; 13_{41a}.
†**Mc** 9_{7}: cf. Mt 3_{17}. †**Mc** 9_{11}—$_{13}$: cf. Mt 11_{14}.
Mc 9_{12}; cf. Mt 26_{67}; Lc 24_{26ss}. **Mc** 9_{13}: 1R $19_{2.10}$.
†**Mc** 9_{31}: cf. Mt 16_{21}. **Mc** 9_{48}: cf. Mt 5_{30}.

***Mc** $9_{[44.46.]\,48}$: (*ὅπου*) *ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ* [moritur It] *καὶ τὸ πῦρ* [*αὐτῶν* (It) $S^{s.sch.p}$ Cop] *οὐ σβέννυται* [exstinguetur It] [$_{44.46}$: AD It $S^{sch.p}$].

Js 66_{24} כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה׃
LXX ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει [τελευτᾷ A], καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται.

Mc 9_{49}: πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται [* καὶ πᾶσα θυσία [MT. LXX +] ἁλὶ ἁλισθήσεται ACD It $S^{sch. p}$ Cop].
Lv 2_{13} וְכָל־קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח׃
LXX καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται.
Sir 2_5 ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως.

---

†**Mc $10_{2.4}$**: cf. Mt 5_{31}. ***Mc 10_6**: cf. Mt 19_4.
***Mc $10_{7.8}$**: cf. Mt 19_5. **Mc $10_{17.19.20}$**: cf. Mt $19_{16.17.20}$.
***Mc 10_{19}**: cf. Mt $19_{18.19a}$. †**Mc 10_{27}**: cf. Mt 19_{26}.
Mc 10_{34}: cf. Mt 26_{67}; 16_{21}. **Mc $10_{47.48}$**: cf. Joh 7_{42}.

Mc $10_{51.52}$: ἵνα ἀναβλέψω. 52 ἀνέβλεψεν. Js 61_1.

Mc 11_2; **Lc 19_{30}**: εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὔπω [Lc: οὐδεὶς πώποτε] ἀνθρώπων ἐκάθισεν.
Nm 19_2 וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה . . . אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל׃
LXX καὶ λαβέτωσαν πρὸς σὲ δάμαλιν πυρρὰν ἄμωμον, . . . ᾗ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός.
Dt 21_3 וְלָקְחוּ . . . עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־מָשְׁכָה בְּעֹל׃
LXX καὶ λήμψεται . . . δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἴργασται καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσεν ζυγόν.
2S 6_3; cf. Mt 27_{60}.

Mc 11_8: cf. Mt 21_8. ***Mc $11_{9.10}$**: cf. Mt 21_9.
***Mc 11_{17}**: cf. Mt 21_{13}. **Mc 11_{25}**: cf. Mt $6_{12.14.15}$.
†**Mc 12_1**: cf. Mt 21_{33}. **Mc 12_8**: cf. Mt 21_{39}.
***Mc $12_{10.11}$**: cf. Mt 21_{42}. †**Mc 12_{19}**: cf. Mt 22_{24}.
***Mc 12_{26}**: cf. Mt 22_{32}. ***Mc $12_{29.30.32.33}$**: cf. Mt 22_{37}.
***Mc $12_{31.33}$**: cf. Mt 19_{19b}.

---

†**Mc 12_{33}**: *περισσότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.* Pr 16_{7} LXX. cf. Act 10_{35}.

1S 15_{22} הַחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה׃

LXX *εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὡς τὸ ἀκοῦσαι φωνῆς Κυρίου;*

Mc 12_{35}: cf. Joh 7_{42}. *****Mc 12_{36}**: cf. Mt 22_{44}.

Mc $12_{41.43}$; Lc 21_{1}: *τὸ γαζοφυλάκιον.* 2R 12_{10}.

Esth 3_{9}: אֶל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ׃

LXX *εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ βασιλέως.*

Neh $10_{38.39}$ אֶל־לִשְׁכוֹת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ׃ $_{39}$ אֶל־הַלְּשָׁכוֹת לְבֵית הָאוֹצָר׃

LXX $_{37}$ *εἰς γαζόφυλάκιον οἴκου τοῦ θεοῦ.* $_{38}$ *εἰς τὰ γαζοφυλάκια εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ.*

Mc 13_{7}: cf. Mt 24_{6}. †**Mc 13_{8}**: cf. Mt $24_{7.8}$.

†**Mc 13_{12}**: cf. Mt 10_{21}. *****Mc 13_{14}**: cf. Mt 24_{15}.

Mc 13_{16}: cf. Mt 24_{18}. †**Mc 13_{19}**: cf. Mt 24_{21}.

Mc $13_{20.22.27}$: cf. Mt 22_{14}. **Mc 13_{22}**: cf. Mt $24_{11.24}$.

†**Mc $13_{24.25}$**: cf. Mt 24_{29}. *****Mc 13_{26}**: cf. Mt 10_{23}.

†**Mc 13_{27}**: cf. Mt 13_{41a}; 24_{31b}. **Mc 13_{31}**: cf. Mt 5_{18}.

---

†**Mc 13_{36}**: *ἐλθὼν ἐξαίφνης.* cf. Mt 10_{23}.

Lc 21_{34} $_{35}$: *καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη* [הַיּוֹם הַהוּא] $_{35}$ *ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.*

Jr 6_{26} כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ׃

LXX *ὅτι ἐξέφνης ἥξει ταλαιπωρία ἐφ' ὑμᾶς.*

Ml 3_{1} וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן׃

LXX *καὶ ἐξέφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν ἑαυτοῦ κύριος.*

Js 24_{17} פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃

LXX *φόβος καὶ βόθυνος καὶ παγὶς ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.*

Jr 25_{29} כִּי חֶרֶב אֲנִי קֹרֵא עַל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃

LXX 32_{15} *ὅτι μάχαιραν ἐγὼ καλῶ ἐπὶ* [*πάντας* Q] *τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς.*

Ps 69_{23} יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח׃ LXX *γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα.*

Mc 14_{7}: cf. Mt 26_{11}.

Mc 14_{12}: *καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον* [verzehrt wurde S[s]].

Lc 22_{7}: *ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα.*

Ex 12_{1-28} 6 וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ׃ 15 שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃
21 וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח׃

LXX 6 *καὶ σφάξουσιν αὐτό.* 15 *ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε.* 21 *καὶ θύσετε τὸ πάσχα.*

Dt 16_{2} וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָֹה אֱלֹהֶיךָ׃

LXX *καὶ θύσεις τὸ πάσχα Κυρίῳ τῷ θεῷ σου.*

---

†**Mc 14_{18}**: *εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ.*

***Joh 13_{18}**: (*ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ·*) *ὁ τρώγων* [*μετ' ἐμοῦ* ℵADΔ It S[s. sch. p] Cop (Or Cyr)] *μου* [BCL It (Or Cyr)] *τὸν ἄρτον ἐπῆρεν* [*ἐπῆρκεν* ℵA] *ἐπ'* [om B] *ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.*

Ps 41_{10} גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב׃

LXX *καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου, ἐφ' ὃν ἤλπισα, ὁ* [*ὃς* R[vid]] *ἐσθίων* [*τοὺς* R] *ἄρτους μου, ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν.*

---

†**Mc 14_{24}**: cf. Mt 26_{28}. **Mc 14_{26}**: cf. Mt 26_{30}.

***Mc 14_{27}**: cf. Mt 26_{31}. **Mc 14_{32}**: cf. Mt 26_{36}.

†**Mc 14_{34}**: cf. Mt 26_{38}. †**Mc 14_{36}**: cf. Mt 19_{26}.

Mc 14_{52}: *ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.*

Am 2_{16} עָרוֹם יָנוּס בַּיּוֹם־הַהוּא׃

LXX *ὁ γυμνὸς διώξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.*

Mc $14_{56.59}$: *καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.* 59 *καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.* cf. Sus 51—61.

Nm 35_{30} וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת׃ LXX *καὶ μάρτυς εἷς οὐ μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχῆς ἀποθανεῖν.*

Dt 17_6 עַל־פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא
יוּמַת עַל־פִּי עֵד אֶחָד׃

LXX *ἐπὶ δυσὶν μάρτυσιν ἢ ἐπὶ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθανεῖται ὁ ἀποθνήσκων· οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ᾽ ἑνὶ μάρτυρι.*

Dt 19_{15} לֹא־יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל־עָוֺן וּלְכָל־חַטָּאת
בְּכָל־חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל־פִּי וגו׳ cf. Mt 18_{16}.

LXX *οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πᾶσαν ἀδικίαν καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτίαν ἣν ἂν ἁμάρτῃ· ἐπὶ στόματος κτλ.*

Mc 14_{61}; **15_5**: cf. Mt 26_{63a}. *__Mc 14_{62}__: cf. Mt 19_{28}; 10_{23}.

Mc 14_{63}: cf. Mt 26_{65}. **Mc 14_{64}**: cf. Mt $26_{65.66}$.

Mc 14_{65}: cf. Mt 26_{67}. **Mc 15_{20}**: cf. Mt 21_{39}.

Mc 15_{23}: *καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν.* Nm 6_3; 1S 1_{11} LXX. cf. Lc 1_{15a}.

---

†**Mc 15_{24}**: cf. Mt 27_{35}. †**Mc 15_{29}**: cf. Mt 27_{39}.

Mc 15_{32}: cf. Mt 27_{42}. **Mc 15_{33}**: cf. Mt 27_{45}.

*__Mc 15_{34}__: cf. Mt 27_{46}. †**Mc 15_{36}**: cf. Mt $27_{34.48}$.

Mc 15_{39}: cf. Mt 27_{54}. **Mc $15_{42.43}$**: cf. Mt 27_{57}.

Mc 16_{19} [Lc 24_{51}]: *ὁ μὲν οὖν κύριος . . . ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν κτλ* cf. Mt 19_{28}.

Act 1_{11}: *ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν.*

2R 2_{11}: וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם LXX *καὶ ἀνελήμφθη Ἠλειοὺ ἐν συνσεισμῷ ὡς* [om ως A*b? Luc] *εἰς τὸν οὐρανόν.*

1Mcc 2_{58} *Ἠλίας . . . ἀνελήμφθη ὡς εἰς τὸν οὐρανόν.*

3. Lucas-Evangelium.

Lc 1_5: *ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά.*

1Ch 24_{10} לַאֲבִיָּה הַשְּׁמִינִי׃ LXX *τῷ Ἀβιὰ ὁ ὄγδοος.*

Lc $1_{13a.30}$: *εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία.* $_{30}$ *καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ.*

Lc 5_{10}: *καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ.*

Joh 12_{15}: *μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών.* cf. Mt 21_5.

Act $18_{9.10}$: *εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος τῷ Παύλῳ· μὴ φοβοῦ, . . .* $_{10}$ *διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ.* cf. Act 9_{10}.

Act $27_{23.24}$: *παρέστη γάρ μοι . . . ἄγγελος* $_{24}$ *λέγων· μὴ φοβοῦ, Παῦλε.*

Gn 26_{24} וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר . . . אַל־תִּירָא
כִּי־אִתְּךָ אָנֹכִי:

LXX *καὶ ὤφθη αὐτῷ* (Isaac) *Κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν· . . . μὴ φοβοῦ· μετὰ σοῦ γάρ εἰμι.*

Js 41_{10}; 43_5; Jr 1_8 אַל־תִּירָא כִּי־עִמְּךָ [אִתְּךָ] אָנִי:

LXX *μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι [ὅτι μ. σ. εἰμι].*

Dn 10_{12} וַיֹּאמֶר אֵלַי אַל־תִּירָא דָנִיֵּאל:

LXX Th *καὶ εἶπεν πρὸς μέ· μὴ φοβοῦ, Δανιήλ.*

Lc 12_{32}: *μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον.*

Js 41_{14} אַל־תִּירָא תּוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל:

LXX *μὴ φοβοῦ,* $_{14}$ *Ἰακώβ, ὀλιγοστὸς Ἰσραήλ.*

Lc $1_{13b.31}$: cf. Mt $1_{21.23}$.

---

†**Lc 1_{15a}**: *καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ.*

Nm 6_3 מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־
מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל:

LXX *ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα, ἁγνισθήσεται ἀπὸ οἴνου, καὶ ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται, καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς οὐ πίεται, καὶ σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδα οὐ φάγεται.*

1S 1_{11} LXX *καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πίεται.*

Lc 1_{15b}: *καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ.* Jud 13_5; 16_{17}. cf. Mt 2_{23}; Mc 1_{24b}.

Lc 1_{17}: cf. Mt 11_{14}.

Lc 1_{18}: *καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.*

Gn 15_{8} :וַיֹּאמַר אֲדֹנָי יֱהוִֹה בַּמָּה אֵדַע כִּי וגו׳

LXX *εἶπεν δέ· δέσποτα Κύριε, κατὰ τί γνώσομαι ὅτι κτλ.*

Gn 18_{11} :וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים

LXX *᾿Αβραὰμ δὲ καὶ Σάρρα πρεσβύτεροι προβεβηκότες ἡμερῶν.*

Lc $1_{19.26}$: *ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.* 26 *ὁ ἄγγελος Γαβριήλ.*

Dn 8_{16}; 9_{21} :גַּבְרִיאֵל LXX Th *Γαβριήλ.*

Job 1_{6} :וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָֹה

LXX *καὶ ἰδοὺ ἦλθον οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ κυρίου.* Dn 7_{10}. cf. Lc 2_{13}.

Lc 1_{25}: *ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.*

Gn 30_{23} :וַתֹּאמֶר אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חֶרְפָּתִי

LXX *εἶπεν δὲ ῾Ραχήλ· ἀφεῖλεν ὁ θεός μου τὸ ὄνειδος.*

Lc 1_{30}: *εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ.* cf. Lc 1_{13a}.

Gn 6_{8} :וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָֹה

LXX *Νῶε δὲ εὗρεν χάριν ἐναντίον Κυρίου τοῦ θεοῦ.*

Lc 1_{31}: cf. Mt $1_{21.23}$. **Lc 1_{32a}:** cf. Mt 3_{17}.

Lc $1_{32b.33}$: *καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,* 33 *καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον ᾿Ιακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.* cf. Joh 7_{42}.

†**Joh 12_{34}:** (*ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι*) *ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.*

Js 9_{6} לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין־קֵץ עַל־כִּסֵּא דָוִד וְעַל־
מַמְלַכְתּוֹ . . . מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

LXX 7 *μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὅριον* [*θ´ σ´ πέρας α´ τέλος* Q[mg]], *ἐπὶ τὸν θρόνον Δαυεὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, . . . ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.*

Mi 4_{7} :וּמָלַךְ יְהוָֹה עֲלֵיהֶם בְּהַר צִיּוֹן מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם

LXX *καὶ βασιλεύσει Κύριος ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει Σειὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἕως εἰς τὸν αἰῶνα.*

Ps 110_4 נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה־כֹהֵן לְעוֹלָם׃

LXX *ὤμοσεν Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα.*

2S $7_{12\,ss}$; Ps $2_{2.6.7}$. cf. Mt 3_{17}. — Ps. $89_{4.5}$ cf. Act 2_{30}. — Dn 7_{14}. cf. Mt $28_{18.20}$.

Lc 1_{35a}: *πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι.*

Gn 1_2 וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃

LXX *καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.*

---

†**Lc 1_{35b}**: cf. Mc 1_{24b}; Lc 2_{23}; Mt 3_{17}. ***Lc 1_{37}**: cf. Mt 19_{26}.

Lc $1_{41.44}$: *ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς.* 44 *ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.*

Gn 25_{22} (Rebecca) וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ׃

LXX *ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ.*

Lc 1_{42}: *εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.*

Jdt $13_{18\,(23)}$ *εὐλογητὴ* [*εὐλογημένη* A] *σύ, θυγάτηρ, τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς.*

---

†**Lc $1_{46.47}$**: *μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον,* 47 *καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου.*

1S 2_1 עָלַץ לִבִּי בַּיהוָה . . . כִּי שָׂמַחְתִּי בִּישׁוּעָתֶךָ׃

LXX *ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, . . . εὐφράνθην ἐν σωτηρίᾳ σου.*

Ps 34_4 גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי׃

LXX *μεγαλύνατε τὸν κύριον σὺν ἐμοί.*

Hb 3_{18} וַאֲנִי בַּיהוָה אֶעְלוֹזָה אָגִילָה בֵּאלֹהֵי יִשְׁעִי׃

LXX *ἐγὼ δὲ ἐν* [*ἐπὶ* AQ] *τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου.*

---

†**Lc 1_{48}**: *ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ.*

1S 1_{11} (Hanna) אִם־רָאֹה תִרְאֶה בָּעֳנִי אֲמָתֶךָ׃

LXX *ἐὰν ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς* [+ *ἐπὶ* A Luc] *τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου.*

Lc 1_{49a}: ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα [μεγαλ[ε]ῖα $ℵ^{ca}$ACD²Δ] ὁ δυνατός.

Act 2_{11}: τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ.

Ps 71_{19}: אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ גְדֹלוֹת :

LXX ἃ ἐποίησας [+ μοι $ℵ^{c.a}$] μεγαλεῖα.

Ps 106_{21}: עֹשֶׂה גְדֹלוֹת :

LXX τοῦ ποιήσαντος μεγάλα [μεγαλεῖα A¹R].

Sir $17_{8(7)}$ τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ. $18_{4(5)}$ καὶ τίς ἐξιχνιάσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ; 42_{21} τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμησεν.

Lc 1_{49b}: καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ps 111_{9}: קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ :

LXX ἅγιον καὶ φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

---

†Lc 1_{50}: καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς [εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ℵ(It), εἰς γενεὰς γενεῶν AC²DΔ(It) S^p Or] τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

Ps 103_{17}: וְחֶסֶד יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יְרֵאָיו :

LXX τὸ δὲ ἔλεος τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν.

לְדֹרוֹת LXX εἰς γενεάς. לְדֹר וָדֹר LXX εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. לְדוֹר דּוֹרִים LXX εἰς γενεὰς γενεῶν.

---

†Lc 1_{51}: ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.

Ps 89_{11}: בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ : LXX ἐν τῷ βραχίονι τῆς δυνάμεώς σου διεσκόρπισας τοὺς ἐχθρούς σου.

Ps 118_{15}: יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל :

LXX δεξιὰ Κυρίου ἐποίησεν δύναμιν.

---

†Lc 1_{52}: καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς. cf. Mt 23_{12}.

Job 12_{19}: וְאֵיתָנִים יְסַלֵּף :

LXX δυνάστας δὲ γῆς κατέστρεψεν.

---

†Lc 1_{53}: πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. cf. Mt 5_{6}.

1S 2_5 שְׂבֵעִים בַּלֶּחֶם נִשְׂכָּרוּ וּרְעֵבִים חָדֵלּוּ׃

LXX *πλήρεις ἄρτων ἠλαττώθησαν, καὶ ἀσθενοῦντες* [*οἱ πεινῶντες* A Luc] *παρῆκαν γῆν.*

Ps 34_{11} כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃

LXX *πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ.*

Ps 107_9 כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ שֹׁקֵקָה וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב׃

LXX *ὅτι ἐχόρτασεν ψυχὴν κενήν, καὶ ψυχὴν πεινῶσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν.*

Job 22_9 אַלְמָנוֹת שִׁלַּחְתָּ רֵיקָם׃

LXX *χήρας δὲ ἐξαπέστειλας κενάς.*

---

†<u>Lc 1_{54a}</u>: *ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ.*

Js $41_{8.9}$ וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי׃ 9 אֲשֶׁר הֶחֱזַקְתִּיךָ׃

LXX *σὺ δέ, Ἰσραήλ, παῖς μου.* 9 *οὗ ἀντελαβόμην.*

Ps Sal 17_{23} *ἐπὶ Ἰσραὴλ παῖδά σου.*

Js 42_1; $44_{1.2.21}$; 45_4. cf. Mt 3_{17}.

<u>Lc 1_{54b}</u>: *μνησθῆναι ἐλέους.*

Ps 98_3 זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃

LXX *ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ Ἰακώβ, καὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ.*

---

†<u>Lc 1_{55}</u>: *ἐλέους, καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.*

Mi 7_{20} תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

LXX *δώσει εἰς ἀλήθειαν τῷ Ἰακώβ, ἔλεον* [*ἔλεος* AQ*] *τῷ Ἀβραάμ, καθότι ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν.*

Gn 17_7 וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ׃

LXX *καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς γενεὰς αὐτῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον, εἶναί σου θεὸς καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ.*

<u>Lc 1_{57}</u>: *τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν.*

Lc 2_{6}: *ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.*
Gn 25_{24} (Rebecca) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת׃
LXX *καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.*

Lc 1_{59a}: *καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον.*

Lc 2_{21}: *καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν.*

Joh 7_{22}: *Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων.*

Act 7_{8}: *καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ [ἑβδόμῃ א*].* cf. Mt 1_{2}.

Act 15_{1}: *ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει τῷ Μωϋσέως.*
Gn $17_{10.12}$ זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר׃ 12 וּבֶן־שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם׃
LXX *καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διατηρήσεις ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν· περιτμηθήσεται ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν.* 12 *καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν περιτμηθήσεται ὑμῖν πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.*
Gn 21_{4} וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים׃
LXX *περιέτεμεν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ.*
Lv 12_{3} וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃
LXX *καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ.*

Lc 1_{59b}: *καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.*
Neh 7_{63} וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם׃ LXX *ἐκλήθη ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν.*

Lc 1_{66a}: *καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.*
1S 21_{13} וַיָּשֶׂם דָּוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְבָבוֹ׃
LXX 12 *καὶ ἔθετο Δαυεὶδ τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.*

Lc 1_{66b}: *καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.*
1Ch 4_{10} (Ja'bez) וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי׃

LXX *καὶ ἦν ἡ χείρ σου μετ' ἐμοῦ.*

***Lc 1$_{68a}$**: *εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ.*

Ps 41$_{14}$; 72$_{18}$; 106$_{48}$ בָּרוּךְ יְהוָה [72$_{18}$ י״י אֱלֹהִים] אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

LXX *εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς* [*τοῦ* R] *Ἰσραήλ.*

---

†**Lc 1$_{68b}$**: *ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ.*

†**Lc 1$_{78}$**: *ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους.*

†**Lc 7$_{16}$**: *ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.*

Ex 4$_{31}$ פָּקַד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

LXX *ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.*

Ruth 1$_{6}$ פָּקַד יְהוָה אֶת־עַמּוֹ׃

LXX *ἐπέσκεπται Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ.*

Sir 46$_{14}$(17) *καὶ ἐπεσκέψατο Κύριος τὸν Ἰακώβ.*

Lc 2$_{38}$: *πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.*

Lc 24$_{21}$: *ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ.*

Ps 111$_{9}$ פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ׃ LXX *λύτρωσιν ἀπέστειλεν τῷ λαῷ αὐτοῦ.* Ps 130$_{8}$. cf. Mt 1$_{21}$.

---

†**Lc 1$_{69}$**: *καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυεὶδ παιδὸς αὐτοῦ.*

1S 2$_{10}$ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ׃

LXX *καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ.*

2S 22$_{3}$; Ps 18$_{3}$ קֶרֶן יִשְׁעִי׃ LXX *κέρας σωτηρίας* [*μου*].

Ps 132$_{17}$ שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד׃

LXX *ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαυείδ.*

Act 4$_{25}$: *Δαυεὶδ παιδός σου* [servi tui S$^{sch.p}$ Cop].

עַבְדִּי דָוִד׃ LXX *Δαυεὶδ ὁ δοῦλός μου.*

---

†**Lc 1$_{71.74}$**: *σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς.* $_{74}$ *ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ.*

2S 22$_{18}$; Ps 18$_{18}$ יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז [Ps וּמִ׳] מִשֹּׂנְאַי׃

LXX *ἐρύσατό* [Ps 17_{18} *ῥύσεταί*] *με ἐξ ἐχθρῶν μου ἰσχύος*, [Ps *μου δυνατῶν καὶ*] *ἐκ τῶν μισούντων με.*

Ps 106_{10} וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב׃

LXX *καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρῶν μισούντων, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ.*

---

†Lc $1_{72.73}$: *ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ,* 73 *ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν.* cf. Lc 1_{55}.

Lv 26_{42} וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר׃

LXX *καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης Ἰακώβ, καὶ τῆς διαθήκης Ἰσαὰκ καὶ τῆς διαθήκης Ἀβραὰμ μνησθήσομαι.*

Ps 105_{8-10} זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ וגו׳ 9 אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק׃ 10 בְּרִית עוֹלָם׃

LXX *ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ κτλ.*
9 *ὃν διέθετο τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ τῷ Ἰσαάκ.*
10 *διαθήκην αἰώνιον.*

Ps 106_{45} וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָו׃

LXX *καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, καὶ μετεμελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ.*

Gn 22_{16} וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃

LXX *κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει Κύριος.*

---

†Lc 1_{76}: *προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ.* cf. Mt 11_{10}; 3_{3}.

Lc 1_{77}: *τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν.* cf. Joh 17_{3}.

Act 3_{19}: *πρὸς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας.*

Act 10_{43}: *τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.*

Jr 31_{34} וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אָחִיו לֵאמֹר דְּעוּ אֶת־יְהוָה כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶסְלַח לַעֲוֹנָם וּלְחַטָּאתָם לֹא אֶזְכָּר־עוֹד׃

LXX 38_{34} *καὶ οὐ διδάξουσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων· γνῶθι τὸν*

κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

Js 43_{25} אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר:

LXX *ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου ἕνεκεν ἐμοῦ, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ οὐ μνησθήσομαι.*

Js 33_{24} (Mt 26_{28}); Ez 34_{11-16}; Dn 9_{24}; Js 53.

Lc 1_{78}: *ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους.*

Js $60_{1.2}$ וּכְבוֹד יְהוָה עָלַיִךְ זָרָח: 2 וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה:

LXX *καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν.* 2 *ἐπὶ δὲ σὲ φανήσεται Κύριος.*

Ml 3_{20} וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה:

LXX 4_{2} *καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης.*

Lc 1_{68b}; Mt 2_{2}; Sach 6_{12} (Mt 27_{40}); Js 58_{8}.

---

†**Lc 1_{79a}**: *ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις.* Js 9_{1}. cf. Mt 4_{16}.

Ps $107_{10.14}$ יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת: 14 יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת:

LXX *καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου.* 14 *καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ ἐκ σκιᾶς θανάτου.*

Lc 1_{79b}: *εἰς ὁδὸν εἰρήνης.*

Js 59_{8} דֶּרֶךְ שָׁלוֹם לֹא יָדָעוּ:

LXX *καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ οἴδασιν.*

Lc 1_{80}: *τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι.*

Lc $2_{40.52}$: *τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.* 52 *καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.*

1S 2_{26} וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הֹלֵךְ וְגָדֵל וָטוֹב גַּם עִם־יְהוָה וְגַם עִם־אֲנָשִׁים:

LXX *καὶ τὸ παιδάριον Σαμουὴλ ἐπορεύετο* [+ *μεγαλυνόμενον* A, *καὶ ἐμεγαλύνετο* Luc], *καὶ* [+ *ἦν* Luc] *ἀγαθὸν καὶ μετὰ Κυρίου καὶ μετὰ ἀνθρώπων.*

Pr 3_4 וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃
LXX *καὶ προνοοῦ καλὰ ἐνώπιον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων.*

Lc 2_6: cf. Lc 1_{57}. **Lc 2_{11}**: Js 9_6; Mi $5_{1.2}$.

Lc 2_{12}: *καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον.*

Js 37_{30}; 38_7 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת׃
LXX *τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον.* cf. Js $7_{10\,ss}$.

Lc 2_{13}: *πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου.*

1R 22_{19} (Micha) רָאִיתִי אֶת־יְהוָה יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ וְכָל־צְבָא
הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ׃

LXX *εἶδον θεὸν Ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ στρατεία* [*στρατιὰ* Luc] *τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.*

Dn 7_{10} אֶלֶף אַלְפִים יְשַׁמְּשׁוּנֵּהּ וְרִבּוֹ רִבְבָן קֳדָמוֹהִי יְקוּמוּן׃
LXX *χίλιαι χιλιάδες ἐθεράπευον αὐτὸν* [Th *ἐλειτούργουν αὐτῷ,*] *καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ.*

Lc 2_{14}: *καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.*

Js 57_{19} שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב׃ LXX *εἰρήνην ἐπ' εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς οὖσιν.*

Js 9_5 כִּי־יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן־לָנוּ . . . שַׂר־שָׁלוֹם׃
LXX $_6$ *ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν,* . . . *ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας* [*ἄρχων εἰρήνης* $\aleph^{c.a}$AQ^{mg}].

Mi 5_4 וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם׃ LXX $_5$ *καὶ ἔσται αὕτη εἰρήνη.*

Lc 2_{19}: *ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.*

Gn 37_{11} (Jacob) וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר׃
LXX *ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρησεν* [*διετήρει* E] *τὸ ῥῆμα.*

Dn 7_{28} וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נִטְרֵת׃ Th *καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου διετήρησα* [*συνετήρησα* A, *ἐτήρησα* Q]. cf. Dn 4_{25}.

Lc 2_{21}: cf. Lc 1_{59a}.

---

†**Lc 2_{22}**: *καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν* [*ἐπληρώθησαν* $\aleph^{ca}$ Cyr^h] *αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν* [*αὐτοῦ* D, ihrer R. S^s] (*κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως*).

Lv $12_{2.4}$ אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים׃
4 וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא־
תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃

LXX *γυνὴ ἥτις ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ ἄρσεν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας.* 4 *καὶ τριάκοντα ἡμέρας καὶ τρεῖς καθίσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς· παντὸς ἀγγίου οὐχ ἅψεται, καὶ εἰς τὸ ἁγιαστήριον οὐκ εἰσελεύσεται, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς.*

---

†Lc 2_{23}: (*καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι*) *πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται.*

Ex 13_2 (12. 13. 15) קַדֶּשׁ־לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם = בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי־הוּא׃

LXX *ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς* [*καὶ* A] *διανοῖγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· ἐμοί ἐστιν.*

Ex 34_{19} כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי׃

LXX *πᾶν διανοῖγον μήτραν, ἐμοὶ τὰ ἀρσενικά.*

Nm 18_{15} כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ׃

LXX *καὶ πᾶν* [*πᾶς* A] *διανοῖγον* [*πᾶσαν* A] *μήτραν ἀπὸ πάσης σαρκός, ἃ προσφέρουσιν Κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, σοὶ ἔσται.* Dt 15_{19}.

---

†Lc 2_{24}: *καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν* (*κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου,*) *ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς* [*νεοσσοὺς* ADLΔ] *περιστερῶν.*

Lv 12_8 וְאִם־לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־תֹרִים אוֹ
שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׃

LXX *ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ* [*ἰσχύῃ* Luc] *ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἀμνόν, καὶ λήμψεται δύο τρυγόνας ἢ δύο νοσσοὺς* [*νεοσσοὺς* AFLuc] *περιστερῶν, μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.* cf. Lv 5_{11}.

Lc 2_{25}: *προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ.*

Js 40_1 נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם׃ LXX *παρακαλεῖτε παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ θεός.*

Js 49_{13} כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ וַעֲנִיָּו יְרַחֵם׃
LXX *ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παρεκάλεσεν.*

Lc 2_{29}: *νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ.* Jdt 9_{12}. cf. Mt 11_{25}.
Nm 20_{29} גָּוַע אַהֲרֹן׃ LXX *ἀπελύθη Ἀαρών.*
Tb 3_6 *ὅπως ἀπολυθῶ καὶ γένωμαι γῆ.*
Gn $15_{2.8}$ אֲדֹנָי יֱהוִה׃ LXX *δέσποτα Κύριε.*
Jr 34_5 בְּשָׁלוֹם תָּמוּת׃ LXX 41_5 *ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ.*

---

†Lc 2_{30-32}: *ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,*
32 . . . *καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.*
†Act 28_{28}: *γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.* Ml 1_{11}. cf. Mt 8_{11}.
Js 25_7 הַלּוֹט עַל־כָּל־הָעַמִּים וְהַמַּסֵּכָה הַנְּסוּכָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃
LXX *παράδος πάντα ταῦτα τοῖς ἔθνεσιν· ἡ γὰρ βουλὴ αὕτη ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.*
Js 40_5 וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו׃ cf. Mt 3_3.
LXX *καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.*
Js 46_{13} וְנָתַתִּי בְצִיּוֹן תְּשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתִּי׃
LXX *δέδωκα ἐν Σειὼν σωτηρίαν τῷ Ἰσραὴλ εἰς δόξασμα* [*εἰς δόξαν* ℵ*].
Js 52_{10} חָשַׂף יְהוָה אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ
כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃
LXX *καὶ ἀποκαλύψει Κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάντα ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.*
Ps 50_{23} וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹהִים׃
LXX *καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ᾗ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ* [*τὸ σ. μου* ℵ$^{c.a}$T].
Ps 67_3 לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃
LXX *τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου, καὶ ἐν πᾶσιν ἔθνεσιν τὸ σωτήριόν σου.*
Ps 91_{16} וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃
LXX *καὶ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.*

Ps $98_{2.3}$ הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃
3 רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃

LXX *ἐγνώρισεν Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἐθνῶν· ἀπεκάλυψεν τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.* 3 *εἴδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν.*

---

†Lc 2_{32}: cf. Act 13_{47}.

---

†Lc 2_{34}: *καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.* cf. Mt 21_{44}.

Js 11_{12} וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם׃

LXX *καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη.*

Lc 2_{38}: cf. Lc 1_{68b}. Lc $2_{40.52}$: cf. Lc 1_{80}.

Lc 2_{41}: *καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἰερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα.* Ex $23_{14.15}$; Dt 16_{1-8}.

Lc 3_2: *ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱόν.*

Jr $1_{1.2}$ דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ׃ 2 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה
אֵלָיו׃

LXX *τὸ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ Ἰερεμίαν τὸν τοῦ Χελκίου.* 2 *ὃς ἐγενήθη λόγος τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτόν.*

---

*Lc 3_{4-6}: cf. Mt 3_3. Lc 3_{11}: cf. Mt $25_{35.36}$.

Lc 3_{14}: *μηδένα διασείσητε.*

Ez 18_7 וְאִישׁ לֹא יוֹנֶה׃

LXX *καὶ ἄνθρωπον οὐ μὴ καταδυναστεύσῃ.*

3Mcc 7_{21} *τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν ὑπαρχόντων.*

Lc 3_{16}: *αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί.*

Act 1_5: *ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ.*

Js 44_3; Ez $37_{5.6.14}$; Jo $3_1(2_{28})$ ss. cf. Joh 7_{37}; 20_{22}; Act 2_{17}.

Lc 3_{19}: cf. Mt 14_4. Lc $3_{21.22}$: cf. Mt $3_{16.17}$.

Lc 3_{27}: cf. Mt 1_{12}. Lc 3_{32-34}: cf. Mt 1_{2-6}.

Lc 3_{31}: *τοῦ Ναθὰμ τοῦ Δαυείδ.* 2S $5_{13.14}$.

Lc 3_{34-38}: *τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα* [Teraḥ S^8] *τοῦ Ναχὼρ*
35 *τοῦ Σεροὺχ* [Serug S^8] *τοῦ Ῥαγαῦ* [Re'u S^8] *τοῦ Φάλεκ*
[-*γ* A$S^{8.sch}$, -ch (It) Cop] *τοῦ Ἔβερ τοῦ Σαλὰ* 36 *τοῦ Καϊ-*
νὰμ [-*νὰν* AΔ It Cop, 'Ailam S^8, om D] *τοῦ Ἀρφαξὰδ*
τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε [Noaḥ S^8] *τοῦ Λάμεχ* [Lemech S^8] 37 *τοῦ*
Μαθουσαλὰ τοῦ Ἐνὼχ τοῦ Ἰάρετ [*Ἰάρεδ* B^3LΔS^8 Cop] *τοῦ*
Μαλελεὴλ [Mahalelel S^8] *τοῦ Καϊνὰμ* [-*νὰν* ABDΔ It S^8]
38 *τοῦ Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδάμ.*

1Ch 1_{1-27} אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ׃ 2 קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יָרֶד׃ 3 חֲנוֹךְ
מְתוּשֶׁלַח לָמֶךְ׃ 4 נֹחַ שֵׁם חָם וָיָפֶת׃ 17 בְּנֵי שֵׁם . . . וְאַרְפַּכְשַׁד׃
18 וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר׃ 24 שֵׁם אַרְפַּכְשַׁד
שָׁלַח׃ 25 עֵבֶר פֶּלֶג רְעוּ׃ 26 שְׂרוּג נָחוֹר תָּרַח׃ 27 אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם׃

LXX *Ἀδάμ, Σήθ, Ἐνώς,* 2 *Καινάν, Μαλελεήλ, Ἰάρεδ,*
3 *Ἑνώχ, Μαθθουσάλα, Λάμεχ,* 4 *Νῶε. υἱοὶ Νῶε· Σήμ,*
Χάμ, Ἰάφεθ. 17 *υἱοὶ Σήμ·* [. . . *καὶ Ἀρφαξάδ·* 18 *καὶ Ἀρ-*
φαξὰδ ἐγέννησεν τὸν Καινάν· καὶ Καινὰν ἐγέννησεν τὸν
Σαλά· καὶ Σαλὰ ἐγέννησεν τὸν Ἔβερ A Luc]. 24 *καὶ Ἀρ-*
φαξάδ, Σαλά [*Σημ Αρφαξαδ Καιναν Σαλα* Luc], 25 *Ἔβερ,*
Φάλεχ [-*κ* A, -*γ* B^{ab} Luc], *Ῥαγού,* 26 *Σερούχ* [-*γ* Luc],
Ναχώρ, Θάρα, 27 *Ἀβραάμ.*

Gn 10_{24}; 11_{12} LXX *Ἀρφαξὰδ . . . ἐγέννησεν τὸν Και-*
νάμ [11_{12} -*νάν*]. Gn $4_{25.26}$; 5_{3-29}; $6_{1.10}$; $10_{1.22-25}$; 11_{10-27}.

Lc 4_2: cf. Mt 4_2. †Lc $4_{3.9}$: cf. Mt $4_{3.6}$; 3_{17}.
*Lc 4_4: cf. Mt 4_4. *Lc 4_8: cf. Mt 4_{10}.
*Lc $4_{10.11}$: cf. Mt 4_6. *Lc 4_{12}: cf. Mt 4_7.

*Lc $4_{18.19}$: (17 *καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφή-*
του Ἠσαΐου, καὶ ἀνοίξας τὸ βιβλίον εὗρεν [*τὸν*] *τόπον οὗ*
ἦν γεγραμμένον·) *πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ* [auf dir S^8],
οὗ εἵνεκεν [MT.(LXX) +] *ἔχρισέν με* [dich S^8] *εὐαγγελί-*
σασθαι πτωχοῖς, [und S^8] *ἀπέσταλκέν με* [*ἰάσασθαι τοὺς*
συντετριμμένους τὴν καρδίαν AΔ(It)$S^{sch.}$ pIr] (19) [*καὶ* Cop]
κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀπο-
στεῖλαι τεθραυσμένους [*τεθραυματισμένους* D*, *τεθραυ-*
μένους D^2] *ἐν ἀφέσει* [. . . das Sehen; und ich werde
die Gebrochenen durch den Nachlass stark

machen, und S[s]], 19 *κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν* [om *αποστειλαι κτλ* (Or), + *καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως* It S[p] Ir, + *τῷ θεῷ ἡμῶν* S[p]] [MT. LXX +].

Js $61_{1.2}$ רוּחַ אֲדֹנָי יֱהוִֹה עָלָי יַעַן מָשַׁח יְהוָֹה אֹתִי לְבַשֵּׂר
עֲנָוִים שְׁלָחַנִי לַחֲבֹשׁ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב לִקְרֹא לִשְׁבוּיִם דְּרוֹר וְלַאֲסוּרִים
פְּקַח־קוֹחַ׃ 2 לִקְרֹא שְׁנַת־רָצוֹן לַיהוָֹה וְיוֹם נָקָם לֵאלֹהֵינוּ לְנַחֵם
כָּל־אֲבֵלִים׃

LXX *πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν* [⋇ *κύριος* Q[mg]] *ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς* [*ταπεινοῖς* ℵ* Q[mg]], *ἀπέσταλκέν με ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν* [*τῇ καρδίᾳ* ℵAQ], *κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν*, 2 *καλέσαι ἐνιαυτὸν Κυρίου* [*τῷ κυρίῳ* Q[mg]] *δεκτὸν καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως* [+ ⋇ *τῷ θεῷ ἡμῶν* Q[mg]], *παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας.*

Js 58_6 וְשַׁלַּח רְצוּצִים חָפְשִׁים׃ LXX *ἀπόστελλε τεθραυσμένους* [*τεθραμμένους* ℵ] *ἐν ἀφέσει.*

Lc 4_{25}: *ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλείου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς* [*ἐπὶ*] *ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.*

1R 17_1 וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי . . . אִם־יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה
טַל וּמָטָר׃

LXX *καὶ εἶπεν Ἠλειοὺ ὁ προφήτης ὁ Θεσβείτης . . . εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος καὶ ὑετός.*

1R $18_{1.2}$ וַיְהִי יָמִים רַבִּים וּדְבַר יְהוָֹה הָיָה אֶל־אֵלִיָּהוּ בַּשָּׁנָה
הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לֵךְ הֵרָאֵה אֶל־אַחְאָב וְאֶתְּנָה מָטָר עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה׃ 2 וְהָרָעָב חָזָק בְּשֹׁמְרוֹן׃

LXX *καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας πολλὰς καὶ ῥῆμα Κυρίου ἐγένετο πρὸς Ἠλειοὺ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ λέγων· πορεύθητι καὶ ὄφθητι τῷ Ἀχαάβ, καὶ δώσω ὑετὸν ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς.* 2 *καὶ ἡ λιμὸς κραταιὰ ἐν Σαμαρείᾳ.*

Dn 7_{25} עַד־עִדָּן וְעִדָּנִין וּפְלַג עִדָּן׃ LXX *ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καὶ ἕως ἡμίσους* [Th *καί γε ἥμισυ*] *καιροῦ.*

Dn 12_7 לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וָחֵצִי׃ LXX *εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ.* Th *εἰς καιρὸν καιρῶν* [*εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς* AQΓ] *καὶ ἥμισυ καιροῦ.*

---

†**Lc 4_{26}**: *ἐπέμφθη Ἡλείας . . . εἰς Σάρεπτα* [Sarpat S[s]] *τῆς Σιδωνίας* [*Σιδῶνος Δ* (S[sch. p])] *πρὸς γυναῖκα χήραν.*

1R 17_{8-10} וַיְהִי דְבַר־יְהוָֹה אֵלָיו לֵאמֹר׃ 9 קוּם לֵךְ צָרְפַתָה
אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ׃
10 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה וַיָּבֹא אֶל־פֶּתַח הָעִיר וְהִנֵּה־שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה׃

LXX *καὶ ἐγένετο ῥῆμα Κυρίου πρὸς Ἠλειού·* 9 *ἀνάστηθι καὶ πορεύου εἰς Σάρεπτα τῆς Σειδωνίας* [*Σιδῶνος* Luc]*· ἰδοὺ ἐντέταλμαι ἐκεῖ γυναικὶ χήρᾳ τοῦ διατρέφειν σε.* 10 *καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη εἰς Σάρεπτα* [+ *τῆς Σιδῶνος* Luc], *εἰς τὸν πυλῶνα τῆς πόλεως· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυνὴ χήρα.*

---

†**Lc 4_{27}**: *καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν* [om *Ναιμαν* S[s]] *ὁ Σύρος.*

2R 5_{1-14} וְנַעֲמָן שַׂר־צְבָא מֶלֶךְ־אֲרָם הָיָה . . . מְצֹרָע׃ 14 וַיָּשָׁב
בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן וַיִּטְהָר׃

LXX *καὶ Ναιμὰν ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως Συρίας ἦν . . . λελεπρωμένος* [*λεπρός* Luc]. 14 *καὶ ἐπέστρεψεν ἡ σὰρξ αὐτοῦ ὡς σὰρξ παιδαρίου μικροῦ, καὶ ἐκαθαρίσθη.*

Lc 4_{34}: cf. Mt 8_{29}; Mc 1_{24b}. †**Lc 4_{41}**: cf. Mt 3_{17}.

Lc 5_{10}: cf. Lc 1_{13a}; Mt 4_{19}. †**Lc 5_{14}**: cf. Mt 8_{4}.

Lc 5_{25}: *ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν.*

Lc 13_{13}: *καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν.*

Lc 17_{15}: *εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν.*

Lc 18_{43}: *καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν.*

Ps 50_{15} וּקְרָאֵנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וּתְכַבְּדֵנִי׃

LXX *καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με.*

Lc 6_{1-4}: cf. Mt 12_{1-4}. **Lc 6_{21a}**: cf. Mt 5_{6}; Lc 1_{53}.

---

†**Lc 6_{20}**: *μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.* Js 61_{1}. cf. Lc 4_{18}.

Lc 6_{21b}: *μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.*

Ps $126_{5.6}$ הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ׃ 6 הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה
נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ־הַזָּרַע בֹּא־יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו׃

LXX *οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσιν. 6 πορευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ ἔκλαιον αἴροντες τὰ σπέρματα αὐτῶν· ἐρχόμενοι δὲ ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει αἴροντες τὰ δράγματα αὐτῶν.* cf. Mt 5_4.

Lc 6_{23}: *ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.* בַּיּוֹם הַהוּא׃

Lc 6_{24-26}: cf. Mt $23_{13\,ss}$. **Lc $6_{27.35}$**: cf. Mt 5_{44a}.

Lc 6_{28}; [**Mt 5_{44}**]: *εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς* [Mt: DLΔ(It) $S^{sch.\,p}$]. cf. Gn 27_{29}; Nm 24_9.

Ps 109_{28} יְקַלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תְבָרֵךְ׃

LXX *καταράσονται αὐτοί, καὶ σὺ εὐλογήσεις.*

Lc 6_{31}: cf. Mt 7_{12}.

Lc 7_{15}: *καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.*

1R 17_{23} (Elia) וַיִּתְּנֵהוּ לְאִמּוֹ׃

LXX *καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.*

2R 4_{36} וַיֹּאמֶר שְׂאִי בְנֵךְ׃

LXX *καὶ εἶπεν Ἐλεισαῖε· λάβε τὸν υἱόν σου.*

---

†**Lc 7_{16}**: cf. Mt 16_{14}; Lc 1_{68b}. †**Lc $7_{19.20}$**: cf. Mt 11_3.
†**Lc 7_{22}**: cf. Mt 11_5. ***Lc 7_{27}**: cf. Mt 11_{10}.

Lc 7_{44}: *ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας.*

Joh $13_{5.6.8}$: *ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. 6 σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; 8 οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας.*

Gn 18_4 (Abraham) יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם׃

LXX *λημφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ νιψάτω τοὺς πόδας ὑμῶν.*

Lc 7_{46}: *ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας.*

Ps 23_5 דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי׃

LXX *ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου.*

Lc 7_{47}: *ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ.*

Pr 10_{12} וְעַל כָּל־פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה׃

LXX *πάντας δὲ τοὺς μὴ φιλονεικοῦντας καλύπτει φιλία.*

Lc 7_{50}; 8_{48}: cf. Mc 5_{34}. †Lc 8_{10}: cf. Mt 13_{13}.

Lc 8_{28}: cf. Mt 8_{29}. Lc 8_{44}: cf. Mt 9_{20}.

Lc 9_{8}: cf. Mt 11_{14}; 16_{14}. Lc $9_{16.\,17}$: cf. Mt $14_{19.\,20}$.

†Lc 9_{22}: cf. Mt 16_{21}; Lc $24_{26\,ss.}$ †Lc 9_{26}: cf. Mt 10_{28}; $13_{41\,s.}$ †Lc 9_{35}: cf. Mt 3_{17}. †Lc 9_{41}: cf. Mt 17_{17}.

---

†Lc 9_{54}: *θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ* [*ἐκ* CD, de It] *τοῦ οὐρανοῦ* [+ super (ad) illos It] *καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς* [*ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν* ACDΔ It S^sch.p Cop (Tert)];

2R $1_{10.\,12}$ וַיַּעֲנֶה אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֶל־שַׂר הַחֲמִשִּׁים וְאִם־אִישׁ
אֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד
אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃ 12 וַיַּעַן אֵלִיָּה וַיְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם אִם־אִישׁ הָאֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ
וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ־אֱלֹהִים מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃

LXX *καὶ ἀπεκρίθη Ἠλειοὺ καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πεντηκόνταρχον· καὶ εἰ ἄνθρωπος θεοῦ ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ καταφάγεταί σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ.* 12 *καὶ ἀπεκρίθη Ἠλειοὺ καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν· εἰ κτλ.*

Lc 10_{5}: *εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.*

[Lc 24_{36}]; Joh $20_{19.\,21.\,26}$: *εἰρήνη ὑμῖν.*

Jud 6_{23} (Gideon) וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם לְךָ׃

LXX *καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριος· εἰρήνη σοι.*

Tb 12_{17} *εἰρήνη ὑμῖν ἔσται.*

Lc 10_{11}: cf. Mt 10_{14}.

Lc 10_{12}: *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.* בַּיּוֹם הַהוּא׃

---

†Lc 10_{13}: cf. Mt 11_{21}. †Lc 10_{15}: cf. Mt 11_{23}.

Lc 10_{19}: *ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων.*

Ps 91_{13} :עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין
LXX *ἐπ᾽ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα.*

Lc 10_{21}: cf. Mt 11_{25}. **Lc $10_{25.28}$**: cf. Mt $19_{16.17.20}$.
***Lc 10_{27}**: cf. Mt 22_{37}; 19_{19b}.
Lc 11_{4}: cf. Mt $6_{12.14.15}$. †**Lc $11_{9.10}$**: cf. Mt $7_{7.8}$.

Lc $11_{15.18.19}$: *Βεελζεβούλ* [-bub S^s, *Βελζ.* L(It) Cop, *Βεεζ.* ℵB]. cf. Mt 10_{25}.

Lc 11_{20}: *εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ [ἐγὼ] ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια.*
Ex 8_{15} :אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא
LXX ${}_{19}$ *δάκτυλος θεοῦ ἐστὶν τοῦτο.*

---

†**Lc $11_{21.22}$**: cf. Mt 12_{29}. **Lc $11_{30.32}$**: cf. Mt $12_{40.41}$.
Lc 11_{31}: cf. Mt 12_{42}. **Lc $11_{50.51}$**: cf. Mt 23_{35}.
Lc 12_{4}: cf. Joh $15_{14.15}$. **Lc 12_{7}**: cf. Mt $10_{29.30}$.
Lc $12_{24.27}$: cf. Mt $6_{26.29}$. **Lc 12_{32}**: cf. Lc 1_{13a}.

Lc 12_{35}: *ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες* [*αἱ ὀσφύες ὑμῶν* A It Or Cyr Ir] *περιεζωσμέναι.*
Ex 12_{11} (Passa) :מָתְנֵיכֶם חֲגֻרִים
LXX *αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι.*

---

†**Lc 12_{45}**: cf. Mt 24_{48}. †**Lc $12_{52.53}$**: cf. Mt 10_{21}.

Lc 12_{56}; **Mt 16_{3}**: *τὸ πρόσωπον* [Lc: *τῆς γῆς καὶ*] *τοῦ οὐρανοῦ.*
Ps 104_{30} :פְּנֵי אֲדָמָה LXX *τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.*

Lc $13_{3.5}$: *ἐὰν μὴ μετανοῆτε* [${}_{5}$ *μετανοήσητε*], *πάντες ὁμοίως* [${}_{5}$ *ὡσαύτως*] *ἀπολεῖσθε.*
Ps 7_{13} :אִם־לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ קַשְׁתּוֹ דָרַךְ וַיְכוֹנְנֶהָ
LXX *ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει· τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινεν, καὶ ἡτοίμασεν αὐτό.*

Lc 13_{13}: cf. Lc 5_{25}. †**Lc 13_{14}**: cf. Mt 12_{2}.

†Lc 13_{19}: cf. Mt 13_{32}.	*Lc 13_{27}: cf. Mt 7_{23}.
†Lc 13_{29}: cf. Mt 8_{11}.	Lc 13_{34}: cf. Mt 23_{37}.
Lc 13_{35a}: cf. Mt 23_{38}.	*Lc 13_{35b}: cf. Mt 21_{9}.
†Lc 14_{11}: cf. Mt 23_{12}.	Lc $15_{4.6}$: cf. Mt 18_{12}.

Lc 15_{5}: *καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων.*

Js 40_{11} כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא עָלוֹת יְנַהֵל׃

LXX *ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας* [+ *ϑ' σ'* ※ *ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει* Q^{mg}], *καὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακαλέσει.*

Lc 15_{12}: *καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας.* cf. Dt $21_{16.17}$.

Lc $15_{13.30}$: *καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως* [nam vivebat prodige cum meretricibus S$^{s.c}$].
30 *ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν.*

Pr 29_{3} אִישׁ־אֹהֵב חָכְמָה יְשַׂמַּח אָבִיו וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֶּד־הוֹן׃

LXX *ἀνδρὸς φιλοῦντος σοφίαν εὐφραίνεται πατὴρ αὐτοῦ, ὃς δὲ ποιμαίνει πόρνας ἀπολεῖ πλοῦτον.*

Lc $15_{18.21}$: *ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου.*

Tb 3_{3} *ἃ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου.* cf. Jr 3_{13}; Ps 51_{6}.

Lc 16_{15a}: *ὁ δὲ ϑεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν.*

Act 1_{24}: *σὺ κύριε καρδιογνῶστα πάντων.*

Act 15_{8}: *ὁ καρδιογνώστης ϑεός.*

Pr 24_{12} הֲלֹא־תֹכֵן לִבּוֹת הוּא־יָבִין׃

LXX *Κύριος καρδίας πάντων γινώσκει.*

1S 16_{7} (Salbung Davids) וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב׃

LXX *ὁ δὲ ϑεὸς ὄψεται εἰς καρδίαν.*

Jr 11_{20} וַיהוָה . . . בֹּחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב׃

LXX *Κύριε . . ., δοκιμάζων νεφροὺς καὶ καρδίας.*

Ps 7_{10} וּבֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק׃

LXX *ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ ϑεός.*

1Ch 29$_{17}$ אַתָּה בֹּחֵן לֵבָב׃ LXX *σὺ εἶ ὁ ἐτάζων καρδίας.*

Lc 16$_{15b}$: *τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.*

Pr 6$_{16.17}$ שֶׁשׁ־הֵנָּה שָׂנֵא יְהוָה וְשֶׁבַע תּוֹעֲבוֹת [תועבת קרי]
נַפְשׁוֹ׃ 17 עֵינַיִם רָמוֹת וגו׳׃

LXX *ὅτι χαίρει πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ θεός, συντρίβεται δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς· 18 ὀφθαλμὸς ὑβριστοῦ κτλ.*

Pr 16$_5$ תּוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־גְּבַהּ־לֵב׃

LXX 6 *ἀκάθαρτος παρὰ θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος.*

Lc 16$_{17}$: cf. Mt 5$_{18}$. **Lc 17$_3$**: cf. Mt 18$_{15}$.

Lc 17$_{12}$: *δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν.*

Lv 13$_{45.46}$ וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע וגו׳׃ 46 כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע
בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׃

LXX *καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁφή, . . .* 46 *πάσας τὰς ἡμέρας ὅσας ἂν ᾖ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἁφή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται· κεχωρισμένος καθήσεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς αὐτοῦ ἔσται ἡ διατριβή.*

---

†**Lc 17$_{14}$**: cf. Mt 8$_4$. **Lc 17$_{15}$**: cf. Lc 5$_{25}$.

†**Lc 17$_{27}$**: cf. Mt 24$_{38}$.

---

†**Lc 17$_{29}$**: *ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας.*

Gn 19$_{15.24.25}$ וַיָּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם . . . פֶּן־
תִּסָּפֶה בַּעֲוֹן הָעִיר׃ 24 וַיהוָה הִמְטִיר עַל־סְדֹם וְעַל־עֲמֹרָה גָּפְרִית
וָאֵשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמָיִם׃ 25 וַיַּהֲפֹךְ אֶת־הֶעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל־
הַכִּכָּר וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הֶעָרִים וְצֶמַח הָאֲדָמָה׃

LXX *ἐπεσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν Λὼτ λέγοντες· ἀναστὰς . . . καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ συναπόλῃ ταῖς ἀνομίαις τῆς πόλεως.* 24 *καὶ Κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,* 25 *καὶ κατέστρεψεν τὰς πόλεις ταύτας ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς Λὼτ καὶ πᾶσαν περίοικον καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν καὶ πάντα τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς γῆς.*

Lc 17$_{31}$: *ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.* בַּיּוֹם הַהוּא׃

---

†**Lc 17$_{31.32}$**: cf. Mt 24$_{18}$. **Lc 17$_{37}$**: cf. Mt 24$_{28}$.

Lc 18$_{7.8a}$: *ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ;* 8 *ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει.*
Act 7$_{24}$: *ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ.*
Jud 11$_{36}$ אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְהוָה נְקָמוֹת מֵאֹיְבֶיךָ׃
LXX *ἐν τῷ ποιῆσαί σοι Κύριον ἐκδίκησιν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου.* cf. Mt 22$_{14}$; 24$_{48}$; Sir 32(35)$_{15ss}$; Lc 21$_{22}$.

Lc 18$_{8b}$: cf. Mt 10$_{23}$.

Lc 18$_{13}$: *ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.*
Ps 25$_{11}$ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי׃
LXX *καὶ ἱλάσῃ* [*ἱλάσθητι* RU] *τῇ ἁμαρτίᾳ μου.*

---

†**Lc 18$_{14}$**: cf. Mt 23$_{12}$. **Lc 18$_{18.20.21}$**: cf. Mt 19$_{16.17.20}$.
***Lc 18$_{20}$**: cf. Mt 19$_{18.19a}$. †**Lc 18$_{27}$**: cf. Mt 19$_{26}$.
†**Lc 18$_{33}$**: cf. Mt 16$_{21}$. **Lc 18$_{38.39}$**: cf. Joh 7$_{42}$.

Lc 18$_{41-43}$: *ἵνα ἀναβλέψω.* 42 *ἀνάβλεψον.* 43 *ἀνέβλεψεν.* Js 61$_{1}$. cf. Mt 11$_{5}$. — Lc 5$_{25}$.

Lc 19$_{8}$: *εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.*
Ex 21$_{37}$; 22$_{3}$ כִּי יִגְנֹב־אִישׁ שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ
חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע־צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה׃ 22$_{3}$ אִם־
הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר עַד־שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם
יְשַׁלֵּם׃
LXX 22$_{1.4}$ *ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον καὶ σφάξῃ ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου καὶ τέσσερα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου.* 4 *ἐὰν δὲ καταλημφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὄνου ἕως προβάτου, ζῶντα, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει.*
Lv 5$_{16.24}$; Nm 5$_{6.7}$; 1S 12$_{3}$; 2S 12$_{6}$.

Lc 19$_{10}$: cf. Mt 18$_{12}$. **Lc 19$_{30}$**: cf. Mc 11$_{2}$.
Lc 19$_{31}$: cf. Lc 24$_{26ss}$. **Lc 19$_{36}$**: cf. Mt 21$_{8}$.
***Lc 19$_{38}$**: cf. Mt 21$_{9}$.

---

†**Lc 19$_{40}$**: *οἱ λίθοι κράξουσιν.*
Hb 2$_{11}$ אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעָק׃ LXX *λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται.*

---

†**Lc 19_{41}**: *ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν.* Jr $14_{17.18}$;
2R 8_{11} (Elisa) וַיֵּבְךְּ אִישׁ הָאֱלֹהִים׃ [Thr 1_{16}; 2_{18}
LXX *καὶ ἔκλαυσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ.*

---

†**Lc 19_{43}**: *καὶ παρεμβαλοῦσιν* [*περιβαλοῦσιν* ABC²Δ It Or, *βαλοῦσιν ἐπὶ σὲ* D] *οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν.*

Js 29_3 וְחָנִיתִי כַדּוּר עָלָיִךְ וְצַרְתִּי עָלַיִךְ מֻצָּב וַהֲקִימֹתִי עָלַיִךְ מְצֻרֹת׃

LXX *καὶ κυκλώσω ὡς Δαυεὶδ ἐπὶ σέ, καὶ βαλῶ περὶ σὲ χάρακα, καὶ θήσω περὶ σὲ πύργους.*

---

†**Lc 19_{44a}**: *καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί.*

Js 3_{26} וְנִקָּתָה לָאָרֶץ תֵּשֵׁב׃

LXX *καὶ εἰς τὴν γῆν ἐδαφισθήσῃ.*

2R 8_{12} וְעֹלְלֵיהֶם תְּרַטֵּשׁ׃

LXX *καὶ τὰ νήπια αὐτῶν ἐνσείσεις* [*ἐδαφιεῖς* Luc].

Hos 10_{14}; 14_1 אֵם עַל־בָּנִים רֻטָּשָׁה׃ 14_1 עֹלְלֵיהֶם יְרֻטָּשׁוּ׃

LXX *μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισαν.* 14_1 *καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδαφισθήσονται.*

Nah 3_{10} גַּם עֹלָלֶיהָ יְרֻטְּשׁוּ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת׃

LXX *καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν ἐπ' ἀρχὰς πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς.*

Ps 137_9 אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע׃

LXX *μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν.*

---

†**Lc 19_{44b}**: *οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.*

Jr 6_{15}; 10_{15} בְּעֵת־פְּקַדְתִּים יִכָּשְׁלוּ׃ 10_{15} בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ׃

LXX *ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς* [10_{15} + *αὐτῶν*] *ἀπολοῦνται.*

Sap 3_7 *ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσιν.*

***Lc 19_{46}**: cf. Mt 21_{13}. †**Lc 20_9**: cf. Mt 21_{33}.
Lc 20_{15}: cf. Mt 21_{39}. ***Lc 20_{17}**: cf. Mt 21_{42}.
†**Lc 20_{18}**: cf. Mt 21_{44}.

Lc 20_{21}: *οὐ λαμβάνεις πρόσωπον.*

Act 10_{34}: *οὐκ ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ θεός.*

Lv 19_{15} לֹא־תִשָּׂא פְנֵי־דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל׃

LXX *οὐ λήμψῃ πρόσωπον πτωχοῦ οὐδὲ θαυμάσεις πρόσωπον δυνάστου.*

Dt 10_{17} הָאֵל . . . אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים׃

LXX *ὁ θεὸς . . ., ὅστις οὐ θαυμάζει πρόσωπον.*

Ml 2_{9} וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה׃

LXX *ἀλλὰ ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ.*

Job 32_{22} כִּי לֹא יָדַעְתִּי אֲכַנֶּה׃

LXX *οὐ γὰρ ἐπίσταμαι θαυμάσαι πρόσωπα.*

---

†Lc 20_{28}: cf. Mt 22_{24}. *Lc 20_{37}: cf. Mt 22_{32}.

Lc 20_{41}: cf. Joh 7_{42}. *Lc $20_{42.43}$: cf. Mt 22_{44}.

Lc 21_{1}: cf. Mc $12_{41.43}$. Lc 21_{8}: cf. Mt 24_{3}; Mc 1_{15}.

Lc 21_{9}: cf. Mt 24_{6}. †Lc 21_{10}: cf. Mt 24_{7}.

Lc 21_{18}: cf. Mt $10_{29.30}$. Lc 21_{20}: cf. Mt $24_{3.15}$.

---

†Lc 21_{22}: *ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.* cf. Lc $18_{7.8a}$.

Dt 32_{35} לִי נָקָם וְשִׁלֵּם׃

LXX *ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω.*

Jr 46_{10} וְהַיּוֹם הַהוּא לַאדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת יוֹם נְקָמָה לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו׃

LXX 26_{10} *καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη Κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ἡμέρα ἐκδικήσεως τοῦ ἐκδικῆσαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ.*

Hos 9_{7} בָּאוּ יְמֵי הַפְּקֻדָּה בָּאוּ יְמֵי הַשִּׁלֻּם׃

LXX *ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσεως, ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀνταποδόσεώς σου.*

Lc 21_{24a}: *καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης* [*ῥομφαίας* D].

Jr 46_{10} וְאָכְלָה חֶרֶב׃

LXX 26_{10} *καὶ καταφάγεται ἡ μάχαιρα Κυρίου.*

Jr 21_{7} וְהִכָּם לְפִי־חֶרֶב׃

LXX *καὶ κατακόψουσιν αὐτοὺς ἐν στόματι μαχαίρας.*

Sir 28_{18} *πολλοὶ ἔπεσαν ἐν στόματι μαχαίρας* [*ῥομφ.* C]

Lc 21_{24b}: *καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα.*

Dt 28_{64} וֶהֱפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים׃ LXX *καὶ διασπερεῖ σε Κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη.*

Lc 21_{24c}: *καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ* [+ allen S*] *ἐθνῶν.*

Js 63_{18} לַמִּצְעָר יָרְשׁוּ עַם־קָדְשֶׁךָ צָרֵינוּ בּוֹסְסוּ מִקְדָּשֶׁךָ׃
LXX *ἵνα μικρὸν κληρονομήσωμεν τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου σου* [+ *οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου* AQ]

Sach 12_{3} וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא אָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַםִ אֶבֶן מַעֲמָסָה לְכָל־הָעַמִּים כָּל־עֹמְסֶיהָ שָׂרוֹט יִשָּׂרֵטוּ וְנֶאֶסְפוּ עָלֶיהָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃
LXX *καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τὴν Ἰερουσαλὴμ λίθον καταπατούμενον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν· πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτὴν ἐμπαίζων ἐμπαίξεται, καὶ ἐπισυναχθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.*

Ps 79_{1} אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַםִ לְעִיִּים׃
LXX *ὁ θεός, ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου, ἔθεντο Ἰερουσαλὴμ εἰς ὀπωροφυλάκιον.*

Dn 8_{10} וַתִּרְמְסֵם׃ LXX *καὶ ἀπὸ αὐτῶν κατεπατήθη.*

Ps Sal 17_{25} *καθάρισον Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ ἐθνῶν καταπατούντων ἐν ἀπωλείᾳ.*

Lc 21_{25a}: cf. Mt 24_{29}.

Lc $21_{25b.\,26a}$: *καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου,* 26 *ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου.*

Ps $65_{3.9}$ מַשְׁבִּיחַ שְׁאוֹן יַמִּים שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים׃
9 וַיִּירְאוּ יֹשְׁבֵי קְצָוֹת מֵאוֹתֹתֶיךָ׃
LXX *ὁ συνταράσσων τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, ἤχους κυμάτων αὐτῆς. ταραχθήσονται τὰ ἔθνη* 9 *καὶ φοβηθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰ πέρατα ἀπὸ τῶν σημείων σου.*

Lc 21_{26b}: cf. Mt 24_{29}. ***Lc 21_{27}:** cf. Mt 10_{23}.
Lc 21_{33}: cf. Mt 5_{18}. †**Lc $21_{34.\,35}$:** cf. Mc 13_{36}.
Lc 22_{7}: cf. Mc 14_{12}. †**Lc 22_{20}:** cf. Mt 26_{28}.

Lc 22_{31}: *ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον.*

Am 9₉ וַהֲנִעוֹתִי בְכָל־הַגּוֹיִם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוֹעַ בַּכְּבָרָה׃

LXX *καὶ λικμήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ὃν τρόπον λικμᾶται ἐν τῷ λικμῷ.*

---

*Lc 22₃₇: (*τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό·) καὶ μετὰ* [*τῶν* DS[s]] *ἀνόμων ἐλογίσθη.*

[*Mc 15₂₈: (*καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα·) καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη* LΔ (It) S[sch. p] Cop]

Js 53₁₂ וְאֶת־פֹּשְׁעִים נִמְנָה׃

LXX *καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη.*

Lc 22₆₂: cf. Mt 26₇₅. Lc 22₆₃: cf. Mt 26₆₇.

†Lc 22₆₉: cf. Mt 10₂₃; 19₂₈. †Lc 22₇₀: cf. Mt 3₁₇.

Lc 23₉: cf. Mt 26₆₃a. Lc 23₂₆: cf. Mt 21₃₉.

Lc 23₂₇: cf. Mt 24₃₀a.

---

*Lc 23₃₀: *τότε ἄρξονται* [*ἄρξωνται* AΔ, werdet ihr anfangen S[s]] *λέγειν* [*τότε γὰρ ἐρεῖτε* Cyr] *τοῖς ὄρεσιν· πέσατε* [*πέσετε* ℵ*ABD] *ἐφ' ἡμᾶς* [*καλύψατε ἡμᾶς* Cyr], *καὶ τοῖς βουνοῖς· καλύψατε ἡμᾶς* [*πέσετε ἐφ ἡμᾶς* Cyr].

Hos 10₈ וְאָמְרוּ לֶהָרִים כַּסּוּנוּ וְלַגְּבָעוֹת נִפְלוּ עָלֵינוּ׃

LXX *καὶ ἐροῦσιν τοῖς ὄρεσιν· καλύψατε ἡμᾶς* [*πέσετε ἐφ' ἡμᾶς* A], *καὶ τοῖς βουνοῖς· πέσατε* [*πέσετε* Q[a]] *ἐφ' ἡμᾶς* [*καλύψατε ἡμᾶς* A].

Lc 23₃₄a: *ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν* [om ℵ[a] (uncis incl.) BD* (It) S[s] Cop].

Js 53₁₂ וְלַפֹּשְׁעִים יַפְגִּיעַ׃

---

†Lc 23₃₄b: cf. Mt 27₃₅. †Lc 23₃₅a: cf. Mt 27₃₉.

†Lc 23₃₅b: cf. Mt 27₄₂. †Lc 23₃₆: cf. Mt 27₃₄. ₄₈.

Lc 23₄₃: *σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.*

Gn 2₈. ₉ וַיִּטַּע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם׃ ₉ וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן׃

LXX *καὶ ἐφύτευσεν Κύριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἔδεμ κατὰ ἀνατολάς.* 9 *καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῷ παραδείσῳ.*

Ps Sal 14$_{2}$ *ὁ παράδεισος τοῦ κυρίου.* cf. Mt 25$_{46}$.

Lc 23$_{44.45}$: cf. Mt 27$_{45}$.

---

*Lc 23$_{46}$: *πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι* [*-τίθημι* D, *-θήσομαι* LΔ Just Or, commendo It S^{omn} Or] *τὸ πνεῦμά μου.*

Ps 31$_{6}$ בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי׃

LXX *εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου.*

Lc 23$_{49}$: *εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ* [om *απο* ACΔ] *μακρόθεν.*

Ps 38$_{12}$ אֹהֲבַי וְרֵעַי מִנֶּגֶד נִגְעִי יַעֲמֹדוּ וּקְרוֹבַי מֵרָחֹק עָמָדוּ׃

LXX *οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν, καὶ οἱ ἔγγιστά μου* [*ἀπὸ* ℵ$^{c.a}$AT] *μακρόθεν ἔστησαν.*

Ps 88$_{9}$ הִרְחַקְתָּ מְיֻדָּעַי מִמֶּנִּי׃

LXX *ἐμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ.*

Lc 23$_{53.54}$: cf. Mt 27$_{57\,ss}$.

Lc 23$_{56}$: *καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.* cf. Mt 12$_{2}$; Lv 23$_{7}$.

Ex 12$_{16}$ (Passa) וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא־יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם׃

LXX *καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κληθήσεται ἁγία, καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν.*

---

†Lc 24$_{7.46}$: cf. Mt 16$_{21}$. Lc 24$_{21}$: cf. Lc 1$_{68b}$.

Lc 24$_{26}$: *οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;*

Pr 15$_{33}$ וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה׃

LXX 16$_{4}$ [*προσπορεύεται δὲ ταπ[ε]ινοῖς δόξα* ℵ$^{c.a}$(A)].

Lc $24_{26.27.44.46}$: οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν; 27 καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 44 δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. 46 οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. cf. Mt 16_{21}.

Joh 1_{45}: ὃν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὑρήκαμεν.

Joh 5_{39}: ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, . . . καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.

Joh 5_{46}: εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.

Mt 26_{56}: τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.

Lc 18_{31}: καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. cf. Lc 22_{37}: τέλος.

Mc 9_{12}: καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουθενηθῇ;

Mt 16_{21}; Mc 8_{31}; Lc 9_{22}: δεῖ αὐτὸν [Mc; Lc: τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου] πολλὰ παθεῖν.

Act 3_{18}: ὁ δὲ θεὸς ἃ προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν, παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως.

Act $17_{2.3}$: διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, 3 διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν.

Gn 3_{15}; 49_{10}; Dt $18_{15.18.19}$; 2S 7_{12ss}; (2R $20_{5.8}$;) Js 7_{14}; 9_{1ss}; 11_{1ss}; 35; 42_{1ss}; 53; Jr $23_{5.6}$; 33_{17}; Ez 34_{23}; Hos 3_5; (6_2;) Am 9_{11}; Mi $5_{1.3}$; Sach 3_8; $6_{12.13}$; 9_9; 12_{10}; $13_{1.7}$; Ps 2; 16_{10}; 22; 69; $89_{4.5}$; 110; 132_{11}; Dn 2_{44}; $7_{13.14.27}$; 1Ch 17_{11}; Ps Sal 17; 18.

Lc 24_{31}: cf. Mt 9_{30}.   Lc 24_{36}: cf. Lc 10_5.

Lc 24_{38}: διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν;

Act 7_{23}: *ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.*
Js 65_{17} וְלֹא תַעֲלֶינָה עַל־לֵב׃
LXX *οὐδ' οὐ μὴ ἐπέλθῃ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν.*
Jr 3_{16} וְלֹא יַעֲלֶה עַל־לֵב׃
LXX *οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ καρδίαν.*

---

†**Lc** 24_{39}: *ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας* [*μου* It S[s. c. sch] Cyr].
Ps 22_{17} כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי׃
LXX *ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας* [*μου* א[c.a]AR[a]U].

Lc 24_{51}: [*καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.*] cf. Mc 16_{19}.

4. Johannes-Evangelium.

Joh 1_{1-3}: *ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν.* 2 *οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν.* 3 *πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.*

Joh 17_5: *τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.*
Gn $1_{1.3}$ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים וגו׳׃ 3 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃
LXX *ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς κτλ.* 3 *καὶ εἶπεν ὁ θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς.*
Pr 8_{22-31} יְהוָֹה קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז׃ 23 מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי מֵרֹאשׁ מִקַּדְמֵי־אָרֶץ׃ 30 וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן׃
LXX *Κύριος ἔκτισέν με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ,* 23 *πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέν με ἐν ἀρχῇ* [om *εν αρχη* A], *πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι.* 30 *ἤμην παρ' αὐτῷ ἁρμόζουσα.*
Sap 9_4 *δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν.*

Joh 1_4: *ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.* cf. Gn 1_3.
Ps 36_{10} כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר׃

LXX ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.

Joh 1_{6}: cf. Mt $11_{10.14}$. **Joh $1_{8.9}$**: cf. Act 13_{47}; Mt 11_{8}.

Joh 1_{11}: *εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.*

Ex 19_{5} וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים׃

LXX *ἔσεσθέ μοι λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν.*

Dt 7_{6} בְּךָ בָּחַר יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים׃

LXX *καὶ σὲ προείλετο Κύριος ὁ θεός σου, εἶναί σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον παρὰ πάντα τὰ ἔθνη.*

Ps 135_{4} כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃

LXX *ὅτι τὸν Ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, Ἰσραὴλ εἰς περιουσιασμὸν αὐτοῦ.*

Sir $24_{7-12\,(11-16)}$ *ἀνάπαυσιν ἐζήτησα.* 8 (12) *τότε ἐνετείλατό μοι ὁ κτίστης ἁπάντων, καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσεν τὴν σκηνήν μου* (13) *καὶ εἶπεν· ἐν Ἰακὼβ κατασκήνωσον, καὶ ἐν Ἰσραὴλ κατακληρονομήθητι.* 10 (15) *καὶ οὕτως ἐν Σειὼν ἐστηρίχθην·* 11 *ἐν πόλει ἠγαπημένῃ ὁμοίως με κατέπαυσεν, καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἡ ἐξουσία μου.*

Joh 1_{14}: *καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ.*

Joh 14_{23}: *καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ᾽ αὐτῷ ποιησόμεθα.*

Ex 24_{17} וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְהוָֹה כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

LXX *τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.*

Ex 25_{8} וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם׃ LXX 7 *καὶ ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν.*

Lv 26_{11} וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם׃ LXX *καὶ θήσω τὴν διαθήκην* [*σκηνήν* F Luc] *μου ἐν ὑμῖν.*

Ez 37_{27}; 43_{9} וְהָיָה מִשְׁכָּנִי עֲלֵיהֶם׃ 43_{9} וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם לְעוֹלָם׃

LXX *καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐτοῖς.* 43_{9} *καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν αἰῶνα.*

Jo 4_{21} וַיהוָֹה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן׃

LXX 3_{21} *καὶ Κύριος κατασκηνώσει ἐν Σειών.*

Sach 2_{14} הִנְנִי־בָא וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ נְאֻם־יְהוָה׃

LXX 10 *ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει Κύριος.* Sir 24_{8}.

Joh $1_{16.17}$: *ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.* Ex 19 ss etc.

Ex 34_{6} וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם
וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

LXX *καὶ παρῆλθεν Κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν· Κύριος ὁ θεὸς οἰκτείρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός.*

Joh 1_{18}: *θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε.*

Joh 5_{37}: *οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε.*

Joh 6_{46}: *οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις.*

Ex $33_{20.23}$ וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי
הָאָדָם וָחָי׃ 23 וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃

LXX *καὶ εἶπεν· οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται.* 23 *καὶ τότε ὄψῃ τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί σοι.*

Dt 4_{12} וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם
שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל׃

LXX *καὶ ἐλάλησεν Κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ῥημάτων ἣν ὑμεῖς ἠκούσατε, καὶ οὐκ εἴδετε ὁμοίωμα ἀλλ' ἢ φωνήν.*

Ex 19_{21}; Dt 18_{16}; Jud 13_{22}; 1R 19_{13}.

---

†**Joh $1_{21.25}$**: cf. Mt 11_{14}; 16_{14}. ***Joh 1_{23}**: cf. Mt 3_{3}.

Joh $1_{29.36}$: *ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.* 36 *ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ.* Jr 11_{19}.

Ex 12_{5} שֶׂה תָמִים זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׂים וּמִן־
הָעִזִּים תִּקָּחוּ׃

LXX *πρόβατον τέλειον ἄρσεν* [+ *ἄμωμον* Luc] *ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν· ἀπὸ τῶν ἀρνῶν* [*ἀμνῶν* A Luc] *καὶ τῶν ἐρίφων λήμψεσθε.*

Js $53_{7.10-12}$ כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל וּכְרָחֵל וגו׳ : 10 אִם־תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ : 11 וַעֲוֹנֹתָם הוּא יִסְבֹּל : 12 וְהוּא חֵטְא־רַבִּים נָשָׂא :

LXX *ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς κτλ.* 10 *ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας.* 11 *καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει.* 12 *καὶ αὐτὸς ἁμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκεν.*

1S 15_{25}; 25_{28} וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטָּאתִי : 25_{28} שָׂא נָא לְפֶשַׁע אֲמָתֶךָ :

LXX *καὶ νῦν ἆρον δὴ τὸ ἁμάρτημά μου.* 25_{28} *ἆρον δὴ τὸ ἀνόμημα τῆς δούλης σου.*

Joh $1_{32.33}$: cf. Mt 3_{16}. **Joh 1_{45}**: cf. Lc $24_{26\,ss}$.

Joh 1_{34}: *μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.* cf. Mt 3_{17}.

Joh 1_{47}: *ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν.*

Zeph 3_{13} וְלֹא־יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית : LXX *καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία.*

Ps 32_{2} וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה :

LXX *οὐδέ ἐστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος.*

---

†**Joh 1_{49}**: cf. Mt 3_{17}; 27_{42}.

---

†**Joh 1_{51}**: *ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.* cf. Mt 3_{16a}; 10_{23}.

Gn 28_{12} (Jacob) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ :

LXX *καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον* [*ἀναβαίνοντες* E] *καὶ κατέβαινον* [*καταβαίνοντες* E] *ἐπ' αὐτῆς.*

Joh 2_{4}: *τί ἐμοὶ καὶ σοί;* cf. Mt 8_{29}.

Joh 2_{5}: *ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε.*

Gn 41_{55} (Joseph) אֲשֶׁר־יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ :

LXX ὃ *ἐὰν εἴπῃ ὑμῖν ποιήσατε.*

Joh 2_{16}: *μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου.*

Sach 14_{21} וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָֹה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא :

LXX *καὶ οὐκ ἔσται Χαναναῖος ἔτι ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου Παντοκράτορος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.*

***Joh 2_{17}**: (*ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν·*) [(*ὅτι*) Or] *ὁ* [om Δ] *ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί* [*κατέφαγέ* S^s (It Or)] *με.*

Ps 69_{10} כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי׃ LXX *ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί* [*κατέφαγέ*[*ν*] $א^{c.a}$ B^b R] *με.*

Ps 119_{139} צִמְּתַתְנִי קִנְאָתִי׃ LXX *ἐξέτηξέν* [*κατέφαγέν* R] *με ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου* [om *του οικου* $א^{c.a}$ A^{*vid} T] *σου.*

Joh 2_{19-21}: cf. Mt 26_{61}.

Joh 3_5: *ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος.*

Ez 36_{25-27} וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם׃ 26 וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם׃ 27 וְאֶת־רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם׃

LXX *καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρόν, καὶ καθαρισθήσεσθε.* 26 *καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινήν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν.* 27 *καὶ τὸ πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν.*

Joh 3_6: *τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν.*

Joh 9_{34}: *ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος.*

Ps 51_7 הֵן־בְּעָווֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי׃

LXX *ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήμφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέν με ἡ μήτηρ μου.*

Joh 3_{13}: *οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς.*

Dt 30_{12} לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃

LXX *οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω λέγων· τίς ἀναβήσεται ἡμῖν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ λήμψεται αὐτὴν ἡμῖν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὸ ποιήσομεν;*

Pr 30_4 מִי עָלָה־שָׁמַיִם וַיֵּרַד׃

LXX 24_{27} *τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κατέβη;*

Bar 3_{29} *τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν νεφελῶν;*

---

†**Joh** $3_{14a.15}$: *καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως κτλ.*

Nm 21_{9} וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס׃

LXX *καὶ ἐποίησεν Μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου.*

Sap 16_{6} *σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας.*

Joh 3_{14b}: *οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.* cf. Mt 10_{23}.

Joh $12_{32.34}$: *κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς.* $_{34}$ *δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.*

Act 2_{33}: *τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθείς.*

Act 5_{31}: *τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσεν τῇ δεξιᾷ* [*τῇ δόξῃ* D^{gr*} Ir] *αὐτοῦ.*

Js 52_{13} הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד׃

LXX *ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου, καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται σφόδρα.*

Ps 89_{20} הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם׃

LXX *ὕψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου* [88_{4} א*].

1S 2_{10} וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ׃

LXX *καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ.*

Ps 118_{16} יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה׃

LXX *δεξιὰ Κυρίου ὕψωσέν με.*

Joh 3_{19}: cf. Act 13_{47}.

Joh 3_{21}: *ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν.*

Js 26_{10} LXX *πᾶς ὃς οὐ μὴ μάθῃ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλήθειαν οὐ μὴ ποιήσει.*

Neh 9_{33} וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ כִּי־אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ׃

LXX *καὶ σὺ δίκαιος ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐρχομένοις ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι ἀλήθειαν ἐποίησας· καὶ ἡμεῖς ἐξημάρτομεν.*

Tb 4_{6}; 13_{6} *διότι ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθειαν εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου καὶ πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην.* 13_{6} *ποιῆσαι ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν.*

---

†**Joh** 3_{28}: cf. Mt $11_{10.14}$.

Joh 3_{31}: *ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος.* cf. Mt 11_{3}.

Joh 3_{33}: *ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν.*

Joh 7_{28}: *ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με.*

Joh 8_{26}: *ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν.*

Joh 17_{3}: *ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν.*

2Ch 15_{3} לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת׃ LXX *ἐν οὐ θεῷ ἀληθινῷ.*

Sap 12_{27} *ἰδόντες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι θεὸν ἐπέγνωσαν ἀληθῆ.* 15_{1} *σὺ δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀληθής.*

---

†**Joh 4_{5}**: *ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.* cf. Act 7_{16}.

Gn $48_{21.\,22}$ וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף וגו׳ 22 וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם׃

LXX *εἶπεν δὲ Ἰσραὴλ τῷ Ἰωσήφ· . . .* 22 *ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα κτλ.*

Joh 4_{10}: *καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.* Joh 7_{37-39}.

Jr 2_{13} אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים׃ LXX *ἐμὲ ἐνκατέλιπον, πηγὴν ὕδατος ζωῆς* [*ζῶντος* ℵ$^{c.a}$AQ].

Joh $4_{13.\,14}$: *πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν·* 14 *ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα.*

Joh 6_{35}: *ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε.* cf. Mt 5_{6}.

Js 49_{10} לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ׃

LXX *οὐ πεινάσουσιν, οὐδὲ διψάσουσιν.*

Sir 15_{3}; $24_{21(29)}$ *ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτίσει αὐτόν.* $24_{21(29)}$ *οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσιν, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.*

Joh 4_{22a}: *ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε.* 2R 17_{24-41}.

Joh 4_{22b}: *ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.*

Js 2_{3}; Mi 4_{2} וְהָלְכוּ עַמִּים [Mi גּוֹיִם] רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־יְהוָֹה [Mi וְ]אֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָֹה מִירוּשָׁלִָם׃

LXX *καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσιν· δεῦτε*

[Js + *καὶ*] *ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ* [Mi *καὶ δείξουσιν*] *ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ* [Mi *ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ*].

Jr 3_{17} בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַםִ כִּסֵּא יְהוָה וְנִקְווּ אֵלֶיהָ כָל־הַגּוֹיִם לְשֵׁם יְהוָה לִירוּשָׁלָםִ וְלֹא־יֵלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע׃

LXX *ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καλέσουσιν τὴν Ἰερουσαλὴμ Θρόνος Κυρίου, καὶ συναχθήσονται πάντα τὰ ἔθνη εἰς αὐτήν, καὶ οὐ πορεύσονται ἔτι ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.*

Joh 4_{36}: *ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.*

Js 9_2 כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר׃ LXX $_3$ *ὡς οἱ εὐφραινόμενοι ἐν ἀμήτῳ.* Ps 126_6. cf. Lc 6_{21b}.

---

†**Joh 4_{37}**: (*ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι*) *ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.*

Mi 6_{15} אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תִקְצוֹר׃

LXX *σὺ σπερεῖς καὶ οὐ μὴ ἀμήσῃς.*

Job 31_8 אֶזְרְעָה וְאַחֵר יֹאכֵל׃

LXX *σπείραιμι ἄρα καὶ ἄλλοι φάγοισαν.*

Joh 5_2: *ἐπὶ τῇ προβατικῇ.*

Neh 3_1 וַיָּקָם אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וַיִּבְנוּ אֶת־שַׁעַר הַצֹּאן׃

LXX *καὶ ἀνέστη Ἐλεισοὺβ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πύλην τὴν προβατικήν.* Neh 3_{32}; 12_{39}.

Joh 5_{10}: *σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον.* cf. Mt 12_2.

Mt 24_{20}: *προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν . . . σαββάτῳ.*

Act 1_{12}: *ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν* [distat . . . quasi septem stadia S[sch]].

Jr 17_{21} כֹּה אָמַר יְהוָה הִשָּׁמְרוּ בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל־תִּשְׂאוּ מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַהֲבֵאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָםִ׃

LXX *τάδε λέγει Κύριος· φυλάσσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν,*

καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων καὶ μὴ ἐκπορεύεσθε ταῖς πύλαις Ἰερουσαλήμ.
cf. Ex 16_{29}; Nm 35_5; Jos 3_4 (Act 1_{12}).

Joh 5_{17}: *ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται.*
cf. Gn $2_{2.3}$; Ex 20_{11}.

Joh 5_{21}: *ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ.*
Dt 32_{39} אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה׃ cf. Ps 90_3.
LXX *ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω.*
1S 2_6 יְהוָֹה מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל׃
LXX *Κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ᾅδου καὶ ἀνάγει.*
2R 5_7 וַיֹּאמֶר הַאֱלֹהִים אָנִי לְהָמִית וּלְהַחֲיוֹת׃
LXX *καὶ εἶπεν (βασιλεὺς Ἰσραήλ)· ὁ θεὸς ἐγὼ τοῦ θανατῶσαι καὶ ζωοποιῆσαι;*
Tb $13_{1.2}$ *ὁ θεὸς ὁ ζῶν ... 2 κατάγει εἰς ᾅδην καὶ ἀνάγει.*

Joh $5_{22.27}$: *οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ. 27 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν.*
Dn $7_{10.13.14}$ דִּינָא יְתִב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ׃ 13 וַאֲרוּ עִם־עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה הֲוָא וְעַד־עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וּקְדָמוֹהִי הַקְרְבוּהִי׃ 14 וְלֵהּ יְהִב וגו׳׃ cf. Mt $28_{18.20}$.
LXX *καὶ κριτήριον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν. 13 καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἤρχετο, καὶ ὡς παλαιὸς ἡμερῶν παρῆν· καὶ οἱ παρεστηκότες παρῆσαν αὐτῷ. 14 καὶ ἐδόθη αὐτῷ κτλ.*

Joh 5_{29}: cf. Mt 25_{46}. **Joh 5_{37}**: cf. Joh 1_{18}.

Joh 5_{35}: *ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων.*
2S 21_{17} (David) וְלֹא תְכַבֶּה אֶת־נֵר יִשְׂרָאֵל׃
LXX *καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον Ἰσραήλ.*
Sir 48_1 *καὶ ἀνέστη Ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο.*

Joh 5_{39a}: *ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς.*
Js 34_{16} דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָֹה וּקְרָאוּ׃

Joh 5_{39b}: cf. Mt $19_{16.17.20}$. **Joh 5_{39c}**: cf. Lc 24^{26ss}.

Joh 5_{44}: *παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ.* cf. Mc 12_{29} (Mt 22_{37}).
Joh 17_{3}: *σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν.* cf. Joh 3_{33}.

Joh 5_{46}: cf. Lc $24_{26\,ss}$. **Joh** $6_{11.12}$: cf. Mt $14_{19.20}$.
†**Joh** 6_{14}: cf. Mt 16_{14}; 11_{3}.

Joh $6_{31.49}$: *οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ.* 49 *οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον.* Ex $16_{4.15}$; Nm 14_{23}; Dt 1_{35}.

***Joh** 6_{31}: (*καθώς ἐστιν γεγραμμένον·*) *ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν* [*δέδωκεν* א] *αὐτοῖς φαγεῖν* [om *φαγειν* S[s]].
Joh $6_{32.33.41.50.51.58}$: *ὁ ἄρτος* [*ὁ καταβαίνων, καταβὰς*] *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ* etc.
Ps 78_{24} וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן־שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ׃
LXX *καὶ ἔβρεξεν αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς.*
Ex $16_{4.15}$ הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמָיִם׃ 15 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו מָן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מַה־הוּא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם לְאָכְלָה׃
LXX *ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.* 15 *εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ· τί ἐστιν τοῦτο; οὐ γὰρ ᾔδεισαν τί ἦν. εἶπεν δὲ Μωυσῆς αὐτοῖς· οὗτος ὁ ἄρτος ὃν ἔδωκεν Κύριος ὑμῖν φαγεῖν.*
Ps 105_{40} וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃
LXX *καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς.*
Sap 16_{20} *ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου, καὶ ἕτοιμον ἄρτον αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ ἔπεμψας ἀκοπιάτως, πᾶσαν ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόνιον γεῦσιν.*

Joh 6_{35}: cf. Joh $4_{13.14}$.

***Joh** 6_{45}: (*ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις* [im Propheten S[s]])· *καὶ* [om S[s]] *ἔσονται πάντες* [MT. LXX +] *διδακτοὶ θεοῦ.* Jr 31(38)$_{34}$; Jo $3_{1.2}$ ($2_{28.29}$).
Js 54_{13} וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה׃
LXX *καὶ πάντας τοὺς υἱούς σου διδακτοὺς θεοῦ.*

Joh 6_{46}: cf. Joh 1_{18}. **Joh** 6_{69}: cf. Mt 3_{17}; Mc 1_{24b}.

Joh $7_{2.14.37}$: *ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία.*

$_{14}$ *τῆς ἑορτῆς μεσούσης.* $_{37}$ *ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ* [om *τη εσχ.* S$^{a.c}$] *ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς.*

Joh 19$_{31}$: *ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου.*

Lv 23$_{33-43}$ 34 בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג
הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָֹה׃ 36 בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם׃

LXX $_{34}$ *τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ κυρίῳ.* $_{36}$ *καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη ἁγία κλητὴ ἔσται ὑμῖν.*

Js 1$_{13}$ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא׃ LXX *τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην.*

Joh 7$_{22}$: cf. Lc 1$_{59a}$.

---

†**Joh 7$_{24}$:** *μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε.*

Lv 19$_{15}$ לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְנֵי־דָל וְלֹא תֶהְדַּר
פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ׃

LXX *οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει· οὐ λήμψῃ πρόσωπον πτωχοῦ οὐδὲ θαυμάσεις πρόσωπον δυνάστου, ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖς τὸν πλησίον σου.*

Dt 1$_{16.17}$ שְׁפַטְתֶּם צֶדֶק׃ 17 לֹא־תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט׃

LXX *κρίνατε δικαίως.* $_{17}$ *οὐκ ἐπιγνώσῃ πρόσωπον ἐν κρίσει.*

Dt 16$_{18-20}$ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק׃ 19 לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט
לֹא תַכִּיר פָּנִים׃ 20 צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף׃

LXX *καὶ κρινοῦσιν τὸν λαὸν κρίσιν δικαίαν.* $_{19}$ [*οὐκ ἐκκλινοῦσιν κρίσιν,* AF Luc] *οὐκ ἐπιγνώσονται πρόσωπον.* $_{20}$ *δικαίως τὸ δίκαιον διώξῃ* [*φυλάξῃ* A].

Sach 7$_{9}$ מִשְׁפַּט אֱמֶת שְׁפֹטוּ׃ LXX *κρίμα δίκαιον κρίνατε.*

Tb 3$_{2}$ *κρίσιν ἀληθινὴν καὶ δικαίαν σὺ κρίνεις εἰς τὸν αἰῶνα.*

Joh 7$_{27}$: *ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.*

Esth 4$_{14}$ רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר׃

LXX *ἄλλοθεν βοήθεια καὶ σκέπη ἔσται τοῖς Ἰουδαίοις.*

Joh 7_{28}: cf. Joh 3_{33}. †**Joh $7_{34.36}$**: cf. Mt $7_{7.8}$.

Joh 7_{35}: *εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων.*

Dt 28_{25} (לְזַעֲוָה); 30_4 (נִדַּחֲךָ); Js 49_6 (נְצִירֵי [נצורי קרי]ʼ); Jr 13_{14} LXX א*; 15_7 (מִזְרֶה); 34 $(41)_{17}$ (לְזַוְעָה [לזעוה קרי]); Ps 139_1 LXX A^{a(mg)}T; 147_2 (נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל); Dn 12_2 LXX; Neh 1_9 (נִדַּחֲכֶם); Jdt 5_{19}; 2Mcc 1_{27}.

---

†**Joh 7_{37-39}**: *ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω.* 38 *ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, (καθὼς εἶπεν ἡ γραφή,) ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.* 39 *τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν.*

Js 55_1 הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם׃ cf. Mt 5_6.

LXX *οἱ διψῶντες, πορεύεσθε ἐφ᾽ ὕδωρ.*

Js 44_3 כִּי אֶצָּק־מַיִם עַל־צָמֵא וְנֹזְלִים עַל־יַבָּשָׁה אֶצֹּק רוּחִי עַל־זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֶאֱצָאֶיךָ׃

LXX *ὅτι ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψει τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνύδρῳ, ἐπιθήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰς εὐλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου.*

Js 58_{11}; Jr 2_{13}; Ez 36_{25ss}; 47_{1ss}; Jo $3_{1.2}$ $(2_{28.29})$; 4 $(3)_{18}$; Sach 13_1; 14_8.

Joh 7_{39b}: *Ἰησοῦς οὔπω ἐδοξάσθη.*

Joh 8_{54}: *ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με.*

Joh 11_4: *ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.*

Joh $12_{16.23.28}$: *ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς.* 23 *ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.* 28 *πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα* [*τὸν υἱόν* LS^{p mg} Cop Or (Cyr)].

Joh 13_{31}: *νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.*

Joh 16_{14}: *ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει.*

Joh $17_{1.5.10}$: *δόξασόν σου τὸν υἱόν.* 5 *καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ.* 10 *καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.*

Act 3_{13}: *ὁ θεὸς . . . ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν.* Mt 3_{17}.

Js 52_{13} הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד׃

LXX *ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου, καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται σφόδρα.*

---

†Joh 7_{40}: cf. Mt 16_{14}.

---

†Joh 7_{42}: (*οὐχ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι) ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυείδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυείδ, ἔρχεται ὁ Χριστός;* Mi $5_{1.3}$. cf. Mt 2_{6}.

Mt 1_{1}: *βίβλ. γεν. Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυείδ.*

Mt 12_{23}: *μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς* [+ *τοῦ* L] *Δαυείδ;*

Mt 22_{42}: *τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ* [om *του* ℵ] *Δαυείδ.*

Mc 12_{35}: *πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυείδ ἐστιν;*

Lc 20_{41}: *πῶς λέγουσιν* [*τινες* AS^{p}, *οἱ γραμματεῖς* S$^{s.c\ sch}$] *τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυεὶδ υἱόν;*

Lc 1_{32}: *καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.*

Mt 9_{27}; 15_{22}; $20_{30.31}$; Mc $10_{47.48}$; Lc $18_{38.39}$: *ἐλέησον ἡμᾶς* [*με*], [*κύριε*] [*Ἰησοῦ*] *υἱὸς* [*υἱὲ*] *Δαυείδ.*

Mt $21_{9.15}$: *ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ.*

Act 13_{23}: *τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν.*

2S 7_{12ss}; Js $11_{1.2}$; Jr 23_{5}; 33_{17}; Hos 3_{5}; Mi $5_{1.3}$; Sach 3_{8}; Ps $89_{4.5}$; 132_{11}; 1 Ch 17_{11}; 1 Mcc 2_{57}; Ps Sal $17_{5.23}$ (*υἱὸν Δαυίδ*).

Joh 7_{51}: *μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ;*
cf. Mc $14_{56.57}$; Joh 7_{24}.

Joh 7_{52}: *ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται* [*ἐγήγερται* LS$^{s.p\ mg}$ Cyr]. cf. 2R 14_{25}.

[**†Joh 8_{5}**: *ἐν δὲ τῷ νόμῳ* [*ἡμῖν*] *Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν.*]

Lv 20_{10} וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־
אֵשֶׁת רֵעֵהוּ מוֹת־יוּמַת הַנֹּאֵף וְהַנֹּאָפֶת׃

LXX *ἄνθρωπος ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα τοῦ πλησίον, θανάτῳ θανατούσθωσαν ὁ μοιχεύων καὶ ἡ μοιχευομένη.*

Dt 22_{22-24} כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם־אִשָּׁה בְעֻלַת־בַּעַל וּמֵתוּ

גַּם־שְׁנֵיהֶם וגו׳ ׃ 23 כִּי יִהְיֶה נַעֲרָ [נערה קרי] בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה
לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ׃ 24 וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם
אֶל־שַׁעַר הָעִיר הַהִוא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ וגו׳ ׃

LXX *ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς συνοικισμένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους κτλ.*
23 *ἐὰν δὲ γένηται παῖς παρθένος μεμνηστευμένη ἀνδρί, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς·*
24 *ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται ἐν λίθοις καὶ ἀποθανοῦνται· κτλ.*

[Joh 8_{6}: *ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν.*]

Jr 17_{13} : יְסוּרַי [וסורי קרי] בָּאָרֶץ יִכָּתֵבוּ

LXX *ἀφεστηκότες ἐπὶ τῆς γῆς γραφήτωσαν.*

[Joh 8_{7}: *ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ᾽ αὐτὴν βαλέτω λίθον.*]

Act 7_{58}: ... *ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο* ...

Dt 17_{7} : יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ

LXX *καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτόν.*

[Joh 8_{11}: *εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου, ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.*] Ez 33_{11} ss.

Joh 8_{12}: Act 13_{47}.

---

†Joh $8_{16.17}$: *καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ᾽ ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με* ⌊*πατήρ*⌋. 17 (*καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι*) *δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν.* cf. Mc $14_{56.59}$.

Joh $8_{24.28}$: *ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι.* 28 *τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι.*

Joh 13_{19}: *ἵνα πιστεύσητε . . . ὅτι ἐγώ εἰμι.*

Joh 8_{58}: *ἐγὼ εἰμί.*

Dt 32_{39} : רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי

LXX *ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν ἐμοῦ.*

Js $43_{10.25}$ לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי־אֲנִי הוּא׃
25 אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה וגו׃
LXX *ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε καὶ συνῆτε ὅτι ἐγώ εἰμι.* 25 *ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων κτλ.* cf. Lc 1_{77}.

Joh 8_{26}: cf. Joh 3_{33}.

Joh 8_{33}: *οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε.*

Neh 9_{36} הִנֵּה אֲנַחְנוּ הַיּוֹם עֲבָדִים׃

LXX *ἰδού ἐσμεν σήμερον δοῦλοι.*

Joh 8_{35}: *ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.* Gn 21_{10-14}.

---

†**Joh 8_{41}**: *ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν.*

Js 63_{16} אַתָּה אָבִינוּ . . . אַתָּה יְהוָֹה אָבִינוּ גֹּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ׃

LXX *σὺ γὰρ εἶ πατὴρ ἡμῶν, . . . ἀλλὰ σύ, Κύριε, πατὴρ ἡμῶν· ῥῦσαι ἡμᾶς, ἀπ' ἀρχῆς τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς ἐστιν.*

Js 64_{7} וְעַתָּה יְהוָֹה אָבִינוּ אָתָּה׃

LXX 8 *καὶ νῦν, Κύριε, πατὴρ ἡμῶν σύ.*

Ml 2_{10} הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ׃

LXX *οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν;*

Joh 8_{44}: *ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστίν.*

Gn 3_{4} וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן

LXX *καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.*

Sap 2_{24} *φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον.*

Joh 8_{50}: *ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.*

Ps 43_{1} שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי לֹא־חָסִיד׃

LXX *κρῖνόν με, ὁ θεός, καὶ δίκασον τὴν δίκην μου ἐξ ἔθνους οὐχ ὁσίου.*

Joh 8_{54}: cf. Joh. 7_{39b}.

Joh 8_{58}: *πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμί.* cf. Joh 8_{24}.

Mi 5_1 וּמוֹצָאֹתָיו מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם׃

LXX 2 *καὶ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος.*

Ps 90_2 בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל׃

LXX *πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ.*

Js 41_4 אֲנִי יְהוָה רִאשׁוֹן׃ LXX *ἐγὼ θεὸς πρῶτος.*

Js 44_6; 48_{12} אֲנִי רִאשׁוֹן׃ LXX *ἐγὼ [εἰμι] πρῶτος.*

Joh 8_{59}: cf. Mt $26_{65.66}$.

Joh 9_2: *τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;* cf. Ex 20_5; Dt 5_9.

Joh 9_5: cf. Act 13_{47}.. **Joh 9_{17}**: cf. Mt 16_{14}.

Joh $9_{10.14.17.21.30}$: *πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;* etc. cf. Mt 9_{30}.

Joh $9_{11.18}$: *ἀνέβλεψα.* 18 *ἀνέβλεψεν.* Js 61_1. cf. Mt 11_5.

Joh 9_{24}: *δὸς δόξαν τῷ θεῷ.*

Jos 7_{19} (Achan) שִׂים־נָא כָבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

LXX *δὸς δόξαν σήμερον τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραήλ.*

Joh 9_{31}: *οἴδαμεν ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει.* Js 1_{15}; Job 35_{13}.

Pr 15_{29} רָחוֹק יְהוָה מֵרְשָׁעִים וּתְפִלַּת צַדִּיקִים יִשְׁמָע׃

LXX *μακρὰν ἀπέχει ὁ θεὸς ἀπὸ ἀσεβῶν, εὐχαῖς δὲ δικαίων ἐπακούει.*

Ps 66_{18} אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע אֲדֹנָי׃

LXX *ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ, μὴ εἰσακουσάτω Κύριος.*

Job $27_{8.9}$ כִּי מַה־תִּקְוַת חָנֵף כִּי יִבְצָע׃ 9 הֲצַעֲקָתוֹ יִשְׁמַע אֵל׃

LXX *καὶ τίς γάρ ἐστιν ἐλπὶς ἀσεβεῖ ὅτι ἐπέχει;* 9 *ἦ τὴν δέησιν αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ θεός;*

Ps 145_{19} רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃
LXX *θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσεται καὶ σώσει αὐτούς.*

Joh 9_{34}: cf. Joh 3_{6}. **Joh 9_{39}**: cf. Mt $13_{14.15}$.
Joh 9_{41}: cf. Pr 26_{12}.

Joh $10_{3.10-16}$: *καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά.*
10 *ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν.*
11.14 *ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός.* 12 *καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει.* 16 *καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν.*

Ps 95_{7} כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃

LXX *ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς λαὸς νομῆς αὐτοῦ καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ.* 8 *σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε κτλ.*

Js 43_{1} קָרָאתִי בְשִׁמְךָ לִי־אָתָּה׃
LXX *ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου, ἐμὸς εἶ σύ.*

Ps $23_{1.2}$ יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר׃ 2 בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל־
מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי׃

LXX *Κύριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδέν με ὑστερήσει.*
2 *εἰς τόπον χλόης, ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν· ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέν με.*

Ez $34_{5.6.8.13.23}$ וַתְּפוּצֶינָה מִבְּלִי רֹעֶה וַתִּהְיֶינָה לְאָכְלָה לְכָל־
חַיַּת הַשָּׂדֶה וַתְּפוּצֶינָה׃ 6 יִשְׁגּוּ צֹאנִי בְּכָל־הֶהָרִים׃ 8 וַתִּהְיֶינָה
צֹאנִי לְאָכְלָה לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ 13 וְהוֹצֵאתִים׃ 23 וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיהֶם
רֹעֶה אֶחָד וְרָעָה אֶתְהֶן אֵת עַבְדִּי דָוִיד הוּא יִרְעֶה אֹתָם וְהוּא
יִהְיֶה לָהֶן לְרֹעֶה׃

LXX *καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ.* 6 *καὶ διεσπάρη μου τὰ πρόβατα ἐν παντὶ ὄρει.* 8 *καὶ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου.* 13 *καὶ ἐξάξω αὐτούς.* 23 *καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἕνα* [*ποιμένα ἕτερον* A] *καὶ ποιμαίνει αὐτούς, τὸν δοῦλόν μου Δαυείδ, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμήν.*

Ez 37_{24} וְעַבְדִּי דָוִד מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם וְרוֹעֶה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם׃
LXX *καὶ ὁ δοῦλός μου Δαυεὶδ ἄρχων ἐν μέσῳ αὐτῶν· ἔσται ποιμὴν εἷς πάντων.*
Js 40_{11}; Mi 5_{3}; Ps 78_{70-72}; Sach 11_{4-17}.

Joh $10_{7.9}$: *ἐγώ εἰμι ἡ θύρα* [7 + *τῶν προβάτων*].
Ps 118_{20} זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָֹה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ׃ LXX *αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ.*

Joh 10_{8}: *πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί.* Jr $23_{1.2}$.

Joh 10_{11-18}: *ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων.* 15 *καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.* 17 *ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου.* 18 *ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ.*
Js $53_{10.12}$ אִם־תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ׃ 12 תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ׃
LXX *ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας.* 12 *ἀνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.*

Joh 10_{31}: cf. Mt $26_{65.66}$.

***Joh 10_{34}**: (*οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι*) *ἐγὼ εἶπα* [*εἶπον* ADΔ]· *θεοί ἐστε* [MT LXX +];
Ps 82_{6} אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃
LXX *ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες.*
Js 41_{23} אֱלֹהִים אַתֶּם׃ LXX *θεοί ἐστε.*

---

†**Joh 10_{36}**: *ὅτι εἶπον· υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι*; cf. Mt 27_{43}b.

Joh 11_{4}: cf. Joh 7_{39}b †**Joh 11_{27}**: cf. Mt 3_{17}; 11_{3}.

Joh 11_{52}: *ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν.* cf. Mt 23_{37}.
Mi 5_{2} וְיֶתֶר אֶחָיו יְשׁוּבוּן עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
LXX 3 *καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.* cf. Jr 23_{3}.
Bar 5_{5} *ἀνάστηθι, Ἰερουσαλήμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἴδε σου συν-*

ηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ.

Ps Sal $11_{3.4}$ *στῆθι, Ἰερουσαλήμ, ἐφ' ὑψηλοῦ, καὶ ἴδε τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν συνηγμένα εἰς ἅπαξ ἀπὸ [ὑπὸ] Κυρίου.* 4 *ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ θεοῦ αὐτῶν· ἐκ νήσων μακρόθεν συνήγαγεν αὐτοὺς ὁ θεός.*

Joh 11_{55}: *ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.* Nm 9_{10}.

Joh 18_{28}: *ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα.*

2Ch 30_{17} כִּי־רַבַּת בַּקָּהָל אֲשֶׁר לֹא־הִתְקַדָּשׁוּ וְהַלְוִיִּם עַל־
שְׁחִיטַת הַפְּסָחִים לְכֹל לֹא טָהוֹר לְהַקְדִּישׁ לַיהוָה׃

LXX *ὅτι πλῆθος τῆς ἐκκλησίας οὐχ ἡγνίσθη, καὶ οἱ Λευεῖται ἦσαν τοῦ θύειν τὸ φάσεκ παντὶ τῷ μὴ δυναμένῳ ἁγνισθῆναι τῷ κυρίῳ.*

Joh 12_{8}: cf. Mt 26_{11}. ***Joh 12_{13}**: cf. Mt $21_{8.9}$. ***Joh 12_{15}**: cf. Mt 21_{5}; Lc 1_{13a}. **Joh 12_{16}**: cf. Joh 7_{39b}. **†Joh 12_{27}**: cf. Mt 26_{38}.

Joh $12_{28.29}$: 1S $12_{17.18}$; Ps 18_{14}; 29_{3-9}; Job $37_{4.5}$; 40_{6}(1).

Joh $12_{32.34}$: cf. Joh 3_{14}. **†Joh 12_{34}**: cf. Lc $1_{32b.33}$. **Joh $12_{35.36.46}$**. cf. Act 13_{47}.

***Joh 12_{38}**: (*ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν·*) *κύριε* [Mein Herr S[s]], *τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν* [unserm Gerichte S[s]]; *καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;*

Js 53_{1} מִי הֶאֱמִין לִשְׁמֻעָתֵנוּ וּזְרוֹעַ יְהוָה עַל־מִי נִגְלָתָה׃

LXX *Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου* [α' θ' ※ ἐπὶ Q[mg]] *τίνι ἀπεκαλύφθη;*

***Joh 12_{40}**: cf. Mt 13_{13-15}.

Joh 12_{41}: *ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτε εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ.*

Js $6_{1.5}$ וְשׁוּלָיו מְלֵאִים אֶת־הַהֵיכָל׃ 5 אֶת־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת
רָאוּ עֵינָי׃

LXX καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. 5 τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

Joh $13_{5.6.8}$: cf. Lc 7_{44}. *__Joh 13_{18}__: cf. Mc 14_{18}.

Joh 13_{19}: cf. Joh 8_{24}. **Joh 13_{31}**: cf. Joh 7_{39}.

Joh 13_{34}; $15_{12.17}$; ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. cf. Mt $5_{43.44}$; 19_{19b}.

Joh $14_{1.27}$: cf. Mt 26_{38}.

Joh 14_{21}: *καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.*

Ex $33_{13.18}$ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ׃ 18 הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ׃

LXX *ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν.*

Joh 14_{23a}: *ἐάν τις ἀγαπᾷ με, . . . καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν.*

Pr 8_{17} אֲנִי אֹהֲבַיה [אהבי קרי] אֵהָב׃

LXX *ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ.*

Joh 14_{23b}: cf. Joh 1_{14}.

Joh 15_{1ss}: *ἐγώ ειμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή.*

Jr 2_{21} וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת׃ LXX *ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν ἀληθινήν.*

Sir 24_{17} (23) *ἐγὼ ὡς ἄμπελος βλαστήσασα χάριν, καὶ τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.*

Js 5_{1-7}; Ez 15_{1-6}; 19_{10-14}; Ps 80_{9-16}.

Joh $15_{12.17}$: cf. Joh 13_{34}.

Joh $15_{14.15}$: *ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε.* 15 *ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους.*

Lc 12_{4}: *λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου.*

Sap 7_{27} *φίλους θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει.*

*__Joh 15_{25}__: *(ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι) ἐ μ ί σ η σ ά ν με δωρεάν.*

Ps 35_{19}; 69_{5} שֹׂנְאַי חִנָּם׃

LXX *οἱ μισοῦντές με* [35_{19} om *με* A] *δωρεάν.*

Joh 16_{1}: cf. Mt 24_{10}.

Joh 16_{13a}: *ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν.*

Ps 25$_{5}$ הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ׃
LXX ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου.

Joh 16$_{13b}$: *καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.*

Js 41$_{23}$ הַגִּידוּ הָאֹתִיּוֹת לְאָחוֹר׃
LXX *ἀναγγείλατε ἡμῖν τὰ ἐπερχόμενα ἐπ' ἐσχάτου.*
Js 44$_{7}$ וְאֹתִיּוֹת וַאֲשֶׁר תָּבֹאנָה יַגִּידוּ לָמוֹ׃ LXX *καὶ τὰ ἐπερχόμενα πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν.*

Joh 16$_{14}$: cf. Joh 7$_{39}$. **Joh 16$_{21.22a}$**: cf. Mt 24$_{8}$.

---

†**Joh 16$_{22b}$**: *πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία.*

Js 66$_{14}$ וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם׃
LXX *καὶ ὄψεσθε, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία ὑμῶν.*

---

†**Joh 16$_{32}$**: cf. Mt 26$_{31}$. **Joh 17$_{1.5.10}$**: cf. Joh 7$_{39}$.

Joh 17$_{2}$: cf. Mt 28$_{18.20}$. *πάσης σαρκός.* כָּל־בָּשָׂר׃

Joh 17$_{3}$: *αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν.*

Sap 15$_{3}$ *τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε ὁλόκληρος δικαιοσύνη, καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀθανασίας.*
cf. Mc 12$_{29}$ (Mt 22$_{37}$); Lc 1$_{77}$; Joh 3$_{33}$.

Joh 17$_{5}$: cf. Joh 1$_{1-3}$.

Joh 17$_{9}$: *οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ.*

Jr 7$_{16}$ וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע־בִּי כִּי־אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ׃
LXX *καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτούς, καὶ μὴ εὔχου καὶ μὴ προσέλθῃς μοι περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι.*
Jr 14$_{11}$ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה לְטוֹבָה׃
LXX *καὶ εἶπεν Κύριος πρός μέ· μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς ἀγαθά.*

---

†**Joh 17$_{12}$**: *εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, (ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ).* Ps 41$_{10}$ (Mc 14$_{18}$); 69$_{26}$; 109$_{8}$ (Act 1$_{16ss}$).

Js 34$_{5}$ וְעַל־עַם חֶרְמִי׃ LXX *ἐπὶ τὸν λαὸν τῆς ἀπωλείας.*
Js 57$_{4}$ יִלְדֵי־פֶשַׁע׃ LXX *τέκνα ἀπωλείας.*

Joh 17_{19}: *καὶ ὑπὲρ αὐτῶν [ἐγὼ] ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.* Ex 13_{2}; Dt 15_{19}.

Ex 28_{41} . . . וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ
וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהֲנוּ־לִי׃

LXX $_{37}$ *καὶ ἐνδύσεις αὐτὰ Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· . . . καὶ ἁγιάσεις αὐτούς, ἵνα ἱερατεύωσίν μοι.*

Joh 18_{1}: *Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων.* cf. 2S 15_{23}.

Joh $18_{22.23}$: *εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ;* $_{23}$ *ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ.* cf. Mt 26_{67}; Act 23_{5}.

Joh 18_{28}: cf. Joh 11_{55}. **Joh $19_{1.3}$**: cf. Mt 26_{67}.
†**Joh 19_{7}**: cf. Mt $26_{65.66}$; 27_{43b}. **Joh 19_{9}**: cf. Mt 26_{63a}.

Joh 19_{17}: *καὶ βαστάζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν.* cf. Mt 21_{39}.

Gn 22_{6} וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ׃

LXX *ἔλαβεν δὲ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.*

Jr 11_{19} וַאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף יוּבַל לִטְבוֹחַ וְלֹא־יָדַעְתִּי כִּי־עָלַי
חָשְׁבוּ מַחֲשָׁבוֹת נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ וְנִכְרְתֶנּוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וּשְׁמוֹ
לֹא־יִזָּכֵר עוֹד׃

LXX *ἐγὼ δὲ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι οὐκ ἔγνων. ἐπ' ἐμὲ ἐλογίσαντο λογισμὸν πονηρόν, λέγοντες· δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον [τράχηλον A*] αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζώντων, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ οὐκέτι.*

***Joh 19_{24}**: cf. Mt 27_{35}. †**Joh 19_{28-30}**: cf. Mt $27_{34.48}$.
Joh $19_{31.41.42}$: cf. Mt 27_{57-60}; Joh 7_{2ss}.

***Joh 19_{36}**: (*ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ·*) *ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται* [confringent Cop, confringetis,

-gitis It, *συντριβήσετε*, *συντρίψετε* Or] [*ἀπ'* ℵ It S^{p} (Or), *παρ'* Cyr] *αὐτοῦ* [in eo S^{sch}].

Ex 12$_{46}$ (Passa) וְעֶצֶם לֹא־תִשְׁבְּרוּ־בוֹ׃ LXX *καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε* [*συντρίψεται* A] *ἀπ' αὐτοῦ.*

Nm 9$_{12}$ (Passa) וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בוֹ׃ LXX *καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψουσιν* [*συντρίψεται* A] *ἀπ' αὐτοῦ.*

Ps 34$_{21}$ שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה׃

LXX *Κύριος φυλάσσει πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται.*

***Joh 19$_{37}$**: (*καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει·*) *ὄψονται* [MT. LXX +] *εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.*

Sach 12$_{10}$ וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֵת אֲשֶׁר־דָּקָרוּ׃

LXX *καὶ ἐπιβλέψονται πρὸς μὲ* [+ (?) *εἰς ὃν ἐ[ξ]ε[κέντησαν]* Γ] *ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο, καὶ κόψονται* [*ὄψονται* ℵ*] *ἐπ' αὐτὸν κτλ.* cf. Mt 24$_{3 \cdot a}$.

Joh 19$_{41 \cdot 42}$: cf. Mt 27$_{57}$. **Joh 20$_{19.21.26}$**: cf. Lc 10$_{5}$.

Joh 20$_{22}$: *καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον.* 1R 17$_{21}$ LXX. cf. Act 20$_{10}$.

Gn 2$_{7}$ וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים׃ LXX *καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς.*

Ez 37$_{5.6.9.14}$ הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם׃ 6 וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם׃ 14 וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם׃

LXX *ἰδοὺ ἐγὼ φέρω εἰς ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς.* 6.14 *καὶ δώσω* [14 *τὸ*] *πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς καὶ ζήσεσθε.* 9 Mt 24$_{31b}$.

Joh 20$_{28}$: *ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου.* cf. 1R 18$_{39}$.

Ps 35$_{23}$ אֱלֹהַי וַאדֹנָי׃ LXX *ὁ θεός μου καὶ ὁ κύριός μου.*

---

†**Joh 20$_{31}$**: *ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.* cf. Mt 3$_{17}$.

Apostelgeschichte.

Act 1$_{3}$: *δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς.* cf. Mt 4$_{2}$.

Tb 12_{19} (Raphael) *πάσας τὰς ἡμέρας ὠπτανόμην ὑμῖν, καὶ οὐκ ἔφαγον οὐδὲ ἔπιον, ἀλλὰ ὅρασιν ὑμεῖς ἐθεωρεῖτε.*

Act 1_{5}: cf. Lc. 3_{16}; Joh 20_{22}.

Act 1_{6}: *εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ* [*ἀποκαταστάνεις εἰς τὴν βασ. τοῦ Ἰσρ.* D]; Ml 3_{24}(4_{5}); Ez 17_{23}; Sir 48_{10}; Ps Sal 17_{23}.

Gn 41_{13} אֹתִי הֵשִׁיב עַל־כַּנִּי׃ LXX *ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ* [*εἰς* E] *τὴν ἀρχήν μου.*

Jr 50_{19} וְשֹׁבַבְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל אֶל־נָוֵהוּ׃ LXX 27_{19} *καὶ ἀποκαταστήσω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ.*

Dn 4_{33} וְלִיקַר מַלְכוּתִי הַדְרִי וְזִוִי יְתוּב עֲלַי וגו׳׃

LXX *ἀποκατεστάθη ἡ βασιλεία μου ἐμοί.*

1Mcc 15_{3} *βουλεύομαι δὲ ἀντιποιήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν τὸ πρότερον.*

Act 1_{8}: *ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.*

Js 48_{20}; 49_{6}; 62_{11} עַד־[62_{11} אֶל־]קְצֵה הָאָרֶץ׃

LXX et 1Mcc 3_{9} *ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.*

Act $1_{9.11}$: cf. Mt 10_{28}; Mc 16_{19}.

Act 1_{12}: *ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν* [distat . . . quasi septem stadia S[sch]]. cf. Mt 12_{2}; Joh 5_{10}.

Mt 24_{20}: *ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν . . . σαββάτῳ.*

Ex 16_{29} אַל־יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃

LXX *μηδεὶς ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ* [*τῇ ἡμ. τῶν σαββάτων* F].

Nm 35_{5} אַלְפַּיִם בָּאַמָּה׃ Jos 3_{4} כְּאַלְפַּיִם אַמָּה׃

LXX *δισχιλίους πήχεις.*

***Act $1_{16.17.20a}$**: *ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἣν προεῖπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυεὶδ περὶ Ἰούδα . . .,* 17 *ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.* 20 (*γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν·*) *γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ* [*αὐτῶν* S[p mg] Cu] *ἔρημος καὶ μὴ ἔστω* [*ἦ* D*] *ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ.*

Ps 69_{26} תְּהִי־טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יֹשֵׁב׃

LXX *γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἠρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν.*

***Act** 1_{20b}: (*καί*·) *τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω* [*λάβοι* ECu] *ἕτερος.*

Ps 109_8 יְהִֽיוּ־יָמָיו מְעַטִּים פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃

LXX *γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι* [*λαβέτω* R] *ἕτερος.*

Act 1_{24}: cf. Lc 16_{15a}. **Act** 1_{26}: cf. 1S $10_{20.21}$.

Act 2_1: *ἐν τῷ συνπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς.* Ex 23_{16}; Lv 23_{15-21}; Nm 28_{26-31}; Dt 16_{9-12}.

Tb 2_1 *ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἑορτῇ ἥ ἐστιν ἁγία ἑπτὰ ἑβδομάδων.*

2Mcc 12_{32} *μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστήν.*

Act 2_5: *ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν.*

Dt 2_{25} עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃ LXX *ἐπὶ πρόσωπον πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ.*

Act 2_{11}: cf. Lc 1_{49a}.

***Act** 2_{17-21}: (16 *ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ* [om *Ιωηλ* D Ir]·) *καὶ* [om *και* D S[sch] Cop Ir] *ἔσται* [*μετὰ ταῦτα* BC Cyr[h]] *ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις* [om *εν τ. ε. η.* B Cyr[h]], *λέγει ὁ θεός* [*λέγει κύριος* DE Ir], [LXX +] *ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα* [*-ας -ας* D[gr*]], *καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν* [*οἱ υἱοὶ αὐτῶν* D] *καὶ αἱ* [om *αι* C*[vid] D] *θυγατέρες ὑμῶν* [om *υμων* C, *θυγ. αὐτῶν* D], *καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν* [om *υμων* D] *ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν* [om *υμων* C*[vid] DE] *ἐνυπνίοις* [*-νια* E] *ἐνυπνιασθήσονται*· 18 *καίγε* [*καὶ ἐγὼ* D*] *ἐπὶ τοὺς δούλους* [*τὰς δούλας* ℵ] *μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας* [*τοὺς δούλους* ℵ] *μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις* [om *εν τ. η. ε.* D] *ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσιν* [om *και πρ.* D]. 19 *καὶ δώσω τέ-*

ρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω [om *ανω* AS^{sch}] *καὶ σημεῖα ἐπὶ*
τῆς γῆς κάτω [om *κατω* S^{sch}], *αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα*
καπνοῦ [om *αιμα—καπνου* D].
20 *ὁ ἥλιος μεταστραφήσε-*
ται [*μεταστρέφεται* D^{gr}*] *εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα,*
πρὶν [+ *ἢ* B] *ἐλθεῖν* [*τὴν* ℵ^{c}ACE] *ἡμέραν κυρίου τὴν με-*
γάλην καὶ ἐπιφανῆ [om *και επιφ.* ℵD].
21 *καὶ ἔσται πᾶς ὃς*
ἐὰν [*ὃς ἂν* ℵ^{a}ACD] *ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα* [*τοῦ* D*] *κυ-*
ρίου σωθήσεται [om *και εσται κτλ* ℵ*].

Jo 3_{1-5} וְהָיָה אַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר וְנִבְּאוּ
בְּנֵיכֶם וּבְנֽוֹתֵיכֶם זִקְנֵיכֶם חֲלֹמוֹת יַחֲלֹמוּן בַּחוּרֵיכֶם חֶזְיֹנוֹת יִרְאוּ׃
2 וְגַם עַל־הָעֲבָדִים וְעַל־הַשְּׁפָחוֹת בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֶשְׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי׃
3 וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וָאֵשׁ וְתִמְרוֹת עָשָׁן׃ 4 הַשֶּׁמֶשׁ
יֵהָפֵךְ לְחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃
5 וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה יִמָּלֵט׃

LXX 2_{28-32} *καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα καὶ* [om *και* ℵ$^{c.b}$
AQ*] *ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,*
καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν,
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια [*ἐνυπνίοις* ℵ$^{c.b}$AQ]
ἐνυπνιασθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψον-
ται·
29 *καὶ* [*καίγε* ℵ$^{c.a,c.b}$A] *ἐπὶ τοὺς δούλους μου* [om
μου ℵ*] *καὶ ἐπὶ τὰς δούλας* [+ *μου* ℵ$^{c.a}$AQ] *ἐν ταῖς ἡμέραις*
ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου·
30 *καὶ δώσω τέ-*
ρατα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ [*οὐρ. ἄνω καὶ σημ*[*ε*]*ῖα* ℵ$^{c.b}$] *ἐπὶ τῆς*
γῆς αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ·
31 *ὁ ἥλιος μετα-*
στραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν ἐλ-
θεῖν [*τὴν* A] *ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ·*
32 *καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν* [*ὃς ἐὰν* ℵ] *ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα*
Κυρίου σωθήσεται.

Js 2_2; Mi 4_1 וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃

LXX Js 2_2 *ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις.*
Mi 4_1 *καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.*

Act 2_{24}: *λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου.* cf. Mt 24_8.
2S 22_6 חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבֻּנִי׃
LXX *ὠδῖνες θανάτου ἐκύκλωσάν με.*
Ps $18_{5.6}$; 116_3 אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת׃ 18_6 חֶבְלֵי שְׁאוֹל סְבָבוּנִי׃

LXX 17_5; 114_3 *περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου.* 17_6
ὠδῖνες ᾅδου περιεκύκλωσάν με.
Job 39_2 וְיָדַעְתָּ עֵת לִדְתָּנָה׃
LXX *ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἔλυσας;*

***Act** $2_{25-28.31}$: (*Δαυεὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν·*) *προο-
ρώμην* [*προωρ.* B[3]] *τὸν κύριον* [+ *μου* אDS[sch]] *ἐνώπιόν μου
διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.*
26 *διὰ τοῦτο ηὐφράνθη μου ἡ καρδία* [*ἡ κ. μου* א[c]ACDE]
*καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου
κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι* [*ἐφ' ἐλπ.* אCD], 27 *ὅτι οὐκ ἐνκα-
ταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην* [*ᾅδου* E Cu] *οὐδὲ δώ-
σεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.* 28 *ἐγνώρισάς μοι
ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης* [*-νην* A*[vid] (It)]
μετὰ τοῦ προσώπου σου. — 31 *ὅτι οὔτε ἐνκατελείφθη* [*ἡ
ψυχὴ αὐτοῦ* C[3] E S[p] Cu] *εἰς ᾅδην* [*ᾅδου* ACDE] *οὔτε ἡ
σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν.*

***Act** 13_{34-37}: *ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μη-
κέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν.* 35 (*διότι καὶ
ἐν ἑτέρῳ* [*ἑτέρως* D, in alio loco Cop] *λέγει·*) *οὐ δώσεις
τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.* 36 *Δαυεὶδ . . . εἶδεν
διαφθοράν·* 37 *ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν διαφθοράν.*
Ps 16_{8-11} שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט׃
9 לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף־בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח׃ 10 כִּי לֹא־
תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְיךָ [יתיר י] לִרְאוֹת שָׁחַת׃
11 תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ׃
LXX *προορώμην* [*προωρ.* B[ab]] *τὸν κύριον ἐνώπιόν
μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.*
9 *διὰ τοῦτο ηὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ
γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλ-
πίδι.* 10 *ὅτι οὐκ ἐνκαταλείψεις* [*-ψῃς* U, *-λείπεις* R[vid]] *τὴν
ψυχήν μου εἰς* [*τὸν* א*U] *ᾅδην* [*εἰς ᾅδου* A], *οὐδὲ δώσεις
τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.* 11 *ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς
ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης* [*-νην* AR*] *μετὰ τοῦ
προσώπου σου.*

Act 2_{29}: . . . *Δαυείδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη,*

καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης.

†**Act 13$_{36}$**: *Δαυεὶδ . . . ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ.*

1R 2$_{10}$ וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד׃

LXX *καὶ ἐκοιμήθη Δαυεὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει Δαυείδ.*

Neh 3$_{16}$ עַד־נֶגֶד קִבְרֵי דָוִיד׃

LXX *ἕως κήπου τάφου Δαυείδ.*

***Act 2$_{30}$**: *προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος* [*καρδίας* D*, ventris S^{sch} Ir] *αὐτοῦ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον* [*ἐπὶ τοῦ θρόνου* E Cyr] *αὐτοῦ.* cf. Joh 7$_{42}$.

Ps 132$_{11}$ נִשְׁבַּע־יְהוָה לְדָוִד אֱמֶת לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא־לָךְ׃

LXX *ὤμοσεν Κύριος τῷ Δαυεὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν· ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας* [*τῆς ὀσφύος* R] *σου θήσομαι ἐπὶ τὸν θρόνον* [*ἐπὶ τοῦ θρόνου* ℵ$^{c.a}$ T] *σου.*

Ps 89$_{4.5}$ נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי׃ 5 עַד־עוֹלָם אָכִין זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר כִּסְאֲךָ׃

LXX *ὤμοσα Δαυεὶδ τῷ δούλῳ μου·* 5 *ἕως τοῦ αἰῶνος ἑτοιμάσω τὸ σπέρμα σου, καὶ οἰκοδομήσω εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τὸν θρόνον σου.*

Act 2$_{33}$: cf. Joh 3$_{14b}$. ***Act 2$_{34.35}$**: cf. Mt 22$_{44}$.

Act 2$_{36}$: *πᾶς οἶκος Ἰσραήλ.* כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

---

†**Act 2$_{39}$**: *καὶ πᾶσιν τοῖς εἰς μακράν, ὅσους* [*οὓς* AC Cop] *ἂν προσκαλέσηται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.*

cf. Mt 8$_{11}$; Js 57$_{19}$; Ps Sal 11$_{3.4}$; 17$_{34}$.

Js 60$_{4}$ בָּנַיִךְ מֵרָחוֹק יָבֹאוּ׃

LXX *ἥκασιν πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν.*

Sach 6$_{15}$ וּרְחוֹקִים יָבֹאוּ׃

LXX *καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἥξουσιν.*

Jo 3$_{5}$ וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר יְהוָה קֹרֵא׃

LXX 2$_{32}$ *καὶ εὐαγγελιζόμενοι οὓς Κύριος προσκέκληται.*

---

†**Act 2$_{40}$**: cf. Mt 17$_{17}$.

Act 3$_{1}$: *ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην.*
Act 10$_{3.9}$: *ὡσεὶ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας.* 9 *ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην* [*ἐνάτην* ℵ^{c}]. Ps 55$_{18}$; Dn 6$_{10}$.

Act 3$_{8}$: *καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη . . . καὶ ἁλλόμενος.*
Act 14$_{10}$: *καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει.* Js 35$_{6}$ cf. Mt 11$_{5}$.

---

†**Act 3$_{13}$**: cf. Mt 22$_{32}$; 3$_{17}$; Joh 7$_{39b}$. **Act 3$_{14}$**: cf. Mc 1$_{24b}$.
Act 3$_{18}$: cf. Lc 24$_{26ss}$. **Act 3$_{19}$**: cf. Lc 1$_{77}$.

Act 3$_{20.21}$: *ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου.* 21 *ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν.*
Ex 8$_{11}$ וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי הָיְתָה הָרְוָחָה׃
LXX 15 *ἰδὼν δὲ Φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις.*
Js 43$_{18.19}$; 65$_{17}$; 66$_{22}$. — cf. Mt 11$_{14}$.

***Act 3$_{22.23}$**: (*Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι*) *προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν* [om *ημων* B Cop, om *ο θ. η.* S^{sch}, *ὁ θεὸς ὑμῶν* ℵ^{c}AD Ir Or] *ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν* [*ἡμῶν* D^{gr} Just] *ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ* [*-σει* C] [MT. LXX +] *πρὸς ὑμᾶς.* 23 *ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἂν* [*ἐὰν* ℵAC] *μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου* [MT. LXX +] *ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ* [MT. LXX +].
***Act 7$_{37}$**: (*οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἴπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ·*) *προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει* [*κύριος* CES^{p} Cop] *ὁ θεὸς* [om *ο θεος* S^{p}] [+ *ἡμῶν* E] *ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν* [om *υμων* ℵ*] *ὡς ἐμέ* [+ *αὐτοῦ ἀκούσεσθε* [*ἀκούεσθε* D^{gr*}] CDES$^{sch.p}$ Cop].
Dt 18$_{15.16.19}$ נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן׃ 16 כְּכֹל אֲשֶׁר וגו׃ 19 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ׃
LXX *προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς ἐμὲ* [om *ως εμε* F*] *ἀναστήσει Κύριος ὁ θεός σου σοί* [*ἀναστ. σοι κ.*

ὁ ϑ. σου AF Luc], *αὐτοῦ ἀκούσεσϑε.* 16 *κατὰ πάντα ὅσα κτλ.* 19 *καὶ ὁ ἄνϑρωπος* [+ *ἐκεῖνος* AF] *ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ* [+ *τῶν λόγων αὐτοῦ* AF] *ὅσα ἐὰν* [*ἂν* F Luc] *λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος* [om *εκ.* FLuc, om *ο πρ. εκ.* A] *ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου* [+ *ὁ προφήτης* A], *ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ.*

Lv 23$_{29}$ כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר . . . וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃ cf. Nm 15$_{30}$.

LXX *πᾶσα ψυχὴ ἥτις . . . ἐξολεϑρευϑήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.*

***Act 3$_{25}$**: *ὑμεῖς ἐστε οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαϑήκης ἧς διέϑετο ὁ ϑεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, (λέγων πρὸς Ἀβραάμ·) καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηϑήσονται* [*εὐλογηϑήσονται* B] *πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.*

Gn 22$_{18}$ (Abr.); 26$_{4}$ (Isaak) וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃

LXX *καὶ ἐνευλογηϑήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔϑνη* [Luc et 26$_{4}$ + *τῆς γῆς*].

Gn 12$_{3}$ וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה׃ LXX *καὶ* [*ἐν*- D Luc]*εὐλογηϑήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.*

Gn 18$_{18}$ וְנִבְרְכוּ־בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ LXX *καὶ ἐνευλογηϑήσονται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔϑνη τῆς γῆς.*

Gn 28$_{14}$ (Jacob) וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ׃

LXX *καὶ ἐνευλογηϑήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου.*

Ps 22$_{28}$ כָּל־מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם׃

LXX *πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐϑνῶν.*

---

†**Act 4$_{11}$**: cf. Mt 21$_{42}$.

---

†**Act 4$_{24}$**: *καὶ εἶπαν· δέσποτα, σὺ* [+ *ὁ ϑεὸς* DES$^{sch. p}$ Ir] *ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν ϑάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.* Js 42$_{5}$.

אֲדֹנָי [אֲ׳ יֱהוִֹה]׃ LXX *δέσποτα* [*δέσπ. Κύριε*].

†**Act 14$_{15}$**: *ἐπὶ ϑεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν* [*τὸν ποίησαντα* D] *τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν ϑάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.*

†**Act 17$_{24}$**: *ὁ ϑεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα* [+ *καὶ* E^{gr}] *τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος.* cf. Mt 11$_{25}$.

Gn 1_1 בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃
LXX *ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.*
Ex 20_{11} כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם׃
LXX *ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησεν Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν* [+ *καὶ τὴν θάλασσαν* B^ab mg AF Luc] *καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.*
Js 37_{16}; Jr 32_{17} אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃
LXX (Jr 39_{17}) *σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.*
Js 42_5 כֹּה־אָמַר הָאֵל יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם רֹקַע
הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ׃
LXX *οὕτως λέγει Κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ πήξας αὐτόν, ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ.*
Ps 124_8 עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
LXX *βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.*
Ps 146_6 עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם׃
LXX *τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς* [*ἐν αὐτῇ* T].
Neh 9_6 אַתָּ [אתה קרי] עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם
וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם׃
LXX *σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν* [+ *καὶ τὸν οὐρανὸν* ℵ Luc] *τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσαν τὴν στάσιν αὐτῶν, τὴν γῆν καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ,* [+ *τὴν γῆν καὶ* ℵ*] *τὰς θαλάσσας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς* [om *τας θαλ. κτλ* Luc].

***Act 4_{25-27}**: (*ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαυεὶδ παιδός σου* [servi tui S^sch. p Cop] *εἰπών·*) *ἵνα τί ἐφρύαξαν* [*ἔφρυξαν* D] *ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά* [*καινά* ℵAD]; 26 *παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.* — 27 *συνήχθησαν γὰρ . . ., ὃν ἔχρισας, . . . σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς* [*λαὸς* E] *Ἰσραήλ.*
Ps $2_{1.2}$ לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ־רִיק׃ 2 יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי־
אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ־יָחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ׃
LXX *ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν*

κενά; ₂ *παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.*

2S 23_{2}. cf. Mt 22_{43}. — cf. Lc 1_{69}.

Act $4_{27.30}$: *ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας.* ₃₀ *τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.*

Act 10_{38}: *ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει.*

cf. Mt $3_{16.17}$; 12_{18}; Mc 1_{24b}; Lc 4_{18}.

Ps 45_{8} מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ׃

LXX *ἔχρισέν σε ὁ θεός, ὁ θεός σου.*

Act 4_{32}: *ψυχὴ μία.*

1Ch 12_{38} לֵב אֶחָד׃ LXX *ψυχὴ μία.*

Act 4_{34}: *οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς.*

Dt 15_{4} לֹא יִהְיֶה־בְּךָ אֶבְיוֹן׃

LXX *οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεής.*

Act $4_{36.37}$: *Ἰωσὴφ δὲ . . . Λευείτης, . . .,* ₃₇ *ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ.* cf. Jr 32 (39)$_{7}$ (Mt 27_{10}).

Act $5_{2.3}$: *καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς.* ₃ *νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου.*

Jos 7_{1} (Achan) וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל בַּחֵרֶם׃

LXX *καὶ ἐνοσφίσαντο ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος.*

2Mcc 4_{32} *χρυσώματά τινα τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος.*

Act 5_{4}: *ἐψεύσω . . . τῷ θεῷ.*

Jos 24_{27} פֶּן־תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם׃ LXX *ἡνίκα ἐὰν ψεύσησθε Κυρίῳ τῷ θεῷ μου* [*ἡμῶν* A, *ὑμῶν* Luc].

Jr 5_{12} כִּחֲשׁוּ בַּיהוָה׃ LXX *ἐψεύσατο τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν.*

Act 5_{9}: *πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου.* Mt 4_{7}.

Act 15_{10}: *τί πειράζετε τὸν θεόν;*

Ex $17_{2.7}$ מַה־תְּנַסּוּן אֶת־יְהוָה׃ ₇ וְעַל נַסֹּתָם אֶת־יְהוָה׃

LXX *τί πειράζετε Κύριον;* ₇ *διὰ τὸ πειράζειν Κύριον.*

Nm 14_{22} וַיְנַסּוּ אֹתִי׃ LXX *καὶ ἐπείρασάν με.*

Js 7_{12} וְלֹא־אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָֹה׃ LXX *μὴ πειράσω Κύριον.*
Ps $78_{41.56}$; 106_{14} וַיְנַסּוּ אֵל׃ $_{56}$ וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן׃ 106_{14} וַיְנַסּוּ־אֵל׃
LXX 77_{41}; 105_{14} *καὶ ἐπείρασαν τὸν θεόν.* 77_{56} *καὶ ἐπείρασαν καὶ παρεπίκραναν τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον.*
Sir 18_{23} *μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον.*
Jdt 8_{12} *ἐπειράσατε τὸν θεόν.*

Act 5_{21}: *καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.*
כָּל־זִקְנֵי [בְּנֵי] יִשְׂרָאֵל׃

---

†**Act 5_{30a}**: cf. Mt 22_{32}. **Act 5_{31}**: cf. Joh 3_{14b}.

Act 5_{30b}; **10_{39}**: *κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.*
Gn 40_{19}; Dt $21_{22.23}$ (Mt 27_{57}—$_{60}$); Jos 10_{26}.

Act 5_{39}: *μή ποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε.*
2Mcc 7_{19} *θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας.*

Act 6_{6}: *ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.*
Act 8_{17}: *τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς.*
Act 13_{3}: *ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς.*
Nm 8_{10}; 27_{18}; Dt 34_{9}.

Act 6_{13}: *ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου.*
3Mcc 2_{14} *ὁ θρασὺς καὶ βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀναδεδιγμένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον.*
Lv 24_{9}; Jr 26(33)$_{11}$; Ps 24_{3}.

---

†**Act 7_{2}**: *ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν.* cf. Gn 11_{31}—12_{4}.
Ps 29_{3} אֵל־הַכָּבוֹד׃ LXX *ὁ θεὸς τῆς δόξης.*
Gn 12_{7}; 17_{1} וַיֵּרָא יְהוָֹה אֶל־אַבְרָם׃
LXX *καὶ ὤφθη Κύριος τῷ Ἀβράμ.*

***Act 7_{3}**: *καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἔξελθε ἐκ* [*ἀπὸ* D[gr], de (It)] *τῆς γῆς σου καὶ* [+ *ἐκ* ℵACES[sch. p] Cop Or Ir] *τῆς συγγενείας σου* [+ *καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου* E],

καὶ δεῦρο εἰς τὴν [om *την* C[3 vid]] *γῆν ἣν ἄν* [*ἐάν* א*] *σοι δείξω.*

Gn 12_1 וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־אַבְרָם לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃

LXX *καὶ εἶπεν Κύριος τῷ Ἀβράμ· ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου,* [+ *καὶ δεῦρο* E Luc] *εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν* [*ἐάν* E] *σοι δείξω.*

---

†**Act 7_{4a}**: *τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν.*

Gn 11_{31} וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ . . . וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים . . . וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃

LXX *καὶ ἔλαβεν Θάρα τὸν Ἀβρὰμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ . . . καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων . . . καὶ ἦλθεν ἕως Χαρράν, καὶ κατῴκησεν* [*ᾤκησαν* Luc] *ἐκεῖ.*

---

†**Act 7_{4b}**: *κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην.*

Gn 11_{32}; 12_5 וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן׃ 12_5 וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ . . . וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃

LXX *καὶ ἀπέθανεν Θάρα ἐν Χαρράν.* 12_5 *καὶ ἔλαβεν Ἀβρὰμ τὴν Σαρὰ γυναῖκα αὐτοῦ . . ., καὶ ἐξήλθοσαν πορευθῆναι εἰς γῆν Χανάαν· καὶ ἦλθον εἰς γῆν Χανάαν.*

Act 7_{5a}: *καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός.*

Dt 2_5 לֹא־אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל׃

LXX *οὐ γὰρ μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν οὐδὲ βῆμα ποδός.*

---

†**Act 7_{5b}**: *καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.*

Gn 12_7 וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת׃

LXX *καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην.*

Gn 13_{15} אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם׃

LXX *πᾶσαν τὴν γῆν ἣν σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως τοῦ αἰῶνος.*

Gn 15,2 וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי׃

LXX *ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος.*

Gn 17,8 וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֵת כָּל־אֶרֶץ כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם׃

LXX *καὶ δώσω σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν ἣν παροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν Χανάαν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.*

Gn 48,4 וַיֹּאמֶר אֵלַי . . . וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲחֻזַּת עוֹלָם׃

LXX *καὶ εἶπέν μοι· . . . καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.*

***Act 7,6.7**: *ἐλάλησεν δὲ οὕτως ὁ θεός* [+ *πρὸς αὐτόν* D Ir], *ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ* [*σου* ℵS[sch] Cop] *πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ* [*αὐτοὺς* D] *καὶ κακώσουσιν* [*κακ. αὐτὸ καὶ δουλ.* E] [+ *αὐτὸ* CS[sch. p], *αὐτοὺς* Cop] [LXX +] *ἔτη τετρακόσια·* 7 *καὶ τὸ* [*τὸ δὲ* C] *ἔθνος ᾧ ἂν* [*ἐὰν* ℵACE] *δουλεύσουσιν* [-*σωσιν* ℵBE] *κρινῶ ἐγώ, ὁ θεὸς εἶπεν* [*εἶπεν ὁ θεός* DES[sch. p] Cop Ir], *καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται* [+ *ἐκιθεν* E] [MT. LXX +] *καὶ λατρεύσουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.* cf. Act 13,17.

Gn 15,13.14 וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע כִּי־גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה׃ 14 וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל׃

LXX *καὶ ἐρρέθη πρὸς Ἀβράμ· γινώσκων γνώσῃ ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ, καὶ κακώσουσιν αὐτὸ καὶ δουλώσουσιν* [*καὶ δουλ. αὐτοὺς καὶ κακ.* Luc] *αὐτοὺς καὶ ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη* [*ἔτη τετρ.* Luc]. 14 *τὸ δὲ* [*καὶ τὸ* Luc] *ἔθνος ᾧ ἐὰν* [*ἂν* Luc] *δουλεύσωσιν κρινῶ ἐγώ* [+ *λέγει κύριος* Luc]· *μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς.*

Ex 2,22 (Mose) כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃

LXX *λέγων· ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.*

Ex 3,12 תַּעַבְדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה׃

LXX *καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.*

Ex 12$_{40.41}$ וּמוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרָיִם שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה׃ 41 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ כָּל־צִבְאוֹת יְהוָה
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

LXX *ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ Χανάαν ἔτη τετρακόσια τριάκοντα πέντε* [om *πεντε* B$^{a?}$AF Luc]·
41 *καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ τετρακόσια τριάκοντα πέντε* [om *πεντε* B$^{a?}$AF Luc] *ἔτη ἐξῆλθεν πᾶσα ἡ δύναμις Κυρίου ἐκ γῆς Αἰγύπτου νυκτός.*

Act 7$_{8}$: cf. Mt 1$_{2}$; Lc 1$_{59a}$.

---

†**Act 7$_{9}$**: *καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.*

Gn 37$_{11.28}$ וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו׃ 28 וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים
בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה׃

LXX *ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.*
28 *καὶ ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ τοῖς Ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν· καὶ κατήγαγον τὸν Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον.*

Gn 39$_{2.21}$ וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף׃

LXX *καὶ ἦν Κύριος μετὰ Ἰωσήφ.*

---

†**Act 7$_{10}$**: *καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ* [+ *ἐφ'* ℵACE^{gr} S$^{sch.\,p}$ Cop] *ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.*

Gn 39$_{21}$ וַיֵּט אֵלָיו חָסֶד וַיִּתֵּן חִנּוֹ בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר׃

LXX *καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος.*

Gn 41$_{37-46}$ וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה׃ 40 אַתָּה תִּהְיֶה עַל־
בֵּיתִי׃ 41 רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 43 וְנָתוֹן אֹתוֹ
עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 46 וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה
מֶלֶךְ־מִצְרָיִם׃

LXX *ἤρεσεν δὲ τὰ ῥήματα ἐναντίον Φαραώ.* 40 *σὺ
ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ* [*ἐπὶ τοῦ οἴκου* D] *μου.* 41 *ἰδοὺ καθί-
στημί σε σήμερον ἐπὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου.* 43 *καὶ κατ-
έστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς γῆς Αἰγύπτου.* 46 *Ἰωσὴφ δὲ*

ἦν ἐτῶν τριάκοντα ὅτε ἔστη ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου.

Ps 105₂₁ שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃

LXX *κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ.*

---

†**Act 7₁₁**: *ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον* [*ὅλ. τ. γῆν Αἰγύπτου* D²ESᵖ] *καὶ Χαναάν.*

Gn 41₅₄ וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לָחֶם׃

LXX *καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ· ἐν δὲ πάσῃ γῇ Αἰγύπτου* [*π. τῇ γῇ Αἰγύπτῳ* E, *π. Αἰγύπτῳ* Luc] *οὐκ* [om Luc] *ἦσαν ἄρτοι.*

Gn 42₅ כִּי־הָיָה הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

LXX *ἦν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ Χανάαν.*

---

†**Act 7₁₂**: *ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον* [*ἐν Αἰγύπτῳ* D (It)] *ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον.*

Gn 42₁.₂.₄ וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֶשׁ־שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ׃ ₂ וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֶשׁ־שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם רְדוּ־שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ־לָנוּ מִשָּׁם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת׃ ₄ וְאֶת־בִּנְיָמִין אֲחִי יוֹסֵף לֹא־שָׁלַח יַעֲקֹב אֶת־אֶחָיו׃

LXX *ἰδὼν δὲ Ἰακὼβ ὅτι ἐστὶν πρᾶσις ἐν Αἰγύπτῳ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· ἵνα τί ῥαθυμεῖτε;* ₂ *ἰδοὺ ἀκήκοα ὅτι ἐστὶν σῖτος ἐν Αἰγύπτῳ· κατάβητε ἐκεῖ καὶ πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν.* ₄ *τὸν δὲ Βενιαμεὶν τὸν ἀδελφὸν Ἰωσὴφ οὐκ ἀπέστειλεν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.*

---

†**Act 7₁₃ₐ**: *καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη* [*ἐγν.* AB] *Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.*

Gn 45₁ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו׃ LXX *ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο* [*ἐγν.* Luc] *Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.*

Act 7₁₃ᵦ: *καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος Ἰωσήφ.* Gn 45₁₆; 47₁—₁₀.

---

†**Act 7₁₄**: *ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε.* Gn 45₉—₁₃.₂₄.

Gn 46_{27} כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים׃

LXX *πᾶσαι ψυχαὶ οἴκου Ἰακὼβ αἱ εἰσελθοῦσαι εἰς Αἴγυπτον ψυχαὶ ἑβδομήκοντα πέντε.*

Ex 1_{5} וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ׃

LXX *ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα.*

Dt 10_{22} בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה׃

LXX *ἐν ἑβδομήκοντα* [+ *πέντε* AF] *ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς Αἴγυπτον.*

---

†**Act 7_{15}:** *καὶ κατέβη Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.*

Gn 46_{6} וַיָּבֹאוּ מִצְרָיְמָה יַעֲקֹב וְכָל־זַרְעוֹ אִתּוֹ׃

LXX *καὶ εἰσῆλθεν Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ.*

Gn 49_{33} יַעֲקֹב . . . וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו׃

LXX *Ἰακὼβ . . . ἐξέλιπεν καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.*

Ex 1_{6} וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא׃

LXX *ἐτελεύτησεν δὲ Ἰωσὴφ καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη.*

---

†**Act 7_{16}:** *καὶ μετετέθησαν εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ ἐν Συχέμ* [om *εν Σ.* S^sch^, *τοῦ ἐν Σ.* ℵ^c^AES^p^, *τοῦ Σ.* D^gr^].

Gn $23_{16.20}$ וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ 20 לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃

LXX *καὶ ἀπεκατέστησεν Ἀβραὰμ τῷ Ἐφρὼν τὸ ἀργύριον ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν Χέτ, τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐνπόροις. 20 εἰς κτῆσιν τάφου.*

Gn $33_{18.19}$ וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן׃ 19 וַיִּקֶן אֶת־חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה׃

LXX *καὶ ἦλθεν Ἰακὼβ εἰς Σαλὴμ πόλιν Σικίμων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ Χανάαν. 19 καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ Ἐμμὼρ πατρὸς Συχὲμ ἑκατὸν ἀμνῶν.*

Gn 49$_{29.30}$ קִבְרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתָי אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה
עֶפְרוֹן הַחִתִּי׃ 30 בַּמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־עַל־פְּנֵי
מַמְרֵא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת עֶפְרֹן
הַחִתִּי לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃

LXX *θάψατέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπηλαίῳ ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου,* 30 *ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ τῷ ἀπέναντι Μαμβρὴ ἐν γῇ Χανάαν, ὃ ἐκτήσατο Ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον παρὰ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου ἐν κτήσει μνημείου.*

Gn 50$_{13}$ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָנָיו אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּמְעָרַת
שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת־הַשָּׂדֶה לַאֲחֻזַּת־קֶבֶר מֵאֵת
עֶפְרֹן הַחִתִּי עַל־פְּנֵי מַמְרֵא׃

LXX *καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν Χανάαν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὃ ἐκτήσατο Ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου, κατέναντι Μαμβρή.*

Jos 24$_{32}$ וְאֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר־הֶעֱלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי־חֲמוֹר
אֲבִי־שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה וַיִּהְיוּ לִבְנֵי־יוֹסֵף לְנַחֲלָה׃

LXX *καὶ τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ ἀνήγαγον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου καὶ κατώρυξαν ἐν Σικίμοις, ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ οὗ ἐκτήσατο Ἰακὼβ παρὰ τῶν Ἀμορραίων τῶν κατοικούντων ἐν Σικίμοις ἀμνάδων ἑκατόν* [+ *καὶ ἔδωκεν αὐτὴν* [*τῷ* Luc] *Ἰωσὴφ ἐν μερίδι* B$^{ab(mg)}$A Luc].

---

†Act 7$_{17.18}$: *ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,* 18 *ἄχρι οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον* [om *επ Αιγ.* DES^p], *ὃς οὐκ ᾔδει τὸν* [*ἐμνήσθη τοῦ* DE] *Ἰωσήφ.*

Ex 1$_{7.8}$ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד
וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃ 8 וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע
אֶת־יוֹסֵף׃

LXX *οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο καὶ κατίσχυον σφόδρα σφόδρα· ἐπλήθυνεν δὲ ἡ γῆ αὐτούς.* 8 *ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ.*

---

†Act 7$_{19}$: *οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι* [+ *τὰ ἄρρενα* E].

Ex 1$_{9.10.22}$ וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם
מִמֶּנּוּ׃ 10 הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ׃ 22 וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־
הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן׃

LXX *εἶπεν δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ· ἰδοὺ τὸ γένος* [*ἔθνος* A Luc] *τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ μέγα πλῆθος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς·* 10 *δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα αὐτούς.* 22 *συνέταξεν δὲ Φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ λέγων· πᾶν ἄρσεν ὃ ἐὰν τεχθῇ τοῖς Ἐβραίοις εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆλυ, ζωογονεῖτε* [*περιποιήσασθε* Luc] *αὐτό.*

---

†**Act 7$_{20}$**: *ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός.*

Ex 2$_{2}$ וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא
וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים׃

LXX *καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν καὶ ἔτεκεν ἄρσεν· ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς.*

---

†**Act 7$_{21}$**: *ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν.*

Ex 2$_{3.5.10}$ וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ 5 וַתֵּרֶד בַּת־פַּרְעֹה
. . . וַתִּקָּחֶהָ׃ 10 וַיְהִי־לָהּ לְבֵן . . . וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתִהוּ׃

LXX *καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν.* 5 *κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ . . . ἀνείλατο αὐτήν.* 10 *καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν· . . . λέγουσα· ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην.*

Act 7$_{22}$: *ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις.*

Ex 4$_{10}$ לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי . . . כְבַד־פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי׃

LXX *οὐχ ἱκανός* [*οὐκ εὔλογός* F, *οὐκ εὔλαλός* Luc] *εἰμι . . . ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι.*

---

†**Act 7$_{23}$**: *ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσερακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.* cf. Lc 24$_{38}$.

Ex 2$_{11}$ וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו׃

LXX *ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις μέγας γενόμενος Μωυσῆς ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.*

---

†Act 7 24: *καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον.* cf. Lc 18 7. 8.

Ex 2 11. 12 וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי
מֵאֶחָיו׃ 12 וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי׃

LXX *κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν ὁρᾷ ἄνθρωπον Αἰγύπτιον τύπτοντα τινὰ Ἑβραῖον τῶν ἑαυτοῦ ἀδελφῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ·* 12 *καὶ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον κτλ.*

---

*Act 7 26—28. 35: *τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις* [+ *καὶ εἶδεν αὐτοὺς ἀδικοῦντας* D*], *καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών· ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;* 27 *ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ* [*ἢ* E Cop] *δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμῶν* [*ἐφ᾽ ἡμᾶς* DE]; 28 *μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς* [*χθὲς* E] *τὸν Αἰγύπτιον* [*τὸν Αἰγ. χθές* A Cop]; — 35 *τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν* [+ *ἐφ᾽ ἡμῶν* [*ἡμᾶς* E] ℵCDES[p] Cop];

Ex 2 13. 14 וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים
וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ׃ 14 וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר
וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי׃

LXX *ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ὁρᾷ δύο ἄνδρας Ἑβραίους διαπληκτιζομένους, καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι· διὰ τί* [*ἵνα τί* Luc] *σὺ τύπτεις τὸν πλησίον;* 14 *ὁ δὲ εἶπεν· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ* [*ἢ* F] *δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμῶν* [*ἐφ᾽ ἡμᾶς* Luc]; *μὴ* [*ἢ* AF] *ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς* [*χθὲς* B[ab] Luc] *τὸν Αἰγύπτιον* [*τὸν Αἰγ. ἐχθές* F, *τὸν Αἰγ. χθές* A];

---

†Act 7 29: *ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο.* Ex 2 22 (Act 7 6. 7); 3 1.

Ex 2 15. 22 וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת־
מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן׃ 22 וַתֵּלֶד בֵּן
וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃

LXX *ἤκουσεν δὲ Φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει*

ἀνελεῖν Μωυσῆν· ἀνεχώρησεν δὲ Μωυσῆς ἀπὸ προσώπου Φαραὼ καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ Μαδιάμ. 29 *ἐν γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐπωνόμασεν Μωυσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γηρσάμ, λέγων· ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ* [+ *τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν* [om *εκ.* Luc] *Ἐλιέζερ* F Luc].

Ex $18_{3.4}$ וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר
גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃ 4 וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר׃

LXX *καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτῆς· ὄνομα τῷ ἑνὶ αὐτῶν Γηρσάμ, λέγων· πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ·* 4 *καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου Ἐλιέζερ.*

***Act** $7_{30.35}$: *ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος* [+ *κυρίου* DES[sch.p]] *ἐν φλογὶ πυρὸς* [*ἐν πυρὶ φλογὸς* ACES[sch]] [MT. LXX +] *βάτου.* — 35 *σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ.*

Ex $3_{1.2}$ וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן
וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה׃
2 וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה׃

LXX *καὶ Μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιάμ, καὶ ἤγαγεν τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος* [+ *τοῦ θεοῦ* Luc] *Χωρήβ.* 2 *ὤφθη δὲ αὐτῷ* [om *αυτω* F] *ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς* [*ἐν φλογ*[*ε*]*ὶ πυρὸς* AF, om Luc] *ἐκ τοῦ βάτου.*

Dt 33_{16} וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה׃

LXX *καὶ τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῷ* [*τῇ* Luc] *βάτῳ.*

***Act** $7_{31.32}$: *ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμασεν τὸ ὅραμα* [om *το. ορ.* A]· *προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ κυρίου·* 32 cf. Mt 22_{32}.

Ex $3_{3.4.6.15}$ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה
הַגָּדֹל הַזֶּה׃ 4 וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר וגו׃
6 וַיֹּאמֶר אָנֹכִי וגו׃

LXX *εἶπεν δὲ Μωυσῆς· παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο.* 4 *ἐκάλεσεν αὐτὸν Κύριος ἐκ τοῦ βάτου λέγων κτλ.* 6 *καὶ εἶπεν· ἐγώ εἰμι κτλ.*

***Act** $7_{33.34}$: *εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ* [om *αυτω ο* A] *κύριος*

[*καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν*]· [MT. LXX +] *λῦσον* [*λῦσαι* D²] *τὸ ὑπόδημα* [+ *σου* C*S^sch.p^, + *ἐκ* C*^et 2^ES^sch.p^] *τῶν ποδῶν σου* [*σ. τ. π.* B]· *ὁ γὰρ τόπος ἐφ'* [*ἐν* E] *ᾧ* [+ *σὺ* C] *ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν.* 34 [MT. LXX +] *ἰδὼν* [*καὶ ἰδὼν γὰρ* D*] *εἶδον* [*ἴδον* ADE] *τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου* [om *μου* D*(It)] *τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ* [*αὐτῶν* ℵACES^p^ Cop] *ἤκουσα* [*ἀκήκοα* D] [MT. LXX +], *καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς* [MT. LXX +]· *καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω* [mittam It] *σε εἰς Αἴγυπτον.*

Ex $3_{5.7.8.10}$ וַיֹּאמֶר אַל־תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל־נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת־קֹדֶשׁ הוּא׃ 7 וַיֹּאמֶר יְהוָה
רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי
מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֹבָיו׃ 8 וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם׃
10 וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל־פַּרְעֹה׃

LXX *ὁ δὲ εἶπεν· μὴ ἐγγίσῃς ὧδε· λῦσαι* [*λῦσον* Luc] *τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ* [om *συ* A] *ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν.*
7 *εἶπεν δὲ Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ἰδὼν ἴδον* [*εἶδον* F Luc] *τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν· οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν,*
8 *καὶ κατέβην* [+ *τοῦ* F] *ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων.*
10 *καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου.*

Ex 2_{24} וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם׃

LXX *καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν.*

Ex 6_{5} וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

LXX *καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.*

Ex 4_{19} לֵךְ שֻׁב מִצְרָיִם׃ LXX *βάδιζε ἄπελθε εἰς Αἴγ.*

***Act** 7_{35}: cf. Act 7_{30}.

---

†**Act** 7_{36}: *οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ* [*ἐν γῇ* ℵAED^gr^ S^sch.p^ Cop] *Αἰγύπτῳ* [-*ου* D^gr^ S^sch.p^ Cop] *καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσεράκοντα.*

Ex 3_{10} וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
LXX *καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου.*

Ex 7_{3} וְהִרְבֵּיתִי אֶת־אֹתֹתַי וְאֶת־מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
LXX *καὶ πληθυνῶ τὰ σημεῖά μου καὶ τὰ τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ.*

Ex 7—11; 14—17; Nm 12; 14; 16; 20; 21.

Ex 13_{18} וַיַּסֵּב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף׃
LXX *καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν.*

Act 7_{42}: *ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ* [om *εν τ. ε.* B*].

Act 13_{18}: *ὡς τεσσερακονταετῆ χρόνον* [*ἔτη μ̅* D] . . . *ἐν τῇ ἐρήμῳ.*

Nm 14_{33}; Am 5_{25} בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה׃
LXX *ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἔτη.*

***Act 7_{37}**: cf. Act 3_{22}.

Act 7_{38a}: *οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν.*

Ex $19_{2.3.16.17}$ וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר׃ 3 כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 16 עַל־הָהָר׃ 17 בְּתַחְתִּית הָהָר׃

LXX *καὶ ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σεινά, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ Ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ὄρους.* 3 *τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ Ἰακὼβ καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.* 16 *ἐπ' ὄρους Σεινά.* 17 *ὑπὸ τὸ ὄρος Σινά.*

Dt 33_{2} LXX (Mt 13_{41a}); 9_{10}.

Act 7_{38b}: *ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν.*

cf. Mt $19_{16.17.20}$.

Dt 9_{10} וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וַעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל׃

LXX *καὶ ἔδωκεν Κύριος ἐμοὶ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, γεγραμμένας ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπ' αὐταῖς ἐγέγραπτο πάντες οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησεν Κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἡμέρᾳ ἐκκλησίας.*

***Act $7_{39.40}$:** *ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ* [*ἀπ-* D(It Ir)]*ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,* 40 *εἰπόντες τῷ Ἀαρών· [MT. LXX +] ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος,* [+ *ὁ ἄνθρωπος* ℵ] *ὃς ἐξήγαγεν* [*ὁ ἐξαγαγὼν* E] *ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο* [*γέγονεν* DE] *αὐτῷ.*

Ex $32_{1.23}$ וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ
אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ׃ 23 וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ וגו׳׃

LXX *συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ Ἀαρὼν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἀνάστηθι καὶ ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ* [*ἐκ γῆς* A Luc] *Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.* 32 *λέγουσιν γάρ μοι· ποίησον ἡμῖν κτλ.*

Ez $20_{8.13.24}$ וַיַּמְרוּ־בִי וְלֹא אָבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלַי אִישׁ אֶת־שִׁקּוּצֵי
עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְאֶת־גִּלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזָבוּ׃ 13 וַיַּמְרוּ־בִי
בֵית־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בְּחֻקּוֹתַי לֹא־הָלָכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי מָאָסוּ אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם׃ 24 יַעַן מִשְׁפָּטַי לֹא־עָשׂוּ וְחֻקּוֹתַי
מָאָסוּ׃

LXX *καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαί μου, τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἀπέρριψαν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα Αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέλειπον.* 13 *καὶ οὐκ ἐπορεύθησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, ἃ ποιήσει αὐτὰ ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς.* 24 *ἀνθ' ὧν τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐποίησαν, καὶ τὰ προστάγματά μου ἀπώσαντο.*

Nm 14_{3} הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיְמָה׃ LXX *νῦν οὖν βέλτιον ἡμῖν ἐστιν ἀποστραφῆναι εἰς Αἴγυπτον.*

---

†Act 7_{41}: *καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.*

Ex $32_{4.6}$ וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה׃
6 וַיַּשְׁכִּימוּ מִמָּחֳרָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיַּגִּשׁוּ שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל
וְשָׁתוֹ וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק׃

LXX *καὶ ἐδέξατο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ ἔπλασεν αὐτὰ ἐν τῇ γραφίδι, καὶ ἐποίησεν αὐτὰ μόσχον χωνευτόν.* 6 *καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα, καὶ προσήνεγκεν θυσίαν σωτηρίου· καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.*

Dt 4_{28} וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ LXX *καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων.*

Jr 1_{16} וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם׃

LXX *καὶ προσεκύνησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.*

Hos 14_{4} וְלֹא־נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ׃ LXX *οὐκέτι μὴ εἴπωμεν· θεοὶ ἡμῶν, τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν.*

Act 7_{42a}: *παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ* [*στρατείᾳ* ABD (Or)] *τοῦ οὐρανοῦ.* cf. Lc 2_{13}.

Dt 17_{3} וַיַּעֲבֹד . . . וַיִּשְׁתַּחוּ . . . לְכָל־צְבָא הַשָּׁמָיִם׃

Jr 7_{18} לַעֲשׂוֹת כַּוָּנִים לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם׃ LXX *τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ* [*στρατείᾳ* AQ*] *τοῦ οὐρανοῦ.*

Jr 19_{13} קִטְּרוּ עַל־גַּגֹּתֵיהֶם לְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם׃

LXX *ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῶν πάσῃ τῇ στρατιᾷ* [*στρατείᾳ* AQ*] *τοῦ οὐρανοῦ.*

Zeph 1_{5} וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִים עַל־הַגַּגּוֹת לִצְבָא הַשָּׁמָיִם׃

LXX *καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῇ στρατιᾷ* [*στρατείᾳ* AQ] *τοῦ αὐρανοῦ.*

2Ch $33_{3.5}$ (Manasse) וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמָיִם׃ 5 וַיִּבֶן
מִזְבְּחוֹת לְכָל־צְבָא הַשָּׁמָיִם׃

LXX *καὶ προσεκύνησεν πάσῃ τῇ στρατείᾳ* [*στρατιᾷ* A Luc] *τοῦ οὐρανοῦ.* 5 *καὶ ᾠκοδόμησεν θυσιαστήρια τῇ πάσῃ στρατείᾳ* [*στρατιᾷ* A Luc] *τοῦ οὐρανοῦ.*

---

*Act $7_{42b.43}$: (*καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν* [om *των* D] *προφητῶν·*) *μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ* [om *εν τη ερ.* B*], *οἶκος Ἰσραήλ* [*ἐν τ. ἐρ. οἶκ. Ἰσρ. ἔτη τεσσ.* A]; [+ *λέγει κύριος* C] 43 *καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ* [MT +] *τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ* [+ *ὑμῶν* ℵACES^p Cop] *Ῥομφάν* [*Ῥαιφάν* ℵ^c A, *Ῥεφάν* CES^sch. p It Cop], *τοὺς τύπους* [MT. LXX +] *οὓς ἐποιήσατε* [MT. LXX +] *προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα* [*ἐπὶ τὰ μέρη*

D*It] *Βαβυλῶνος* [+ dicit dominus deus omnipotens S[p]]. cf. Act 7_{36}.

Am 5_{25-27} הַזְּבָחִים וּמִנְחָה הִגַּשְׁתֶּם־לִי בַמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 26 וּנְשָׂאתֶם אֵת סִכּוּת מַלְכְּכֶם וְאֵת כִּיּוּן צַלְמֵיכֶם
כּוֹכַב אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם׃ 27 וְהִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מֵהָלְאָה
לְדַמָּשֶׂק אָמַר יְהֹוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃

LXX *μὴ σφάγια καί θυσίας προσηνέγκατέ* [-*ετέ* Q[a]] *μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ μ' ἔτη, οἶκος Ἰσραήλ* [*οἶκ. Ἰσρ. τεσσ. ἔτη λέγει κύριος* A, *τεσσ. ἔτη οἶκ. Ἰσρ. λέγει κύριος* Q]; 26 *καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν* [*Ῥεφάν* Q], *τοὺς τύπους αὐτῶν* [om *αυτων* AQ*] *οὓς ἐποιήσατε ἑαυτοῖς·* 27 *καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Δαμασκοῦ, λέγει Κύριος, ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.*

Act 7_{44a}: *ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου.* אֹהֶל מוֹעֵד׃

Act 7_{44b}: *καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει.*

Ex $25_{1.9.40}$ וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 9 כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי
מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ׃
40 וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר׃

LXX $_{1.8.40}$ *καὶ ἐλάλησεν Κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων.* 8 *καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα σοι δεικνύω ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς καὶ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς, οὕτω ποιήσεις.* 40 *ὅρα ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον τὸν δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.*

Act 7_{45}: *ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν.* cf. Act 7_{5b}.

Gn 17_8; 48_4 [לַ]אֲחֻזַּת עוֹלָם׃ LXX *εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.*

---

†**Act 7_{46}**: *καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ* [*οἴκῳ* א*BD(It)] *Ἰακώβ.* 2S 7_2.

Ps 132_5 עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיהֹוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃

LXX *ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κυρίῳ, σκήνωμα τῷ θεῷ Ἰακώβ.*

---

†**Act 7_{47}**: *Σολομῶν* [*Σαλωμὼν* אAC] *δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον.*

1R $6_{1.2}$ וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהֹוָה׃ 2 וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה לַיהֹוָה׃

LXX 6 *καὶ ὁ οἶκος ὃν ᾠκοδόμησεν ὁ βασιλεὺς* [+ *Σαλωμὼν* A, *Σολομῶν* Luc] *τῷ κυρίῳ.*

Act 7_{48}: *ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ.*

Act 17_{24}: *οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ.*

Js 66_1 (Act $7_{49.50}$); 1R 8_{27}; 2Ch 6_{18}.

***Act $7_{49.50}$**: (48 *καθὼς ὁ προφήτης λέγει·*) 49 [MT. LXX +] *ὁ οὐρανός μοι* [*μου* D*(It)] [+ *ἐστιν* D] *θρόνος, ἡ δὲ* [*καὶ ἡ* BS^{sch}Cop] *γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ* [-*σατέ* B, aedificatis It] *μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς* [*ἢ ποῖος* D] *τόπος τῆς καταπαύσεώς μου* [+ *ἐστιν* D]; 50 *οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα* [*π. τ.* ACDE] [MT. LXX +];

†**Mt $5_{34.35}$**: *ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ·* 35 *μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ.*

†**Mt 23_{22}**: *καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.*

Js $66_{1.2}$ כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי אֵי־זֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי׃ 2 וְאֶת־כָּל־אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה וַיִּהְיוּ כָל־אֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה׃

LXX *οὕτως λέγει Κύριος* [om *ουτ. λ. Κ.* א*]· *ὁ οὐρανός μου* [*μοι* אA] *θρόνος, καὶ ἡ* [*ἡ δὲ* אAQ] *γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον* [om *οικον* A*] *οἰκοδομήσετέ μοι; καὶ* [*ἢ* אA] *ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;* 2 *πάντα γὰρ ταῦτα ἐποίησεν ἡ χείρ μου, καί ἐστιν ἐμὰ πάντα ταῦτα, λέγει Κύριος.*

Act 7_{51}: *σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις* [*καρδίας* B, *τῇ καρδίᾳ* ES^{sch}Cop Cyr^h Or] [+ *ὑμῶν* אS^{sch}] *καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς.*

Ex $33_{3.5}$; Dt 9_6 : עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף

LXX *λαὸς σκληροτράχηλος.*

Lv 26_{41} : לְבָבָם הֶעָרֵל

LXX *ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος.*

Jr 9_{25} וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי־לֵב׃ LXX 26 *καὶ πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν.*
Jr 6_{10} הִנֵּה עֲרֵלָה אָזְנָם׃
LXX *ἰδοὺ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν.*
Nm 27_{14} בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי׃
LXX *ἐν τῷ ἀντιπίπτειν τὴν συναγωγήν, ἁγιάσαι με.*
Js 63_{10} וְהֵמָּה מָרוּ וְעִצְּבוּ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ׃ LXX *αὐτοὶ δὲ ἠπείθησαν καὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.*

Act 7_{52a}: *τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν;* 2Ch $36_{15.16}$.

Act 7_{52b}: *περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου.* cf. Mt 11_3.

Act 7_{56}: cf. Mt 3_{16}; 10_{23}; 19_{28}.

Act 7_{58}: cf. Mt 21_{39}; $26_{65.66}$; Joh 8_7.

Act 8_2: *καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.*
Gn 50_{10} (Jacob) וַיִּסְפְּדוּ־שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד׃
LXX *καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα.*
Mi 1_8 אֶעֱשֶׂה מִסְפֵּד׃ LXX *ποιήσεται κοπετόν.*
1Mcc 2_{70} (Mattathias) *καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.* Sach 12_{10}. cf. Mt 24_{30a}.

Act 8_{10}: *ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου.* מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל׃

Act 8_{17}: cf. Act 6_6.

Act 8_{21a}: *οὐκ ἔστιν σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.*
Dt 12_{12} וְהַלֵּוִי . . . כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃
LXX *οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μεθ' ὑμῶν.*

Act 8_{21b}: *ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἔναντι τοῦ θεοῦ.*
Ps 78_{37} וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ׃
LXX *ἡ δὲ καρδία αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ.*

Act 8_{23}: *εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.* cf. Dt $29_{17(18)}$.
Thr 3_{15} הִשְׂבִּיעַנִי בַמְּרוֹרִים הִרְוַנִי לַעֲנָה׃

LXX ἐχόρτασέν με πικρίας, ἐμέθυσέν με χολῆς.
Js 58$_{6}$ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע :
LXX λῦε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας.

Act 8$_{26}$: ἐπὶ τὴν ὁδὸν . . . αὕτη ἐστὶν ἔρημος.
2S 2$_{24}$ דֶּרֶךְ מִדְבַּר : LXX ὁδὸν ἔρημον.

Act 8$_{27}$: ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος.
Dt 23$_{2(1)}$; Js 56$_{3-7}$; Jr 38(45)$_{7}$.

***Act 8$_{32.33}$**: (ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη·) ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος [τοῦ κείραντος ℵACE] αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. 33 ἐν τῇ ταπεινώσει [+ αὐτοῦ CES$^{sch.p}$ Cop] [MT +] ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· [et S^{sch}] τὴν [+ δὲ E Cop Ir] γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

Js 53$_{7.8}$ כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו : 8 מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח וְאֶת־דּוֹרוֹ מִי יְשׂוֹחֵחַ כִּי נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים :

LXX ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος [-ραντος ℵ$^{c.a}$A, + αὐτὸν ℵ$^{c.a}$AQ] ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. 8 ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη [ἤχθη ℵ*]· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

[†**Act 8$_{37}$**: πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ES^{p}. cf. Mt 3$_{17}$].

Act 8$_{39}$: πνεῦμα [+ ἅγιον ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν εὐνοῦχον· ἄγγελος δὲ AS^{p}] κυρίου ἥρπασεν τὸν Φίλιππον.
1R 18$_{12}$ (Elia) וְרוּחַ יְהוָה יִשָּׂאֲךָ :
LXX καὶ πνεῦμα Κυρίου ἀρεῖ σε.
2R 2$_{16}$ (Elia) פֶּן־נְשָׂאוֹ רוּחַ יְהוָה וַיַּשְׁלִכֵהוּ וגו׳ :
LXX μή ποτε εὗρεν [ἦρεν Luc] αὐτὸν πνεῦμα Κυρίου καὶ ἔρριψεν αὐτὸν κτλ.
Ez 3$_{14}$ וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי וַתִּקָּחֵנִי : LXX καὶ τὸ πνεῦμα [+ κυρίου A] ἐξῆρέν με καὶ ἀνέλαβέν με.

Bel $_{36.39}$ καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ ὁ ἄγγελος Κυρίου τοῦ Ἀμβακοὺμ τῆς κώμης αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἔθηκεν αὐτὸν κτλ. $_{39}$ ὁ δὲ ἄγγελος Κυρίου κατέστησε τὸν Ἀ. κτλ.

Act 9_4: cf. Mt 17_6.

Act 9_7: οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. Dn 10_7.

Act 9_9: καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. cf. Mt 4_2.

Act 9_{10}: καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος.

Act $10_{3.17.19}$: εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς . . . ἄγγελον τοῦ θεοῦ . . . εἰπόντα αὐτῷ. $_{17}$ ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδεν. $_{19}$ τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν τὸ πνεῦμα αὐτῷ.

Act 11_5: καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα.

Act 12_9: ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.

Act 18_9: εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος [ἐν ὁράματι AS^{sch}] τῷ Παύλῳ· μὴ φοβοῦ. cf. Lc $1_{13^a.30}$.

Gn 15_1 הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל־תִּירָא אַבְרָם׃

LXX ἐγενήθη ῥῆμα Κυρίου πρὸς Ἀβρὰμ ἐν ὁράματι λέγων· μὴ φοβοῦ, Ἀβράμ.

Ex 3_3. cf. Act 7_{31}.

Act 9_{20}: ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. cf. Mt 3_{17}.

Act 9_{25}: λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

Jos 2_{15} (Rahab) וַתּוֹרִדֵם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשָׁבֶת׃

LXX καὶ κατεχάλασεν αὐτοὺς διὰ τῆς θυρίδος [+ . . . αὐτῆς ἐν τῷ τίχει καὶ αὐτὴ ἐν τῷ τίχει ἐκάθητο F].

Act 9_{37}: λούσαντες δὲ ἔθηκαν αὐτὴν ἐν ὑπερῴῳ. cf. 1R 17_{19}.

Act $10_{3.9}$: cf. Act 3_{1}; 9_{10}. **Act 10_{11}**: cf. Mt 3_{16}.

Act $10_{12.14.15.28}$; 11_{5ss}: *πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.* $_{14}$ *μηδαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον.* $_{15}$ *ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου.* $_{28}$ *μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον.* 11_{8} *κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου.* cf. Lv 11.

Ez 4_{14} וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה נַפְשִׁי לֹא מְטֻמָּאָה וּנְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא־אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי וְעַד־עַתָּה וְלֹא־בָא בְּפִי בְּשַׂר פִּגּוּל׃

LXX *καὶ εἶπα· μηδαμῶς, Κύριε θεὲ τοῦ Ἰσραήλ· εἰ ἡ ψυχή μου οὐ μεμίανται ἐν ἀκαθαρσίᾳ, καὶ θηριάλωτον καὶ θνησιμαῖον οὐ βέβρωκα ἀπὸ γενέσεώς μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰσελήλυθεν εἰς τὸ στόμα μου πᾶν κρέας ἕωλον.*

Act 10_{34}: cf. Lc 20_{21}.

Act 10_{35}: *καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστιν.* Sir 2_{5}. cf. Mc 9_{49}.

Ps 15_{2} ׃ וּפֹעֵל צֶדֶק LXX *καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην.*

Pr 16_{7} ׃ בִּרְצוֹת יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ וגו

LXX 15_{28} *δεκταὶ παρὰ Κυρίῳ ὁδοὶ ἀνθρώπων δικαίων.* 16_{7} *ἀρχὴ ὁδοῦ ἀγαθῆς τὸ ποιεῖν τὰ δίκαια, δεκτὰ δὲ παρὰ θεῷ μᾶλλον ἢ θύειν θυσίας.*

---

†**Act 10_{36}**: *τὸν λόγον* [*ὃν*] *ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην.*

†**Act 13_{26}**: *ἡμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη* [*ἀπεστάλη* E].

Ps 107_{20}; 147_{18} ׃ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ LXX *ἀπέστειλεν* [147_{7} [*ἐξ-* (R)T]*ἀποστελεῖ*] *τὸν λόγον αὐτοῦ.*

Js 52_{7}; Nah 2_{1} ׃ רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם

LXX *ὡς πόδες εὐαγγελιζομένου ἀκοὴν εἰρήνης.* Nah 1_{15} *οἱ πόδες εὐαγγελιζομένου καὶ ἀπαγγέλλοντος εἰρήνην.*

Act 10_{38}: cf. Mt 3_{16}; Lc 4_{18}; Act 4_{27}; 7_{9}.

Act 10_{39}: cf. Act 5_{30b}. **Act 10_{40}**: cf. Mt 16_{21}.

Act 10$_{43}$: cf. Lc 1$_{77}$. **Act 11$_{5-9}$**: cf. Act 9$_{10}$; 10$_{12ss}$.

Act 11$_{22}$: *ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας.*

Js 5$_{9}$:בְּאָזְנָי יְהוָה צְבָאוֹת

LXX *ἠκούσθη γὰρ εἰς τὰ ὦτα Κυρίου σαβαὼθ ταῦτα.*

Act 12$_{9}$: cf. Act 9$_{10}$.

Act 12$_{20}$: *ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· . . . διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.*
cf. 1R 5$_{23-25}$; Ez 27$_{17}$; 2Ch 2$_{8-14}$.

Act 12$_{23}$: *παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.*

2S 24$_{17}$ [הַמַּכֶּה *τύπτοντα*]; 2R 19$_{35}$ [וַיַּךְ *ἐπάταξεν*]; Ez 28$_{2}$; Dn 4$_{25-30}$; 5$_{20.21}$; Js 66$_{24}$ (Mc 9$_{48}$).

Act 13$_{3}$: cf. Act 6$_{6}$.

---

†**Act 13$_{10}$**: *τὰς ὁδοὺς* [+ *τοῦ* ℵ*B] *κυρίου τὰς εὐθείας.*

Hos 14$_{10}$:יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְהוָה

LXX *εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ τοῦ* [om *του* Q*] *κυρίου.*

---

†**Act 13$_{17}$**: *ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς.* Ex 1$_{7.9}$; 2$_{22}$; 12$_{40.41}$. — cf. Act 7$_{6.17.18}$.

Dt 4$_{37}$ וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו
:וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם

LXX *διὰ τὸ ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς* [+ *παρὰ πάντα τὰ ἔθνη* Luc], *καὶ ἐξήγαγέν σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ Αἰγύπτου.*

Js 1$_{2}$:בָּנִים גִּדַּלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי

LXX *υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα.*

Ex 6$_{6}$; Dt 4$_{34}$; 5$_{15}$:בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה

LXX *ἐν βραχίονι ὑψηλῷ.*

---

†Act 13$_{18}$: *καὶ ὡς τεσσερακονταετῆ χρόνον* [*ἔτη* $\overline{\mu}$ D] *ἐτροποφόρησεν* [*ἐτροφοφ.* AC*ES$^{sch.p}$ Cop] *αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.* cf. Act 7$_{36}$.

Dt 1$_{31}$ וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ אֶת־בְּנוֹ׃

LXX *καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ . . ., ὡς ἐτροφοφόρησέν σε Κύριος ὁ θεός σου ὡς εἴ τις τροφοφορήσει* [*τροποφ.* B*] *ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ.*

---

†Act 13$_{19}$: *καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν.*

Dt 7$_{1}$ כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם־רַבִּים מִפָּנֶיךָ . . . שִׁבְעָה גוֹיִם׃

LXX *ἐὰν δὲ εἰσαγάγῃ σε Κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι, καὶ ἐξαρεῖ ἔθνη μεγάλα ἀπὸ προσώπου σου, . . ., ἑπτὰ ἔθνη.*

Jos 14$_{1}$ וְאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָחֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר נִחֲלוּ אוֹתָם וגו׳׃

LXX *καὶ οὗτοι οἱ κατακληρονομήσαντες υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ Χανάαν, οἷς κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς κτλ.*

Jud 11$_{24}$ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ׃

LXX *καὶ τοὺς πάντας οὓς ἐξῆρεν* [*πάντα ὅσα κατεκληρονόμησεν* A Luc] *Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ἡμῶν, αὐτοὺς κληρονομήσομεν.*

Act 13$_{20a}$: *ὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα.* 1R 6$_{1}$.

Act 13$_{20b}$: *καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προφήτου.* Jud 2$_{16.18}$; 1S 3$_{20}$; 7$_{15}$.

Act 13$_{21}$: *κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κείς* [*Κίς* E], *ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμείν* [*-μίν* DE]. 1S 8$_{5}$; 9$_{1.2}$; 10$_{20.21.24}$.

Act 13$_{22a}$: *καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυεὶδ αὐτοῖς εἰς βασιλέα.* 1S 15$_{28}$; 16$_{1.11-13}$; 1Ch 10$_{14}$.

---

*Act 13$_{22b}$: (*ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας·*) *εὗρον Δαυεὶδ* [MT. LXX +] *τὸν* [om *τον* (Or)] *τοῦ* [*τὸν υἱὸν* D (Or)]

'Ιεσσαί, *ἄνδρα* [om *ανδρα* B*] *κατὰ τὴν καρδίαν μου*, ὃς [om *ανδρα — ος* E?] *ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου*.

Ps 89_{21} מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי׃

LXX *εὗρον Δαυεὶδ τὸν δοῦλόν μου*.

2S 23_{1} נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי׃

LXX *πιστὸς Δαυεὶδ υἱὸς 'Ιεσσαί*.

Ps 72_{20} כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃

LXX *ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυεὶδ τοῦ υἱοῦ 'Ιεσσαί*.

1S 13_{14} בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ׃ LXX *ζητήσει Κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ*.

Js 44_{28} וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם׃

LXX *πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει*.

Act 13_{23}: cf. Joh 7_{42}. †**Act 13_{26}**: cf. Act 10_{36}.

***Act 13_{33}**: (*ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ* [*ἐν τῷ πρώτῳ ψ. γέγρ.* DOr]·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* [+ *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς* DS^{pmg}].

[**Lc 3_{22}**: (*ἐγένετο ... καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι·*) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* D It]

Ps $2_{7.8}$ אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ׃ 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃

LXX *Κύριος εἶπεν πρός μέ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· 8 αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα* [*πέρα* A] *τῆς γῆς*.

***Act 13_{34}**: (οὕτως *εἴρηκεν ὅτι*) *δώσω ὑμῖν* [MT. LXX +] *τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά*.

Js 55_{3} וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים׃

LXX *καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά*.

***Act 13_{34-37}**: cf. Act 2_{27}. †**Act 13_{36}**: cf. Act 2_{29}.

Act 13_{39}: *ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται*.

Hb 2_4 : וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃

LXX ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

***Act** $\mathbf{13_{41}}$: ($_{40}$ βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις·) ἴδετε [ἀκούσατε C] [MT +], οἱ καταφρονηταί, [καὶ ἐπιβλέψατε ES[p]] καὶ θαυμάσατε [-σετε ℵ, om κ. ϑ. E] [MT. LXX +] καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον [+ ὃ ἐγὼ ℵ] ἐργάζομαι ἐγὼ [ἐγὼ ἐργ. CE, om εγω Cop] ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον [om εργ. DES[sch. p]] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γεῖται A, -γήσεται D*] ὑμῖν.

Hb 1_5 רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃

LXX ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε [-σετε Q*] θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ [om εργον εγω Q*] ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν [ἡμῶν ℵ*] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γήσηται ℵ*Q[a], -γήσεται Q*, + ὑμῖν ℵ[c.a]AQ[mg]].

***Act** $\mathbf{13_{47}}$: (οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος·) [ἰδοὺ DE] τέθεικά σε [LXX +] εἰς φῶς [φῶς τέθεικά σε D] ἐθνῶν [τοῖς ἔθνεσιν D[gr]] τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν [MT +] [+ gentibus S[p]] ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Lc $\mathbf{2_{32}}$: φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.

Joh $\mathbf{1_{8.9}}$: οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. $_9$ ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. cf. Mt 11_3.

Joh $\mathbf{3_{19}}$: τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον.

Joh $\mathbf{8_{12}}$; $\mathbf{9_5}$: ἐγώ εἰμι τὸ φῶς [9_5 : φῶς εἰμι] τοῦ κόσμου.

Joh $\mathbf{12_{35.36.46}}$: ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε. $_{36}$ ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς. $_{46}$ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα.

Mt $\mathbf{5_{14}}$: ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

Js 49_6 : וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃

LXX ἰδοὺ δέδωκά [τέθ[ε]ικά ℵAQ*] σε εἰς διαθήκην γένους [om εις διαθ. γεν. AQ*], εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

'Ιεσσαί, *ἄνδρα* [om *ανδρα* B*] *κατὰ τὴν καρδίαν μου*, *ὃς* [om *ανδρα — ος* E?] *ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.*

Ps 89_{21} מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי׃
LXX *εὗρον Δαυεὶδ τὸν δοῦλόν μου.*
2S 23_{1} נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי׃
LXX *πιστὸς Δαυεὶδ υἱὸς 'Ιεσσαί.*
Ps 72_{20} כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃
LXX *ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυεὶδ τοῦ υἱοῦ 'Ιεσσαί.*
1S 13_{14} בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ׃ LXX *ζητήσει Κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.*
Js 44_{28} וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם׃
LXX *πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει.*

Act 13_{23}: cf. Joh 7_{42}. †**Act 13_{26}**: cf. Act 10_{36}.

***Act 13_{33}**: (*ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ* [*ἐν τῷ πρώτῳ ψ. γέγρ.* D Or]·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* [+ *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς* DSᵖᵐᵍ].

[**Lc 3_{22}**: (*ἐγένετο . . . καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι*·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* D It]

Ps $2_{7.8}$ אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ׃ 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃
LXX *Κύριος εἶπεν πρὸς μέ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·* 8 *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα* [*πέρα* A] *τῆς γῆς.*

***Act 13_{34}**: (*οὕτως εἴρηκεν ὅτι*) *δώσω ὑμῖν* [MT. LXX +] *τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

Js 55_{3} וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים׃
LXX *καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

***Act 13_{34-37}**: cf. Act 2_{27}. †**Act 13_{36}**: cf. Act 2_{29}.

Act 13_{39}: *ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.*

Hb 2_4 :וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה
LXX ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

***Act** 13_{41}: ($_{40}$ βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις·) ἴδετε [ἀκούσατε C] [MT +], οἱ καταφρονηταί, [καὶ ἐπιβλέψατε ES^p] καὶ θαυμάσατε [-σετε ℵ, om κ. ϑ. E] [MT. LXX +] καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον [+ ὃ ἐγὼ ℵ] ἐργάζομαι ἐγὼ [ἐγὼ ἐργ. CE, om εγω Cop] ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον [om εργ. DES$^{sch. p}$] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γεῖται A, -γήσεται D*] ὑμῖν.
Hb 1_5 רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר:
LXX ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε [-σετε Q*] θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ [om εργον εγω Q*] ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν [ἡμῶν ℵ*] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γήσηται ℵ*Q^a, -γήσεται Q*, + ὑμῖν ℵ$^{c.a}$AQ^{mg}].

***Act** 13_{47}: (οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος·) [ἰδοὺ DE] τέθεικά σε [LXX +] εἰς φῶς [φῶς τέθεικά σε D] ἐθνῶν [τοῖς ἔθνεσιν D^{gr}] τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν [MT +] [+ gentibus S^p] ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
Lc 2_{32}: φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.
Joh $1_{8.9}$: οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. $_9$ ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. cf. Mt 11_3.
Joh 3_{19}: τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον.
Joh 8_{12}; 9_5: ἐγώ εἰμι τὸ φῶς [9_5: φῶς εἰμι] τοῦ κόσμου.
Joh $12_{35.36.46}$: ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε. $_{36}$ ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς. $_{46}$ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα.
Mt 5_{14}: ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.
Js 49_6 :וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ
LXX ἰδοὺ δέδωκά [τέθ[ε]ικά ℵAQ*] σε εἰς διαθήκην γένους [om εις διαθ. γεν. AQ*], εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

'Ιεσσαί, ἄνδρα [om *ανδρα* B*] *κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς* [om *ανδρα — ος* E?] *ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.*

Ps 89_{21} מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי׃

LXX *εὗρον Δαυεὶδ τὸν δοῦλόν μου.*

2S 23_{1} נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי׃

LXX *πιστὸς Δαυεὶδ υἱὸς 'Ιεσσαί.*

Ps 72_{20} כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃

LXX *ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυεὶδ τοῦ υἱοῦ 'Ιεσσαί.*

1S 13_{14} בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ׃ LXX *ζητήσει Κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.*

Js 44_{28} וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם׃

LXX *πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει.*

Act 13_{23}: cf. Joh 7_{42}. †**Act 13_{26}**: cf. Act 10_{36}.

***Act 13_{33}**: (*ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ* [*ἐν τῷ πρώτῳ ψ. γέγρ.* D Or]·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* [+ *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς* DS[pmg]].

[**Lc 3_{22}**: (*ἐγένετο . . . καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι*·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* D It]

Ps $2_{7.8}$ אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם
יְלִדְתִּיךָ׃ 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃

LXX *Κύριος εἶπεν πρὸς μέ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·* 8 *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα* [*πέρα* A] *τῆς γῆς.*

***Act 13_{34}**: (*οὕτως εἴρηκεν ὅτι*) *δώσω ὑμῖν* [MT. LXX +] *τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

Js 55_{3} וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים׃

LXX *καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

***Act 13_{34-37}**: cf. Act 2_{27}. †**Act 13_{36}**: cf. Act 2_{29}.

Act 13_{39}: *ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.*

Hb 2_{4} וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃
LXX ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

***Act 13_{41}**: (40 *βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις·*) *ἴδετε* [*ἀκούσατε* C] [MT +], *οἱ καταφρονηταί,* [*καὶ ἐπιβλέψατε* ESp] *καὶ θαυμάσατε* [-*σετε* ℵ, om *κ. θ.* E] [MT. LXX +] *καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον* [+ *ὃ ἐγὼ* ℵ] *ἐργάζομαι ἐγὼ* [*ἐγὼ ἐργ.* CE, om *εγω* Cop] *ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον* [om *εργ.* DES[sch. p]] *ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται* [-*γεῖται* A, -*γήσεται* D*] *ὑμῖν.*

Hb 1_{5} רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃

LXX *ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε* [-*σετε* Q*] *θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ* [om *εργον εγω* Q*] *ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν* [*ἡμῶν* ℵ*] *ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται* [-*γήσηται* ℵ*Qa, -*γήσεται* Q*, + *ὑμῖν* ℵc.aAQmg].

***Act 13_{47}**: (*οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος·*) [*ἰδοὺ* DE] *τέθεικά σε* [LXX +] *εἰς φῶς* [*φῶς τέθεικά σε* D] *ἐθνῶν* [*τοῖς ἔθνεσιν* Dgr] *τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν* [MT +] [+ gentibus Sp] *ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.*

Lc 2_{32}: *φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.*

Joh $1_{8.9}$: *οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.* 9 *ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.* cf. Mt 11_{3}.

Joh 3_{19}: *τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον.*

Joh 8_{12}; 9_{5}: *ἐγώ εἰμι τὸ φῶς* [9_{5}: *φῶς εἰμι*] *τοῦ κόσμου.*

Joh $12_{35.36.46}$: *ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε.* 36 *ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς.* 46 *ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα.*

Mt 5_{14}: *ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.*

Js 49_{6} וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃

LXX *ἰδοὺ δέδωκά* [*τέθ*[*ε*]*ικά* ℵAQ*] *σε εἰς διαθήκην γένους* [om *εις διαθ. γεν.* AQ*], *εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.*

Ἰεσσαί, ἄνδρα [om *ανδρα* B*] *κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς* [om *ανδρα—ος* E?] *ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.*

Ps 89_{21} מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי׃

LXX *εὗρον Δαυεὶδ τὸν δοῦλόν μου.*

2S 23_{1} נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי׃

LXX *πιστὸς Δαυεὶδ υἱὸς Ἰεσσαί.*

Ps 72_{20} כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃

LXX *ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυεὶδ τοῦ υἱοῦ Ἰεσσαί.*

1S 13_{14} בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ׃ LXX *ζητήσει Κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.*

Js 44_{28} וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם׃

LXX *πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει.*

Act 13_{23}: cf. Joh 7_{42}. †Act 13_{26}: cf. Act 10_{36}.

---

*Act 13_{33}: (*ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ* [*ἐν τῷ πρώτῳ ψ. γέγρ.* D Or]·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* [+ *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς* DS[pmg]].

[Lc 3_{22}: (*ἐγένετο . . . καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι*·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* D It]

Ps $2_{7.8}$ אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ׃ 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃

LXX *Κύριος εἶπεν πρὸς μέ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·* 8 *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα* [*πέρα* A] *τῆς γῆς.*

---

*Act 13_{34}: (*οὕτως εἴρηκεν ὅτι*) *δώσω ὑμῖν* [MT. LXX +] *τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

Js 55_{3} וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים׃

LXX *καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

---

*Act 13_{34-37}: cf. Act 2_{27}. †Act 13_{36}: cf. Act 2_{29}.

Act 13_{39}: *ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.*

Hb 2_4 וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃
LXX ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

***Act** 13_{41}: (40 βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις·) ἴδετε [ἀκούσατε C] [MT +], οἱ καταφρονηταί, [καὶ ἐπιβλέψατε ES[p]] καὶ θαυμάσατε [-σετε ℵ, om κ. θ. E] [MT. LXX +] καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον [+ ὃ ἐγὼ ℵ] ἐργάζομαι ἐγὼ [ἐγὼ ἐργ. CE, om εγω Cop] ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον [om εργ. DES[sch. p]] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γεῖται A, -γήσεται D*] ὑμῖν.

Hb 1_5 רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעַל פֹּעֵל
בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃

LXX ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε [-σετε Q*] θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ [om εργον εγω Q*] ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν [ἡμῶν ℵ*] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γήσηται ℵ*Q[a], -γήσεται Q*, + ὑμῖν ℵ[c.a]AQ[mg]].

***Act** 13_{47}: (οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος·) [ἰδοὺ DE] τέθεικά σε [LXX +] εἰς φῶς [φῶς τέθεικά σε D] ἐθνῶν [τοῖς ἔθνεσιν D[gr]] τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν [MT +] [+ gentibus S[p]] ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Lc 2_{32}: φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.

Joh $1_{8.9}$: οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. cf. Mt 11_3.

Joh 3_{19}: τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον.

Joh 8_{12}; 9_5: ἐγώ εἰμι τὸ φῶς [9_5: φῶς εἰμι] τοῦ κόσμου.

Joh $12_{35.36.46}$: ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε. 36 ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς. 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα.

Mt 5_{14}: ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

Js 49_6 וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃
LXX ἰδοὺ δέδωκά [τέθ[ε]ικά ℵAQ*] σε εἰς διαθήκην γένους [om εις διαθ. γεν. AQ*], εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Ἰεσσαί, *ἄνδρα* [om *ανδρα* B*] *κατὰ τὴν καρδίαν μ ο υ*, *ὃ ς* [om *ανδρα — ος* E?] *ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.*

Ps 89_{21} מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי׃

LXX *εὗρον Δαυεὶδ τὸν δοῦλόν μου.*

2S 23_{1} נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי׃

LXX *πιστὸς Δαυεὶδ υἱὸς Ἰεσσαί.*

Ps 72_{20} כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃

LXX *ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυεὶδ τοῦ υἱοῦ Ἰεσσαί.*

1S 13_{14} בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ׃ LXX *ζητήσει Κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.*

Js 44_{28} וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם׃

LXX *πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει.*

Act 13_{23}: cf. Joh 7_{42}. †**Act 13_{26}**: cf. Act 10_{36}.

***Act 13_{33}**: (*ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ* [*ἐν τῷ πρώτῳ ψ. γέγρ.* D Or]·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* [+ *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς* DSᵖᵐᵍ].

[**Lc 3_{22}**: (*ἐγένετο . . . καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι*·) *υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* D It]

Ps $2_{7.8}$ אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ׃ 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃

LXX *Κύριος εἶπεν πρὸς μέ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·* 8 *αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα* [*πέρα* A] *τῆς γῆς.*

***Act 13_{34}**: (*οὕτως εἴρηκεν ὅτι*) *δ ώ σ ω ὑμῖν* [MT. LXX +] *τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

Js 55_{3} וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים׃

LXX *καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια Δαυεὶδ τὰ πιστά.*

***Act 13_{34-37}**: cf. Act 2_{27}. †**Act 13_{36}**: cf. Act 2_{29}.

Act 13_{39}: *ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.*

Hb 2_4 וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃
LXX ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

***Act 13_{41}**: ($_{40}$ βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις·) ἴδετε [ἀκούσατε C] [MT +], οἱ καταφρονηταί, [καὶ ἐπιβλέψατε ES^p] καὶ θαυμάσατε [-σετε ℵ, om κ. θ. E] [MT. LXX +] καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον [+ ὃ ἐγὼ ℵ] ἐργάζομαι ἐγὼ [ἐγὼ ἐργ. CE, om εγω Cop] ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον [om εργ. DES$^{sch. p}$] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γεῖται A, -γήσεται D*] ὑμῖν.
Hb 1_5 רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי־יְסֻפָּר׃
LXX ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε [-σετε Q*] θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ [om εργον εγω Q*] ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν [ἡμῶν ℵ*] ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται [-γήσηται ℵ*Q^a, -γήσεται Q*, + ὑμῖν ℵ$^{c.a}$AQ^{mg}].

***Act 13_{47}**: (οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος·) [ἰδοὺ DE] τέθεικά σε [LXX +] εἰς φῶς [φῶς τέθεικά σε D] ἐθνῶν [τοῖς ἔθνεσιν D^{gr}] τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν [MT +] [+ gentibus S^p] ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
Lc 2_{32}: φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.
Joh $1_{8.9}$: οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. $_9$ ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. cf. Mt 11_3.
Joh 3_{19}: τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον.
Joh 8_{12}; 9_5: ἐγώ εἰμι τὸ φῶς [9_5: φῶς εἰμι] τοῦ κόσμου.
Joh $12_{35.36.46}$: ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε. $_{36}$ ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς. $_{46}$ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα.
Mt 5_{14}: ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.
Js 49_6 וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃
LXX ἰδοὺ δέδωκά [τέθ[ε]ικά ℵAQ*] σε εἰς διαθήκην γένους [om εις διαθ. γεν. AQ*], εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Js 42$_6$ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם לְאוֹר גּוֹיִם׃
LXX *καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην γένους* [+ *εἰς φῶς ἐθνῶν* B$^{ab\,mg}$ ℵ$^{c.b}$AQΓ, + *μου εἰς φ. ἐθν.* ℵ*].

Act 13$_{51}$: cf. Mt 10$_{14}$.

Act 14$_{10}$: *ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει.* Js 35$_6$. cf. Mt 11$_5$.
Act 26$_{16}$: *ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου.*
Ez 2$_1$ עֲמֹד עַל־רַגְלֶיךָ׃ LXX *στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου.*

Act 14$_{14}$: cf. Mt 26$_{65}$. †**Act 14$_{15}$**: cf. Act 4$_{24}$.

Act 14$_{16}$: *εἴασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.* Ps 81$_{13}$; 147$_{20(9)}$.

Act 14$_{17}$: *οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς κτλ.*
Jr 5$_{24}$; Ps 65$_{11.12}$; 104$_{13\,ss}$; 147$_{8.9}$.

Act 15$_1$: cf. Lc 1$_{59a}$. **Act 15$_8$**: cf. Lc 16$_{15a}$.
Act 15$_{10}$: cf. Act 5$_9$.

***Act 15$_{16.17}$**: ($_{15}$ *καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται·*) *μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω* [*ἐπιστρ.* D] *καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ τὴν πεπτωκυῖαν,* [MT. LXX +] *καὶ τὰ κατεστραμμένα* [-*στρεμμένα* B, -*σκαμμένα* ACD, *ἀνεσκαμμένα* E] *αὐτῆς ἀνοικοδομήσω* [*οἰκοδ.* C^{*vid}] *καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,* [MT. LXX +] $_{17}$ *ὅπως ἂν* [om *αν* E] *ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον* [*τὸν θεόν* D], *καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει κύριος* [+ *ὁ* ℵ^{c}ACD^{2}E] *ποιῶν ταῦτα* [+ *πάντα* S^{sch}, *πάντα ταῦτα* ES^{p}] $_{18}$ *γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος* [+ *ἐστι τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ* ES^{p}, nota sunt a saeculo opera dei S^{sch}, *γνωστὸν ἀπ' αἰῶνος* [+ *ἐστιν* D] *τῷ κυρίῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ* ADS$^{p\,mg}$Ir].
Am 9$_{11.12}$ בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת־סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת וְגָדַרְתִּי

אֶת־פִּרְצֵיהֶן וַהֲרִסֹתָיו אָקִים וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם׃ 12 לְמַעַן יִירְשׁוּ
אֶת־שְׁאֵרִית אֱדוֹם וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה
עֹשֶׂה זֹּאת׃

LXX *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ τὴν* [*κατα-* Q*vid]*πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς* [*αὐτῶν* Qmg], *καὶ τὰ κατεσκαμμένα* [*κατεστραμμένα* Ab Q*] *αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος,* 12 *ὅπως* [+ *ἂν* A] *ἐκζητήσωσιν* [*-σουσιν* Qa] *οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων* [+ *τὸν κύριον* A], *καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει Κύριος* [+ *ὁ θεὸς* A] *ὁ ποιῶν* [om *πάντα* AB] *ταῦτα.*

Jr 12_{15} וְהָיָה אַחֲרֵי נָתְשִׁי אוֹתָם אָשׁוּב וְרִחַמְתִּים׃

LXX *καὶ ἔσται μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν με αὐτοὺς ἐπιστρέψω καὶ ἐλεήσω αὐτούς.*

Act $15_{20.29}$: *τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος* [*καὶ ὅσα κτλ*]. 29 *ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας* [*καὶ ὅσα κτλ* cf. Mt 7_{12}].

Act 21_{25}: *φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ πορνείαν.*

Ex 20_{3-5}; 34_{14-17}; Lv 3_{17}; 5_{2}; 17_{10-16}; 18_{6-23}; Dt 5_{7-9}; $12_{16.23-25}$.

Act $17_{2.3}$: cf. Lc $24_{26\,ss}$.

†**Act** 17_{24}: cf. Act 4_{24}; Mt 11_{25}; Act 7_{48}.

Act 17_{25}: *οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος.* Ps 50_{9-13}.

αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα.

Gn 2_{7} וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים׃ LXX *καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς.*

Js 42_{5} נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ׃

LXX *διδοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς καὶ πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν.*

Pr 24_{12} נֹצֵר נַפְשְׁךָ׃ LXX *ὁ πλάσας πνοὴν πᾶσιν.*

Act 17_{26}: *ἐποίησέν τε ἐξ ἑνὸς* [+ *αἵματος* DESsch. p Ir] *πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου*

τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν. cf. Lc 12_{56}.

Gn 1_{27}; $2_{7.18.21-25}$; 5_{2}. cf. Mt 19_{4}; Joh 20_{22}.

Dt 32_{8} בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת
עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

LXX *ὅτε διεμέριζεν ὁ Ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ.*

Job 12_{23} מַשְׂגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם שֹׁטֵחַ לַגּוֹיִם וַיַּנְחֵם׃

LXX [*πλανῶν ἔθνη καὶ ἀπολλύων αὐτά,* B[ab] א A] *καταστρωννύων ἔθνη καὶ καθοδηγῶν αὐτά.*

---

†**Act 17_{27}**: *ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ κτλ* cf. Mt $7_{7.8}$.

καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.

Jr 23_{23} הַאֱלֹהֵי מִקָּרֹב אָנִי נְאֻם־יְהוָֹה וְלֹא אֱלֹהֵי מֵרָחֹק׃

LXX *θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν.*

Ps 91_{15} עִמּוֹ־אָנֹכִי בְצָרָה׃

LXX *μετ᾽ αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει.*

Ps 145_{18} קָרוֹב יְהוָֹה לְכָל־קֹרְאָיו׃

LXX *ἐγγὺς Κύριος πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν.*

Act 17_{29}: *γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.*

Gn 1_{27}; Js 40_{18-26}; 41_{29}; 44_{9-20}; Jr 2_{26-28}; 10_{1-16}; $51(28)_{15-19}$; Dn $5_{4.23}$; Sap 15_{15-19}; Ep Jr (Bar $6)_{50}$.

---

†**Act 17_{31}**: *μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ.*

Ps 9_{9} וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק׃

LXX *καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ.*

Ps 96_{13}; 98_{9} כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק׃

LXX *ὅτι ἔρχεται* [97_{9} *ἥκει*] *κρῖναι τὴν γῆν· κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ.*

---

†**Act 18_{6}**: cf. Mt 23_{35}.

Act $18_{9.10}$: cf. Lc $1_{13a.30}$; Act 9_{10}.

Act 18_{18}: *κειράμενος κτλ.* cf. Act 21_{23-27}.

Act 19_{26}: *οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι.*

Js 41_{29} אֶפֶס מַעֲשֵׂיהֶם רוּחַ וָתֹהוּ נִסְכֵּיהֶם׃ LXX [*ϑ' τὰ ἔργα αὐτῶν ἄνεμος καὶ κενὸν τὸ χώνευμα αὐτῶν*].

Jr $10_{14.15}$; $51_{17.18}$ שֶׁקֶר נִסְכּוֹ וְלֹא־רוּחַ בָּם׃ 15 הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים׃

LXX $10_{14.15}$; $28_{17.18}$ *ψευδῆ ἐχώνευσεν* [28_{17} *-σαν*], *οὐκ ἔστιν πνεῦμα ἐν αὐτοῖς.* 15 (18) *μάταιά ἐστιν ἔργα ἐνπεπαιγμένα* [28_{18} *μεμωκημένα*].

Ep Jr (Bar 6) (14. 22. 28.) 50. (51. 64. 68) *φανερὸν ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ ϑεοὶ ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνϑρώπων.* cf. Act 17_{29}.

Act 20_{10}: ὁ *Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συνπεριλαβὼν εἶπεν· μὴ ϑορυβεῖσϑε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.*

1R 17_{21} (Elia) וַיִּתְמֹדֵד עַל־הַיֶּלֶד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים .. . . . תָּשָׁב־נָא נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד הַזֶּה עַל־קִרְבּוֹ׃

LXX *καὶ ἐνεφύσησεν τῷ παιδαρίῳ τρίς, . . ., ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν.*

2R 4_{34} (Elisa) וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל־הַיֶּלֶד וַיָּשֶׂם פִּיו עַל־פִּיו וְעֵינָיו עַל־עֵינָיו וְכַפָּיו עַל־כַּפָּו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיָּחָם בְּשַׂר הַיָּלֶד׃

LXX *καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήϑη ἐπὶ τὸ παιδάριον, καὶ ἔϑηκεν τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφϑαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφϑαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ διέκαμψεν ἐπ' αὐτόν· καὶ διεϑερμάνϑη ἡ σὰρξ τοῦ παιδαρίου.*

Act 20_{28}: *προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔϑετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ϑεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου.* Js 40_{11}; Jr 2_{8}; Ez 34_{2}.

Ps $74_{1.2}$ יֶעְשַׁן אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ׃ 2 זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ׃

LXX *ὠργίσϑη ὁ ϑυμός σου ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου;* 2 *μνήσϑητι τῆς συναγωγῆς σου ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς· ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου.*

Act 20_{32}: *δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.*

Dt $33_{3.4}$ כָּל־קְדֹשָׁיו׃ 4 מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃

LXX *πάντες οἱ ἡγιασμένοι.* 4 *κληρονομίαν συναγωγαῖς Ἰακώβ.*

Act 21$_{23-27}$ (18$_{18}$; 24$_{18}$): *εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ᾽ ἑαυτῶν·* 24 *τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ᾽ αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλήν.* 26 *τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.* 27 *ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι.*

Nm 6$_{2-21}$ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר
לַיהוָֹה׃ 9 וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ׃
10 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבִא וגו׳ 13 בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ׃ 14 וְהִקְרִיב
אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָֹה׃ 16 וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָֹה׃

LXX *ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὅς ἐὰν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν Κυρίῳ κτλ.* 9 *καὶ ξυρήσεται τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ· τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ξυρηθήσεται.* 10 *καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει κτλ.* 13 *ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσῃ ἡμέρας εὐχῆς αὐτοῦ.* 14 *καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ Κυρίῳ.* 16 *καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς ἔναντι Κυρίου.*

Act 21$_{25}$: cf. Act 15$_{20.29}$.

Act 21$_{28}$; 24$_{6}$: *ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κεκοίνωκεν τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.* 24$_{6}$: *ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασεν βεβηλῶσαι.* Ez 44$_{7}$. — cf. Act 6$_{13}$.

Act 22$_{7}$: cf. Mt 17$_{6}$. †Act 22$_{14}$: cf. Mt 22$_{32}$.

Act 22$_{13}$: *ἀνάβλεψον. ἀνέβλεψα.* Js 61$_{1}$. cf. Mt 11$_{5}$.

Act 23$_{3a}$: *τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε.* cf. Act 12$_{23}$; 1S 25$_{38}$. — cf. Ez 13$_{10-16}$.

Act 23$_{3b}$: cf. Joh 7$_{24}$.

---

*Act 23$_{5}$: (*γέγραπται γὰρ ὅτι*) *ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.*

Joh 18$_{22.23}$: *εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ;* 23 *ἀπ-*

εκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ.

Ex 22_{27} וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר׃

LXX $_{28}$ *καὶ ἄρχοντας* [*ἄρχοντα* Luc] *τοῦ λαοῦ σου οὐ κακῶς ἐρεῖς* [*οὐκ ἐρεῖς κακῶς* AF Luc].

Act 24_6: cf. Act 21_{28}. **Act 24_{15}**: cf. Mt 25_{46}; 27_{52}.
Act 24_{18}: cf. Act 21_{23-27}. **Act 26_{16}**: cf. Act 14_{10}.

Act 26_{14}: *σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.*

Ps Sal 16_4 *ἔνυξέν με ὡς κέντρον ἵππου.*

---

†**Act $26_{17.18}$**: *ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ* [*ἐξ-* C]*ἀποστέλλω σε* $_{18}$ *ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν* [*ὀφθ. τυφλῶν* E], *τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς.* Js 35_5; 61_1. cf. Mt 11_5.

Jr 1_8 לְהַצִּלֶךָ׃ LXX *τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε.*

1Ch 16_{35} וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם׃

LXX *καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν.*

Jr 1_7 כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֲךָ תֵּלֵךְ׃

LXX *ὅτι πρὸς πάντας οὓς ἐὰν ἐξαποστείλω σε πορεύσῃ.*

Js $42_{7.16}$ לִפְקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת׃ $_{16}$ וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא
יָדָעוּ . . . אָשִׂים מַחְשָׁךְ לִפְנֵיהֶם לָאוֹר׃

LXX *ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν.* $_{16}$ *καὶ ἄξω τυφλοὺς ἐν ὁδῷ ᾗ οὐκ ἔγνωσαν, . . . ποιήσω αὐτοῖς τὸ σκότος εἰς φῶς.*

Act 27_9: cf. Lv 16_{29}. **Act $27_{23.24}$**: cf. Lc $1_{13a.30}$; Act 9_{10}.
Act 27_{34}: cf. Mt $10_{29.30}$. ***Act $28_{26.27}$**: cf. Mt 13_{13-15}.
†**Act 28_{28}**: cf. Mt 8_{11}; Lc $2_{30.31}$.

Stellenverzeichnis.

(Die neutest. Parallelen und blosse Verweisungen auf alttest. Stellen sind nicht berücksichtigt, die kanonischen Schriften des A.T.s nur nach dem MT zitiert.)

Gn 11: A424. — 2: L135a. — 1.3: J11ss. — 27: M194. — 27: J2022; A1725. — 8.9: L2343. — 23.24: M195. — 31: M1016. — 4: J844. — 51: M11. — 2: M194. — 68: L130. — 76.7: M2438.39. — 1024; 1112: L336. — 31.32: A74. — 121: A73. — 3: A325. — 5: A 74b. — 7: A72.5b. — 1315: A75b. — 151: A910. — 2: A75b. — 2.8: L229. — 8: L118. — 13.14: A76.7. — 171: A72. — 7: L155. — 8: A 75b.45. — 10.12: L159a. — 19: M121. — 184: L744. — 11: L118. — 14: M1926. — 18: A325. — 1915.24.25: L1729. — 17.26: M2418. — 214: L159a. — 225: M2636. — 6: J1917. — 16: L173. — 18: A325. — 2316.20: A716. — 243: M2663b. — 2522: L141.44. — 24: L157. — 264: A325. — 11: M2666. — 24: L113a.30. — 2812: J151. — 14: A325. — 3023: L125. — 3318.19: A716. — 3711: L219. — 11.28: A79. — 388: M2224. — 392.21: A79.10. — 4113: A16. — 37ss: A710. — 54: A711. — 55: J25. — 421ss: A712. — 5: A711. — 451: A713a. — 466: A715. — 27: A714. — 484: A75b.45. — 21.22: J45. — 4929.30: A716. — 33: A715. — 5010: A82. — 13: A716.

Ex 15: A714. — 6: A715. — 7.8: A717.18. — 9.10.22: A719. — 22: A720. — 3.5.10: A721. — 11.12: A723.24. — 13.14: A726ss. — 15. 22: A729. — 22: A76. — 24: A734. — 31.2: A730.35. — 3ss: A731.32. 5ss: A733.34. — 6.15.16: M2232. — 10: A736. — 12: A77. — 410: A 722. — 19: M220; A734. — 31: L168b. — 65: A734. — 6: A1317. — 73: A736. — 811: A320. — 15: L1120. — 912: M2710. — 1022: M2745. — 121ss: Mc1412. — 5: J129.36. — 11: L1235. — 16: L2356. — 40. 41: A76. — 46: J1936. — 132: L223. — 18: A736. — 164.15: J631ss. — 29: A112. — 172.7: A59. — 183.4: A729. — 192.3.16.17: A738a. — 5: J111. — 209.10: M122. — 11: A424. — 12ss: M1918.19a. — 2112: M521b. — 17: M154b. — 24: M538. — 37; 223: L198. — 27: A235. — 2320: M1110. — 248: M2628. — 17: J114. — 251.9.40: A744b. —

8: J114. — **28**41: J1719. — **30**11ss: M1724. — **32**1. 23: A740. — 4. 6: A741. — **33**3. 5: A751. — 13. 18: J1421. — 20. 23: J118. — **34**6: J116. 17. — 19: L223. — 25: M2757ss. — 28: M42.

Lv 213: Mc949. — **12**2. 4: L222. — 3: L159a. — 8: L224. — **13**45. 46: L1712. — 49: M84. — **18**5: M1916. 17. 20. — **19**12: M533a. — 15: L2021; J724. — 17: M1815. — 17. 18: M543. — 18: M1919b. — **20**9: M2666. — 10: J85. — 21: M144. — **23**29: A323. — 33ss: J72. 14. 37. — 40: M218. — **24**9: M124. — 16: M2665. 66. — 20: M538. — **26**11: J114. — 41: A751. — 42: L172. 73.

Nm **6**2ss: A2123ss. — 3: L115a. — **9**12: J1936. — **14**3: A739. — 22: A59. — 33: A736. — **18**15: L223. — **19**2: Mc112. — **20**29: L229. — **21**9: J314a. — **24**17: M22. — **27**14: A751. — 17: M936. — **28**9. 10: M125. — **30**3: M533b. — **35**5: A112. — 30: Mc1456. 59.

Dt **1**16. 17: J724. — 31: A1318. — **2**5: A75a. — 25: A25. — **4**12: J118. — 23: A741. — 29: M77. 8. — 34. 37: A 1317. — 35: M2237. — **5**13. 14: M122. — 15: A1317. — 16. 17: M1918. 19a. — **6**4. 5: M 2237. — 13: M410. — 16: M47. — **7**1: A1319. — 6: J111. — **8**3: M44. — **9**6: A751. — 10: A738. — **10**17: L2021. — 22: A714. — **12**12: A821a. — **13**2. 3: M2411. 24. — **15**4: A434. — 11: M2611. — **16**2: Mc1412. — 18ss: J724. — **17**3: A742a. — 6: Mc1456. 59. — 7: J87. — **18**13: M548. — 15: M317; 1614. — 15. 16. 19: A322. 23. — **19**15: M1816; Mc 1456. 59. — 21: M538. — **21**3: Mc112. — 6. 7: M2724. — 22. 23: M 2757ss. — **22**22ss: J85. — **23**19: M276. — 22: M533b. — 26: M121. — **24**1: M531. — 14: M1918. 19a. — **25**5: M2224. — 12: M530. — **28**12: M211. — 25: J735. — 64: L2124b. — **29**3: Mc818. — **30**4: M 2431b; J735. — 12: J313. — **32**5: M1717. — 8: A1726. — 35: L2122. — 39: M2237; J521; 824. 28. — 47: M1916. 17. 20. — **33**2: M1341a. — 3. 4: A2032. — 16: A730. 35.

Jos 215: A925. — **7**1: A52. 3. — 19: J924. — **14**1: A1319. — **24**27: A54. — 32: A716.

Jud 531: M1343. — **6**23: L105. — **11**24: A1319. — 36: L187. 8a. — **13**3. 5: M121; 223. — **16**17: Mc124b.

1S **1**11: L115a. 48. — 17: Mc534. — **2**1: L146. 47. — 5: L153. — 6: J521. — 7. 8: M2312. — 10: L169; J314b. — 26: L180. — **13**14: A1322b. — **14**45: M1029. 30. — **15**22: Mc1233. — 25: J129. — **16**7: L1615a. — **21**7: M123. 4. — 13: L166a. — **25**28: J129.

2S **1**16: M2335. — **2**24: A826. — **3**28: M2724. — **5**2: M26. — **6**3: M2760. — **7**12ss: M317. — **15**9: Mc534. — **17**23: M275. — **21**17: J535. — **22**3: L169. — 6: A224. — 18: L171. 74. — **23**1: A1322b. — 2: M2248. — **24**17: A1223.

1R 210: A229. — **6**1. 2: A747. — **10**1ss: M1242. — **17**1: L425.

— 8ss: L426. — 18: M829. — 21: A2010. — 23: L715. — 181. 2: L 425. — 12: A839. — 2216: M2663b. — 17: M936. — 19: L213.

2R 12. 3. 16: M1025. — 8: M34. — 10. 12: L954. — 211: Mc1619. — 16: A839. — 41: M1825. — 33: M66. — 34: A2010. — 36: L715. — 44: M1419. 20. — 51. 14: L427. — 7: J521. — 19: Mc534. — 619: M419. — 811: L1941. — 12: L1944a. — 918: M218. — 191: M2665. — 35: A1228. — 205. 8: M1621. — 2325: M2237.

Js 12: A1317. — 18: J72. 14. 37. — 22: A217. — 3: J422b. — 326: L1944a. — 51: M317. — 1. 2: M2133. — 8ss: M2313ss. — 9: A1122. — 61. 5: J1241. — 9. 10: M1313ss. — 712: A59. — 14; 88. 10: M123. — 14. 15: M2144. — 23; 91: M415. 16. — 2: J436. — 5: L214. — 6: L132b. 33. — 111: M228. — 2: M316. — 12: L234. — 1310: M2429. — 22: M2448. — 1411ss: M1123. — 192: M247. — 213: M248. — 224: M2675. — 2417: Mc1386. — 18: M2751. — 257: L230ss. — 2610: J321. — 17: M248. — 19: M115. — 20: M66. — 2713: M1341a. — 293: L1943. — 13: M158. 9. — 18. 19: M115. — 315: M2337. — 3324: M2628. — 344: M2429. — 5: J1712. — 15: M2428. — 16: J589a. — 354: M215. — 5. 6: M115. — 373: M248. — 16: A424. — 30; 387: L212. — 401: L225. — 3ss: M38. — 5: L230ss. — 9. 10: M215. — 11: L155. — 414: J858. — 8. 9: L154a. — 10. 14: L113a. 30. — 23: J1034; 1613b. — 29: A1926. — 421: M317. — 1ss: M1218ss. — 5: A424; 1725. — 6: A1347. — 7. 16: A2618. — 431: J103. 10ss. — 3: Mc124b. — 5: L113a. 30. — 10. 25: J824. 28. — 25: L177. — 441. 2. 21: M317. — 3: J737ss. — 6: J858. — 7: J1613b. — 28: A1322b. — 454: M317. — 6. 21: M2237. — 4613: L230ss. — 4812: J858. — 20: A18. — 496: J735; A18; 1347. — 10: J413. 14. — 12: M811. — 13: L 225. — 24. 25: M1229. — 503: M2745. — 6: M2667. — 522: M1014. — 7: A1036. — 10: L230ss. — 13: J314b; 739b. — 531: J1238. — 4: M 817. — 7. 8: A832. 33. — 7. 10ss: J129. 36. — 9: M2757ss. — 10. 12: J 1011ss. — 12: L2237; 2334a. — 5413: J645. — 551: M56; J737ss. — 3: A1334. — 6: M77. 8. — 567: M2113a. — 574: J1712. — 19: L214. — 585: M1121. — 6: L418; A823. — 7: M2535. 36. — 598: L179b. — 19: M811. — 601. 2: L178. — 4: A239. — 6: M211. — 611: M115. — 1. 2: L418. 19. — 2: M54. — 6211: M215; A18. — 6310: A751. — 16: J841. — 18: L2124c. — 647: J841. — 659ss: M2214. — 17: L2438. — 661. 2: A749. 50. — 7. 8: M248. — 14: J1622b. — 24: Mc948.

Jr 11. 2: L32. — 7. 8: A2617. — 8: L113a. 30. — 16: A741. — 218: J410. — 21: J151ss. — 316: L2438. — 17: J422b. — 512: A54. — 21: Mc818. — 610: A751. — 15: L1944b. — 16: M1128. 29. — 21: M2144. — 26: Mc1336. — 711: M2113b. — 16: J179. — 18: A742a. — 925: A751. — 1014. 15: A1926. — 15: L1944b. — 1119: J1917. — 20:

L1615a. — 127: M2338. — 15: A1516. — 1814: J786. — 1411: J179. — 14: M722. — 157: J785. — 9: M2745. — 1616: M419. — 1718: J 86. — 21: J510. — 181.2: M2710. — 1918: A742a. — 217: L2124a. — 225: M2338. — 2823: A1727. — 2529: Mc1336. — 2611: M2665.66. — 2715: M722. — 2913: M77.8. — 3115: M218. — 20: M317. — 25: M56. — 3133: M2628. — 34: L177. — 3233: M2710. — 17: A424. — 345: L229. — 17: J785. — 4610: L2122.24a. — 506: M106. — 19: A 16. — 5117.18: A1926. — 35: M2335.

Ez 11: M316. — 28: M176. — 21: A1410. — 314: A839. — 414: A1014. — 7233: Mc115. — 122: Mc818. — 1728: M1332. — 24: M 2312. — 187: M2535.36; L314. — 208.13.24: A739. — 2131: M2312. — 316: M1332. — 327.8: M2429. — 334.6.8: M2335. — 345: M936. — 533: J108.1033. — 12.16: M1812. — 17: M2532b. — 362533: J35. — 37533: J2022. — 9: M2431b. — 12.13: M2752. — 24: J108.1033. — 27: J114. — 401.2: M48. — 439: J114.

Hos 12: Mc11. — 62: M1621. — 6: M913. — 97: L2122. — 108: L2330. — 14: L1944a. — 111: M215. — 1313: M248. — 141: L1944a. — 4: A741. — 10: A1310.

Jo 210: M2429. — 3133: A2173. — 5: A289. — 413: Mc429. — 15: M2429. — 21: J114.

Am 216: Mc1452. — 525: A786. — 2533: A742b.43. — 89: M 2745. — 99: L2231. — 11.12: A1516.17.

Jon 21: M1240. — 3433: M1241. — 6: M1121.

Mi 18: A82. — 41: A217. — 2: J422b. — 7: L132.33. — 9.10: M248. — 51: J858. — 1.3: M26. — 2: M248; J1152. — 4: L214. — 615: J437. — 76: M1021. — 20: L155.

Nah 21: A1036. — 310: L1944a.

Hb 15: A1341. — 8: M2428. — 23: M113; 2448. — 4: A1339. — 11: L1940. — 318: L147.

Zeph 13: M1341b. — 5: A742a. — 313: J147.

Hg 11: M112. — 26.21: M2429.

Sach 210: M2431b. — 14: J114. — 612: M2661. — 15: A289. — 79: J724. — 86: M1926. — 99: M215. — 11: M2628. — 1112: M2615. — 13: M279.10. — 123: L2124c. — 10: J1937. — 1033: M2430a. — 137: M2631. — 145: M1341a. — 21: J216.

Ml 12.3: M543. — 11: M811. — 29: L2021. — 10: J841. — 31: M1110; Mc1336. — 20: L178. — 23.24: M1114.

Ps 21.2: A42533. — 2.6.7: M317. — 7.8: A1333. — 64: M2638. — 9: M723. — 710: L1615a. — 18: L138.5. — 88: M2116. — 99: A1781. — 152: A1035. — 16833: A22533. — 183: L169. — 5.6: A224.

— 18: L171.74. — 222: M2746. — 8: M2739. — 9: M2743a. — 16:
M2734.48. — 17: L2439. — 19: M2735. — 28: A325. — 231.2: J103.
10ss. — 5: L746. — 243.4: M58. — 255: J1613a. — 11: L1813. —
266: M2724. — 293: A72. — 316: L2346. — 322: J147. — 344: L
146. — 11: L153. — 21: J1936. — 3519: J1525. — 23: J2028. — 3610:
J14. — 3711: M55. — 3812: L2349. — 4110: Mc1418. — 14: L168a.
426.12: M2638. — 431: J850. — 5: M2638. — 456: A427. — 483: M
535b. — 498.9: M1626. — 5014: M533b. — 15: L525. — 23: L230ss.
517: J36. — 6213: M1627b. — 658.9: L2125b.26a — 6618: J931. —
673: L230. — 695: J1525. — 10: J217. — 22: M2734.48. — 23: Mc
1336. — 26: A116ss. — 7119: L149a. — 7210.11.15: M211. — 18: L
168a. — 20: A1322b. — 7318: M2724. — 741.2: A2028. — 781.2: M
1335. — 24: J631ss. — 37: A821b. — 41.56: A59. — 791: L2124c.—
826: J1034. — 889: L2349. — 894: M2214. — 4.5: A230. — 4.20:
M317. — 11: L151. — 20: J314b. — 21: A1322b. — 902: J838. —
9111.12: M46. — 13: L1019. — 15: A1727. — 16: L230. — 957: J103.
— 9613: A1731. — 982.3: L230ss. — 3: L154b. — 9: A1731. —
10317: L150. — 10412: M1332. — 30: L1256. — 1058ss: L172.73. —
21: A710. — 40: J631ss. — 43: M2214. — 10610: L171.74. — 14: A
59. — 16: Mc124b. — 21: L149a. — 45: L172.73. — 48: L168a. —
1073: M811. — 9: L153. — 10.14: L179a. — 20: A1036. — 1098: A
120b. — 25: M2739. — 28: L628. — 1101: M2244. — 1.5: M1928. —
4: L132b.33. — 1119: L149b.68b. — 1163: A224. — 11815: L151. —
16: J314b. — 20: J107.9. — 22.23: M2142. — 25.26: M219.15. — 26:
M118. — 119139: J217. — 176: M1812. — 1248: A424. — 1265.6: L
621b. — 1308: M121. — 1325: A746. — 11: A230. — 17: L169. —
1354: J111. — 1379: L1944a. — 1391: J735. — 14518: A1727. —
19: J931. — 1466: A424. — 1472: J735. — 9: M626. — 18: A1036.

Pr 128: M77.8. — 34: L180. — 616.17: L1615b. — 817: M77.8;
J1423a. — 22ss: J11ss. — 1012: L747. — 1529: J931. — 33: L2426.
— 165: L1615b. — 7: A1035. — 2412: M1627b; L1615a; A1725. —
293: L1513.30. — 23: M2312. — 304: J313.

Job 16: L119. — 511: M2312. — 1219: L152. — 23: A1726. —
229: L153. — 278.9: J931. — 318: J437. — 3222: L2021. — 3841:
M626. — 392: A224. — 30: M2428. — 422: M1926.

Ruth 16: L168b. — 418ss: M13ss.

Thr 315: A823. — 57: M215. — 418: Mc115.

Esth 39: Mc1241.43. — 414: J727. — 53: Mc623.

Du 228.29.45: M246. — 34.44: M2144. — 37: M613. — 36: M
1342.50. — 49.18: M1332. — 33: A16. — 710: L213. — 10.13.14: J

522. 27. — 13: M1023; 113. — 14: M2818. 20. — 22: Mc115. — 25: L 425. — 28: L219. — 810: L2124c. — 16: L119. 26. — 93: M1121. — 21: L119. 26. — 24: Mc 124b. — 26: M113. — 27: M243. 15. — 109: M176. — 12: L113a. 30. — 1131: M2415. — 41: M2410. — 121: M2421. — 2: M2546; J735. — 3: M1343. — 4: M243. — 7: L425. — 11: M2415.

Esr 32; 52: M112.

Neh 19: J735. — 31: J52. — 16: A229. — 763: L159b. — 96: A424. — 33: J321. — 36: J833. — 1033. 39: Mc1241. 43. — 131: M112. — 1318: M125.

1Ch 11ss: L334ss. — 34: M12. — 24: M13. — 310ss: M17ss. — 410: L166b. — 112: M26. — 1238: A432. — 1635: A2617. — 2410: L15. — 289: M77. 8. — 2911. 12: M613. — 17: L1615a.

2Ch 153: J333. — 6: M247. — 1816: M936. — 2419: M2334. — 2930: M1335. — 3017: J1155. — 333. 5: A742a.

Sap 11. 2: M77. 8. — 213. 17ss: M2743b. — 24: J844. — 37: L 1944b. 415: M2214. — 727: J1514. 15. — 94: J11ss. — 1227: J333. — 136: M77. 8. — 151: J333. — 3: J173. — 166: J314a. 15. — 20: J631ss.

Sir 25: Mc949. — 41: M1918. 19a. — 628: M1128. 29. — 735: M 2535. 36. — 153: J413. 14. — 178; 184: L149a. — 23: A59. — 247ss: J111. — 17: J151ss. — 21: J413. 14. — 282: M612. 14. 15. — 18: L2124a. — 3224: M1627b. — 4221: L149a. — 4614; L168b. — 481: J535. — 10: M1114. — 5123. 26. 27: M1128. 29.

Jdt 519: J735. — 812: A59. — 912: M1125. — 1318: L142.

Tb 21: A21. — 32: J724. — 3: L1518. 21. — 6: L229. — 46: J 321. — 15: M712. — 16: M2535. 36. — 1217: L105. — 19: A13. — 131. 2: J521. — 6: J321.

Bar 329: J313. — 437: M811. — 55: J1152. — 6(EpJr)50: A1926.

Bel 36. 39: A839.

1Mcc 154: M2415. — 258: Mc 1619. — 70: A82. — 39: A18. — 1351: M218. — 153: A16.

2Mcc 127: J735. — 432: A52. 3. — 527: Mc113b. — 719: A539. — 1232: A21. — 1514: M1614.

3Mcc 214: A613. — 721: L314.

PsSal 316: M2546. — 113. 4: J1152. — 139. 10: M2546. — 142: M2546; L2343. — 164: A2614. — 1723: M2742; L154a; J742. — 25: L2124c. — 34: M211.

OrMan fin. M613.

Inhalt.

Seite

Vorwort III
Abkürzungen V
Zur Vergleichung der Texte VI
Verbesserungen VI
1. Matthäus-Evangelium 1
2. Marcus-Evangelium 72
3. Lucas-Evangelium 79
4. Johannes-Evangelium 108
Apostelgeschichte 130
Stellenverzeichnis 170

Göttingen, Druck der Dieterich'schen Univ.-Buchdruckerei (W. Fr. Kaestner).

VS Bands

Verlag von Vandenhoeck & Ruprecht in Göttingen.

Handkommentar zum Alten Testament.

In Verbindung mit anderen Fachgelehrten

hrsg. von Prof. D. **W. Nowack.**

Soeben neu erschienene Bände:

Die Sprüche, übersetzt u. erklärt v. W. Frankenberg. Mk. 3,40.
Prediger u. Hoheslied, übers. u. erkl. v. C. Siegfried. Mk. 2,60.
} zus. geb. Mk. 7,60.

II. Abtheilung: Die poetischen Bücher.

1. Hiob — K. Budde . . 97. 6,—; HF. 7,60.
2. Psalmen — Frdr. Baethgen 2. Auflage . . 97. 8,—; HF. 9,80.
3. Sprüche — Frankenberg 98. 3,40. Prediger — Hoheslied — C. Siegfried 98. 2,60. } HF. 7,60.

III. Abtheilung: Die prophetischen Bücher.

1. Jesaia — B. Duhm . . . 92. 8,20; HF. 10,—.
2. Jerem. — Giesebrecht (einzeln 6,40) Klagelieder — M. Löhr (einzeln 1,—) } 94. 6,40; HF. 8,—.
3. Hesekiel — Kraetzschmar ersch. 99. ca. 3,60. Daniel — Behrmann . . . 94. 2,80. (Beide zusammen in HF. ca. 8,—.)
4. Die zwölf kleinen Propheten — W. Nowack. 97. 8,—; HF. 9,80.

I. Abtheilung: Die historischen Bücher.

1. Genesis — Herm. Gunkel, ersch. 99.
2. Exod.-Lev.-Num. — B. Baentsch (im Druck).
3. Deuteronomium, 98. 3,20. — Josua (ersch. 99) — C. Steuernagel.
4. Richter, Ruth, Samuel — W. Nowack, ersch. 99.
5. Könige — Rud. Kittel, erscheint 99.

Über Chronik, Esra, Nehemia, Esther können noch keine näheren Angaben gemacht werden.

Wir machen ausdrücklich darauf aufmerksam, 1) **daß dies Werk die Anschaffung einer fremden Übersetzung überflüssig macht** (im Gegensatz zu dem soeben angekündigten Kurzen Hand-Commentar z. A. T.), da hier auf jeder Seite Kommentar und eigene vollständige Übersetzung in engster harmonischer Verbindung stehen, — 2) **daß unsere Haupttheile zusammen nur ca. 67 Mk. kosten werden, trotzdem sie** einen erheblich größeren Umfang als der gesammte Kurze Hand-Commentar aufweisen, — 3) **daß sie zum großen Theile fertig vorliegen und in kürzester Zeit (1898/99) abgeschlossen sein werden.**

Die bisher erschienenen Bände sind von der in- und ausländischen Kritik ausnahmslos als ausgezeichnete Leistungen bezeichnet worden. Bäthgens Psalmen sind 1897 bereits in zweiter Auflage erschienen.

Preise:	**für den gesammten Hexateuch** . .	**ca. 18 Mk.**	**in Summa**
	für alle poetischen Bücher	**20 Mk.**	**(mit Übersetzung!)**
	für alle prophetischen Bücher . .	**ca. 29 Mk.**	**ca. 67 Mk.**

Prof. Siegfried schreibt soeben in der Theol. Lit.-Ztg. 1897, 15:

„Die Nowack'sche Kommentariensammlung hat bisher unter einem günstigen Sterne gestanden. **Es sind bisher lauter Treffer und Kernschüsse zu verzeichnen.** Man liest diese Arbeiten, nicht nervös gemacht durch die Befürchtung, in verborgene apologetische Fallen zu gerathen, sondern in dem ruhigen Vertrauen, hier eine Zusammenfassung der wissenschaftlichen Resultate der fremden und eignen Arbeit für alle Seiten der Exegese zu finden."

Prof. Cornill schreibt über Prof. Nowack's Kleine Propheten in der Theolog. Rundschau 1898:

„Wenn es die Aufgabe des Handkommentars ist, eine Zusammenfassung der wissenschaftlichen Resultate der fremden und eignen Arbeit für alle Seiten der Exegese zu geben, so hat N. diese Aufgabe mustergültig gelöst."

Verlag von Vandenhoeck & Ruprecht in Göttingen.

Grundriss der praktischen Theologie. Von D. K. Knoke. 4. erweitert. Aufl. 1896. gr. 8. Geh. M. 3.40; geb. M. 4.—.

Grundriss der evangelischen Dogmatik. Von D. Herm. Schultz. 2. erweitert. Aufl. 1892. gr. 8. Geh. M. 2.60; geb. M. 3.20.

Grundriss der evangelischen Ethik. Von demselben. 2. erweitert. Aufl. 1891. gr. 8. Geh. M. 2.40; geb. M. 3.—.

Grundriss der christlichen Apologetik. Von demselben. gr. 8. 1894. Geh. M. 2.20; geb. M. 2.80.

Alttestamentliche Theologie. Die Offenbarungsreligion auf ihrer vorchristlichen Entwicklungsstufe. Von Prof. D. H. Schultz. 5. völlig neu bearbeitete Aufl. 1896. gr. 8. Geh. M. 10.40; geb. M. 12.—.

Die Litteratur des Alten Testamentes nach der Zeitfolge ihrer Entstehung. Von D. G. Wildeboer. Unter Mitwirkung des Verf. aus dem Holländ. übers. von Pfr. Dr. F. Risch. gr. 8. M. 9.—; geb. M. 10.60.

Schöpfung und Chaos in Urzeit u. Endzeit. Eine religionsgeschichtl. Untersuchung über Gen. 1 u. Ap. Joh. 12. Von Prof. Herm. Gunkel. Mit Beiträgen von Prof. H. Zimmern. 1895. gr. 8. Geh. M. 10.—; geb. M. 10.80.

Der Antichrist in der Überlieferung des Judentums, des Neuen Testaments u. der alten Kirche. Ein Beitrag zur Auslegung der Apokalypse. Von Prof. W. Bousset. 1895. gr. 8. M. 4.40.

Michael. Eine Darstellung und Vergleichung der jüdischen und der morgenländisch-christlichen Tradition vom Erzengel Michael. Von Lic. theol. Lueken. 1898. gr. 8. Geh. M. 4.80.

Der vorchristliche jüdische Gnosticismus. Von M. Friedländer. 1898. gr. 8. M. 3.—.

Der Inhalt der Lehre Jesu. Von Prof. D. H. H. Wendt. 1890. gr. 8. Geh. M. 13.80. (A. u. d. T.: Die Lehre Jesu, 2. Band.)

Unterricht im Christentum. Von Prof. D. W. Bornemann. gr. 8. Geh. M. 4.60; geb. M. 5.40. 3. verm. u. verb. Aufl. 1894. (4.—6. Tausend.)

Die Philosophie der Geschichte. Von D. Rudolf Rocholl. 1893. gr. 8. Geh. M. 13.80. (A. u. d. T.: 2. Band, Der positive Aufbau.)

Geschichte der neueren deutschen Philosophie seit Hegel. Ein Handbuch z. Einführung i. d. philos. Studium der neuesten Zeit. Von P. Dr. O. Siebert. 1898. gr. 8. M. 7.50; geb. M. 8.50.

Univ.-Buchdruckerei von E. A. Huth, Göttingen.

BRUNCKEN & C. BUCHHANDL

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY
BERKELEY

Return to desk from which borrowed.
This book is DUE on the last date stamped below.

22May'53VH
MAY 8 1953 LU
23Sep'55LT
SEP 9 1955 LU
11Oc'55JB
SEP 27 1955 LU
5Apr'57LF
REC'D LD
MAR 26 1957
11Apr'57KL

REC'D LD
APR 3 1957
AUG 12 1969 55
Returned by mail Aug 12 1969
JUL 3 1986
AUTO. DISC. APR 22 '87

LD 21-100m-7,'52 (A2528s16) 476

YC 100551
GENERAL LIBRARY - U.C. BERKELEY
B000813263

M324234